

18.5.A.22

II

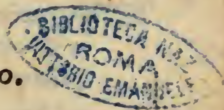
R. II ed., To. I, p 412, n.7

R
I
+I

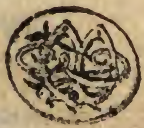
THOMAE LINACRI BRITANNI,

De emendata ſtructura Latini ſermonis libri ſex,

CVM INDICE COPIOSISSIMO.

VENETIIS, M. D. LVII.

THOMAE LINACRI ANGLI,

De emendata ſtructura liber primus, ſiue de octo partibus.

ARTES *orationis in lingua Latina publice ab idoneis auctoribus receptæ ſunt octo*, Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Præpoſitio, Aduerbium, Interiectio, Coniunctio. Veteres (*ut uidentur*) *ſex erant contenti, qui* Participium Verbo, *&* Interiectionem Aduerbio *adnumerarunt*. Sed *ex his octo, inclinabiles flexilesq́; ſunt quatuor*, Nomen, Pronomen, Verbum, *&* Participium. Immobiles, *inflexilesq́;, reliquæ*, Præpoſitio, Aduerbium, Interiectio, Coniunctio. Accidunt *inclinabilibus omnibus, numerus & perſona*. Nomini *autem*, Pronomini *&* Participio, *præterea caſus & genera*. Verbo *&* Participio *etiam tempus*. Vni Verbo, *modus*.

DE NOMINE.

NOMEN *eſt pars orationis, quæ caſibus inflexa ſignificat aliquid ſine ulla temporis, aut certæ perſonæ adſignificantia*. Nominum *uariæ ſunt ſpecies, aliæ à uocibus, aliæ à rebus ſumptæ*. A' *uocibus, principale, ut candidus: & deriuatum, ut candidior*. Etiam Simplex, *ut pes: &* Compoſitum, *ut bipes*. Deriuati *generis, aliud* De-

nominatiuum eſt, quod uidelicet à nomine ducitur, ut à lapis, lapillus. Aliud Verbale, *quod à uerbo, ut ab amo, amator.* Aliud Participiale, *ut fugitans, appetens.* Aliud Aduerbiale, *ut à cras, craſtinus.* Sit *&* Pronominale *aliud, ut à noſter, noſtras, niſi certam adſignificet perſonam.*

A' *rebus ſumptæ ſpecies ſunt,* Proprium, Appellatiuum, *& quod generali appellatione* Adiectiuum *appelles licet.* Proprium *eſt, quod rem non multis communem, ſed uni indiuiduo propriam ſignificat, ut* Maro, Roma, Tiberis, Caucaſus, Britannia. Huius *quatuor ſunt genera, ſic* Priſciano *diſtincta:* Prænomen, *quod uel differentiæ cauſa præponitur, uel ueteri ritu: quòd* Romani *poſtquam* Sabinos *aſciuiſſent in ciuitatem, eorum nomina ſuis præpoſuerunt, inuicemq;* Sabini *ipſorum.* Talia *erant* Aulus, *&* Publius, *&* Marcus, *multaq; alia, quæ non ante pueris, quàm uirilem togam ſumerent, puellis, quàm nuberent,* Tito Probo *autore, ſunt impoſita.* Nomen, *quod ſuum cuiq; eſt, ut* Paulus, Tullius. Cognomen, *quod cognationis eſt commune, ut* Scipio, Gracchus, Fabius. Hoc *tamen cum de pluribus dici poſſit, abuſiue dici proprium uideri poteſt.* Agnomen, *quod ab aliquo euentu eſt impoſitum: ut* Africanus, Iſauricus, Germanicus. Diomedi *nomen eſt, quod* Priſciano *cognomen, & contra.* Ait *enim,* Nomen *proprie eſt gentilicium, id eſt, quod originem gentis uel familiæ declarat, ut* Porcius, Cornelius, Iulius. Cognomen, *quod uniuſcuiuſq; proprium eſt, & nominibus gentilicijs ſubiungitur, ut* Cato, Scipio, Cæſar.

ſar. Ego (*quod ſciam*) *apud eruditi ſeculi ſcriptores agnomen non legi, ſed pro eo cognomen: ut* Saluſtius, Maſiniſſa *rex* Numidarum *in amicitiam receptus à* Publio Scipione, *cui poſtea* Africano *cognomen ex uirtute fuit, multa & præclara rei militaris facinora fecerat.* Et Cicero de Senectute, Teq; *non cognomentum ſolum* Athenis *deportaſſe, ſed humanitatem & prudentiam intelligo.* Varro de re Ruſtica, Nam *eò prælio hoſtes ita fudit ac fugauit, ut eo* Nerua *prætor imperator ſit appellatus, & auus cognomen inuenerit, ut diceretur* Scropha. Virgilius, Cui *nunc cognomen* Iulo. Vbi *tamen* Seruius *cognomen pro agnomine poſitum cenſet.*

Appellatiuum *eſt quod rem multis communem ſignificat, ut animal, homo, candor, color.* Appellatiuorum *uim obtinent & adiectiuorum* Neutra: *ut in illo* Saluſtij, Quibus *diuitiæ bono & honeſto potiores erant.* Et Virgilij, Dulce *ſatis humor.* Et eiuſdem, Triſte *lupus ſtabulis.* Item, Quid, & Quod, *ut* Terentius, Quid *illic rerum gerit?* Idem, Quid *hic tibi negocij eſt?* Cicero ad Atticum, Ego *ad* Publium Lupum & Caium Coponium *prætores miſi, ut ſe uobis coniungerent, & militum quod haberent, ad uos deducerent.* Et Quodcunque, *ut* Idem, Vos *hortor, ut quodcunq; militum contrahere poteritis, contrahatis.* Nominum *uim obtinent, ſiue appellatiuorum, ſiue alterius cuiuſquam generis malis, interim & infiniti uerborum modi, ut,* Scire *in illo,* Scire *tuum nihil eſt.* Interim Infiniti *ſenſus.* Voco *autem* Infiniti *ſenſum,* Infinitum *ipſum cum ſuo*

accuſatiuo: ut in hoc ſermone, Apparet *hunc eſſe ſeruum domini pauperis miſeriq́;: pars illa (hunc eſſe ſeruum domini pauperis.)* Simili modo *& in quos* Infiniti *ſenſus ſoluitur: ut in eo* Martialis, Hoc *ſcio, quòd ſcribit nulla puella tibi: illud (quòd nulla puella ſcribit tibi.)* Scire *tamẽ licet, tum hæc infinita uerba, quæ nominum uice funguntur, tum ſenſus in quos ſoluuntur, uſitatius uel in recto uſurpari, ut in iam dicto exemplo (*Scire *tuum nihil eſt) uel in accuſatiuo, ut in hemiſtichio quod ſequitur (*Niſi *te ſcire hoc ſciat alter.) & in illo* Cæſaris, Damnatum *pœna ſequi oportebat, ut igni cremaretur.* Rarius *in ablatiuo.* Saluſtius, Audito *regem in* Siciliam *tendere.* Plinius, Teſtato *quoniam potum in urſinam rabiem agat.* Item *in genitiuo.* Plinius, Flores *uero odoresq́; de die in diem gignit.* Magna, *ut palam eſt, admonitione hominũ, quæ ſpectatiſsime floreant, celerrime marceſcere.* Videtur *enim illud (celerrime marceſcere, quæ, &c.) in gignendi caſu poſitum pro* τῶν τάχιςα αὐαίνεσθαι.

Ex *appellatiuis* Collectiuum *eſt, quod ſingulari numero aliquam multitudinem ſignificat, ut populus, gens, turba: quibus contrarium naturam habent, quæ in multitudinis numero rem unicam ſignificant, ut* Athenæ, *mœnia, in nominato hactenus genere.*

Adiectiuum *nomen in uniuerſum id uoco, quod ſine altero, cui adhæreat, conſiſtere in oratione non poteſt.* Eius *uariæ ſunt ſpecies, quas ſtrictim hic perſequemur.* Sunt *igitur aliæ affirmatæ affectionis uel negatæ, quæ proprie adiectiua dicuntur, ut albus,*

par,

par, dodrantalis, centũ, Romanus, *cæcus, imprudens.* Accipiatur *enim breuitatis causa, affectionis uocabulum latius hoc loco.* Aliæ *quæ de tali affectione quærunt, quæ interrogatiua dicuntur, ut qualis, quantus, quot, cuias.* Sunt *& quæ cũ neutris horũ (mea sententia) cõnumerari queant, quæ* Syncategorcmata *dicas, cuiusmodi sunt* Partitiua, *particularia, et uniuersalia.*

Adiectiuum *proprie dictum, alıud* Commune *est, quod affectionem multis communem significat, nec potest (ut dictum est) per se citra proprium uel appellatiuum in oratione consistere, ut albus, alba, album.* Aliud Proprium, *quod affectionem uni indiuiduo propriam significat: ut* Gradiuus, Marti: Enosigæus, Neptuno: Quirinus, Romulo.

Sunt *& quæ inter iam dicta genera, id est,* Appellatiua *&* Adiectiua, *mediam obtinent naturam, quæ ambigua uocant, ut rex, ciuis, consul, pater, seruus, histrio, & uerbalia in tor & trix finita: quippe quæ modo appellatiua sunt, quoties nimirum uel per se subsistunt, uel alia sustinent, ut in illo* Terentij, *Regem elegantem narras.* Et Ouidius, *Victus meretricis amore.* Modo *adiectiua, quoties uidelicet alteri innituntur, ut in illo* Virgilij, *Hinc populum late regem belloq; superbum.* Idem in Moreto, *Excubitorq; diem cantu prædixerat ales.* Mart. *nec odit. Exploratores nubila massa focos.* Cicero, *Quum ex persona mihi ardere oculi hominis histrionis uiderentur.* Et Horatius, *Verum ita risores ita commendare dicaces Conueniet* Satyros. Et Lucan. *Victrici uiscera dexrta.* Cicero ad Atticum, *Quo autem die Caßij*

uictrices literæ in ſenatu recitatæ ſunt.

Interrogatiuum eſt, *per quod de re quapiam quærimus.* Eſt *autem duplex, aliud* Subſtantiæ, *per quod de proprio, appellatiuo, uel demonſtratiuo pronomine quæritur, ut quis, uter, nunquis, ecquis, pro num aliquis.* Aliud Accidentis, *per quod de adiectiuo quæritur.* Hoc *autem multiplex eſt.* Nam *aliud de qualitate quærit, ut qualis: aliud de magnitudine, ut quantus: aliud de numero, ut quot: aliud de ordine, ut quotus: aliud de poſſeſſore, ut cuius cuia cuium: aliud de patria ſecta'ue, ut cuias: aliud de modo ratione'ue, ut cuiuſmodi: aliud de uno multiplicato, ut quotuplus, & aliter quotuplex: aliud diſtributiuum dici poteſt, ut quotenus.* Cicero ad Atticum, In *ripa neſciò quotenorum iugerum.* Quanquam *hic pro quot & infinite accipitur, ut mox apparebit.* Aliud *de annorum numero quærit, ut quotennis.* Hæc *uero, ſicut omnia fere, quibus aliquid interrogamus, ſiue nomina ſint, ſiue aduerbia, interdum nihil quærũt: ſed aut cum ſuo uerbo, uerbis alijs ſubijciuntur, et eorum tranſitum excipiunt, fiuntq; infinita: ut* Scio *quid co nere.* Dic *quid uelis.* Vocenturq; *ideo (ſi libet) quo ab alijs, de quibus agendum eſt, diſcernantur,* Infinita ſubiuncta. *Aut nos ad aliquid notum, uel certe in oratione prius poſitum remittunt, efficiunturq;* Relatiua, *olim* Prouocabula *dicta.*

Referunrur *autem* Relatiua *hæc ad ea, de quibus, cum interrogatiua ſunt, quærunt.* Quæ *ſubſtantiæ relatiua ſunt, ad appellatiua: propria, & demonſtratiua pronomina, ut homo, uel* Socrates, *uel*

iste qui ad nos uenit. Nam, quis, cum relatiuum sit, s amittit.

Quæ accidentis sunt, ad sui generis adiectiua. Quã tus, ad magnus, paruus, bicubitus, bipedalis: ut, Statua magna, quanta erat Rhodi. Quot, ad duo, tria, quatuor. Quotus, ad primus, secundus, tertius: ut Venerat tertius, quotus tu. Quoteni, ad bini, terni, quaterni. Quotuplus, ad duplus, triplus, quadruplus. Quotuplex, ad duplex, triplex, quadruplex. Quotennis, ad biennis, triennis, quadriennis. Item ad bimus, trimus, quadrimus: quibus adnumerari posse uidentur annotinus et ornotinus, præterea annuus et anniculus. Plinius, Vetustas oleo tædium affert, non item & uino, plurimumq; ætatis annuo est. Idem de capris, Concipiunt Nouembri mense, ut Martio pariãt, turgescentibus uirgulis, aliquando anniculæ, semper bimæ, in trimatu inutiles. Idem, Ergo plantaria instituunt, anniculasq; transferunt, & iterum bimas: Ad cuius cuia cuium, tũ pronomina possessiua, meus, tuus: tum nominum genitiui, ut Melibœi, Aegonis. Caper Aegonis, cuia est uitula.

Redditiuum est, quod relatiua ipsa uel præcedit, uel sequitur, ut Talis erat Hermolaus, qualis erat Theodorus. Quot homines, tot sententiæ. Sunt autem numero hæc, talis, tantus, tot, huiusmodi, eiusmodi, istiusmodi, & ad quotus, totidem. ut Plin. xi. Murium iecusculis fibræ, ad numerum lunæ dierum in mense congruere dicuntur, totidemq; inueniri quotum lumen eius sit. Cæterum Redditiua, quoties indicantes quippiam his utimur, Demonstra-

monſtratiua ſunt, ueluti ſi quempiam digito demonſtrans, dicam, Talis *erat* Theodorus. *aut,* Non tanti *æſtimo: indicans capillum.* Sæpe *etiam admirantes, his utimur, in illo,* Tantæ *molis erat* Romanam *condere gentem.*

Poſſeßiuum *nomen eſt, quod aliquid ſignificat ueluti poßidentis, uel eius ad quod ſpectat quippiam. ut* Euandrius*, paternus, herilis.*

Materiale *eſt, quod aliquid ueluti ex materia ſignificat, ut faginus, ilignus, abiegnus, colurnus, lapideus, teſtaceus, aureus.*

Locale *ſiue adiectiui genus (quod* Græci οἰκειωματικὸν *uocant) eſt, quod aliquid ut ex loco ſignificat, ueluti hortenſis, marinus, maritimus, montanus, cœleſtis.*

Patrium *nomen eſt, quod aliquid ex patria ſignificat, ut* Eboracenſis, Romanus.*Eſt enim patria, ut* Nonius Marcellus *cenſet, urbs uel ciuitas parentũ.* Itaq; Virgilium *noue illud protuliſſe ait, -qui ſanguine nobis* Hanc *patriam peperere ſuo: cum de* Latio *id dicat.*

Gentile *eſt, quod aliquid ut ex gente uel natione ſignificat, ut* Græcus, Latinus, Britannus, Cyprius. Illa *enim,* Hiſpanienſis, Sicilienſis, Romanenſis, Corinthienſis, οἰκειωματικὰ *potius, quàm gentilia dixeris, cum non tam aliquid his gentibus ortum, quàm in ijs uerſatum ſignificent, ut* Hiſpanienſis *negociator & exercitus, licet genere ſint* Romani.

Numerale *uarias habet ſpecies.* Eſt *enim &* Cardinale*, quod numerum abſolute ſignificat, ut unus, duo, tres.* Et Ordinale*, quod numerum in ordine, uel*

ut apte

ut apte Laurentius præcipit, quod ultimum eius numeri significat, ut primus, secundus, tertius. Et Diuisiuum *siue distributiuum*, Græci διαιρετικὸν *uocant, quod singulis multorum eundem numerum distribuit, ut singuli, bini, terni, quaterni, ut non immerito oratoribus in multitudinis numero eorum fere sit usus.* Plinius *de ceruis*, Octonis *mensibus ferunt partus.* Idem *de canibus*, Gerunt *in uteris sexagenis diebus.* Et *de equis*, Partum *in eo genere undenis mensibus ferunt, gignunt duodecimo.* Et *de ijsdem*, Viuunt *annis quinquagenis.* Rarius *singularium ut idem in decimoseptimo*, Traduces *Gallica cultura binis utrinque lateribus, si pars quadrageno distet spatio: quaterni, si uiceno, inter se obuij miscentur.* Idem *uicesimoquinto*, Altera *maior folijs laterum modo inclusa, quia septena est.* Idem *uigesimosexto*, Septuageno *coitu durare ad libidinem tactu herbæ, cuius nomen speciemq; non ponit.* Sunt *& quæ diuersæ rei, quàm appellatiui, quod cum his construitur, numerum indicent, in rius terminata, ut ternarius, quaternarius, quinarius.* Lapis *centenarius, qui est centum librarum.* Homo *centenarius, qui est centum annorum.* Grex *centenarius qui est centum capitum.* Cohors *quadringentaria, quæ est* C C C C. *militum.* Sunt *& quæ unum in se multiplicatum significant, ut duplum, triplum, quadruplum, quæ ad numerum, uel pondus proprie referri* Prisciano *placet.*

Partitiuum *est quod, uel multa singillatim, uel unum ut ex multis significat.* Multa *singillatim, ut unusquisque, quisque, uterque, neuter.* Vnum *ut ex multis,*

ex multis, ut alter, alius, cætera, & reliquus.

Vniuerſale nomen eſt quod totam naturam eius, cui additur, uerbo ſubijcit, ut omnis, cunctus, nemo, nullus, nihil.

Idem faciunt aliquando & Infinita ea, quæ ex ſimplicibus interrogatiuis fiunt, uel geminatis, ut quiſquis, qualiſqualis, quantuſquantus, quotuſquotus, uteruter, qnotquot. Vel adiectione, cunque, ut quicunque, qualiſcunque, quantuſcunque, quotcunque, quotuſcunque. Vocentur autem uniuerſalia infinita. Huc quodam modo referantur uniuerſus & totus. Quorum totus, ad quantitatem continuam, ſicut omnis ad diſcretam refertur. Vniuerſus pro ſimul totus, uel ſimul omnis, accipitur.

Particulare nomen eſt, quod appellatiui, cui additur, partem aliquam, non totam eius naturam uerbo ſubijcit. Aliter, *Quod minus certam definitamq; rem exhibet, quàm proprium: ut aliquis, quiſquam, quiſpiam, ullus, quidam. Quorum poſtremo, rem nobis aliquo modo certam, incerte ſignificamus. ut* Terentius, *Fuit olim quidam ſenex mercator: nauem is fregit apud* Andrum *inſulam.* Idem, *Interea mulier quædam abhinc triennium ex* Andro *commigrauit huic uiciniæ.* Rurſus, *Et fingunt inter ſe quandam nunc fallaciam, ciuem* Atticam *eſſe hanc.*

Reliquis uero rem tanquam nobis etiam incertam, incerte pronunciamus. Terentius, Atque *aliquis dicat, nihil promoueris.* Eſt *tamen ubi tranſlaticie his utare, ut in diſtributione,* Hominum *quidã boni ſunt, quidam mali: uel aliqui boni, aliqui mali.* Cicero,

Dicimus

Dicimus grauedinosos quosdam, quosdam torminosos: non quia iam sint, sed quia sæpe. Diuersis ab his generis particularia sunt, nec nomen adhuc sortita, quilibet et quiuis. significant enim proprium unum à multis, sed indifferenter hunc uel illum. Vocentur autem (si libet) particularia infinita.

Additur his alteruter, quod unum simili ratione ex duobus significat. Plinius nat. hist. Alterutrum fore in causa, hoc est plenilunium aut interlunium, non erit dubium. Lucanus: Placet alea fati alterutrũ mersura caput. Cicero, Quòd si in Alterutro peccandũ sit.

Ex his nominis generibus, ea, quæ comparationem recipere possunt: positiones uel absoluta, uel principalia dicuntur, ut candidus, lætus.

Comparatiua uero, quæ excessum absoluti sui unius plurium'ue respectu significant, soluiq; possunt in absolutum cum aduerbio magis, ut doctior illo, uel illis: id est, magis doctus.

Superlatiua uero, quæ excessum positionis suæ significant, semperq; respectu plurium quàm duorum. Soluuntur hæc in absolutum cum aduerbio, maxime, ut doctißimus poetarum, id est, maxime doctus.

DICTVM *est accidere nomini genus, casum, numerum. Quorum genus in sex diuiditur: Masculinum, femininum, neutrum, commune, epicœnum, dubium. Horum masculinum est, quod solis maribus debetur, in ijs quæ sexus discrimen recipiunt, ut Theodorus, uir poeta. Vbi uero sexus discrimen abest, quod uel masculini generis adiectiuis, uel proprijs, appellatiuis'ue masculinis, in publico Latinæ linguæ usu, coniungi solet, ut lapis, niger, qui. Femininum est,*

quod ſolis debetur feminis, ubi ſcilicet ſexus diſcrimen adeſt, ut mulier, poetris, Cornelia. *In alijs, quod feminini generis adiectiuis, uel proprijs, appellatiuis'ue femininis iungi ſolet, ut petra, nigra, quæ. In quibus uero ſexus facile diſcernitur, ſi quæ uoces ſunt, quæ maribus pariter feminisq́; conueniant: communis duum generis merito ſunt, ut bos, ſus. At in quibus obſcurior diſcretio eſt, altero ſæpe genere, utrunque ſexum confudit uſus, appellauitq́; huiuſmodi uoces promiſcui generis,* Græci ἐπίκοινον *uocant, ut paſſer, miluus, quæ ſub maſculino: aquila, muſtela, quæ ſub feminino, utrunque genus comprehendunt.*

Sunt contraria quæ nulla ratione, ſed ſolo auctorum arbitrio, ab alijs maſculine proferuntur, ab alijs feminine. Ideoq́; dubij generis appellantur, ut margo, cortex, dies.

Neutrum genus eſt, quod nec mari nec feminæ proprium eſt, quodq́; in communi loquendi uſu, nec marium, nec feminarum adiectiuis appellatiuis'ue, ſed ſibi proprijs iungi ſolet, ut ſaxum, iumentum, nigrum, quod.

Commune trium, uel communiſsimum genus eſt, quod uocibus cuiuſque generis iungi poteſt, ut uelox, felix, potens.

CASVS, *ſi ad uocem ſpectes, & finem declinatarum ab uno nominatiuo uocum uariatum, in uno numero reperiētur plurimum quatuor, ut in ſecunda & tertia declinationum formis, à nominatiuo* Dominus, *domini, domino, dominum, domine. A nominatiuo* Lebes, *lebetis, lebeti, lebetem, lebete. In reliquis plurimum*

plurimum tres, ut à nominatiuo plurali Poetæ, *poetarum, poetis, poetas*. A *nominatiuo* Manus, *manui, manum, manu*. A *nominatiuo* Dies, *diei, diem, die*. Sin *ad res, siue personas quas exhibent, longe plures, quod docti ueterum fortasse uidẽtes, datiuo octauum, ablatiuo septimum adiecerunt, sicuti alijs fortasse alios, sed quorum appellationes ad nos non uenerunt*. Nos *eorum duntaxat sex, quæ publice recipiuntur, descriptiones quasdam ponemus*.

Nominatiuus *igitur est, qui rem significat absolute, citraq́; omnem circunstantiam: ac semper uel finitis uerbis à priori iungitur, uel ei, quod eiusmodi uerba præcedit, sub eiusdem personæ ratione innititur*. Hic *nisi propter nominatiuum multitudinis, casus non diceretur, sed rectus: sicut reliqui omnes, obliqui*.

Genitiuus *est, qui rem significat, ut cuius sit quippiam: potestq́; in possessiua subinde uerti. ut* Filius *heri, herilis filius: ensis* Euandri, Euandrius *ensis*. Hic *& patrius & gignendi casus dicitur, priscis etiam interrogandi casus dicebatur*.

Datiuus, *siue dandi casus, est, qui id significat, cui damnum, gratificatio, mißio, paritatis uel æqualitatis collatio, denique acceßio fit*. Sub *huius uoce aliqui octauum comprehenderunt, quem tum incidere uolebant, cum quod alias per accusatiuum cum præpositione usurpabant, per hunc casum proferebant, ut in illo*, It *clamor cælo*.

Accusatiuus, *qui etiam incusatiuus uel causatiuus dicitur, est qui rem significat, tum infinitis uerborum à priori, tum actiuorum transitioni accommodatam*.

Vocatiuus,

Vocatiuus, qui & ſalutatorius dicitur, eſt qui uocandis appellãdis'ue perſonis eſt accommodus, ut Tityre. Iungiturq́; uocandi aduerbijs, ut heus, Angele, ò Hermolaë: nunquam uerbo, ideoq́; abſolute ſemper cõſiſtit, quaſi cum aduertentiam effecerit, officio defunctus. Itaque etiam ſenſus in ſermone uicem obtinet.

Ablatiuus eſt, qui aliquid ſignificat, tanquam in quo, cum quo, uel abs quo. Item per, uel propter quod aliquid fiat. Et eſt paſsiuorum perſonæ agenti, item pretio, cauſæ, & inſtrumento, ſignificandis accommodatus. Hic, Latinus & ſextus & comparatiuus dicitur. Eundem nominum, itemq́; pronominum caſum, aliqui ſeptimum dixerunt, quando ſcilicet, ut Priſcianus refert, ſine præpoſitione legitur.

NVMERI DVO SVNT, Singularis, qui unum duntaxat ſignificat, ut pater. Huius uim habent & quæ pro nominibus ſumuntur, uerba infiniti modi, ut ſcire, uelle: & ſenſus quidam, ut quod legis, uel legas, ut ſcribas. Et quæ ὁρικῶς, uel τεχνικῶς accipiuntur, ut Tullius: in illo, Tullius eſt cognomen. et Pergama: in illo, Pergama eſt plurale. Multitudinis numerus eſt, qui multa ſignificat, ut patres. Huius uim merito obtinent duo uel plura propria, uel appellatiua, copulatiua coniunctione connexa: ut, Socrates & Plato, ignis & aër: quo minus mihi figuratæ uiderentur huiuſmodi conſtructiones, Socrates & Plato docent, niſi conſtructionem in uocibus naturaliter ſpectandam ſcirem. Sed de hac re alibi fortaſſe plura.

DE PRONOMINE.

PRONOMEN *eſt pars orationis, quæ inflexa caſibus indiuiduam maxime eſſentiam ſignificat, ſine ulla quidem temporis, ſed nunquam ſine definitæ perſonæ differentia.* Aliter, Pronomen *eſt pars orationis, quæ caſibus inflexa, certius aliquid quàm proprium nomen ſignificat, idq́; ueluti demonſtratum, relatum, uel poſſeſſum, cum aliqua ſemper perſonæ differentia.*

Species *pronominis ſunt quatuor,* Demonſtratiua, Relatiua, Paßiua, & Gentilia *uel* Patria.

Demonſtratiua Pronomina *ſunt, quæ aliquid ueluti indicatum ſignificant.* Sunt *autem numero octo, ego, tu, hic, iſte, ille, is, & ipſe: & unum in obliquis, ſui.* Ex *ijs,* Ego*, loquentem tantum indicat perſonam.* Tu*, ad quam ſermo dirigitur.* Reliquorum *tria (*Hic, Iſte, Ille*,) tertiam omnino perſonam demonſtrant: non tamen eandem: ſed* Hic*, præſentem ei qui loquitur:* Iſte*, præſentem ei ad quem fit ſermo.* Similes *loci differentias demonſtrant localia ab ijs declinata,* Hic*, iſthic: hinc, iſthinc: huc, iſthuc.* Terentius*,* Tu *ſi hic ſis, aliter ſentias.* Virgilius*,* Per *caput hoc iuro.* Cicero in Anton. Remoue *paulißper iſtos gladios.* Quinque *uero cum uno compoſito,* Idem*, in relatiua tranſeunt, quando ſcilicet aliquid, quod in oratione præceßit, repetunt.* Vnum *etiam, ipſe, quod alioqui diſcretionem quandam ab alijs perſonis adnotat, trium perſonarum ſignificationem repræſentat.* Primæ*, ut in illo* Virgilij*,* Quæq́; *ipſe miſerrima*

 uidi.

uidi. Secundæ, ut in illo Ouidij, Nil mihi reſcribas, attamen ipſe ueni. Tertiæ, ut in illo Terentij. Ipſus ſe fallit, haud ego. Hoc Græci Epitagmaticon uocant, Donatus ſubiectiuum, quòd reliquis omnibus pronominibus ſubijci poteſt, ſuperq; nominibus, tum proprijs, tum appellatiuis, ut iam patebit. Et pronominibus quidem: ut, Ipſe ego cana legam tenera lanugine mala. Cicero in Tuſcu. Tibi ipſi pro te erit maxima corona cauſa dicenda. Idem, Sed quia profitētur ipſi illi, qui ſcribunt, ſe neq; diſtincte, neq; eleganter, neq; ornate ſcribere, lectionem ſine ulla delectatione negligo. Terentius, Atq; iſthuc ipſum nihil pericli eſt. Virgilius, Ipſi te fontes, ipſa hæc arbuſta uocabant. Cicero in Tuſc. At idipſum odioſum eſt, ſine ſenſu eſſe. Idem, Ex tuo ipſius animo coniecturā feceris. Idem, Cum uero perſpicuū ſit, nihil poſſe in eo eſſe, qui ipſe nō ſit: quid poteſt eſſe in eo odioſum, qui nec careat, nec ſentiat? Proprijs aūt & appellatiuis: ut Idem, Sed uideamus Herculem ipſum, qui tum dolore frangebatur, cum immortalitatem ipſam morte quærebat. Omnibus perſonis iungi poteſt & compoſitum, idem. Primæ, ut Cicero, Atq; idem contendo cum ad naturam eximiā, &c. Secundæ, ut Terentius, Tu tamen idem has nuptias perge facere ita ut facis. Tertiæ, ut Virgilius, Atque idem iungat uulpes, & mulgeat hircos.

Reſtat ex demonſtratiuis unum, nempe, Sui, Reciprocum à quibuſdam dictum, quòd tranſitū à tertia perſona in ipſam rurſus reflectit: qua ratione tertiæ etiam perſonæ merito eſt, quòd ſolius eius tranſitum remittit. Eadē ratione & obliquos duntaxat recipit,

utique quòd non nisi in transitu personæ legitur.

Sunt qui relatiuum putent, sed errore, cum sensum à priore non desideret.

Possessiua *pronomina sunt, quæ aliquid ceu possidentis significant.* Sunt *autem quinq;, meus, tuus, suus, noster, uester.*

Gentilia *uel* Patria *pronomina sunt, quæ non solũ nationẽ uel patriam, sed etiã partes sectam'ue significant, ut nostras & uestras. quæ ideo inter pronomina sunt posita, quòd certæ personæ differẽtiã secũ afferũt.*

GENERA *pronominum sunt quatuor,* Masculinum*, femininum, neutrum, et commune duum.* Masculinum *est, quod uel marem demonstrat, ut ego, quũ uir loquitur: uel masculinis iungi solet, ut meus.* Femininum *uero, quod feminam demonstrat, ut ego, quum femina loquitur: uel cum feminis iungi solet, ut mea.* Neutrum *est, quod neutrum aliquod demonstrat, & nominibus neutris iungi solet, ut illud.* Commune *duum ut nostras, uestras.*

PERSONA *duplex est: altera sermonis altera cõstructionis. de hac alibi agemus.* Illa *triplex est.* Prima*, quæ rem tantũ ut loquentẽ demonstrat, ut ego.* Itaq; *nihil miri si quæ uerba ad ea pertinẽt, quæ omnino loquela careant, prima destituuntur.* Huiusmodi *sunt quorundã actiuorũ passiua, ut aratur, arantur.* Indicio *est, quòd talium rerum, cum per prosopopœiã finguntur loqui, nõ dubitant autores etiã uerbis, quæ ijs proprie debentur, primas personas tribuere.*

Secũda *persona est, quæ rẽ significat, ad quã sermo dirigitur, ut tu.* Qua *ratione efficitur, ut tum omnis*

existimarent. Distat *tamen à pronomine, quòd nullam in se certam personæ differentiam includit (quod proprium, ut* Aristarcho *placet, pronominis est) sed omnibus coniungi promiscue potest, unde et infinitum pronomen à ueteribus appellatum est, ad* Infiniti *uerbi similitudinem, quòd item cum nullam personam habeat; omnibus iungi personis sine discrimine potest.* Cæterum *cum multis nominibus apud ueteres appellatur, nos interim prouocabulum qui, uel relatiuũ qui, distinguentes uidelicet ab alijs, tum substantiæ relatiuis, qualia sunt pronomina: tum accidentis, qualia sunt qualis & quantus, claritatis causa uocabimus.*

DE VERBO.

VERBVM *est pars orationis, quæ modis & tẽporibus inflexa, esse aliquid agere'ue, aut pati significat.* Aliter, *uerbum est pars orationis cum tempore & modis significatiua.*

Verborum, *quo ad significationem spectat, tria sunt genera, actiuum, paßiuum, & neutrum.* Vocis *ratione, duo, principale, ut edo: declinatum, ut esurio.* Terminationis *ratione tria maxime, in o, in r, & in m.* Significationis *pariter & terminationis respectu, quinq;: nempe actiuum, paßiuum, neutrum, commune, & deponens.* Constructionis *ratione duo, absolutum, ut frigeo: transitiuum, ut uro.*

Actiuum *est quod o, finitum, ab agente in aliud ceu patiens transfundit actionem, transpositisq; patiente in nominatiuum, & agente in ablatiuum cum à, uel ab præpositione, eundem sensum non repugnan*

te publico dicendi uſu, paßiua uoce reddere poteſt. Habetq; tres, ſiue gradus, ſiue ſpecies, genera' ue dicere mauis. Alia enim paßiuam interpretationem in omni perſona & numero recipiunt, ueluti ea, quorum actio in rem præditam loquela ſiue rationalem recipitur, uel (ut Priſcianus *interpretatur) quæ fateri poteſt id, quod in ſe fit, ut doces, uel docet me, doceor à te, uel ab illo.* Alia *in tertia duntaxat utriuſq; numeri: ut ea, quorū actio in id tantū proprie tranſit, quod loqui non poteſt. doctißimus* Theodorus, ὁλοενεργητικὰ *uocat.* Sicuti *aro agrum et agros: aratur ager arātur agri.* Nauigo Tyrrhenum *æquor, &* Tyrrhenū *æquor nauigatur à me.* Poto *flumen & poto flumina: potatur flumen, potantur flumina.* Cicero, Quo *in genere etiam in republica multa peccantur.* Lucanus, Plus *cinerū* Hæmoniæ *ſulcis telluris aratur.* Ouidius, Quot *piſcibus unda natatur.* Hæc *tamen in* Proſopopœia *primas & ſecūdas perſonas accipere poſſunt.* Alia *in tertia duntaxat ſingulari talem interpretationem admittunt, ut ea quorum actio in aliquid cognatæ tantū ſignificationis tranſit, quo modo tertia perſona quorundam, quæ alias neutra abſoluta ſunt, paſſiuam interpretationem recipit, ut curritur ſtadium. quanquam nihil prohibet, quo minus hæc quoque, ſi opus ſit, pluratiue proferantur.* Tametſi Diomedes *repugnat, ſed nulla nixus ratione.* Cur *enim non curruntur ſtadia, ſicut curritur ſtadium, dicas?*

Aliter, *& breuius,* A*ctiuorum triplex eſt ratio.* Alia *quæ in tres perſonas tranſit, ut amo, doceo, me, te, illum.* Alia *quæ in tertiam duntaxat, ſed utri-*

usque numeri, ut aro campum, & campos. Tertia *quæ in aliquid cognatæ significationis transit, modo in quid transeat explicetur, ut curro stadium, uiuo uitam duram: hactenusq; actiuum est.*

Paßiuum *est, quod r, finitum transpositis personis interpretari retro actiua uoce poßis: sic,* Docemur *à præceptore, præceptor docet nos.* Paßiuorum, *sicuti actiuorum, triplex est ordo.* Vnus *eorum, quæ à primo actiuorum genere ducuntur, quæ omnes personas & numeros recipiunt, ut doceor.* Ad *quem ordinem illa quoque significationis saltem gratia referantur,* Vapulo*, ueneo, fio, liceo, quæ neutralia passiua* Priscianus *uocat,* Græci *αὐτοπαθητικὰ.* Alius *eorum quæ à secundo, quæ tertias utriusque numeri personas habent, ut aratur, arantur: quæ etiam per* Prosopopœiam *(ut dictum est) primas & secundas recipere possunt.* Tertius *eorum quæ à tertio, quæ tertiam fore singularem recipiunt, ut statur, curritur, dormitur.* Impersonalia *ideo dicta, quòd sine patientibus personis à fronte expreßis fere legantur.*

Commune *est, quod or, finitum actiuorum, paßiuorumq; significationem complectitur, ut ueneror, moror.*

Neutrum *est, quod o, uel m, finitum, nihil ut in patientis personam transfundit.* Itaque *nec reciprocam interpretationẽ paßiuam recipit, nisi sicuti paulo ante dictum est.* Sunt *autem neutrorum uariæ species, substantiæ una, nempe* Sum *es est.* Altera *eorũ, quæ* Græci *αὐτοτελῆ ἕτερα dicunt,* Latini *absoluta, uel absolutiua: sic utiq; appellantes, quòd per se sensum absoluãt.*

Huius triplex eſt ratio. Nam aliud imperfectum dicitur, quo prius quidem aliquid agi ſignificatur, non tamen abſolutam perfectam'ue actionem eſſe. Aliter, *Quo continuatio præteriti alicuius, nõ perfectio ſignificatur, ut* Virgilius, Hic templum Iunoni *ingens* Sido*nia* Dido Condebat. *Erat enim adhuc in opere.* Et Plinius *in præfatione*, Et *ea quæ mirando non ſatiamur, pendente titulo inſcripſiſſe, ut* Apelles *faciebat, aut* Polycletus: *tanquam inchoata ſemper arte & imperfecta*. Aliud *perfectum, quod præteritam abſolutamq; ſignificat actionem, quod idem* Plinius *paulo infra uerbis illis oſtendit*, Tria *nõ amplius (ut opinor) abſolute traduntur inſcripta (ille fecit.)* Hoc *in paßiuis communibus, & deponentibus duplex eſt, itaque etiam duplici circuitione explicatum*. Alterum, *quo proxime præteritum aliquid ſignificatur, ut pranſus ſum*. Alterum *quo ulterius præteritum, ut pranſus fui. non enim, ſi modo pranſus ſis, pranſus fui, commode dixeris*. Aliud *plus quàm perfectum, quod præteriſſe actionem, ſed reſpectu præteriti imperfecti, perfecti'ue ſignificat*. Futurum *eſt, quod rem in futurum gerendam ſignificat: ut*, Naſcetur *pulchra* Troianus *origine* Cæſar. Hoc *promißiuum modum uocarunt aliqui, quòd aliquando non tam plane futurum aliquid denunciat, quàm aliquid promittit, ſeu uelle quid facere oſtendit: ut* Virgilius, Ibo, & Chalcidico *quæ ſunt mihi condita uerſu* Carmina *paſtoris* Siculi *modulabor auena*. Et Ouidius, Ibimus *ò nymphæ, monſtrataq; ſaxa petemus*. Huius *aliud genus facit* Pomponius, *nempe quod exactum uocat, ut* Videro, *abiero*.

Quan-

Quanquam Donatus *talia ſubiunctiua pro indicatiuis poſita, putat ut in illis,* Dictum *&* factum*, inuenerit aliquam cauſam, quam ob rem eijciat oppido.* Et *alibi,* At *ſi pergis, abiero ego.* Inuenerit *pro inueniet, & abiero pro abibo.* Hoc *genus* Græci *non habent, ſed utuntur pro eo, participio præteriti cum futuro uerbi (ſum)* Γεγραφὼς ἔσομαι. ἐγνωκὼς ἔσομαι. Ariſtoteles Topic. δείξαντες ὅτι παντὶ ὑπάρχει, καὶ ὅτι τινὶ ὑπάρχει δεδειχότες ἐσόμεθα. *quod* Latine *ut ſaltem huc quadret, ſic interpretere,* Qui *aliquid omni ineſſe monſtrauit, etiam alicui ineſſe monſtrauerit.* Demoſthenes, θεάσεσθε ὃν τρόπον ὑμεῖς ἐστρατηγηκότες πάντα ἔσεσθε ὑπὲρ φιλίππου. Videturq; *ex præterito & futuro miſtum, ut interpretatio indicat: ſed & diuerſorum modorum commune.* Indicatiui*: ut* Virgilius, Suggere *tela manu, non ullum dextera fruſtra* Torſerit *in* Rutulos. Terentius, Sed *ſi te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris.* Et *interrogatiue. ut* Virgilius *in nono,* Vnus *homo, & ueſtris ò ciues undique ſeptus* Aggeribus*, tantas ſtrages impune per urbem* Ediderit? *iuuenum primos tot miſerit* Orco? Subiunctiui*, ut* Ouidius, Sic *ne perdiderit, non ceſſat perdere luſor.* Cecil. Pli. *ad* Vrſum, Ero *enim ſecurior dum legam, ſtatimq; timebo quum legero.* Significat *enim plane* ὅτε ἂν ἐγνωκὼς ἔσομαι. De *optatiuo non ſuccurrit exemplum, eoq; minus, quòd nec ſimplicis in hoc modo futuri facile inuenias.* Id *euenit propter iſodynamon potentialis cum promißiuo modo, ſiue futuro tempore, quorum utroque ſignificatur uoluntas, uel debitum, ut in modis latius apparebit.* Grocinus *ut in*

omni

omni literarum genere, ita in hoc quoque curiosus, aliter tempora diuidere solebat. Nam præsens, præteritum, & futurum, singula duplicia fecit, hoc modo, Præsens imperfectum, ut scribo: præsens perfectum παρακείμενον Græce dictum, ut, scripsit hactenus cum Stoicis sentiens, ut ex Prisciano accipimus. Deinde futurum imperfectum, ut scribam. Futurum exactum siue absolutnm: ut, scripsero. Rursus præteritum: imperfectum: ut, scribebam, perfectnm ut scripseram.

MODVS Latine, sicuti Græce τρόπος, latius patere uidetur quàm id quod Græci ἔγκλισιν uocant. Itaque nec mirum est ueteres, qui sub uerbi appellatione, quicquid agere, pati'ue significat, intelligebant, etiam participialia, uerborum modis adnumerasse: atque ea, gerundi modum, ut alium fatendi, alium imperandi appellasse. Nos cum Græcis uerbi uocabulo arctius contracto, etiam modum ad ἔγκλισιν contrahimus, quã ipsi sic definiunt, ut sit uoluntas uel affectio animi per uocem significata: ubi rectius adsignificata uel consignificata (mea quidem sententia) dixeris.

Hũc Græci, Latiniq; in quinq;, ad summũ sex diuiserũt. Indicatiuũ, qui alias et finiẽdi, et interrogandi, & fatẽdi, et pronũtiatiuus dicitur. Imperatiuũ siue imperãdi. Hypotheticõ, quẽ cũ imperatiuo cõiũgũt. Optatiuũ, siue optãdi. Subiũctiuum, siue subiũgẽdi. Et infinitum, quẽ etiam alij uerbũ infinitum, Gellius Indefinitũ uocat. Stoici nomen potius uerbi putarũt, quòd nec solui (ut uidetur) in aliud, sicut reliqui modi possit, nec uolũtatis ullius, aut affectionis sit adsignificatiuus, cæteros omnes Syncategoremata et Symbamata dicunt.

Nobis

Nobis alium his adijcere uiſum eſt; in quo eſt Lati*ni ſermonis non ſolum lepos, ſed etiam compendium, cum quod alias per debeo, uel, poſſum eſt interpretandum, una uoce dixiſſe liceat, ut mox oſtendemus.*

Eſt igitur indicatiuus, qui rem ut indicatam uarratam'ue ſignificat. ut, Nos *patriam fugimus.* Hũc *et per interrogationem & dubitationem ſæpißime uſurpamus: ut,* Quis *leget hæc? an in aſtu uenit?* Hic *modus omnia recipit tempora, diſcretis etiam uocibus, ut ipſorum temporum exemplis palam fecimus.*

Imperatiuus *eſt, qui rem ut imperatam iuſſam'ue ſignificat.* Huic *ex perſonis prima non datur, quòd nimirum cum imperatio ſine ſecunda conſiſtere non poßit, nemo ſibi ut loquenti commode imperet.* Ter*tia tamen datur, qua in abſentem imperari aliquid ſignificetur.* Nu*ſquam tamen ſine ſecundæ conſortio, ad quam uidelicet imperatio fiat.* Interdum *per tertiam permißio tantum ſignificatur.* Vnde *permißiuus modus dicitur.*

Ex *temporibus uero (mea quidem ſententia) futurum hic modus non habet, quòd ad gerendum aliquid, opinione ſaltem imperantis, ſemper ſit imperatio.* Ita*que etiam futuri temporis aduerbijs coniungi omnibus ſuis temporibus poteſt, ut ſcribe nunc, uel cras: nunquam præteritis. non enim dicas, ſcribe, aut ſcripſeris heri.* Sed *nec* Græ*ci, propria ſaltem uoce, futurum in hoc modo habent.* Fuitq; *hæc uetus opinio, ut* Apol*lonius ipſe fatetur, qui tametſi aliter ſentit, mihi tamen ratione ulla non perſuadet.* Reliquorum *temporum (id quod conſtet) præſens & præteritum recipit:*

&

& præsens quidem duplici uoce & sua, præteritum una & cum subiunctiuis communi. Præsens, *ut* Virgilius, Nudus ara. Item, Primus humum fodito, primus deuecta cremato. Item, Laudato ingentia rura, Exiguum colito. Horatius. Non satis est pulchra esse poemata, dulcia sunto: Et quocunque uolent, animum auditoris agunto. *Cur enim has uoces, quæ in to, tor, tote exeunt, futura esse uelint* Grammatici, *ipsi uiderint.* Ego *certe non uideo qui eas coniunctas cum alteris uideam, quas fatentur præsentis esse: ut* Propertius, Aut si es dura, nega: sin es non dura, uenito. Virgil. Tityre dum redeo (breuis est uia) pasce capellas. Et potum pastas age Tityre, et inter agendum, Occursare capro (cornu ferit ille) caueto. *Sed nec* Porphyrio, *qui iam positos uersus enarrans,* Sunto, *inquit, et agunto,* Sint *et* agant *significant.* Nec Seruius *(ut uidetur) qui super illud* Virgilij, Nullus amor populis, nec fœdera sunto. Sunto, *pro* sint *interpretatur, & eam formam à tertia plurali præsentis indicatiui deduci ait, o litera metri causa adiecta.* Idem Diomedes *facit, &* Mandatiuum *à nonnullis uocatum ait.*

Præteriti exemplum sit illud Ciceronis *ad* Atticum, Sed amabo te nihil incommodo ualetudinis tuæ feceris. Et Martialis, Dic quotus es, quanti cupias cœnare, nec ullum Addideris uerbum, cœna parata tibi est. Idem, Viue uelut rapto, fugitiuaq; gaudia carpe: Perdiderit nullum uita reuersa diem. *Et passiua illa, quæ fatetur* Priscianus *præteriti esse, licet actiua neget,* dictum sit, determinatum sit. Et Quintil. Instit. De pueris inter quos educabitur ille huic spei destinatus,

idem

est contra tum Græcos tum Latinorũ ueteres, unũ Donatum sequi uoluisse, nec exemplo saltem, quod ipsemet ex Lucano protulit, admoneri potuisse, Dij uota secundent, Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis Finxerit ista Tages. In quo quis præsentis exempla non uidet? Quis uerò ueterum lectioni assuetus, ut Priscianus fuit, fere omnium huiusmodi temporum non ubique aduertat? Præsentis sine signo: ut Terentius, Dij illum perdant: &, Dij te eradicent. Et cum signo: ut, Vtinam sic sint, qui mihi male uolunt. Cicero ad Atticum, Atque utinam ipse Varro incumbat in causam. Imperfecti: ut Terentius, Vtinam isthuc uerbum ex animo diceres. Perfecti: ut, Vtinam hic, surdus, aut hæc muta facta sit. plusquamperfecti: ut, O utinam tunc cum Lacedæmona classe petebat, Obrutus insanis esset adulter aquis. Virgilius, Fecissentq; utinam. De futuro sua præsertim & propria uoce magis est incertum: quanquam Priscianus in illo Virgilij, Hac Troiana tenus fuerit fortuna secuta: uerbum, fuerit, tam præteriti quàm futuri ait esse posse. Quare illud Hypsipyles ad Iasonẽ, Credula res amor est, utinã temeraria dicar, Criminib. falsis insimulasse uirũ. Et Cicero ad Atticũ, Est mihi præcipua causa manẽdi, de qua utinã aliquãdo tecũ loquar. cũ similibus, ad præsens potẽtiale, quod sæpe (ut antea est dictũ) futuro est isodynamon, reijciendũ: quæ res multis fortasse imposuit: qui idcirco putarunt eiusmodi uoces esse futuri.

Potentialem uocamus, quem Græci per ἂν coniunctionem & uerbum duplicis modi, alias indicatiui, alias optatiui explicant, quo minus illis modum unum

ſtatuere licuit. Nobis*, quibus id non obſtat (quippe qui optatiui uoce tantum utimur) ratio unum modum ſtatuendi non deſit: & alioqui ſic faciamus oportet, niſi cõfundere diuerſiſsimas affectiones uolumus: quales ſunt huius de quo nunc agimus, & optatiui.* Siqui*dem in altero indicatio eſt potẽtiæ debiti' ue, aliquãdo uoluntatis: in altero tantũ ſignificatur optatio.* Rur*ſus ille per interrogationem ſæpe uſurpatur, ſicut etiam optatiue aliquando, ut paulo ante diximus: hic per interrogationem accipi non poteſt.* Nec *eſt (ut arbitror) quod aliquem torqueat, quo minus hic duos eſſe modos concedat, propterea quòd una ſit utriuſq; uox, non magis quàm ubi optatiuum et ſubiunctiuum duos facit, quorum non minus, ut clare liquet, una eſt uox.* H*æc uero noſtra ſententia cui placebit, poteſt, ſi uolet, hunc, quem nouamus modum, potentialem appellare.* Cui *diuerſa ſententia erit, ſiue optatiuum eſſe contendat (nam ſubiunctiuum eſſe, ut* Priſcianus *non recte cenſet, nulla ratio efficit) ſiue uoces quinque temporum, quæ publice ſubiunctiuo tribuuntur, triplici ſignificato donet, optandi, potentiæ, ſubiunctiui (hoc autem eſt indicandi, cæterum ſub altero uerbo ſubiecti, ut poſt dicetur) dummodo ſignificationis ipſius et uſus admonitus,* Latinius *loqui incipiat, me certe non offendet.* Cæterum*, quò melius hunc quem uolumus, quaſi de facie agnoſcat, exempla per ſingula tempora ponemus.* De *præſenti huius rationis.* Cicero *de prætura urbana,* Si *quis noui quid inſtituerit, is non omnia, quæ ante acta ſunt, rata eſſe patiatur. id eſt, non debet pati rata eſſe, ut*

Priſcianus

Priscianus ipse interpretatur. Plinius de Aesopo histrione, & filio eius, *Non sit tamen (ut uerum fatear) facile inter duos iudicium turpitudinis.* Virgilius, *Quicquid eris: nam te nec sperent tartara regem, Nec tibi regnandi ueniat tam dira cupido.* Vbi, *sperent, possunt sperare, &, ueniat, potest uenire, significant.* Iuuenalis, *Expectes eadem à summo minimoq; poëta, pro potes expectare.* Quintilianus, *Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur inuitus. pro debes expectare.* Columella, *Non enim dubium est Marsici, Surrentiniq;, & Albani, Atque Caecubi agri uites, omnium, quas terra sustinet, in nobilitate uini principes esse: fecunditas ab ijs fortaßis desideretur.* Huius perpetuo modi est, & quod in illa figura legitur. Terentius, *Nihil est adhuc quod uereare Clinia.* Cicero ad Quintum fratrem, *Nihil est quod uerear de eius eruditione.* Idem, *Quod labores nihil est. pro debes laborare.* Horatius, *Non est quod multa loquamur.* Et per interrogationem. Virgil. *An memorem portus Lucrinoq; addita claustra?* Idem, *Quis cladem illius noctis, quis funera fando Explicet, aut poßit lachrymis aequare labores?* Vbi simul interpretatio huius temporis est. Horatius, *Spectatum admißi risum teneatis amici.* Liuius, *Quis enim rem tam ueterem pro certo affirmet?* Et sub infinita particulae. Cicero Attico, *Ex eius nuntio Macijq; meditabor, quo modo cum illo loquatur.* Quintilianus, *Ego dubito, an id proprium potius appellem.*

De imperfecto: ut Terent. *Diceret, Quid feci? quid commerui, aut peccaui pater? pro poterat dicere.* Idem,

cero de Prætura urbana, Voconia lex te uidelicet delectabat. Imitatus esses illum ipsum Voconium, qui hæreditatem lege sua ademit nulli, id est, debueras imitari. Qua periphrasi usus est Iuuenalis, - Agmine facto Debuerant tenues olim migrare Quirites. Exempla huius temporis in potentiæ significatione, rara inuenio, fortasse quòd periphrasis eius magis usurpetur. Cicero ad Atticum, Sed cum hæc scribebam quinto Calendas, Pompeius iam Brundusium potuerat uenisse. Videtur tamen eiusmodi esse illud Ciceronis ad Aulum Cecinnam, Dicerem quæ antea futura dixissem, ni uererer, ne ex euentu fingere uiderer. Videtur enim pro, potuissem dicere, accipiendum esse illud, dixissem. Per interrogationem, exemplum auctoris modo non succurrit. Sed tale omnino inueniatur, quale sit, Ante non salutato discessissem? Aut, quo te inuito me contulissem? In hoc modo singularis quædam natura duorum temporum obseruatur. Præteriti imperfecti, & præteriti plus quàm perfecti, quorum prius duorum temporum aduerbijs, præsentis & futuri recte coniungitur, Nunc scriberem, cras, uel perendie scriberem. Posterius trium, præteriti, præsentis, & futuri, Heri, uel olim scripsissem. Hodie uel nunc scripsissem. Cras, uel posthac, scripsissem. Futurum huius rationis maxime uidetur in incerto ob societatem quandam & cum futuro exacto, & cum præterito eiusdem modi, cum quo ut in uoce (præterquam in prima persona) ita significatione fere recurrit. In illo enim Virgilij, - Tamen hæc quoque si quis Inserat, aut scrobibus mandet

mutata ſubactis, Exuerint ſyluestrem animum. uidetur uel præteriti quædam ſimul, & futuri ſubeſſe ſignificatio, quæ futuri eſt exacti, quaſi ἐκδεδυκότα ἔσονται: uel potentialis præteriti huius de quo agimus, modi, quaſi ἐκδύσαιεν ἄν, ut Priſcianus Græce interpretatur. hoc eſt, exiſſe debent.

Subiunctiuus eſt, qui alteri ſemper uerbo, & plerunque coniunctioni, uel relatiuo Qui, uel infinitæ particulæ eſt ſubiunctiuus, ac ſignificatum indicatiui maxime repræſentat. Huius futurum paßiuum geminam periphraſim recipit. Alteram ex participio cum futuro ſubiunctiui uerbi ſum, ut amatus fuero. Alteram cum futuro indicatiui eiuſdem, ut amatus ero. Cicero ad Terentiam: Cum eo ſi locuta eris, intelliges. Idem, Quum profectus erit, faciam te certiorem. Ouidius, Cum fuerit lectus Scyro, toruusq; Procuſtes.

Infinitiuus modus eſt, qui agere, aut pati ſignificat, ſed citra omnem numeri aut perſonæ differentiā: qua ſcilicet ratione infinitus eſt appellatus. Huius cum quinque ſunt tempora, Latina lingua duabus uocibus actiuis quatuor eorum refert, una præſens & præteritum imperfectum, ut mare: altera præteritum perfectum & plus quàm perfectum, ut amauiſſe. Futurum unicum reperitur fore. Reliqua tum actiua, tum paſſiua circuitione ſupplet, ut amaturum eſſe, amandum eſſe: quæ periphraſes per genera & numeros pro ratione eorum quibus adhærent, uariantur in omnibus uerbis, ut amaturum uel amaturam eſſe, amandum uel amandam eſſe. Etiam per nominatiuum caſum, amaturus uel amandus eſſe: præter tertium paßiuorum genus,

nus, in quo hæc neutra tantũ uoce proferũtur, cuius generis est Amatum iri *cum similibus, quæ futuris passiuorum sunt isodynama, potius quàm uera futura: non tamen eorum actiua amatum ire, & similia, tantundem ualent, quantum actiuum futurum amaturum esse.* Soluuntur *in hunc fere reliqui modi.* Indicatiuus*, ut scribis, aio uel iudico te scribere.* Imperatiuus*, ut salue, iubeo te saluere.* Optatiuus*, ut utinam ualeas, opto te ualere.* Potentialis*, ut impleuissem, potueram, debueram, uel uolueram implere.*

Aliter*, & compendio de modis,* Modi*, si uocum discrimen spectes, quatuor tantum sunt.* Primus*, qui in prima persona singulari actiuæ uocis, per o, bam, i, ram, bo uel am, finitur.* Secundus*, qui & in secunda singulari præsentis tẽporis actiuæ uocis per a, e, uel i, uel solas, uel etiam syllaba to adiecta desinit. ut, ama, uel amato: doce, doceto: lege, legito: audi, audito.* Tertius*, qui in prima singulari actiuæ uocis, em uel am, rim, sem, ro, finales uoces recipit.* Quartus*, qui per re uel se, in actiua uoce terminatur, ut amare, amauisse.*

Cuiusque *horum uarius est usus.* Primi *ad res indicandas narrandas'ue, uocaturq;* Indicatiuus*, finitiuus uel pronunciatiuus, ut* Arma *uirumq; cano.* Idẽ *modus & per interrogationem usurpatur: ut,* Sed *uos qui tandem, quibus aut uenistis ab oris?* Secundi*, ad res imperandas: uocaturq;* Imperatiuus*, cuius supra posuimus exempla.* Idem *in tertia maxime persona aliquando permitti rem significat, &* Permissiuus *appellatur. ut,* Viuat Arturius *isthic.* Tertius*, alias rebus optandis conuenit, qua ratione optatiuus dicitur. ut,*

O tantum libeat mecum tibi sordida rura, Atque humiles habitare casas. Alias posse, uel debere fieri aliquid ostendit, ut supra uarijs exemplis docuimus. Alias uelle aliquid, ut apparet ex illo Virgilij in Georgicis, *An Deus immensi uenias maris.* Respondet enim ad illud, *Vrbes'ne inuisere Cæsar, Terrarumq; uelis curam.* Estq; hactenus hic modus innominatus. Nos primi potentialem uocauimus. Alias significationem indicatiui, sed altero uerbo subiuncti exhibet. sicq; subiunctiuus recte dicitur. Priuatim hic tertius in prima multitudinis persona submittere se quenquam cum alijs ad aliquid gerendum significat: ut eamus. Vocaturq; hic Græco nomine Hypotheticos uel Authypotactos. In tertia uero præsentis & præteritorum perfecti & plus quàm perfecti, permißiue accipitur, ut ante monstratum est, sicut in tertia præsentis & præteriti etiã imperatiue. ut in illo Martialis, *Perdiderit nullum uita reuersa diem.* Quartus actionem significat citra omne personæ, aut numeri discrimen: ponitur uice nominis nonnunquam, ut supra est traditum. Passiuis quoque modorum uocibus significationes ad portionem applicentur.

PERSONA in uerbo prima est, quæ de loquente dicitur, ut, lego. Secunda, quæ ei ad quem fit sermo, accommodatur, ut, legis. Tertia, quæ ei, de quo loquens agit, conuenit, ut, legit.

NVMERVS uerbi duplex est. Singularis, qui de nominibus & pronominibus singularibus dicitur. Multitudinis, qui de pluralibus.

DE PARTICIPIO.

PARTICIPIVM *Est pars orationis, quæ partem capit à nomine, partem à uerbo, partem ab utroque.* Capit *enim à nomine genera & casus: à uerbo significationem & tempus: ab utroque numerum & personam.*

Significatio *siue genus participiorum est triplex,* Actiuum, *ut, amans.* Paßiuum, *ut, amandus.* Neutrum, *ut, sedens, profectus.*

Tempora *participiorum sunt tria,* Præsens, Præteritum, & Futurum. Actiuæ *significationis tempora sunt tria,* Præsens *in ns, ut, amans: futurum in rus, ut, amaturus: & in deponentibus actiuis præteritum in tus, uel in sus, ut locutus, orsus.* Paßiuæ *significationis sunt itidem tria,* Præsens *& futurum una uoce in dus, ut amandus: præteritum in tus, uel in sus, uel in xus, ut amatus, læsus, flexus.* Neutrorum *uero tria, præsens, ut sedens, futurum, ut sessurus: & in neutris deponentibus etiam præteritum, ut profectus.* Huius *formæ ab actiuis, uel neutris etiam non deponentibus notantur quædam,* Ausus, *gauisus, fisus, solitus, præterea cœnatus et pertæsus, quorũ uerba ueteres* Trãsgreßiua *uocarũt, posteriores* Neutro *paßiua.* Talia *sunt et licitũ, libitum, placitũ, & complacitum.*

De *præsenti paßiuo, quoniam id* Grammatici *uidentur adhuc non admittere, ueniam dabit lector, si paulo plurib. agã, quo res controuersa, sit necne,* Latinis *eiusmodi participiũ semel decidatur.* In *quo mihi* Laurẽtij *auctoritas (uiri de lingua* Romana *non minus prope*

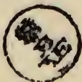
 dixerim

dixerim meriti, quàm olim de Imperio Romano Camillus) non paruo adiumento erit. Qui participium hoc genus, primum cunctanter, mox plane admittit, cæterum cum alio genere omnino à participijs diuerso cõfundens. Quod mihi docendum cùm sit, haud scio unde melius, quàm ex ipsius uerbis in primo Elegantiarum libro incipiam. Ea sic se ad uerbum habent, Nescio, inquit, an dicendum sit gerundium esse participium præsentis temporis, more Græcorum: cuius rei hoc argumentum est, quòd idem est in legendo, & in ipso legere, quod Græci melius ἐν τῷ ἀναγινώσκειν & in legendis libris, uidelicet qui legũtur (nam sic corrigo locũ corruptum, cum aliter nihil probet de præsentis significatione, siue rei administratione) In his uerbis, quis non uidet, quòd primum quasi dubitãs dixit, nempe gerundium esse participiũ præsentis temporis, eius rei postea argumentum afferre: pergensq; mox ex nominatiuo & uocatiuo eius participii inuentis, quod cunctanter dixerat: sine cunctatione confirmat: & obiter quid sibi uelit per rei administrationem, ostendit his uerbis, Nolunt autem Grammatici gerundium habere rectum casum, sed quatuor tantum obliquos. Fortasse & casu recto non caret, ut apud Lucretium, atque Virgilium, Voluenda dies en attulit ultro. Voluenda, non tempus futurum intelligit, sed rei administrationem, dies uidelicet quæ uoluitur, non quæ uoluenda est, aut quæ uoluetur. Vnde indicatur gerundium esse participium præsentis temporis. Iusiurandum enim potest uidere eiusdem casus, etiam uocatiui. Hactenus Laurentius. in his cum indicari

dicat

dicat gerundium esse participium præsentis temporis, constat plane cum hoc tempus esse confirmare. Et alioqui non omnes (arbitror) casus, & genera, & numeros gerundio tribuisset, nisi id participium esse credidisset. Ita Laurentium quidem præsens paßiuum participium statuere, & cum gerundio confundere, ex his liquet. Nos ea primum distingui, & separata inter se genera esse doceamus: Deinde id quod Laurentius per omnia genera, & casus inclinat, participium esse, mox etiam præsentis temporis ostendere tenemus. Iam primum constat paßiuum participium, siue id præsentis sit, siue futuri, nusquam significare actiue posse. At participalia, siue ut Laurentius noue uocat gerundia, tum actiue accipi, tum paßiue posse, ipse etiam fatetur, ut cuius hæc sint uerba: Cum substantiuis sociata sunt, paßiue accipiuntur: disiuncta uero actiue, nonnunquam paßiue. Addit etiam, quibus rem confirmet, de ijs quæ in do, & dum finiuntur exempla. Atqui paßiuum participium, siue præsentis sit temporis, siue futuri, actiue prorsus accipi non potest. Ita gerundium quod uocat, & participium, pro eodem sumi prorsus non possunt. Præterea hæc, quæ actiue & paßiue accipi posse ait, cum ubi actiue significant, nec certum numerum, personam'ue habeant, & constructionem suorum uerborum seruent, ubi paßiue, & absolute ponantur, nec cum proprijs appellatiuis'ue intransitiue iungantur, quis ea non plurimum differre ab ijs, quibus omnia sunt contraria, dixerit? Eiusmodi porro sunt hæc, quæ nos præsentis participia censemus: quip

pe

pe quæ certũ numerum, perſonam, & ſignificatum ſemper habeant, & nunquam ſine proprijs appellatiuis'ue adiunctis legantur. Accedit, quòd ſignificatio præſentis participij paſsiui & participialis, ſiue gerũdi paſsiui, quo minus eadem putentur, omnino diuerſa eſſe uidetur. In illo enim, Vritq; uidendo femina: ſiue intelligatur generalis aliquis ablatiuus agẽtis perſonæ, ut, uir, uel aliquis, ſiue addatur, tametſi uſu addi non ſolet, ſignificatur tamen, dum femina uidetur à uiro, uel ab aliquo, urit illum: quod ſæpe uſu uenit, At in illo, Videndo uiro urit, ſignificatur, dum uir uidetur, urit illum: quod uſu uenire non experitur. Quid, quòd ueteres id demum participiale, ſiue gerũdi appellarunt, quo Græcorum infinitum cum articulo interpretabantur, idq; per omne uerborum genus, ut τοῦ ζῆν ἕνεκα, uiuendi cauſa ἐν τῷ ὁρᾶν, καὶ ἐν τῷ ὁρᾶσθαι, in uiuendo & uiuendo. μεταξὺ τοῦ γινώσκειν, inter cognoſcendum. Cum participiũ potius per gentile ſuum participium exponatur τύπτων uerberans, τύψων uerberaturus, τυφθεὶς uerberatus, τυπτόμενος uapulans uel uerberandus, eo modo quo uoluenda dies, & iuſiurandum, licet parũ in uſu ſub hoc caſu ſit, τυφθησόμενος uerberandus ſiue uapulaturus, ſicut προσαγορευθησόμενος ſalutandus: in talibus, Eo ad ſalutandum fratrẽ, ad ſalutandam ſororem, ad ſalutandos affines. Nec eſt quòd cuiquã gerundi, & participiũ paſsiuum iccirco idẽ eſſe credantur, quòd eundem ſenſum per utrunq; genus interpretari licet, ut, Legendo noſtra, & legendis noſtris. Inter accipiendũ de cõmodis ſuis rationes, inter accipiendas rationes. Sic enim actiuum

quoque

quoq; participiũ præsentis cum gerundi sit idem, cum sit idẽ sensus dicentis, Legendo nostra proficies, & legens nostra proficies. Et quanta quæso sit absurditas eiusdẽ positionis, quatuor casus singularis formæ, sine numero & persona esse, & uerborũ suorũ constructionem seruare, & ab omni uerborũ genere deduci posse, reliquos tum singulares, tum plurales, tantũ à passiuis? In summa, gerundi siue participiale per o, finitum, cum omnium Grammaticorũ consensu, communem habeat ulimam syllabam, participium esse nõ potest, cuius casus per o, finitos eorundem Grammaticorum consensus longam eam habere contenderit, nemine in hunc diem aliter præcipiente obseruanteúe. Nemo enim (arbitror) in illis, De accusatore constituendo, in agro colendo, De, syllabam communem esse affirmauerit. Et quòd gerundi quidem diuersum omnino sit ab eo, quod Laurentius præsentis participium uocat, his puto rationibus quisque sibi persuaserit.

Nunc quod ille præsentis participium alicubi uocat, eiusmodi participium uere esse ostendere tentemus. Primum igitur participium id esse, inde maxime intelligatur, quod in ablatiuo consequentiæ sæpe legitur. ut in illo Ciceronis, Orationem Latinam legendis nostris efficies profecto pleniorem. Conuenit autem inter Grammaticos omnes, tum Græcos, tum Latinos, cum ablatiuum consistere sine participio non posse. At in talibus nullum aliud reperiri participium potest. Legi autem eiusmodi ablatiuos in consequentia, declarat tum redditum illis statim uerbum cum nomi-

natiuo diuerſæ rei, ut in omnibus id genus ablatiuis fit. tum ipſa interpretatio omnium talium ablatiuorum prope communis per dum, uel cum, ut in multis talibus licet perſpicere: Legendis ueteribus proficis, dum leguntur ueteres. Et *participiũ quidem eſſe hinc puto liqueat.* Atque *præſentis eſſe temporis cõprobat eadem interpretatio, ut quæ per uerbum præſentis tẽporis fiat, non futuri.* Defringendo ramo, *dum defringitur.* Sicut *interpretatio futuri, per uerbum futuri, non præſentis.* Virgilio *cras enarrando tu diſcedis, id eſt, cum cras legetur. Quòd ſi alicubi in imperfectum præteritum reſoluitur, ut* Defringendo *heri, uel olim ramo, feciſti iniuriã, pro dum defringebatur, confirmat magis noſtrã ſententiam, cum participium præſentis tam Græcis, quàm* Latinis *etiam imperfecti ſignificationem una cõprehendat.* Iam *utrunq;, & participium, & præſentis temporis eſſe indubitato probat duplex interpretatio, et huius quod præſens uocamus,* Græce *per præſens paſſiuum, &* Græci *præſentis paſſiui per hoc* Latine. Nam *& illa etiam* Laurentij *exempla,* Defringendo *ramo fit iniuria domino fundi: &* Orationem Latinam *legendis noſtris efficies pleniorem, ſic* Græce *ad uerbum, uertuntur,* ῥηγνυμένου κλάδου, & ἡμετέρων ἀναγινωσκομένων. Aliam *uariam recipiunt* Græce *ad uerbũ interpretationẽ, ſicut occupatio iuris dicendi,* ἀσχολία δίκης λεγομένης, *ſiue* δικαζομένης, & τοῦ λέγεσθαι *ſiue* δικάζεσθαι δίκην: *ſicut etiam* Latine, *dicendi iuris, dicendi ius.* Rurſus *inter accipiendas rationes,* μεταξὺ τοῦ λαμβάνεσθαι τοὺς λόγους: & μεταξὺ τοῦ λαμβάνειν τοὺς λόγους,

ſed &

sed & μεταξὺ λαμβάνων τοὺς λόγους. Itidem in cõmit tẽdo prælio, ἐν τῇ μάχῃ συντιθεμένῃ, & τῷ συντίθεσθαι τὴν μάχην, et τῷ συντιθέναι τὴν μάχην. Et præsens Græcum Latine sic, φίλου τυπτομένου ἐλυπούμην, Amico uerberando dolebam. Quod Priscianus confirmat, quum illud Homeri, οὔτις ἐμεῦ ζῶντος. καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο Σοὶ κοίλαις παρὰ νηυσὶ βαρείας χεῖρας ἐποίσει, ita Latine uertit, Nullus me uiuo, & super terram uidendo. Præterea participium esse præsentis temporis in paßiua significatione confirmat Donatus super illud Terentij, Vix sum apud me, ita animus commotus est metu, spe, gaudio, mirando hoc tam subito & repentino bono. Vbi ait Mirando, participium esse, & pro dum miror, accipi, quæ plane præsentis est interpretatio, cuius generis paßim sint exẽpla. Terent. Nisi eos qui in opere faciundo facile sumptũ exercent suũ. Plinius ad Pompeium Falcidiũ, Abstinui causis agendis Cicero ad Quintum fratrẽ, Sed res multis querelis de Republica interponendis transacta est. Idem ad Appiũ Pulchrum, Quid enim ad me non perscripsit, te non solũ auctoritate orationis, sed etiam opera, consilio, domũ ueniendo, conueniendis meis, nullum onus officij cuiquam reliquum fecisse? Idem, Quid tam difficile, quàm in plurimorum controuersijs dijudicandis ab omnibus diligi? Idem, Exercenda est memoria ediscendis ad uerbum quàm plurimis & nostris scriptis, & alienis. In nominatiuo raro legitur, quòd eo fortasse euenit, quòd cum efficere aliquando ambiguitatem posset, præsens'ne esset an futurum, per actiuum loqui auctores maluere. Quod Virgilius in illo,

illo, Olim uoluentibus annis, fecisse uidetur. Nam Homerus, περιπλομένων ἐνιαυτῶν *dixit. Verum illud Voluenda dies, nominatiuum esse, dißimulari non potest, & præsentis esse temporis facile declarat tum interpretatio ipsa, ut prædictum est, tum uerbum Attulit, sequens, quod futurum id dici non patitur. De præsentis paßiuorum participio, quæ pro nostra facerent sententia, hæc habuimus.*

DE PARTICIPIALI VERBO.

NVNC de illo genere agamus, quod ueteres inter uerbi modos (ut prædiximus) numerarunt, participiale uerbum, uel gerundi modum, uel supinum appellantes. Nam gerundiũ uel gerundiuũ, nulla uideo analogia nominatum esse. Nos potius participijs adnumerandũ, quàm uerbo censemus, cũ conditiones, unde maxime participiũ, sortitum nomẽ est, huic quoq; generi pleraq; competant. Capit enim ut participiũ, à nomine, genus et casum: à uerbo agendi, uel patiendi, uel neutrius cuiusdã notæ significationẽ. Cæterũ cum temporũ discrimen discretis uocibus non recipiant, nec certos numeros & personam sicut participia, quo minus iusta esse participia poßũt, uocentur recepto nomine participialia quidẽ, quòd similia participijs sunt: sicut prouerbialia dicimus, quæ similia sunt prouerbijs: Participialia uero uerba, ut discernantur à participialibus nominibus, de quibus mox. Horum terminationes sunt: di, ut amandi: do, ut amando: dum, ut amandum: tum, ut amatum: u, ut amatu.

Participialia nomina uocant participia ipsa, quoties

ties à propria significatione, qua rem uerbi cum tempore, casu, & constructione significant, sunt mutuata. Fiunt aũt ex præsentibus actiuæ uocis participialia nomina: alia communis generis, quoties scilicet pro uerbalibus in tor, uel trix, usurpantur & genitiuis iunguntur, ut Fugitans litiũ, Appetens alieni. *Cuius generis alibi multa in constructione genitiui sunt posita, quibus etiã adnumerentur ut cõmunis generis,* Continens *pro continuus:* Diligens *pro eo qui sedulã dat operã:* Euidens *pro manifestus:* Indulgens *pro eo cui indulgetur. Alia neutri, ut accidens, contingens, antecedens, consequens, decens, conueniens, præsens, continens pro firmamento rationis. Alia masculina, ut oriens, occidens, profluens pro flumine: & confluens, ubi duo flumina coëunt. Alia feminina, ut continens pro terra quæ non est insula: animans, consonans, prægnans, si modo hoc à uerbo uenit: et serpens, quòd modo in feminco genere legitur. ut* Plin. *Nota est in Punicis bellis ad flumen* Bagradam *à* Regulo *imperatore ballistis tormentisq́;, ut oppidum aliquod, expugnata serpens* C X X. *pedum longitudinis.* Modo *in masculino. ut* Virgil. - Serpens *amplexus uterque* Implicat. Ex *præteritis autem paßiuis, cum in uoce paßiua significant actionẽ, ut ea quæ* Laurentius *recenset, circumspectus, consyderatus, disertus, cautus, tutus, ignotus, argutus, falsus, contentus, tacitus, profusus, fluxus, scitus: quæ omnia nisi sic significẽt, participia manent.* Ex *futuris in rus fit participiale nomen, quoties (ut* Laurẽtio *placet) non tẽpus innuit, sed qualitatẽ, atq; animi uoluntatẽ. ut in illo* Senecæ, Nullam *autẽ*

mentionem

mentionem fecit cometarum. non prætermissurus si-quid explorati apud illos habuisset. Et Quintiliani, *Neque omnino huius rei minuit usquam poeta, ipse profecto non taciturus de tanta sua gloria.* Et Cecilij Plinij: *Puellæ nostræ confero quinquaginta millia nummum, plus collaturus, nisi à uerecundia tua, sola mediocritate munusculi impetrari posse considerem, ne recusares.* Cui simile est illud Quintiliani in x. de Terentio Varrone, *Plures hic libros & doctißimos cõposuit peritißimus linguæ Latinæ, & omnis antiquitatis, & rerum Græcarum, nostrarumq́; , plus tamen scientiæ collaturus, quàm eloquentiæ*, A qua Laurentij interpretatione, quatenus scilicet uoluntatem animi significari his dicit, non ualde abhorret nostra, qui illa sicut aoriston Græcum cum ἂν potentiali particula, per debens, uolens, uel potens, quæ omnino cum futuro societatem quandam habent, potius interpretanda censeam, Non taciturus, non debens, uel non uolens tacere. Non prætermissurus, non debens prætermittere. Collaturus potens conferre, aut debens conferre. Et Martial. *Antoni Phario nil obiecture Photino*, id est, non potens obijcere. Et Quintil. *Detinet, atque obruit ingenia melius aliis uacatura*. pro potentia, uel debentia uacare. Non est ab hoc loco alienum illud monuisse, hæc, quæ societatem quandam habere cum futuris dixi, generalius aliquid quàm uere futura significare. Quod ex eo intelligi licet, quod qui dicit, *Omnes post occasum solis huc uenturos excludam*: eos duntaxat qui uenient, significat, non qui uolunt debent, aut possunt uenire. Confirmare

uidetur

uidetur hanc interpretationem nostram ille Martialis *uersus*, Victurus *genium debet habere liber: ubi & participiale pro interpretatione, & interpretatio pro participiali poni posse uidetur, uicturus, pro debens uiuere: & debet habere, pro habiturus est.* Ex *futuro in dus fit participiale nomen, quoties mea sententia & simili modo est interpretandum, &* Græce *per ea quæ in* εος *finiuntur, est uertendum: ut, si illud* Senecæ *in paßiuam uocem sic mutes:* Nullam *fecit cometarum mentionem, non prætermittendam siquid explorati apud illos comperisset. ita id interpretandum censeam, non debentem prætermitti.* Et Græce *ad uerbum* ὀυ παραλειπτέον. Sic *apud auctores alia multa paßim,* Latine Græceq; *interpretanda legas.* Terentius, Eijciunda *hercle est hæc animi mollities. id est, eijci debet.* Et Iuuenal. Res *memoranda nouis annalibus. debens memorari, uel quæ debeat memorari.* Et Virgilius, Quid *memorandum æque* Baccheia *dona tulere. æque debens memorari, uel quod æque debeat memorari. &* Græce *ad uerbum,* ἐκριπτέα ἐςὶν αὐτὴ ἡ μαλακότης. Et πρᾶγμα διὰ μνήμην σχητέον. Et τί οὕτω μνημονευτέοι παρέσχον τὰ τοῦ βάκχου δῶρα; Prisciano *quoque hanc interpretationem confirmante, cuius uerba ex octauo, ubi de modis agit, hæc sunt,* Amandus, *da, dum,* ὁ φιλητέος, ἡ φιλητέα, τὸ φιλητέον, *id est, qui, uel quæ, uel quod debet amari.* Ac *ne quis gerundia hæc putet, idem in x. nomina esse testatur, ubi docet multa tum nomina esse, tum participia.* Eius *uerba sunt dicendus,* ὁ λεχθησόμενος καὶ ὁ λεκτέος. *legendus,* ὁ ἀναγνω-

σόμενος καὶ ὁ ἀναγνωστέος. *amandus*, ὁ φιληθησόμενος καὶ ὁ φιλητέος. *Nec aliter* Latine *licet interpretari Græcum nomen in* εος, *quàm per hoc participiale: ut* Luciani *illud* καταπεμπτέος δὲ ὁ γανυμήδης πάλιν εἰς τὴν ἴδην. *Demittendus autem rurſus eſt Ganymedes in* Idam. *Nec fallere quenquam debet, quòd participiale hoc eodem nonnunquam in loco & participiale eſſe poteſt, & participium. ut in illo,* Ecce iterum Criſpinus adeſt mihi ſæpe uocandus Ad partes. *licet enim interpreteris, uel qui ſæpe à me uocari debet ad partes, propter uaria uitia, uel qui ſæpe à me uocabitur.* Huius participialium generis dixerim, & quod in caſibus tantum nominatiuo & accuſatiuo, genere duntaxat neutro per dum finitur: quod ſcilicet ſimili id modo & Græce per έον uertitur, & Latine per Debet cum infinito paßiuo, præterquam in deponentibus, & paucißimis neutris, interpreteris licet, ut mox apparebit. Eo differt ab illis, quòd cum ea tantum paßiue uſurpentur, & adiectiuorum constructionem ubique ſeruent, ut in ſuprapoſitis exemplis liquet, hoc tu actiue accipi, tum paßiue poteſt. Et paßiue quidē ab omni alio caſu eſt abſolutum, præterquā datiuo, qui omnibus huius terminationis participialibus eſt communis. ut Cæſar, *Quibus rebus quàm maturrime occurrendum putauit.* Terentius, *Herus ſi redierit, molendum mihi eſſe. pro moli debere, & occurri debere.* Et Iuuenalis, *Viuendum eſt recte, tum propter plurima, tum de ijs præcipue cauſis. id eſt, uiui debet recte.* Actiue etiā uerbi ſui caſum recipit, porro actiue hoc loco latius accipi poſtulo, ut ſe ad neutra et deponentia extendit, ut, Recordandum

cordandum eſt beneficij, parcendum eſt ſupplicibus: pro parci debet ſupplicibus. Plinius, Vtendum Græcis erit uocabulis. Recipit autem & accuſatiuũ, priſcis quidem ſæpe. ut Varro de Re ruſtica. Canes potius cum dignitate acres et paucos habendũ. Idem, Singulis ubi pariant, faciendum haras quadratas. Idem, In fœtura dandum potius hordeaceos panes quàm triticeos. Lucretius, Externas quoniam pœnas in morte timẽdum. Cæteris rarius. Virgilius, Pacem Troiano ab rege petendum. Cicero Attico, Iterandũ eadem iſta mihi. Cæſar de bello Gallico, Sequanis qui intra fines ſuos Ariouiſtum recepiſſent, quorum oppida omnia in poteſtate eius eſſent, omnes cruciatus eſſe perferendum. Cornelius Celſus, Imponendũ eſt, quæ ſunt pueri mouendo. Quibus exẽplis ſignificatur debere haberi, debere fieri, debere dari, debere timeri, debere peti, debere perferri, debere imponi. Declarat quod dicimus? quòd ſæpe hãc interpretationẽ pro eiuſmodi participialibus poſitã ab auctoribus reperias. ut Cornelius Celſus: Paulatim ergo debebit omiſsis his legibus, eo tranſire ut arbitrio ſuo uiuat. poterat enim dici. Paulatim eo tranſeũdum eſt. Excepimus paulo ante ab hac interpretatione deponentia, & quædam neutra, ut quæ propterea quòd paſsiuum de ſe infinitum non creant. commode per Debet, et paſsiuum infinitũ interpretari nequeas, per Oportet, & actiuum infinitum (ſicut Grammatici faciunt) queas: idq; Græcorum exemplo, qui ſuũ θετικὸν, quod huic, de quo agimus, reſpondet, per δεῖ uel χρὴ explicãt. Veſcendũ eſſet homini fructibus, oporteret hominem ueſci fructibus. Vtendum erit Græcis

uocabulis, oportebit uti Græcis. Recordandum *est beneficij, oportet recordari beneficii.* Item, Carendum *est culpa, oportet carere culpa.* Non *est gaudendum alterius incommodis, non oportet gaudere alterius incommodis.* Sic *& illa, quæ accusatiuos adsciuere actiue soluere licet,* Habendū *est canes acres, oportet habere canes acres.* Quòd *si cui postremum hoc participialium genus, participiale potius uerbum siue gerundi modum, siue supinum nominari placet, sicut* Seruius *(petendum) in illo,* Pacem Troiano *ab rege petendum, nominat, huic ego non admodum refragor, dummodo intelligat ab alijs, quæ eodem nomine à me supra sunt nuncupata, omnino esse diuersum: quum illa pro infinito* Græco *cum articulo (ut supra dictum est) ubique usurpentur: hoc, pro aduerbio, quod* Græci τεθικὸν *uocant, ut,* Vadendum *pro* βαδιστέον. Nauigandum *pro* πλευστέον. Vescendum *pro* σιτητέον. Petendum *pro* αἰτητέον.

DE PRAEPOSITIONE.

PRAEPOSITIO *est pars orationis, quæ certam eorum, quibus additur, habitudinem, ut loci, termini, ordinis, causæ, uel actionis determinat, fereq́; quibus coniungi solet, ijs præponitur, ut,* Aduenio *ad urbem, redeo ab urbe.* Aliter, Præpositio *est pars orationis, quæ præposita alijs partibus significationem earum aut complet, aut mutat, aut minuit.* Complet, *intercipio demiror,* Mutat,

tat, ut aufero. Minuit, *ut ſubrideo.*

Sunt quæ extra compoſitionem uſu ſint receptæ numero plus minus quinquaginta : Ad *, apud , ante , aduerſus uel aduerſum , cis , citra , circum , circa , circiter, contra, erga, extra, intra, inter, infra, iuxta, ob, penes, per, pone, poſt, prope, propter , præter , ſecundum , ſupra , ſecus , trans , ultra , uerſus .* A*, ab, abs, abſque, cum, coram, de, è, ex, pro , præ , palam , ſine, tenus .* In *, ſub, ſuper, ſubter , & clam, & procul , ut quibuſdam placet : harum pleræque uarie confunduntur : de quibus , quæ mihi ſuccurrent, nunc ſubijciam.*

AD, MOTVM *ad aliquid ſignificat , ut* Ad te *ibam.* Item *iuxta , uel prope. ut* Curtius , Erat ad *ripam fluminis ingens arbor .* Liuius , Habes *hortos ad* Tyberim . Idem , Ad Scenam *caſtra alterius conſulis erant.* Idem, Ad Capuam *caſtra locant.* Apud *ut* Cicero, Decem *fiſcos ad* Senatorem *quendam relictos .* Idem , Ad Marcum Læcam *te habitare uelle dixiſti .* Virgilius, Prima *quod ad* Troiam *pro charis geſſerat* Argis. Liuius, Dum *hæc ad* Veios *geruntur.* Contra. *ut* Cicero , Ne *ad eam meditere , imparatum te offendam.* Et *propter. ut* Propertius, Panditur *ad nullas ianua nigra preces.* Aliquando *utilitatem quandam, uel contra, uel aduerſus : ut in talibus ,* Ad *parotidas , ad tormina .* Item *in comparatione : ut ,* Nihil *ad tuum equitatum.* Terent. Sed *nihil ad noſtram hanc.* Circiter. Cicero *ad* Quintum *fratrem,* Sane, *frequentes fuimus omnino ad ducẽtos.* Cæſar *in comment.* Ex *ijs qui arma ferre poſſent , ad millia nonaginta duo.* Summa *omniũ fuerũt ad millia* CCCLXVIII. Pro *circa.*

Cicero ad Atticum. Tu quoniam iturum te in Aſiam eſſe putas, ad quæ tempora te expectem, facias me certiorem, uelim. Hirtius de bello Aphricano, Cum iam ad ſolis occaſum eſſet. Item Varro de Re ruſtica, Nam refert, in agro ad quam partem cœli quiſq; locus ſpectet, ſicut ad quod tēpus quæque res facillime creſcat. In quo exemplo, priore loco pro Verſus, poſteriore pro Circa, accipitur. Aliter uero in talibus. ut Cæſar, Is dies erat ad quintum calendas Aprilis, Lucio Piſone, Aulo Gabinio COS. Idem, Siquid uellent, ad idus Aprilis reuerterentur. Videtur enim ſignificari ipſe quintus dies ante calendas, & ipſe dies iduum. Innuere uidetur hoc præpoſitio et breuitatem quandam, ut in eo quod dicimus, Ad tempus. ut Quintilianus, Fingere nimirum ad tempus uidebor. Varro, Qui cum ad tempus latitaſſet, tandem ſub ſponda iacens inuentus. Accipitur & pro ante. Suetonius Ad pedes ſtare paſſus eſt. Et quaſi pro In. ut Ad diem uenit, ubi defectus articuli, ambiguitatem facit. Significat enim ipſo die, uel ſtatuto die. Pro poſt. ut Cicero ad Atticum, Aut neſcio quid interſit, utrum illuc nunc ueniam, an ad decem annos. Item ad eundem, Solebat me pungere, ne Sampſicerani merita in patriam, ad annos ſexcentos maiora uiderentur quàm noſtra. Aliquando acceßionem, uel Vltra, ſignificat. ut in illis, Ad hæc, Ad hoc, quæ pro coniunctionibus multi accipiunt. Præterea iungitur actioni. Cicero, Huic autem locus ad agendum amplißimus.

Sunt & alia ſignificata, ſed quæ facilius ex ipſis intelligentur exemplis, quàm interpretatione per alia

uerba qualia sunt in illis, Canit ad lyram. Studet ad lucernam. Pinxit ad exemplar. Et in illo Horatij, ad strepitum citharæ cessantum ducere curam. Et Ouidij, Mortua crede mihi, tamen ad tua uerba reuixi.

APVD, QVAE hoc præcipue ab Ad, differt, quòd post uerba motus non adhibetur, & tum ad locum, tum ad personam refertur. Ad locum. ut Terent. Apud forum modo è Dauo audiui. Ad personam. Cicero ad Attic. Ego cum triduo cum Pompeio, & apud Pompeium fuissem. Item pro A`. ut Cicero, Apud maiores nostros factitata. Idem, Huius sententiæ grauitas à Platonis auctoritate repetitur: apud quem sæpe hæc oratio usurpata est.

ADVERSVS uel aduersum & pro erga, ponitur. Terentius, Et id gratum fuisse aduersum te habeo gratiam. Et pro Contra. Idem in Phormione, Ego te complures aduersus ingenium meum menses tuli. pollicitantem & nihil ferentem. Et pro Contra, uel E regione. Plinius, Et Leruia aduersum Antipolim.

CIS, cui aduersatur Vis, quæ iam exoleuit: & Citra, cui opponitur Vltra, inuicem ex se intelliguntur. Cis tamen fere montium & fluminum nominibus iungitur. ut Liuius, Cis montes castra Ligurum. Item cis Tiberim, & cis Alpes dicimus. Citra tum iisdem quibus Cis iũgitur, idemq; ualet. Cæsar, Qui sunt citra Rhenum. tum pro Sine, accipitur. Quintilianus, Tum nec citra musicen. Grammatice potest esse perfecta, Pro Intra, quoque, sed ut ad rem refertur, non locũ. Seneca, Edi citra cruditatẽ, bibi citra ebrietatẽ.

CIRCITER, et ad tempus refertur, ut Cicero

ad Atticum, In quibus scriptũ esset te in Epirum iturum circiter Calendas Sextiles. Plautus in Mostel. Redito huc circiter meridiem. Et ad numerũ. ut Curtius, multi eo bello capti, circiter duo millia desiderati.

EXTRA, præpositioni Intra, opponitur, alteraq; ex altera intelligitur. Nam & foris esse aliquid significat. Horatius, Iliacos intra muros pugnatur & extra. Et pro, præter, legitur. Terẽtius in Phormione: Extra unam ancillulam. Plinius de Cornelio, Extra supradictos scripsit Theophrastus apud Græcos.

INTRA, præter id quod aduersatur, Extra, ut in Horatij exemplo, etiam quasi citra aliquid, uel non ultra, uel non exiens significat. ut Cicero ad Sulpitiũ, ueluti citat Gellius, Sed tamẽ quoniã effugi eius offensionem, qui fortasse arbitraretur, me hanc rempublicam non putare, si perpetuo tacerem, modice hoc faciam, aut etiam intra modum. Horatius, Tutus & intra spem ueniæ cautus. Celsus in quarto, Sed interdum omne malum intra dolorem est, isq; modo tarde, modo celeriter soluitur, interdum usque ad perniciem procedit. Idem in tertio, Ex phreneticis alij hilares, alij tristes sunt, alij facilius continentur, & intra uerba desipiunt: alij consurgunt, & uiolenter quædam manu faciunt.

INTER, & pro, in medio, legitur. ut Inter os & offam. & pro, inuicẽ, Ad, uel In. Virgilius, Cõuersiq; oculos inter se, atq; ora ferebant. Et pro, in societate, uel cœtu, uel in numero. ut Inter uicinos, inter æquales, inter reges. Et pro, in tẽpore, ut Inter quietem, inter pugnandum, inter cœnam. Cicero, Si hoc tibi inter

cœnam

cœnam & in illis immanibus poculis tuis accidisset. Idē Trebatio, Illuseras heri inter scyphos, quod dixeram.

OB, ET, propter significata. Virgilius, Cunctus ob Italiam terrarum clauditur orbis. Et, ante: ut Plautus in Mostellaria, Glaucoma ob oculos obijciemus. Cicero pro Rabirio, Mors ob oculos sæpe uersata est.

PENES, auctore Festo, personam & dominium, ac potestatem significat. Apud, uero personam cum loco. Ouidius, Me penes est unum uasti custodia mundi. Horatins, Quem penes arbitrium est, & ius, & norma loquendi. Etiam paulo aliter: ut Fides esto penes auctores. Aliquando ad locum refertur, ut in Rhetoricis ad Herennium, Ita petulans est, atq; acer, ut ne ad solarium quidem (ut mihi uidetur) sed penes scenam, & in eiusmodi exercitatus sit locis.

PER, transitū per aliquid significat. ut Terētius, Per impluuium fucum factum mulieri. Referturq; ad locum, & tempus. per noctem, per tramites. Aliquando periphrasis est, solius, quasi sine alio significet. Cicer. Reliqua per nos agemus. Martialis, Hoc per me didici dicere, Cæsar aue. Cato in Re rust. Conterito in mortario per se utrunque. Aliquando causam, uel impedimentum insinuat. ut Terentius, si fieri potest, ut ne pater per me stetisse credat. id est, mea causa, uel me impediente. Cicero lib. x. Epist. Et postquam de meo cursu reipublicæ sum uoce reuocatus, nunquam per M. Antonium quietus fui. Idem libro primo Epistol. Senatus haberi ante calendas Februar. per legem Pupiam, id quod scis, non potest. Aliter

quoq; sumitur, ut cum in iureiurando obtestandoq́; adhibetur. Oui. *Perq́; noue iuro numina nostra deas.* Virgi. *Per caput hoc iuro.* Teren. *Quod ego per hanc te dexteram oro, obtestorq́;.*
Aliquādo pro, sub, quodam modo accipitur. ut Liuius, *Per speciem uenandi urbe egreßi.* Idem, *Cū appropinquaret ianuæ rex, ut per causam aliquam in angustijs sustineret à tergo agmen.* Et *pro, in paulo tamen aliter quàm supra.* Sueto. *in* Cæsare, *Nam uisus erat per quietem matri stuprū intulisse.* Plaut. *in* Menæ. *Non potuisti per tempus magis aduenire, quàm nunc aduenis.* Cuius *contrarium uidetur significare post tempus.* Cicero *pro* Quintio, *Ego pro te hoc consulo post tempus, & in aliena re: quoniam tu in tua re, cum tempus erat, consulere es oblitus.* Item *pro, ad, uel, in. ut* Suetonius, *At negante quodam per contumeliam facile hoc ulli feminæ fore.*

PROPTER, *& causæ effectrici inseruit. ut* Virgilius, *Te propter* Libycæ *gentes,* Nomadumq́; *tyranni Odere, infensi* Tyrij *: te propter eundem.* Et, *prope, uel iuxta, significat.* Idem, *Propter aquæ riuum uiridi procumbit in ulua.* Idem, *Athesim seu propter amœnum.* Terent. *Propter hunc aßiste.* Cicero *in* Rhetoricis, *Fluuius* Eurotas *qui propter* Lacedæmonem *fluit.* Idem *in* Pisonem, *Mihi hic uir clarißimus qui propter te sedet.*

PRAETER, *alias exceptionem dicit. ut* Horatius, *Graijs ingenium, Graijs dedit ore rotundo* Musa *loqui, præter laudem nullius auaris.* Alias, *contra, significat, ut præter spem, præter opinionem,*
præter

præter ætatem. Terentius: Adeon' impotenti esse animo, ut præter ciuium Morem, atq; legem, & sui uoluntatem patris, Tamen hanc habere studeat cum summo probro? Alias supra, uel, ultra. Plinius, Præter hominem, somniare equos, canes, boues, pecora, capras, palam est. Terentius, Et quia erat præter cæteras egregia forma, ac liberali. Alias, ante. ut Cicero in Verrinis, Præter oculos soli ferebant.

POST, & ad rem refertur. Virgilius, Tu post carecta latebas. Et ad tempus: qua ratione illa dicta sunt, post ea, & post illa, id est, post ea tempora, & illa tempora. Etiam illa (post hominum memoriam) Cicero in Verrem, Quod nemo unquam post hominũ memoriam fecit. Idem pro Milone, Vnius post homines natos fortißimi uiri, id est, post id quod homines possunt meminisse, & postquam homines sunt nati.

SECVNDVM, & pro, iuxta, uel, post, legitur. ut Seruius Sulpicius, Duo uulnera accepisse, unum in stomacho, alterum in capite secũdum aurem. Alias pro, post. Cicero, Proxime autem & secundum deos, homines hominibus maxime utiles esse possunt. Idem ad Atticum, Secundum te, nihil est mihi amicius solitudine. Idem ad eundem, Spem ostendis secundum comitia. Alias loco, pro. ut Secundum te litem do. Idem ad eundem, Serranus quoque horum loco sententiam rogatus, multa secundum causam nostram disputauit. Alias pro, In. ut Secundum quietem. Pro, per, uel, iuxta. idem, Scribis tibi in animo esse obseruare Cæsarem: & si secundum mare ad me ire cœpisset, confestim in Samnium ad me uenturum.

Et pro, ſuper. ut Saluſtius *in* Iugurtha, *ſecundum ea uti deliberetis, ut è republica, &c.* Alias *imitationem quandam dicit, ut* Secundum Pythagoram *uiuo.* E*tiam* Græco *more pro* κατὰ *ponitur, ut* Secundum Pla*tonem. Quintilianus,* Ego *tamen ſecundum conſuetudinem ſæpe dixi dicamq; perfectum oratorem eſſe Ciceronem. Quod genus, aliqui per, iuxta, proferunt,* Iuxta Platonem, Iuxta Ariſtotelem.

SVPRA, *pro* ἐπάνω, *uelut opponitur,* Infra. Vir*gilius,* Olli *cæruleus ſupra caput aſtitit imber.* Et *pro, ultra.* Idem, Rara *ſit, an ſupra morem ſit denſa, requiras.* Sic *& uiginti ſupra centum dicimus.*

Rurſus A, *motum à loco ſignificat:* Virgil. Et *iam* Argiua *phalanx inſtructis nauibus ibat.* A Tenedo. Et *ad agentem cauſam refertur, ut* Victus *à* Scipione. Et *pro, poſt, accipitur.* Plinius, Virus *equi à coitu ſtatim collectum.* Et *pro, de. ut* Terent. A *uilla mercenarium uidi.* Sic Paulus, Ab *haſta* Pompeia, *uel à nouo caſtro, dicimus potius, quàm de haſta* Pompeia, *uel de nouo caſtro.* Quanquam *ſic quoque loqui aliquos inuenias, nec indoctos.* Et *uice, pro.* Cicero, Vt *nemo contra ciuium perditorum popularem, turbulentamque dementiaam, à ſenatu, & à bonorum cauſa ſteterit conſtantius.* Item *pro* ἕνεκα, *ſiue, quantum ad, uidetur interdum accipi.* Idem *ad* At*ticum,* Sumus *flagitioſe imparati cum à militibus, tum à pecunia: quam quidem omnem non modo priuatam quæ in urbe, ſed etiam publicam quæ in ærario eſt, illi relinquimus.* Idem *ad* Atticum, Qui *ſic inopes & ab amicis, & ab exiſtimatione ſunt* Co*lumella,*

lumella, Diem deinde, quo domituram auspiceris, bonum à tempestatibus & religionibus matutinum eligito. Idem de bobus, Apenninus durißimos, omnemq; difficultatem tolerantes, nec ab aspectu decoros. pro, quantum ad milites, pecuniam, tempestates, aspectum. Et aliter, ut in tali sermone. Cæsar, Opportuno atq; occulto loco à millibus passuum circiter duobus, Romanorum aduentum expectabant. pro interuallo duum millium passuum. Idem, Positis castris à millibus passuũ quindecim, auxilia Germanorũ expectare consistunt. Et, uersus, Plin. XXXIII. de coticulis, Quod à sole fuit, in ijs melius, quàm quod à terra. pro uersus solem, & uersus terram. Et, separationem. ut Defendo à frigore myrtos, abhorreo à bello. Aliter quoque in illo Cæsaris cum similibus, Amplitudo cornuum & figura & species multum à nostrorum boum cornibus differt. Hæc studiose conquisita, ab labris argento circuncludunt. pro eo quod est à parte laborum. Idem, ab Decumana porta irrumpere conantur. Et ministerium aliquod per circuitionem explet, ut A manibus, à studijs, à commentarijs, à libellis, à rationibus: pro ministro uel seruo, qui præest studijs, commentariis, libellis, rationibus. Suetonius, Super hos Polybium à studiis, Narcissum ab epistolis, & Palantem à rationibus, quos decreto quoque senatus, non præmiis modo ingentibus, sed & prætoriis, quæstoriisq; ornamentis ornari libenter passus est.

Synonyma huic sunt AB, & ABS, usu tamen omnino inter se differunt, ut Priscianus in primi Virgiliani

giliani carminis examine præcipit. Ait *enim*, A`, & Abs, *uocali ſequente non adhiberi*. Ab *uero non modo uocalibus ſequentibus, ſed etiam conſonantibus quibuſdam, quæ uidelicet non male ſonent, ſi, ab, præcedat*. Plautus, Da *puero ab ſummo*. Idem, Numnam *hinc ab nobis domo eſt?* Cæſar *in* Commentariis, Hoc *conſilio probato ab ducibus*. Idem, Ne *id quidem* Cæſar *ab ſe impetrari poſſe*. Cicero *quoq;*, Ab *tuo & ab* Cordilio *ait*. Abs *uero præcedere*, Q. *ut* Abs *quiuis homine*. &, T. *ut* Abs *te*. Abſq; *uero pro, ſine, accipitur*. Terentius, Nam *abſq; eo eſſet: recte ego mihi uidiſſem*.

CVM, *comitatum ſignificat: ut* Virgilius, -Feror *exul in altum* Cum *ſociis, natoq;, penatibus & magnis diis*. Alibi *circunſtantiam inſtrumenti: qua ratione ſemper tacetur*.

DE, *ſignificat materiam ſiue* περὶ (*neceſſe eſt enim* Græcis *interdum uti*) *ut* Cæſar *ſcripſit de* Grammatica. Et, *à, uel, ex. ut* Terent. Liceret *diſcere id de me*. Idem Andr. Clamat *de uia*. Virg. Templum *de marmore ponam*. Cicero *ad* Attic. Emi *domum de* Craſſo. Plautus *in* Penul. De *te quidem didici hæc omnia*. Cicero *ad* Atticum, Poſtea Meſſalla *de* Pompeio *quæſiuit*. Et, *propter*. Terentius, Quantum *nos amas de fidicina hac?* Et, Lætus *eſt de amica*. Cicero *in* Acad. Et *niſi de uia feſſus eſſet, continuo ad uos uenturum fuiſſe*. Idem, Vt *primo* Punico *bello* Regulus *captus, cum de captiuis commutandis* Romam *miſſus eſſet*. Plaut. *in* Trucul. Nam *mihi de uento miſere condoluit caput*. Et, *ſecundum, uel pro*. Virgilius,

gilius, Nanq; humeris de more habilem ſuſpenderat arcum. Item Cicero ad Atticcum, Id ego ita fieri uolui, de Caij Duronij ſententia, quem & amiciſsimum Miloni perſpexeram, &c. Idem, Quid ſentis igitur? Nihil niſi de tua ſententia. Et, per. ut Quintil. ex Cicerone pro Murena, Vigilas tu de nocte, ut tuis conſultoribus reſpondeas. Horatius, Vt iugulent homines ſurgunt de nocte latrones. Cicero ad Quintum fratrem, Properando etiam citius quàm ſi de nocte uigilaſſent, perueniant quo uelint. Aliter quoq; accipitur, & quaſi pro, quantum ad, uel, quo ad. ut Cicero ad Terentiam, De familia quo modo placuiſſe amicis ſcribis, faciemus, id eſt, quod ad familiam attinet. Terentius. De uxore ita ut poſſedi nihil mutat Chremes. Et pro, poſt. ut Cæſar, Cum de tertia uigilia Petreius & Afranius caſtra mouiſſent. Idem, De media nocte miſſus equitatus. Idem: Reliquos de media nocte proficiſci iubet.

E & EX, ad materiam referuntur. Virgilius, In foribus pugnam ex auro, ſolidoq; Elephanto Gangaridum faciam. Et, poſt, uel, ab, ſignificant. Idem, tempore iam ex illo caſus mihi cognitus urbis. Et, ſecundum, uel, pro, quo modo dicimus, ex dignitate, ex uſu, è republica, ex ſententia, ex pacto. Terentius, Hunccine erat æquum ex illius more, an illum ex huius uiuere? Idem Eunucho, Ad omnia hæc magis opportunus, nec magis ex uſu tuo nemo eſt. Cicero Acad. Conſcendens nauem ſapiens num comprehenſum animo habet, atque perceptum ſe ex ſententia nauigaturum? Idem Attico, Statues ut ex fide, fama,

req;

req́; mea uidebitur. Et *culpam uel uitium insinuant*. Cicero, E` *renibus laborat*. Terentius, *Laborat è dolore*. Et, A`, *uel*, In. *ut* Cæsar, *Ex uinculis causam dicere*. Et Cicero, *Ex tempore officium quæritur*. Et, A`, *uel*, Per: *ut* Terentius, *Grauida è Pamphilo est*. Et, *propter*. *ut* Cecilius Plinius, *In Narniensi uero balneum etiam ex epistolis meis*.

PRO, &, *causam, significat*. *ut* Terentius, *Ego, te pro istis dictis, &c. scelus ulciscar*. Et, *ante*. Salustius, *Quòd nisi Catilina pro curia signũ dare maturasset*. Suetonius, *Religato pro foribus cane*. Et *quasi pro ratione uel modo*. *ut* Ouidius, *Grauius Saturnia iusto, Nec pro materia fertur doluisse*. Virgil. *Pro se quisq; uiri*. Cæsar Comment. *Pro multitudine autem hominum, & pro gloria belli atque fortitudinis, angustos se fines habere arbitrabantur*. Idem, *Pro tempore & pro re, consilium caperet*. Salustius in Iugurtha, *Quòd singuli pro opibus quisque quàm plurimas uxores, denas alij, alij plures habeant*. Virgilius, *Nunc te marmoreum pro tempore fecimus*. Et, In, *ut* Pro *tribunali*. Item, *quasi in defensionem uel auxilium significat*.

Virgilius, *Stabant pro templo*. Itẽ, *Pro curribus astãt*. Ouidius Trist. *Mulciber in Troiam, pro Troia stabat Apollo*. Terentius, *Pro isto haud stares*. Sic dicimus, *Cicero pro Milone, Rabirio, uel Ligario*. *Modo ueluti loco alicuius uel iure significat*. *ut* Terentius, *Pamphilum pro uxore habere hanc peregrinam*. Idem, *Hoc tibi pro seruitio debeo*. Silius, *Cerno equidem, nec pro nihilo est, mihi fœdera rumpi*. Sic

sæpe

ſæpe dicitur, pro nihilo habeo, pro nihilo duco. Terentius, *Nunc hæc plane eſt pro noua.* Plinius, *Iunipero ſpina pro folio eſt.* Saluſt. *Audacia pro muro habetur.id eſt, loco folij & muri. Cauendum tamen ne rei ueræ in hoc ſignificato hanc præpoſitionem præponamus, ut ſi filius ſis dicat aliquis,* Habeo te *pro filio.*

PRAE, *ſignificat, ante.* Liuius *in primo,* Propter Tiberim *fluuium, qua præ ſe armentum agens nando traiecerat.* Sic *dicitur,* Præ *me fero, præ te fers: pro eo quod eſt,* Ante *me, ante te.* Et *propter, uel, ob. ut* Præ *nequitio* Apulei, *præ luxuria cuncta profuderat.* Terentius, Miſera *præ amore excluſit hunc foras.* Idem, Vide *quàm iniquus ſis præ ſtudio, dum id efficias quod cupis, &c.* Modo *quaſi in comparatione.* Liuius *de bello* Macedonico, Sed *quia iſta præ iis, quæ à te tuiſq; quotidie alia ſuper alia facinora aduntur.* Idem, Paruam Albam *præ ea, quæ conderetur, fore.* Sic *iungitur cum quàm. ut* Plautus *in* Aulularia, Sed *hoc etiam pulchrum eſt, præquam ubi ſumptus petunt.* Cum *ut.* Terentius, Ludum *iocumq; fuiſſe illum alterum, præ ut hujus rabies quæ dabit. quanquam hæc ad conſtructionem potius.* Reliquæ *ſunt de iis, quibus agere inſtitueram, quatuor,* In, *ſub, ſuper, & ſubter.* De *quibuis, quoniam conſtructionem cum ſignificato mutant: præterea duabus aliis, quarum conſtructio uariat, alio loco agemus.*

DE ADVERBIO.

ADVERBIVM *est pars orationis quæ ut proprij, uel appellatiui adiectiuum, sic ipsa uerbi maxime, aliquando etiam adiectiui significationem uel determinat, ut* Recte *facio, ualde grauis: uel destruit, ut* Non *scribit, non grauis. hoc etiam cum appellatiuis iungitur, ut* Non *homo.* Sunt *autem aduerbiorum genera multa.* Nam *&* Localia *duplicia,* Interrogandi, *ut* Vbi, *unde, quo, qua, quorsum, & quæ ad ea redduntur.*

Ad, Vbi: *hic, isthic illic, ibi, intus, foris, ubique, utrobique, passim, usquam, nusquam, neutiquam.* Item *supra, infra, subtus, extra, intra, cum in aduerbia migrant.* Ad, Vnde, *hinc, abhinc, pro ab hoc loco.* Isthinc, *illinc, inde, eminus, cominus, alicunde, undeunde, undequaque, undecunque, indidem, superne, inferne.*

Ad, Quo: *huc, isthuc, illuc, eò, illo, aliquo, quoquo, quocunque, intro, foras, usque, quod absolutionem spatij tum in loco, tum in tempore significat: ut* Vsque *ad* Cordubam, *usque ad noctem.*

Ad, Quorsum: *horsum, isthorsum, illorsum, prorsum, rursum, quoquouersus, quaquauersus, pessum, sursum, deorsum.*

Ad, Quà: *hac, isthac, illac, quaqua, quacunque.*

Ad, Quò: *&, unde, simul, ultro, citro.*

Et Temporis, *rursus duplicia: & interrogandi, ut quando, quandiu, quandudum, quampridem, quousque, quoties: & quæ his redduntur.*

Ad,

Ad, Quando: heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, nudiustertius, nudiusquartus, quintus, sextus, septimus, & deinceps. Diu, noctu, interdiu, nunc, iam, nuper aliquando, alias, olim, pridem, dudum, quod tum ad breuitatem temporis refertur, ut Terentius, Narro huic, quæ tu dudum narrasti mihi. Tum longitudinem. Plautus, Quàm dudum è foro aduenisti domum? Non ita dudum. Quod Prisciani etymologiæ consentit, qui dudum, quasi diudum, dici putat. Tum pro tunc, cui etiam addatur eius redditiuum Quum. Interim, interea, sero, tēpori, serius, temperius. Ouidius, Temperius cœlo, modo serius incidis undis.

Prius & posterius. Statim, continuo, protinus, illico, antehac, posthac, commodum. Apuleius, Commodum limen euaserant, & fores ad pristinum statum integræ resurgunt. Primum, cum alijs, cumprimum, quamprimum, ut primum. Euestigio, extemplo, actutum, repente, derepente, subito, ocyus.

Ad, Quandiu: tantisper, paulisper, aliquantisper, parumper, semper, usque pro aßidue. Ouidius, Vsque metu micuere sinus. Terentius, Vt animus in spe atque in timore usque antehac attētus fuit. Aeternū, ætatem, diu, iandudū, iampridē, cum scilicet præsenti iūgitur, ut in cōstructione dicetur. præterea, iamolim.

Ad, Quoties: sæpe, raro, subinde, identidem, plerunque, quotidie, quotenus, in dies, nunquam, toties. Et quæ numeralia dicunt, Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexies, & sic deinceps millies, pluries, infinities. Si modo legantur apud idoneos ueterum.

Ad quousque: adhuc, etiam pro adhuc, hactenus,

In diem, In horam. Quorum alterum, quaſi ipſius tantum diei ratione habita ſignificat. Alterum, quaſi unius tantum horæ. Quintilianus, Non ut feræ uolucres, præſentis modo cibi memores in diem uiuunt. Saluſtius, Panem in diem mercari. Cicero Philip. Hæc quæ in horam uiuunt, non modo de bonis ciuium, ſed ne de utilitate quidem ſua cogitauerunt. Ponitur, in diem, aliquando & pro in ſpatium unius tantum diei. Ouidius Metam. Currus petit ille paternos, Inq́; diem alipedum ius & moderamen equorum.

Item, In dies, In horas, quæ per ſingulos dies, et per ſingulas horas ſignificant, ſed fere cum incremento aliquo. Itaque fere comparatiuis, uel uerbis incrementum ſignificantibus iuncta leguntur. Cicero, Cum id malum ſerperet in dies magis. Liuius, Creſcente in dies multitudine. Virgilius, Gallo cuius amor tantum mihi creſcit in horas, Quantum uere nouo uiridis ſe ſubiicit alnus. Aliquando tamen cum alijs. Cæcilius Plinius, Expectantem in horas. Videntur etiam hæc poſteriora quaſi pro die & hora accipi. Plinius decimo, Condit in theſauros maxillarum cibum Sphingiorum et Satyrorum genus, inde ſenſim ad mandendum manibus exprimit. Et quod formicis in annum ſolenne eſt, his in dies uel in horas. Huius generis ſunt æternum, ſemper, ætatem. Nec ignoro ex his multa etiam ad, quandiu, reſponderi poſſe.

Proxima his ſunt, quæ Ordinis dicuntur. ut Inde, deinde, dehinc, deinceps, nouiſſime, poſtremo, in primis, primum, iamprimum, inuicem, & uiciſſim pro ſecundo loco, denique, demum, tandem, ad ſummam, in ſumma

summa, omnino, ut Cæsar *de bello* Gal. Sibi *autem mirum uideri quid in sua* Gallia, *quam bello uicisset, aut* Cæsari, *aut omnino populo* Romano *negocij esset.* Tria *tamen illa,* (Denique, *demum, tandem,*) *etiam sermonis absolutionem cum celeritate nonnunquam indicant.* Virgilius, Nil *nostri miserere, mori me denique cogis.* Plinius *natu. histo.* Ea *demum sola aula auium non nisi uolando pascitur.* Cicero, Quousque *tandem abutere patientia nostra* Catilina? Fungitur *horum uice interdum, breuiterq́;* Plinius *de* Lusciniis, Breuiterq́; *omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquisitis tibiarum tormẽtis ars hominũ excogitauit.*

Sunt *& quæ* Diuisiua, *uel* Diuidendi *uocentur, ut bifariam, trifariam, multifariam, aliquotfariam.*

Et Interrogatiua *siue interrogandi, à iam dictis diuersa,* Cur, *quare,* Quin *pro cur non, quid ita, quianam pro cur, quamobrem, quemadmodum, quo modo, ecquid, quod* Donato *significat aliquantulum'ne.* Et *quo pro ad quem usum uel quam utilitatem.* Horatius, Quo *mihi fortunam, si non conceditur uti?* Et *unde: ut,* Iuuenalis, Vnde *tibi frontem libertatemq́; parentis?* Præterea *quantum, & quàm, pro quantum.*

Scire *licet omnia interrogandi aduerbia, cuiuscunque sint generis, non minus quàm interrogatiua nomina, infinite usurpari posse, ut* Video *cur uenias.* Sunt *in aduerbijs & alterius generis infinita tum particularia, tum uniuersalia, ut quamlibet, quantumcũque, quantumlibet, quãtumuis, & quamuis pro quantũuis,*

Sunt *& uocandi aduerbia, ut heus.*

Et Reſpondendi, ut heu.

Et Negandi, ut non, haud, nequaquam, ne pro non. Terentius, Hoc modo te obſecro, ut ne credas à me allegatum hũc ſenem. niſi potius totũ illud, ut ne, ἵνα μὴ ſignificat. Parum, pro non, uel non ſatis. Saluſtius, Nobis ea res pro magnitudine parum comperta.

Affirmatiue reſpondendi, Etiam, ſic, ita, quidni?

Concedentis uel de opinione cedentis, ut Quid iſthuc? Terentius, Quid iſthuc, ſi ita animum induxti tuum? Seruio præterea concedentis ſunt, licet & eſto.

Affirmationis uel Confirmationis, ut Certe, profecto, ſane, plane prorſus, adeo, nempe, utique, nimirum, ſcilicet. Cicero ad Atticum, Si taceo oppreſſus & captus, quo dolore eſſe debeo? Quo ſum ſcilicet. Videlicet, ilicet. Et næ diphthongo ſcriptum, ut Terentius, Næ iſta iſtum haud nouit. Cicero in Philippicis, Næ tu ſi id feciſſes, melius famæ, melius pudicitiæ tuæ conſuluiſſes. Et, quidem, aliquando, ut Cicero, Aut enim nemo, quod quidem magis credo: aut ſi quiſquam eſt, ille ſapiẽs fuit. pro certe magis credo. Et, equidem, quod ideo inter hæc potius conieci, quàm inter coniunctiones, quòd ſenſus non coniungit. Perſius, Per me equidem ſint omnia protinus alba.

Iurandi, ut Hercule, mehercules, Pol, ædepol, Caſtor, ecaſtor, dius fidius, medius fidius.

Hortandi, ut eia, age, agite, agedum, ehodum ſodes, ſultis, amabo, amabo te.

Prohibendi, ut ne.

Optandi, ut utinam, ſi, o ſi, ſi ſi, ut, ò. Differunt

hæc à

hæc à uerbis optandi, quòd hæc, notæ uelutiq; nomina sint optandi: Verba rem aliquam definitam, cum optandi affectu significant. Simile quiddam intelligatur in homine, & uno. hoc nanque nomen est numeri: homo etiam substantiam significat, cui inclusa sit unitas. Simile notatur discrimen inter, ego, &, scribo, & inter, age, &, scribe, & doctißimus, ac, ualde.

Exclusionis siue solitudinis, tantum, solum, tantummodo, solummodo, duntaxat, modo, demum.

Congregandi, ut simul, una, pariter, uniuersim, coniunctim. Cæsar, Huius omnis pecuniæ coniunctim ratio habetur, cum quibus aliquid confine habent. Vniuersaliter, generaliter, in uniuersum, in totum, generatim.

Et quæ Negatæ solitudinis, siue ea congregandi uocare uelis, Non solum, non tantum, non modo, nedum.

Separandi, ut seorsum, segregatim, priuatim, egregie, speciatim, nominatim: ut, Cicero ad Seruium, Duo quidem nominatim rogo, primum, ut siquid satis datũ erit, amplius eo nomine non peti cures.

Sunt & diuersitatis, ut aliter, secus.

Eligendi, ut potius, potißimum, imo, & satius.

Qualitatis, ut docte, pulchre, fortiter, sapienter.

Quantitatis, ut parum, minime, maxime, ad summum, summum, longißime, omnino, Columella, Ea extet minime tribus pedibus. Cicero pro Milone, Vnus aut ad summum duo inuenti sunt, qui Milonis causam non probarent. Idem ad Atticum, Scies igitur fortasse cras, summum perendie. Plinius, Pars nostra

terrarum, de qua memoro, ambiente, ut dictum eſt, oceano uelut innatans, longiſsime ab ortu & occaſu paret. Cæſar de bello Gal. Erat omnino in Gallia ulteriore legio una pro ad ſummum.

Præterea ſi modo aduerbia ſint ac non potius nomina ad Græcorum imitationem per eclipſim dicta: modicum, paululum, minimum, plurimum. Sunt & qui (ut plurimum) uſurpent, ſicut Græci ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, quod (plurimum) ueteres dixerunt.

Comparandi, ut magis, minus, maxime, minime. aliter quoque, comparationis ſiue collationis ſunt, tam, &, quàm, tantum ſiue intantum, & quantum. Item cum pro, tam, &, quàm, ſumuntur, æque, &, ac, ſed proprie in quantitate. Suetonius, Cæſari nihil æque ac iudicis acerbitas profuit.

Intendendi, ut ualde, perquam, longe, prorſus, penitus, omnino, magnopere, impenſe, impendio, apprime, & aliquando bene, male, peius, peſsime, admodum, adeo pro ualde & in primis pro ualde.

Remittēdi, ut ſenſim, paulatim, pedetētim uix ægre.

Et quæ Rei non plane peractæ appelles, ut pene, fere, temere pro fere, propemodum, & tantum non: ut, Suetonius in Tib. Tantum non aduerſis tempeſtatibus Rhodum enauigauit. Et quod idem ſignificat modo non, ut Terentius in Phorm. Senem per epiſtolam pellexit: modo non montes auri pollicens.

Demonſtrandi, ut En, ecce. Et aliter demonſtrandi, ut ſic: ueluti cum dicimus, Sic percute, ſic pronuncia.

Explanandi ſiue declarandi, Græci διασαφήσεως uocant, ut id eſt, hoc eſt, & ſiue aliquando. Cicero ad

Atticum.

Atticum, Tum reliqua uidebimus, id est, quo, & qua, & quando. Idem ad eundem, *Qui dum urbem, id est, patriam amamus, dumq; rem conuenturam putamus, ita nos geßimus ut plane intercluſi captiq; ſimus,* Quintilianus, *Vt Ariſtarchus & ætate noſtra Palæmon, qui uocabulum, ſiue appellationem nomini ſubiecerunt.*

Dubitandi, *ut forſan, forſitan, fortaßis, fortaſſe, forſit, fors.* Virgilius, *Quos illi fors ad pœnas ob noſtra repoſcent: Effugia.* Horatius, *Dißimile hoc illi eſt, quia non ut forſit honorem, Iure mihi inuideat quiuis, &c. Vſurpantur hæc ubi incertum eſt, facta'ne res ſit, nec'ne.* Vt Horatius. *Et fortaſſe cupreſſum* Scis *ſimulare.* Terentius, *Bona fortaſſe.*

Euentus, *ut forte, fortuito, caſu, forte fortuna. Vtimur his, ubi factum quid indicatur, ſed fortuito. Virgil.* Forte *ſub arguta conſederat ilice* Daphnis. Terentius, *Forte fortuna affuit hic meus amicus.*

Perſonalia, *ut mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, uobiſcum.* Sic *dicta, quòd certas perſonas includant, ſi modo hæc aduerbia ſunt: & non potius conſtructio præpoſitionis cum pronomine, quod relatio declarat: ut* Tecum *qui mihi.* Sed *fortaſſe fefellit Grammaticos, quòd præpoſitio cum ſuo caſu ſæpe eſt ἰσοδύναμον aduerbio.* Perſonalia *(ut quibuſdam placet) ſunt meatim, tuatim, ſuatim, noſtratim, ueſtratim, id eſt, more meo, tuo, ſuo, noſtro, ueſtro.* Horum *non admodum dißimile eſt humanitus.* Plinius, *Vrſi autem, ut dictum eſt, humanitus ſtrati, id eſt, more humano: cum reliqua eius formæ ſignificent potius, id quod*

ea quæ Græce in θεν desinũt, ut radicitus, funditus, diuinitus, antiquitus: pro à radice, fundo, Deo, antiquo.

Similitudinis sunt, sic, ita, itidem, sicut, sicuti, & ut, quæ omnia in qualitate quempiam conferunt: Sicuti quomodo & quemadmodum in ratione & modo. Huc pertinent & quasi, ceu, tanquam uelut, ueluti, & uti. Sed hæc imaginem potius exhibere Laurentio placet: Vt, uero, atque, Vti, generalia esse. Est etiam quod Græci ἀποστατικὸν uocant, ut, pro ὥστε, sicut in tali sermone, Sic studijs incumbit, ut sanitatis sit immemor.

DE INTERIECTIONE.

INTERIECTIO est uox, quæ sub rudi inconditaq; uoce affectum animi demonstrat. Hanc ideo separatam ab aduerbio Priscianus ait, quòd uidetur in sese affectum uerbi habere, & plenam motus animi significationem, etiam si uerbum non addatur, demonstrare: quod certe aduerbia non faciunt, ut quæ consistere sine uerbo, præter admodum pauca, non possunt.

Habet autem uarias Species, sed maxime à Grammaticis confusas.

Exultantis uel lætitiæ, ut euax, uah, ò. Plautus, Euax iurgio uxorem tandem abegi. Terentius Heaut. Vah ergo mea Antiphila. Idem, O` factum bene..

Dolentis uel Lugentis, ut heu, hoi, hei, ò, ah. Virgilius, Heu quæ nunc tellus, inquit, quæ me æquora possunt Accipere? Idem, Hei mihi qualis erat, quantum

tum mutatus ab illo Hectore. Terentius Eunucho, I *intro. hoi hei.* Virgilius, O *dolor, atque decus magnum.* Idem, *Ah silice in nuda connixa reliquit.*

Timentis, *ut hei, atat.* Terentius in Andria, Hei *uereor nequid* Andria *apportet mali.*

Admirantis, *ut* Papæ. Terentius, Papæ, *noua figura oris.*

Vitantus, *ut apage, apagesis.* Terentius, Apagesis, *egon' formidolosus?*

Laudantis, *ut euge.* Martialis, *Effecte gnauiter, cito, nequiter euge beate.*

Vocantis *sub incondita uoce, ut eho, oh, io.* Terentius, *Oh qui uocare?* Ouidius, *Ecquis, io, syluæ, crudelius, inquit, amauit?*

Silentium *iniungentis, ut, au, st.* Terentius, Au *obsecro mea* Pythias. Idem, *Au ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Deridentis *uel* Ironiæ? *ut hui.* Terentius, Hui *tam cito?* Idem, Hui *tu mihi illam laudas?*

Ex *improuiso aliquid deprehendentis, ut atat.* Terentius, *Atat hoc illud est, hinc illæ lachrymæ.* Idem, *Atat data hercle mihi sunt uerba.*

Ridentis, *ut ha ha he.* Terentius in Eunucho, Ha *ha he defessa iam sum misera de te ridendo.*

Exclamantis, *ut ò, proh, proh nefas.* Lucan. Proh *si remeasset in urbem.* Terent. Iupiter *magne ò scelestum atque audacem hominem.* Seneca, O *paupertas felix quæ tanto titulo locum fecit.*

DE

DE CONIVNCTIONE.

CONIVNCTIO *est pars orationis, quæ clausulas in sermone apte coniungit*. Aliter, Coniunctio *est pars orationis, quæ clausularum inter se connexum declarans, plurimum ad orationis claritatem confert*. Aliter, Quæ *tantum habitudinem clausularum inter se in sermone definit*. Et *coniunctionis quidem officium, hoc est, quum aduerbia sicubi sensus iungunt, dictiones etiam respiciant, ut quæ similitudinis uocantur*.

Coniunctionis *multæ sunt species: uel ut ueteres locuti sunt, potestates*.

Copulatiuæ, *quibus ea nectimus quæ coniuncta significare uolumus*. Aliter, Quæ *copulant tam uerba, quàm sensum, quales sunt*, Et, *que, atque, ac, quoque, etiam, præterea, alioqui, item, itemq;, cum et tum: sed ubi sequtiur tum. nam ubi præcedit, aduerbia sunt temporis*. Præterea TVM *multiplicatum, ut* Tum *uesperi, tum mane*. Quinetiam, *sed, &, superq;, insuper, adhoc, adhæc, ut quibusdam placet*. Salustius, Adhoc *pleraque tempora in uenando agere, leonem atque alias feras primus, aut in primis ferire*. Idem, Adhæc *accedebat munificentia animi, ingenij solertia*. Hoc *amplius, & his amplius, pro* Præterea. Quintilia*nus* Institutionibus, Hoc *amplius, intro & intus loci aduerbia: eo tamen intus, et intro sum, solœcismi sunt*. Idem, His *amplius apud eundem*, Nam *quis te iuuenium confidentissime*. Adeo, *pro* Etiam. Cicero *pro* Plancio, Insector, *posco, atque adeo flagito*. Simul, *pro*

pro Et, uel Etiam. Huc referantur & horum contraria, nec, neque, neu, ne'ue. Cicero Lentulo, Peto à te, ne id à me, ne'ue in hoc reo, ne'ue in alijs quæras. Sunt autem quæ his copulantur, aliquando sensus energia, siue re uera, siue ut loquuntur, actu: ut Virgilius legit. & idem scribit. Aliquando potestate tantum, ut Ego lego & tu. Siquis enim plenam constructionem faciet, duo sensus etiam re ipsa apparebunt, ut, Ego lego, & tu legis. Ex his quatuor, nempe &, que, nec, neque, cum geminantur, Suspensiuæ priore loco apte dici possunt, quòd aliam eiusdem potestatis expectari faciant, uel affirmatiuam: Et fugit & pugnat. uel negatiuam. Iuuenalis, Et lateri parcas, nec quantum iußit anheles. Sunt ex his quæ explanationem quandam præcedentium inferant, sicuti διασαφήσεως aduerbia: ut Virgilius. -Manet alta mente repostum Iudicium Paridis, spretæq; iniuria formæ. Quasi nempe iniuria spretæ formæ: uel, id est, iniuria spretæ formæ, Grammatici Epexegesim uocant.

Discretiuæ, quibus ea quæ discreta intelligi uolumus, connectimus, ut sed, sedenim, at, ast, atqui, quidem, autem, uero, porro, quin pro sed, cæterum, uerum, uerumetiam, uerumenimuero, Quòd, cum Si, uel Nisi. ut Iuuenalis, Quòd si uexantur leges & iura, pro uerum si, uel atsi. Terentius in Phormione, Quòd ni fuissem incogitans, ita eum expectarem ut par fuit. Ex his nonnullæ copulatiuæ leguntur. Itaque etiam Prisciano & Græcis inter copulatiuas numerantur, sicuti, quidem, autem, uero. Mihi separatas esse magis placuit, & discretiuas appellari, quòd

tali

tali officio maxime fungantur, ut Achilles *quidem for-tis fuit,* Vlyſſes *uero aſtutus.*

Diſiunctiuæ, *quibus ea iungimus, quorum alterum, non utrunque affirmamus. Quales ſunt* Aut, *uel, ue, ſiue, ſeu.* Hæc *quoque cum geminãtur, ſuſpenſiuæ priori loco dici poſſunt, ut* Vel *ſcribit uel dictat.*

Rationis *redditiuæ ſunt, quas* Priſcianus *proprie cauſales uocat, quibus id quod ſubijcitur, rationem eſſe eius quod præceſsit, ſignificamus, ut* Nam, *nanq;, enim, etenim, quòd pro quia, quo pro quia præcipue poſt non, propterea quòd, quippe, ut pote, ſiquidem, ut pro utpote.*

Continuatiuæ *ſunt, quæ (ut recte definit doctiſsimus* Theodorus*) conſequentiam aliquam ſine ſubſiſtentia ſignificantes, ſenſus coniungunt imperfectos: ut* Si *dies eſt, lux eſt.* Aliter, *Quæ conſequentiam omnino, eſſentiam ſub conditione, ſiue ex hypotheſi ſignificant.* Aliter, *Quæ eſſentiã non niſi ex pacto ſignificant.* Sunt *autem hæ, ſi, ſin, niſi, ni, & aliquando quum & ſiue, cum ſi & ue (ex quibus componi uidetur) ſignificationem habet.*

Subcontinuatiuæ *ſunt, quæ conſequentiam rerum cum ſubſiſtentia ſignificant, ut* Quoniam *febricitas, cales.* Eiuſmodi *ſunt quoniam, quia, quando, quatenus.* Quintilianus Inſtit. Q*uatenus huc incidimus, paulo plus ſcholis demus.* Poſtquam, *&* Cum, *pro poſtquam, antequam, priuſquam, quandiu, quod & quod utrunque horum ſignificat, donec & donicum.* Cato, Sed *uſque licebit uellas, donicum in ſemen uideris ire.* Poſſunt *tamen multa ex his cum poſt-*

ponuntur

ponuntur, pro rationis redditiuis accipi, ut Salutem *debeo tibi, quoniam tu me seruasti.* Nec excidit *posteriora horum inter aduerbia temporis posuisse me. Sed sunt & coniunctiones tenuißimo plane ab aduerbijs discrimine: atque haud scio an* Latinis *hoc unico quòd scilicet coniunctiones cum sunt, uerbum suum in subiunctiuo inferunt.* Græcis *facilis est discretio, ut qui* ἂν δυνητικῷ *adiecto coniunctiones eas faciant,* ὅταν, ἐπειδὰν, πρὶν ἂν, ἕως ἂν, μέχρις ἂν *dicentes.*

Definitiuæ, *quæ præcedentis uerbi significationem determinant, ut quod* Plinius *ad* Seruia. Gaudeo & *gratulor, quòd* Fusco Salinatori *filiam tuam destinasti.* Cicero *in* Salustio, Credo *quòd non omnes tui similes incolumes in urbem uenissent.*

Perfectiuæ *uel absolutiuæ, quas alicui fini perfectioniq; præponimus, sunt hæ, ut, uti, & quo pro ut; qui pro ut, ne & ut pro ne non.* Terentius, Sed *uim patris ut queas ferre.* Et *ut ne pro ut non.* Cicero *pro* Milone, Opera *datur, ut iudicia ne fiant.* Et Prisciano *interprete* Quatenus. Horat. Iubeas *miserum esse, libenter* Quatenus *id faciat.* Acroni *pro quandiu eò loci ponitur.*

Dubitatiuæ *sunt, quas ibi adhibemus, ubi de duobus dubitamus, ut ne, an, an'ne, num, nunquid, utrum, nec'ne.* Quædam *ex his & in solutionibus problematum* Græco *more adhibentur, cum uel de duobus ambigimus, utrum optemus: uel non pro certo affirmamus quod attulimus, sed ad legentis iudicium referimus, ut ex interpretibus.* Donatus *in* Hecyra,

Sed

Sed reprimam me, ne ægre quicquam ex me audiat. Vtrum, inquit, ægre pro male, an ægre pro inuita.

Collectiuæ, uel illatiuæ, quas etiam rationales uocat Priſcianus, ſunt, quibus conſequi aliquid ea quæ propoſita ſunt, ſignificamus, ut ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, ideoq́;, ideo. Et quod, pro Poſt quod, uel Quare. ut Terentius, Quòd te per hanc dexteram oro. Item Propterea, & Ea re. Cicero, Ea re ſtatim ad te Ariſtocritum miſi.

Aduerſatiuæ, quibus non obſtare, nec impedimento eſſe quod dicimus, ſignificamus, ut etſi, quanquam, quamuis, licet, tametſi. Et redditiuæ earundem, tamen, attamen, ſed tamen.

Quas Græci ἐπιλεκτικὰς uocant, quasq́; tum adhibemus, cum ex duobus propoſitis alterum præferre nos ſignificamus, ſunt. Quàm, et quum pro quàm accipiuntur Ac, & Atque, Terentius, Quæ ſeſe inhoneſte optauit parare hic diuitias potius, quàm in patria honeſte pauper uiuere.

Quæ Elattoticæ Græce uocãtur, id quod minus eſt concedi dignum, indicant, ut ſaltem: & quum pro Saltem, accipiuntur. At, certe, uel. ut, Ne uel latum digitum ceßit.

Sunt & quas Expletiuas ueteres dixere, tales ſcilicet tum demum merito cenſendæ, cum additæ uel detractæ nihilo plus aut minus efficiunt: ut, Enim in Atenim, & Sedenim, & enimuero, & cum inchoat clauſulam. Cicero ad Quintum fratrem, Atenim inter hos ipſos exiſtunt graues controuerſiæ. Virgilius,

Sedenim

Sed enim Troiano à sanguine duci Audierat. Terentius, *Enimuero Daue nihil est loci segnitiæ, neque socordiæ.* Idem in Adelphis, *Enim non sinam.* Et *nam*, aliquando. Virgilius, *Nam quis te iuuenum confidentißime nostras Iußit adire domos?*

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA structura liber secundus: siue, de Partium Enallage.

E T DE OCTO *quidem orationis partibus, earumq; speciebus, quatenus nimirum ad constructionis rationem potißimum attinent, hactenus dictum esto. Superest quoniam eædem ab auctoribus uarie confunduntur, & aliæ pro alijs usurpantur (Græci generaliter* Enallagen, *priuatim antimeriam uocant) ut de hac quoq; aliquid dicamus. Prius tamen admonitis, qui legent, ne quicquid hic ab auctoribus usurpatum afferetur, licere sibi utcunque putent, si modo ueteribus, quos sibi imitandos proponunt, similes esse in dicendo student. Quis enim id speret, qui quod illis quauis neceßitate, interdum uero humano lapsu, dum alio fortasse fuere intenti, uel etiam incuria, semel aut iterum, in summa rarißime admiserunt, promiscue & familiariter utitur? Immo uero sit dißimilimus necesse est. Declarant id facile, qui talia maxime affectant, docti alioqui, sed iudicio corruptißimo, ne dicam infelici. quos tamen ab alijs*

intelligi, quàm à me nominari, malo. Sed illuc reuertor. Sicuti quod paſſim legis ſecurus reponas: ita quod rarum, aut infrequens eſt, non niſi quatenus uſurpatum ab alijs eſt, ſequendum cenſeo. ita enim perpetuo rarum manſerit. Hoc mihi pro multis locis, quorum eſt commune, dicendum fuit, neſcio an alibi opportunius. Fit ergo Antimeria, ſiue partium Enallage, quatuor modis. Nam aut declinabilis pars ponitur pro non declinabili: aut non declinabilis pro declinabili: aut declinabilis pro declinabili: aut non declinabilis pro non declinabili.

Primus genus.

In primo genere Nomen præpoſitionis loco ponitur, ut ſecundum pro κατὰ. Quintilianus, Secundum conſuetudinem. Et loco aduerbij, adiectiuum quidem, ut recens pro recenter. Virgilius, Sole recens orto, aut noctem ducentibus aſtris. Talia ſunt, Toruum clamat, ſublime uolat, magnum ſtridens. pro recenter, torue, ſublimiter, ualde. Præterea nonnulli datiui in o, ut certo, ſedulo, optato, auſpicato, pſeudulo, falſo, uero: pro certe, ſedule, optate, auſpicate, pſeudule, falſe, uere. Poſtremum autem horum, id eſt, Vero ut Hermolaus refert, modo pro aduerbio confirmandi, ſiue ut idem uult, conſentiendi, ut, Ego uero maneo. Cicero, Ego uero Serui uellem, ut ſcribis, in meo grauiſſimo caſu affuiſſes: ubi, quid ſi pro ἔγωγε Græco accipi dicas? Accipitur Donato & pro Particula quæ ironiam iuuet; ut Egregiam uero laudem, & ſpolia ampla refertis, Tuq; puerq; tuus. Modo pro

coniunctione

coniunctione, ut cum Quidem, eam præcedit. Præterea ut expletiua uel ornatiua est. ut Terentius, Id uero est quod ego puto mihi palmarium me reperisse. Vbi ait Donatus, nisi ornatiuum esset, nihil significaret. Idem & pro interiectione stomachantis accipi ait in illo Eunuchi, Moue uero ocyus te nutrix.

Appellatiuum uero pro aduerbio, ut Nec uox hominem sonat. pro eo quod est, humaniter. Et Bacchanalia uiuunt, pro baccanaliter. Quanquam hoc genus per illos ablatiuos, more uel ritu: uel etiam eiusmodi uerba, qualia sunt, exhibet, repræsentat, præfert, interpretari licet: sic, Sonat ritu, uel more hominis: repræsentat, uel præfert hominem. Quemadmodum Virgilius locutus uidetur in decimo, Frons hominem præfert. Item Quid pro Quorsum, uel Ad quid. Virgilius, Quid tibi odorato referam sudantia ligno, Balsamaq́; & baccas semper frondentis acanthi? Quid nemora Aethiopum molli canentia lana? Idem, Quid maiora sequar? nullus, pro non. Cicero, Philotimus non modo nullus uenit, sed ne per literas quidem, aut per nuncium certiorem fecit me, quid egerit. Idem, Quærit ex proximo uicino, num feriæ quædam piscatorum essent, quòd eos nullos uideret. Et Terentius, Etsi nullus dixeris. Et nomen pro interiectione, ut Malum, in illo Terentij, Qui, malum, alii?

Et nomen, siue pronomen pro coniunctione, ut Idē, pro Etiam, auctore Laurentio. Cicero, Est huic coniuncta beneficentia, quam eandem uel benignitatem liberalitatem appellare licet. Quintilianus, Si causam

ueneficij dicat adultera, non Marci Catonis *damnata iudicio uidetur, qui nullam adulteram, non eandem eſſe ueneficam dixit.* Columella, *Nullum enim temere uidemus locum, qui modo pigrum contineat humorem, non eundem uel nigri, uel cinerei coloris.*

Et *pronomen uel prouocabulum pro aduerbio, ut* Hic, *cum in loco: & hoc, eò, illo, quò, cum ad locum ſignificant: &* Quà, *ſiue per locum ſignificet, ſiue pro partim accipiatur, ut* Cicero *ad* Quintum *fratrem,* Ita *omnia conueſtiuit hedera, quà baſim uillæ, qua intercolumnia ambulationis.* Plinius *ad* Marcum, Medium *tempus diſtentum impeditumq́; quà officijs maximis, quà amicitia principum egiſſe. Quòd, quoque pro* Cur, *uel* Quamobrem, *in illa dicendi figura, cum ſimilibus, qualis eſt* Virgilius *in* Bucolicis, Si *ad uitulam ſpectes, nihil eſt quòd pocula laudes.* Cicero Terentiæ, In *uiam quòd te des hoc tempore, nihil eſt.* Idem, Credo *ego uos mirari, &c. quid ſit quòd ego potiſsimum ſurrexerim.* Plautus *in* Aulul. Iam *de te reuertor: nam eſt quòd te uiſam.* Et *pronomen uel prouocabulum pro coniunctione, ut* Quò, *pro* Quia, *&* Eò, *pro* Propterea. Terentius, Non Pol *quò quenquam plus amem, aut plus diligam, eò feci.* Cæſar *in* Commentarijs, His Cæſar *ita reſpondit, eò ſibi minus dubitationis dari, quòd eas res quas legati* Heluetij *commemoraſſent, memoria teneret.* Et Quòd, *pro* Quia. Cicero *ad* Atticum, Quòd *ſcribis de* Hermathena, *per mihi gratum eſt ornamentum* Academiæ *proprium meæ: quòd &* Hermes *commune omnium, &* Minerua *ſingulare eſt inſigne eius gymnaſii.* Secundo

de enim loco Quòd, pro Quia, legitur. Idem, Vtinam illum diem uideam, quum tibi agam gratias, quòd me uiuere coëgiſti. Et pro Sed uerum, uel At, quo modo fere cum Si, uel Niſi, iungitur. Terent. in Phormione, Quòd ſi tibi res ſit cum lenone quicum mihi. Idem, Quòd ni fuiſſem incogitans. Virgilius, Quòd niſi et aſſidius terram inſectabere raſtris. Et pro Quare, uel Itaque. Terent. Quòd te per hanc dextram oro. Nec me præterit Donatum per Eclipſim præpoſitionis Poſt, huiuſmodi loca interpretari. Accipitur etiam & pro quadam tantummodo continuatione, ſiue connexione, quoties Vtinam, adiunctum habet. Cicero Terentiæ, Quum ſcribo ad uos, aut ueſtra lego, conficior lachrymis, ſic ut ferre non poßim: quòd utinam minus uitæ cupidus fuiſſem, certe nihil aut non multum in uita mali uidiſſemus. Terentius, Rogitas qui mihi tam audacis facinoris conſcius ſis? Quòd utinam ne Phormioni id ſuadere in mentem incidiſſet. Quaſi atque utinam, uel utinam autem fuiſſem: & atque utinam, uel utinam autem ne incidiſſet. Et pro Οτι διαβεβαιωτικῶς. ut in talibus. Scio quòd ſcribis uel ſcribas. Et pro καθότι, uel καθόσον, ſiue quatenus. Terentius, Hæc omnia confingam, quòd erit mihi bonum, atque commodum. Cicero Attico, Nunc uero cenſeo, quod commodo tuo facere poteris, uenias ad id tempus quod ſcribis. Plautus in Menæhmis, Non ædepol ego te, quod ſciam, unquam ante hunc diem uidi, Id eſt, quantum. Terent. Tu'ne has pepuliſti fores? Non equidem iſtas, quod ſciam. Idem, Prodidiſti te, atque illam miſeram, et gnatum, quod quidem in te fuit, pro quantum

tum quidem in te fuit: niſi potius Græcum illud ſignificari putas τὸ σὸν μέρος. Cicero Terentiæ, *Tu uelim quod cum commodo ualetudinis tuæ fiat, quàm longiſſime poteris, obuiam nobis properes, id eſt, quantum.* Quintil. *Ego, quod conſuetudo obtinuerit, ſcribendum quidque iudico, quo modo ſonat. pro quoad, uel quatenus.* In *illo enim cum ſimilibus ubique prouocabuli naturam ſeruat* κατ᾽ ἐναλλαγὴν πτώσεως. Terẽtius, *Sed ſiquid ſit, quod mea opera opus ſit, aut tu plus uides, quàm ego, manebo: uidetur enim* Quod, *pro* In quo, *poſitum.*

Et *uerbum, uel potius ſenſus pro aduerbio, ut* Amabo, *& amabote, ſodes, ſis, ſultis.* Cicero Attico, *Sed amabote nihil incommodo ualetudinis tuæ feceris.* Itẽ, *Secundo loco, pro* Deinde. Cicero Lentulo, *Facile ſecundo loco me conſolatur recordatio meorum temporum, quorum imaginem uideo in tuis rebus.* Non *enim præceſſit primum, aut primo loco.*

Et *uerbum pro coniunctione, ut* Licet, *&* Licebit, *cum pro* Quamuis, *leguntur.* Martialis, *Tu Cæſar uel nocte ueni, ſint aſtra licebit.* Non *deerit populo, te ueniente, dies.*

Et *participium pro aduerbio, ut libens pro libẽter.* Plautus, Duorum *labori hominum parſiſſem libens.* Terentius, *Ego uero ac lubens.* Virgil. *At bellua* Lernæ Horrendum *ſtridens. pro horrende.* Et *participium uel participiale nomen pro interiectione. ut in illo,* Nauibus *infandum amiſsis.*

Secundum genus.

Secundum *genus, quo indeclinabile pro declinabili*

bili poni diximus, ex his spectandum est. Præpositio *pro uerbo legitur, sed* Græco *more, ut* Nec *fuga iam super ulla. pro superest.* Et *pro participio: ut,* O *mihi sola mei super* A*stynactis imago. pro* περιοῦσα.

Aduerbium *pro nomine adiectiuo.* Terent. Sic *uita erat.* Idem, Est *diis gratia cum ita est ut uolo.* In *his* Sic, & Ita, *pro* Talis, *accipiuntur.* Idem, Atque *hæc perinde sunt, ut illius animus est, qui ea poßidet.* Cor. Balb. & C. Oppius Ciceroni, Nedum *hominum humilium, ut nos sumus, sed etiam amplißimorum uirorum consilia.* Hic *pro talia & qualia & quales, ponuntur* Perinde, ita, & Vt. Terent. Vtut *erat, mansum tamen oportuit. ubi* Vtut, *pro* Qualiscunque, *ponitur.* Quàm *præterea ponitur pro quantũ, ut alibi dicemus.* Iam *alia non pauca pro nominibus posita legas,* Terentius *in* Phormione, Vt *bene sit tibi.* Idem, Aliis *quia desit quod ament, ægre est.* Virgilius, Terrorum & *fraudis abunde est.* Martialis, Obe *iam satis est, ohe libelle.* In *his enim, bene, ægre, abunde, & satis, pro nominatiuis nominum sunt posita.* Pridie *quoque, & postridie, & ante, cum præpositionibus subiiciuntur, ut* Cicero *ad* Atticum, De Quinto *fratre nuncii nobis tristes, nec uarii uenerant ex ante diem* Non. Iunii *usque ad pridie calendas.* Idem *alibi,* Ibi *uolo esse usque ad pridie calendas* Maias. Plinius, Coitus *à* Delphini *exortu, ad pridie* Nonas Ianuarii. Item Partim, *pro* Quidam, *ut* Partim *hominum uenerunt, pro pars hominum, id est, quidam homines, sic enim intarpretatur* Gellius. Et Cum *partim hominũ, pro cum quibusdam hominibus.* Et Cato *ex eodem,* Ibi *pro*

orto fuit, ſurrectauit è conuiuio cum partim illorum. Et *Quintus Claudius, quem tamen inſolentius uſum hac particula Gellius ait.* Ego *tamen arbitror Claudium lingua ſui temporis non incommode uſum.* Eius *uerba ex* XXXIII. *Annal. hæc affert.* Sed *idcirco me feciſſe, quod utrum negligentia partim magiſtratuum, an auaritia, an calamitate populi* Romani *eueniſſe dicam, neſcio.* Nam *diſsimili ratione mihi tria illa* Amplius, Plus, Minus, *cum in aduerbia tranſierunt, pro comparatiuis nominibus uſurpari uidentur.* Quod *ex ſubiectis auctorum exemplis eruditis uiris æſtimandum relinquimus.* Certe Lod. Viues, *alterum lumen literarum exoriens, non improbat.* Plinius X. Plus *uicena quina oua incubanda ſubijci uetant, id eſt, plura quàm uicena, ut ego interpretor.* Idem, Torrentes *uero amplius centum, id eſt, plures quàm centum.* Idem, Incubant *totidem dies, nunquam plus ternos.* Liuius, Hoſtium *plus mille cæſi,* Romanorum *minus mille. pro plures quàm ternos, plures quàm mille, & pauciores quàm mille.* Idem, Victi *amplius ducentis, cecidere. pro plures.* Cæcilius Ciceroni: Amplius *quadraginta diebus manſit, id eſt, pluribus quàm quadraginta.* Aulus Hirtius, Amplius *duorum millium terga uerterunt. ubi etiam ſubdendus ablatiuus* Numero, *ut ſit, plures numero duorum millium.* Cæſar, Vna *ex parte leuiter accliuis aditus in latitudinem non amplius ducentorum pedum relinquebatur. pro non amplior ſpatio ducentorum pedum. Quæ nunc ſubijciam, aliter ſunt curanda, cum tamen non incommode huc referantur.* Cæſar, A

millibus

millibus passuum minus duobus castra posuerunt, id est, à paucioribus paßibus, quàm duobus millibus. Non enim à paucioribus millibus quàm duobus accipiendum. Liuius, *Amplius sex millia hominum capta.* pro plures quàm sex millia hominum capti. ut sit in illo amplius, Enallage partis pro parte. In Capta, Enallage generis pro genere. In illo uero Plus millies audiui, non pro nomine accipitur illud plus, sed pro aduerbio Sæpius. Non admodum dißimili ab his ratione leguntur duæ præpositiones Supra, & Intra. Liuius de 11. bel. Punico, *Carthaginiensium sociorumq; cæsa eo die supra millia uiginti.* pro plures quàm uiginti millia cæsi. ut uel subaudiatur Quàm, & Supra, ponatur pro plures: præterea Cæsa, pro Cæsi: uel præpositio cum suo casu, loco sit nominatiui, sicut in illo aduerbium cum appendice, *Amplius numero duorum millium terga uerterunt.* Item Plinius (ut corrigit & interpretatur felicißimus in utroque genere Budæus) *Huius uillam intra quàm modicam, quadragies piscinæ uendiderunt.* pro minorem quàm modicam. Infra, uero & supra, cum aduerbiantur, pro aduerbijs comparatiui gradus inferius, & Superius. Cicero, *Stomachi autem partes, quæ sunt infra quàm cibus deuoratur, dilatantur, & arteria aspera ostium habet adiunctum linguæ radicibus, paulo supra quàm ad linguam stomachus adnectitur.* pro inferius quàm ubi, & superius quàm ubi. Est enim eiusmodi subaudiendum aduerbium. Aliter quoque uicem appellatiuorum supplent aduerbia. ut in his Persius, *Hesternum cras abijt.* Idem, *Euge tuũ & belle.*

Martialis, Audieris cum grande σοφῶς. Niſi quis proxima hæc, ὁρικῶς accipi dicat, qua ratione uox qualibet pro nomine accipi poteſt.

Et uice pronominis, ut Hinc illæ lacrymæ. Virgil. Huc delecta uirum ſortiti corpora furtim. pro in hunc equum. Idem, Huc ſe prouecti deſerto in littore condunt. Et loco prouocabuli, ſed ad tempus relati. Cicero Attico, Tuas x. Calend. accepi literas, quibus omnia conſilia differs in id tempus, cum ſcierimus quod actum ſit. Quum, pro quo. Virgil. En erit unquam Ille dies mihi, quum liceat tua dicere facta? Cicero ad Atticum, Vtinam illum diem uideam, quum tibi gratias agã, quòd me uiuere coëgiſti. pro quo die. Et loco prouocabuli cũ præpoſitione. Virgil. Genus unde Latinũ. pro à quo. Terent. E' prædonibus, unde eam emerat. pro à quibus. Cicero, En crimen, en cauſa cur regẽ fugitiuus, dominũ ſeruus accuſet. Hic Cur, propter quã ſignificat. Varro de Re ruſtica, Loca calida prope areã faciunt, quò ſuccedant homines. pro in quæ. Hoc genere Enallages ueteres paßim libenter uti uidentur.

Coniunctio pro nomine. Virgil. VI. Illius ergo Venimus, & magnos Herebi tranauimus amnes. Siſenna, ut Gellius citat, Milites ut lex Calphurnia conceſſerat, uirtutis ergo ciuitate donate. pro illius cauſa, & uirtutis cauſa. Item loco pronominis cum præpoſitione. Cicero Terentiæ, Eſt aũt in officio adhuc Orpheus, præterea magnopere nemo cæterorũ ſeruorũ. Idem pro Cn. Pompeio, Eundẽ ab hoſtibus metui, præterea neminẽ. Vtrobique Præterea, pro præter cũ ponitur. Cicero Seruio Sulpicio, A' me uero ita diligitur,

ut tibi

ut tibi uni cõcedam, præterea nemini, id est, præter te.

Tertium genus.

TERTIVM *genus in quo scilicet declinabiliũ partium alia ponitur pro alia, ex his uideatur.* Nomẽ *ponitur pro participio, ut prudens, pro prouidens.* Plinius, *Ille contra urinam spargit prudens, hanc quoque leoni exitialem.* Ita *& gnarus se peti, apud eundem legitur, pro sciens.* Et *apud* Virgil. Sibila, *pro* Sibilantia, *ut,* Sibila *lambebant, linguis uibrantibus ora.* Et *apud eundem corusca, pro coruscantia. ut in* Georgic. *Corusca fulmina molitur dextera.*

Pronomen *loco nominis, ut suus pro proprius.* Virgil. *Sunt hic etiam sua præmia laudi.* Terentius, *Suus cuique mos est.* Plin. *de mulis,* Sed *esse id animal ibi sui generis.* Sic *dicimus,* Et *suus est* Homeri *mos.* Et, Is, *pro* Talis, *uel tantus. ut* Virgil. *Non ea uis animo.* Eo *quoque &* Quo, *similiter* Hoc, *&* Quo, *sæpissime pro tanto, & Quanto, legimus. ut in illis,* Eo *magis, eo minus.* Hoc *magis, hoc minus. Quo magis, quo minus, ut Cæsar in* Comment. Eo *grauius ferre, quo minus merito populi* Romani *accidisset.* Tale *est illud* Ciceronis *ad* Appium, Equidem *pro eo quanti te feci, quicquid feceris approbabo.*

Rursus *uerbum pro nomine, ut supra est dictum.* Ouidius, Sæpe *uale dicto rursus sum multa locutus.* Persius, Scire *tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.* Idem, Et *nostrum illud uiuere triste.* Martialis, Velle *tuum nolo* Dindyme, *nolle uolo.*

Participiũ *pro nomine.* Salustius, Alieni *appetens, sui profusus:* Ars *enim non recusat appetitor & profusor.*

sussor. Aliter quoque pro nomine accipitur *participiũ*, *ut alibi diximus*. Et pro *uerbo*, Salustius, Prius *quàm incipias, consulto: & ubi consulueris, mature facto opus est. pro consuli & fieri, ut* Priscianus *interpretatur*. Terentius, Ita *facto opus est*. Idem *in* Hecyra, In *arcem transcurso opus est*. Vbi *tamen* Donatus *pro transcurrere interpretatur*. Sed *potest & pro transcurri accipi*. In *illis autẽ*, Volo *datum, factũ oportuit, infinitũ* Esse, *subauditur*. Suntq; *infiniti præterita, ut quibus etiã perfectio significetur, nõ solũ actio*.

Quartum genus.

RELIQVVM *est quartum genus, ubi scilicet indeclinabile pro indeclinabili ponitur, quod ex his spectetur*. Præpositio *pro aduerbio*. Absque. *ut* Terentius, Quàm *fortunatus sum cæteris rebus, absque hæc una foret. id est*, χωρὶς, *sed seorsum, uel secus*. Ante. Virgilius, Ante *leues ergo pascentur in æthere cerui. pro prius*. Circa. Cicero Attico, *nostram ambulationem &* Laconicum, *eaq; quæ circa sint, uel im cum poteris inuisas*. Circiter. Caßius Hemina *ex* Gellio, Lapidem *quadratum circiter in media arce iunctum candelis*. Cicero Attico, Verum *hæc in* Arpinati *ad sextum circiter idus* Maias *non defleamus, ne & opera, & oleum philologiæ nostræ perierit*. Sed *con feramus tranquillo animo*. Circum. Virgilius, Anna *uides toto properari littore circũ*. Contra. Idem, Et Veneris *contra sic filius orsus*. Vbi *inuicem significat, auctore* Donato. Corã. Idẽ, Coram *quẽ quæritis adsum*. Clam. Idẽ, Clam *ferro incautũ superat*. Extra. Persius. Pinge *duos angues: pueri, locus est sacer*,

extra Meijte. Quintilianus, Sint extra licet usus bellici, transeamus, quòd Archimedes obsidionem Syracusarum in longius traxit. Iuxta. Saluſtius in Iugurt. Hyemem atque æſtatem iuxta pati. pro Aeque: quo Terentius similiter utitur, Noui æque omnia tecum. Columella, Nec nimis iuxta satæ fruges. Pone. Virgil.-Pars cætera pontum Pone legit. Et pone sequens, pro à tergo, uel poſt tergum. Prope. Terentius, Prope adeſt, cum alieno more uiuendum eſt mihi. Hæc tamen duo accentu diſtinguuntur à præpositione. Poſt. Virgil. Poſt mihi non simili pœna commiſſa luetis. pro poſtea. Palam. Terentius, Sin falſum, aut uanum, aut fictum eſt, continuo palam eſt. Præ. Idē, I præ, sequar. Supra. Saluſtius, Pauca supra repetam. Secundum. Plautus Amphitryone, I tu secundum, sequar. Subter. Virgilius.-Subter (mirabile dictu) Tot linguæ. Plaut. Hinc atque hinc, super subterq; premor anguſtijs. Super. Virgilius, Satis una superq; Vidimus excidia. Secus. Cicero Attico, Quintus frater purgat se mihi per literas, & affirmat nihil à se cuiquam de te secus eſſe dictum. pro male uel inimice. Vltra. Nil ultra facies. Vſque, cum præpositioni adiungitur, ut Vſque sub obſcurum noctis, uſq; ex Aethiopia.

Et præpoſitio pro coniunctione. Saluſtius, Præter rerum capitalium condemnatis. Hic Præter, si recte scribitur (nam aliter scriptum hodie reperitur) pro præterquam accipitur, quæ etiam à Donato inter coniunctiones numeratur, copulatq; illud Condemnatis, cum datiuo, qui præcedit Multitudini. Priscianus

co loco

eo loco pro Sine, *accipit, & ablatiuo coniungit, quod ab alio fortaßis, ſed perperam notatum accepit.* Alioqui *nec mirum magnopere eſt, inter tot quærenda æſtimandaq;, lapſum in tantilla re fuiſſe, ut mihi quoque obiter in tot tricis caueam.* Cæterum *pro præterquã, uel* Niſi, *utitur* Varro *de* Re *ruſtica, dicens,* Præter *ſi aliter nequeas.*

Aduerbium *pro præpoſitione. ut* Virgilius, Tale *intus templo diuum patriaq;* Latinus Sedens. Sed *hoc* σολοικοφανὲς *eſt.* In *proſa uero* Quintiliano *auctore ſolæciſmus.*

Et *pro coniunctione, ut quæ congregandi ſunt, præſertim geminata pro copulatiuis.* Quintilianus, Si*mul ut pleniori obſequio demerer amantißimos mei: ſimul ne uulgarẽ uiam ingreſſus, alienis demum ueſtigijs inſiſterem.* Virgil. Vna *ingens* Periphas, *& equorum agitator* Achillis Armiger Automedon, *una omnis* Scyria *pubes* Succedunt *tecto.* Item Quum, *pro* Poſtquam. Plautus *in* Trucul. Iam *biennium eſt, quũ mecũ eſſe ille cœpit.* Et *pro copulatiua* Et. Virgil. Vix *hæc ediderat, quum effuſis imbribus atra* Tempeſtas *ſine fine furit.* Liuius *de bel.* Punico, Dies *haud multi interceſſerant, quum legati uenerunt. pro & atra tempeſtas & legati.* Cicero *de* Orat. Vix *annus interceſſerat ab hoc ſermone cohortationis meæ, quum iſte accuſauit* Caium Norbanum. *pro & iſte.* Et *ſimul, pro poſtquam, ſiue aduerbium eſt, ſiue coniunctio.* Ouidius, Nam *ſimul aſpexit, dicta acceptaque ſalute.* Idem, Nam *ſimul exta deo data ſunt, licet omnia fari.* Cæſar, Noſtri *ſimul in arido conſtituerũt, ſuis omni-*

bus

bus consecutis in hostes impetum fecerunt. Et Vt, *pro* Postquam Virgilius. *Vulgi quæ uox ut uenit ad aures.* Frequenter *præterea usurpatur* Vbi, *pro* Postquam. *ut* Virgilius, *Ille ubi nascentem maculis uariauerit orbem.* Terentius, *Vbi ex causa, quamobrem hæc faciunt, erit adempta, desinent.* Statim, Protinus, & Continuo, *subiecta negationi, quasi pro* Ideo, *accipi* Laurentio *placet.* Quintilianus, *Neque id statim legenti persuasum sit, omnia quæ omnes auctores dixerunt, utiq; esse perfecta.* Idem, *Nõ autem ut quicquid præcipue necessarium est, sic ad efficiendum oratorem maximi protinus erit momenti.* Cicero, *At si illæ seditiones saluti huic ciuitati fuissent, non continuo si quis motus populi factus esset, id* Caio Norbano *in nefario crimine & fraude capitali esse ponendum.* Simili modo *in interrogatione.* Quintilianus, *Continuo'ne si ille stulte cogitauit, uobis stulte dicendum est?*

Coniunctio pro aduerbio, ut Atque, *pro* Statim, *auctoribus* Festo *et* Gellio. *ut in illo* Virgil. *in* Georg. *Atque illum in præceps prono rapit alueus amni.* Item Et, *pro* εἶτα *Græco.* Cicero Attico, *Vide quàm turpi leto pereamus, & dubitari potest quin ille seu uictus, seu uictor redierit, cædem facturus sit?* Virgilius. *- Et quisquam numen Iunonis adoret Præterea? aut supplex aris imponat honorem?* Etiam, quoque *pro sic, uel, ita, legitur.* Cicero *pro* Roscio, *Si non, quomodo tabulas conficis? Si etiam quamobrem cum cætera nomina in ordinem referebas hoc nomen triennio amplius, quod erat in primis magnum,*

in aduerſarijs relinquebas. Itē, *quoq; pro ſic, uel ita, legitur.* Cicero de Diuin. *Qui magis anguibus quàm lacertis, quàm muribus? quia ſunt hæc quotidiana, angues non item.* Sed, *pro* Imo. Plautus, Habet *gladium, ſed duos, id eſt, immo duos.*

Latissime *etiam patet ea enallages pars, quæ per ſpecies partium inter ſe fit. Cuius nunc per ſingulas orationis partes exempla ſubijciemus.*

In *nomine igitur, propria pro ſuis poſſeßiuis, poëtis nonnunquam uſurpantur. ut* Virgilius, Et Dardana *ſuſcitat arma. pro* Dardania. Idem, Laticemq; Lyæum. *pro* Lyæium, *ut* Seruius *recte notauit.* Horatius, Vos ô Pompilius *ſanguis.*

Et *proprium pro adiectiuo, ut* Tullius *eloquio, uiribus* Milo. Significatur *enim magnus eloquio, ualens uiribus, uel eiuſmodi aliquid.*

Item *appellatiuum pro partitiuo, ut pars pro alij.* Saluſtius, Pars *ingenium, alij corpus exercebant.*

Abſolutum *pro comparatiuo.* Terentius, Paulo *qui eſt homo tolerabilis, ſcortari crebro non uult. pro tolerabilior.* Cicero Attico, Si *recte ſcriptum eſt, ut non ſolum glorioſis conſilijs utamur, ſed etiam paulo ſalubribus.* Sic *legi uidetur &* Duplicia, *pro duplo plura.* Columel. Vt *ab ijs arcendus, ita cohortandus, eſt ad inſtrumentorum ferramentorumq; curam, ut duplicia quàm numerus ſeruorum exigit, refecta & repoſita cuſtodiat.*

Rurſus *comparatiuum, pro abſoluto, ut* Quintilia*nus affirmat, dicens,* Vtimur *uulgo comparatiuis pro abſolutis, ut cum ſe quis infirmiorem eſſe dixerit.* Ve-

teres Grammatici fere omnes, minus aliquid per comparatiuum, quàm per ipsum positiuum aliquando significari uolunt. Et Theodorus apud Græcos, ueluti castigatius, aliquid per comparatiuum aliquando significari ait. Sed nonnulla ueterum Grammaticorum exempla recte reijcit Valla. Sicubi tamen ita per se positum comparatiuum significet, maxime id in Quintiliani exemplo cum similibus uidebitur. Nam omnino diuersum aliquid significare uidetur, qui se infirmiorem dicit, quàm qui se infirmum. Alioqui cur potius illo, quàm hoc utitur? Accedit quòd comparatiua sic posita, secundam transitionem, id est ablatiuum mensuræ recipere possunt, quales sunt aliquanto, multo, paulo, ut Terentius, Siqua est habitior paulo, pugilem esse aiunt. quod plane positiuum non facit, quo minus eiusmodi comparatiuum pro ipso prorsus positiuo accipi uidetur, sed in sua ipsius ui mitigata per aliquam subauditionem subsistere, ut qui se infirmiorem dicit, quàm iusta ualetudo postulet, subaudiat: et siqua est habitior paulo, quàm mediocris status exigit, intelligat. Leguntur tamen comparatiua tria pro suis absolutis: Superior pro præcedenti, etiam si proxime præceßit. Posterior pro sequente, etiam si continenter succedit. Plures pro multi. Cicero, Cum sint duo genera decertandi, unum per disceptationem, alterum per uim. Cumq; illud sit proprium hominis, hoc belluarum, confugiendum est ad posterius, si uti non licet superiore. Idem, Quemadmodum officia ducerentur ab honestate atque ab omni genere uirtutis, satis explicatum arbitror libro superiore. De, plures,

pro, multi, paſſim legas exempla. Non ignorandum *ſuperlatiua ſubinde abſolute, id eſt, ſine prima ſua trãſitione legi, cum alias, ut Quanquam mihi ſemper frequens conſpectus ueſter multo iucundiſſimus, hic autem locus ad agendum ampliſſimus, ad dicendum ornatiſſimus eſt uiſus. tum uel maxime, cum, quàm, intendendi aduerbium præ ſe poſitum habent. Quippe ita nec genitiuum ſuperlatiui debitum, nec ea in quæ eiuſmodi genitiuus ſolui ſolet, admittunt: non enim quàm doctiſsimus omnium quiſquam dixerit, ſed abſolute, quàm doctiſsimus.*

Accipitur comparatiuum pro contrario poſitiui cum minus, ut in illo Phormionis, *Quàm inique comparatum eſt, hi qui minus habent, ut ſemper aliquid addãt ditioribus, hoc eſt, minus pauperibus, ut* Donatus *interpretatur. Qua ratione illud cum ſimilibus interpretandum uidetur,* Mare Ponticum *eſt dulcius cæteris maribus, id eſt, minus amarum.* Et *illud* Curtij, *Mare* Caſpium *dulcius cæteris, ingentis magnitudinis ſerpentes alit.*

Comparatiuum pro ſuperlatiuo, ut idem Curtius, *(ſi recte ſcriptum eſt)* Duo *maiora omnium nauigia ſummerſa ſunt.*

Superlatiuum pro abſoluto, ſed ubi eius abſolutum non eſt nomen. Terentius, *Quem ego infra infirmos omnes puto homines.* Idem, *Tute ſcis poſt illa, quàm intimum habeam te.*

Superlatiuum primus, pro eius comparatiuo prior. Cicero *ad* Seruium, Duo *quidem à te nominatim rogo.* Primum *ut ſiquid ſatis datum, amplius eo nomine*

non

non peti cures. Suet. Aug. Ad modum pristinum splendorem redegit, duabus lectionibus. Prima, ipsorum arbitratu, quo uir uirum legit. Secunda, suo & Agrippæ. Col. Ab æquinoctio primo, quod mense Martio circa octauum calend. Aprilis in octaua parte Arietis conficitur. Vult enim comparatiuus potius partiri duo: Superlatiuus tria uel plura.

Diuisiua siue distributiua pro Cardinalibus maxime apud poetas & in singulari numero, ut Virgilius, Gurgite septeno rapidus mare summouet amnis. pro septem gurgitibus. Leguntur sic & apud oratores, sed raro. Plinius in XXVI, Prodigiosa sunt quæ circa hoc tradit Theophrastus, auctor alioqui grauis, Septuageno coitu durare libidinem tactu herbæ, cuius nomen speciemq; non posuit. pro septuaginta coitibus. In plurali uero tum apud oratores, tum poetas sæpe: ut Virgilius, Tot lecti proceres bis denis nauibus ibãt, pro bis decem. Idem. Per duodena regit mundi Sol aures astra. pro duodecim. Idem, Bis quinos silet ille dies. pro bis quinq;. Et, Bis denis Phrygium conscendi nauibus æquor. pro bis decem. Cicero, (ut Seruius citat) Binos habebam, iubeo promi utrosque. Cum hoc postremo, duo alia, duplices, &, gemini, in usu conueniunt: quippe quæ nonnunquam pro duo, &, ambo, legantnr. Virgilius, Et duplices tendens ad sydera palmas. Idem, Agnouit prolem ambiguam, geminosq; parentes.

Sed redeamus ad diuisiuorum in plurali pro cardinalibus apud oratores usum, apud quos uidetur promiscuus, Plin. de Mausoleo, Patet ab austro et septẽtrione

ſexagenos ternos pedes. Idem alibi, Ariſtolochia uel agaricon obolis ternis ex aqua calida. pro obolis tribus, ut Idem in eodem, Pota tribus obolis ſanguinis excreationes. Idem, Viuunt Loconici annis denis, fœmina duodenis: cætera genera quindecim annis, aliquando uiginti. pro quindenis & uigenis. Idem, Pauo à trimatu parit primo anno unũ aut alterum ouum, ſequenti quaterna. pro ſingula aut bina.

Cardinalia pro ordinalibus, ut Cicero ad Terentiam, *De naui exeuntibus nobis, Achaſtus cum literis præſto fuit, uno & uigeſimo die.* Idem de Senectute, *Qui uno & octogeſimo anno ſcribens, mortuus eſt.* In his enim, *uno*, pro, *primo*, *poſitum* uidetur, fereq́; ita legas, non aliter. Ordinalia pro cardinalibus. Iuuenal. *Sexta ceruice feratur.* pro *ſex ceruicibus*. Item pro his, quibus multiplicatio ſignificatur. Plin. in XVIII. *Naſcitur qualicunque ſolo cum centeſimo grano: ipſumq́; pro lætamine eſt.* pro *centuplo grano*. Varro de Re ruſti. *Vt ex eodem ſemine aliubi cum decimo redeat, aliubi cum quintodecimo, ut in Hetruria & locis aliquot in Italia. In Sybaritana dicunt etiam cum centeſimo redire ſolitum.*

Accipitur et certus numerus pro incerto, ut Virgil. *O terq́; quaterq́; beati.* Et Cice. *Sexcenta poſſum decreta proferre.* Et Terentius, *Sexcẽtas perinde potius ſcribito dicas.* Ibi enim *ter*, &, *quater*, pro *ſæpe*. In his *ſexcenta* & *ſexcentas*, pro *multa* & *multas*.

Item partitiuum pro numerali alias cardinali. Cicero pro Cluentio, *Qui cum ad unum iam & alterum diem deſideraretur.* Totum enim illud, *unum*, & *alterum*,

rum, pro duobus est accipiendum. Idem Attico, Quid enim est tãtum in uno aut altero die. pro uno aut duobus. Alias ordinali. Idem Philip. secunda, Proximo, altero, tertio, deniq; reliquis cõsecutis diebus, pro secundo, tertio. Idem ad Cornificium, Liberalibus literas accepi tuas, quas mihi Cornificius altero & uigesimo die, ut dicebat, reddidit. Liuius ab Vrbe cond. Anno trigesimo altero, quàm Roma condita erat. Idem de bel. Macedonico, Altera die quàm à Brundusio soluit.

Et, uterque, loco collectiui. Salustius, Vterque graues inimicitias cum illo exercebant. Horatius, Missi magnis de rebus uterque legati.

Quidam, pro aliquis, ut in Georgicis, Et quidam seros hyberni ad luminis ignes Peruigilat. Cicero de Orat. Habes enim meum de oratore Brute iudicium, quod aut sequere, si probaueris: aut tuo stabis, si aliud quoddam est tuum.

Contra, aliquis pro quidam, ut in illo Ouidij, Atque aliquis de dijs non tristibus optat Sic fieri turpis.- Item aliquis pro quiuis uel quicunque. Terentius, Olim isthuc, olim cum ita animum induxti tuum, hoc quod cuperes aliquo pacto efficiundum. pro quouis uel quocunque pacto. Post negationem uero sæpe transit in uniuersale Laurentio auctore, ut Non uidit me aliquis. pro nemo me uidit.

Itẽ quis pro aliquis, idq; honeste, ubi has particulas, si, siue, nisi, quo pro quanto, quum, & aliud, statim sequitur: ut Siquis, siue quis, nisi quis, quo quis, cum quis, aliud quid: quorum exempla passim inuenias.

Et, quisquam, pro quiuis. Cicero ad Terentiam,

Niſi uos fortiores cognoſcerem, quàm quenquam uirum, pro quenuis uirum.

Et *pro collectiuo, ut* Plautus, Neque *noſtrum quiſquam ſenſimus cum peperit.*

Et, *quicunque, pro quiuis.* Quintilianus, N*æ ego illud quidem* Apo*ſiopeſim ſemper uoco, in quo res quæcunque relinquitur intelligenda.*

Item, *qui, pro quis.* Virgilius, *Qui nunc concurſus ad amnem?* Cicero, *qui concurſus ex oppidis finitimis undique?* Liuius, *Qui finis erit diſcordiarum?* Itē, *qui, pro qualis, uel quatenus: ſicut, is, pro talis uel tantus.* Ouidius, H*æc ego dum ſtulte meditor, quæ ueſtra libido eſt.*

Et, *quo, pro quanto præſertim ante comparatiua.* Terentius, Memini *uidere, quo æquior ſum* Pamphilo, *ſi ſe illam in ſomnis, quàm illum amplecti maluit.*

Item *nemo, pro ullus.* Cicero Dolabellæ, Contin*git enim tibi, quod haud ſcio an nemini, ut ſumma ſeueritas animaduerſionis non modo non inuidioſa, ſed etiam popularis eſſet.*

Itē (Eius *generis*) *pro eiuſmodi.* Plin. *natural. hiſt.* Purpur*æ, murices, eius denique generis uere pariunt.*

Pr*æterea quæ patronymicorū* Gr*æcorū forma ducū tur à locis pro poſſeßiuis uſurpata ſubinde legas.* Vir.

Sicelides Mu*ſæ paulo maiora canamus.* Ouidius,
Q*uid mihi cum* Lesbo? Sicelis *eſſe uolo.*

Heſternus *&* Craſtinus, *pro pridianus & poſtridianus: ut* Virgilius, -Nunquam *te craſtina fallet* Hora. *pro poſtridiana.* Terentius, Cum *iure heſterno panem utrum uorent.*

Ex *pronominibus demonstratiuum sæpe apud auctores accipitur pro possessiuo.* Plautus, Duorum *labori hominum parsissem libens, mei te rogandi: & tui respondendi mihi.* Rectum *enim esset meo & tuo*, Terent. Cuium *puerum hic apposuisti?* V*estri. cuius uestri?* Pamphili. *ubi uestri pro possessiuo, uel certe primitiuo uestrum positum est:* Sicuti *nostri, pro primitiuo nostrum.*

Reciprocum *primitiuum pro relatiuo, ut in illo* Terentij, Orat *te, si se amas, hera, ut ad se uenias.* Iustin. Trecentos *exules, iudices rectoresq; ciuitati dedit: apud quos cum potentissimi quique rei eius ipsius criminis postularentur, quòd per iniuriam se in exilium exegissent.* In *priori enim exemplo uidetur illud se, in(si se amas)pro eam uel ipsam positum, ut ex sententia rite ordinata magis apparet. sic,* Hera *te orat, ut ad se uenias, si se amas. pro si eam amas.* Sic *enim locutus uidetur* Cæsar *in* Comm. Ei *legationi* Ariouistus *respondit,* Si *qui ipsi à* Cæsare *opus esset. sese ad eum uenturum fuisse.* Siquid *ille à se uelit, illum ad se uenire oportere.* In Iustini *exemplo, se, pro eos uel ipsos, ut inspicienti liquet.* In *illo quoque* Martialis, De Pantagatho, Sis *licet inde sibi tellus placata leuisq;,* Artificis *leuior non potes esse manu.* Quis *non uidet, sibi, pro, illi, positum?* Cæterum *in prioribus exemplis æstimetur num utroq; modo loqui liceat.*

Reciprocum *possessiuum pro relatiuis tertiæ personæ.* Cic. *ad* Octauiũ, Cur *aut ingratus crudeliter, aut immemor beneficij sui scelerate circumscribi senatũ? pro beneficij eius.* Terentius *in* Hecyra, Mater *quod*

ſuaſit ſua, adoleſcens mulier fecit, mirandum'ne id eſt? Et Virgilius, *Tum breuiter Barcen nutricem affata Sichæi: Nanque ſuam patria antiqua cinis ater habebat.* In quibus, *ſuam*, & *ſua*, pro, *eius*, Donatus notat. Et Ouidius in Heroid. *Reſpice Laërtem ut iam ſua lumina condas*, pro, *eius lumina.* Et Plinius, *Vinea ſi macruerit, ſarmenta ſua comburito.* Hæc tamen, ut Solœcophane uitanda cenſeo.

Rurſus poſſeßiuum pro primitiuo. Terentius, *Vt facile ſcires deſiderio id fieri tuo.* ubi *tui* potius poſcit ſenſus, et Donatus ita cenſet. Idem, *Nam negligentia tua atque odio id fecit tuo.* pro *tui.*

IN uerbi etiam ſpeciebus nõ minor permutatio eſt: ubi & actiuum pro neutro legas abſoluto, ſiue ipſo paßiuo. Virgilius, *Siſtunt amnes, terræq; dehiſcunt.* Siſtunt enim pro ſtant accipitur, uel ſiſtuntur. Plin. *Vbi cum alijs iunxere, gignunt.* Varro ex Gellio, *In priori uerbo graues proſodiæ, quæ fuere, manent, reliquæ mutant.* Sic & Cornel. Cel. de tempeſt. *Peßimæ, quæ uariãt maxime.* Virgil. *-Et iam nox humida cœlo Præcipitat.* Idem, *Ingeminant auſtri, & denſißimus imber.* Terentius, *At illa ſi iam lauerit, mihi nuncia.* Idem, *Quæ res tibi uortat male.* pro mutantur, uariantur, præcipitantur, ingeminantur, lota ſit, & uertatur: niſi in ambobus his generibus, eclipſim potius pronominis, *ſe*, dicas, ut ſit, Præcipitat ſe, ingeminant ſe, lauerit ſe, uortat ſe, præterea ſiſtunt ſe iunxere ſe. Quam interpretationem ſecutus eſt Seruius dicens, *Accingunt operi.* pro accingunt ſe operi. Quo modo uerbum, *probo*, ſæpe legitur. Ad

eundem

eundem modum &, nubo, usurpatum uidetur: quòd quæ tradita marito erat, se nubebat, hoc est, uelabat: Quam rationem non aduertentes, paßiuum putarunt: quum tamen non recipiat pro agente ablatiuum cum præpositione, sed datiuum περιποιητικῶς. *Terentius, Qui ex te auditum aiebant, filiam meam nubere gnato tuo. In illis quoque, perfregit brachium, uulnerauit pedem, per actiuum intelligitur paßiuum: nempe perfractum est ei brachium, uulneratus est ei pes.*

Et absolutum pro actiuo, ut Ardebat Alexim, pro amabat, ut Priscianus interpretatur. Idem in Buc. Et mutata suos requirunt flumina cursus. Idem in VII. Diues inaccessos ubi solis filia lucos Aßiduo resonat cantu. Terentius, Vna omnes foras se proruunt. Vbi ait Donatus, Neutrale pro actiuo positum. Virgilius, Et spumas salis ære ruebant. hoc tamen fit per detractionem præpositionis, è, ab eruebant.

Paßiuum pro actiuo, sed rarius. Virgilius, Bellantur Amazones armis. Idem, Expoliantur eos, & corpora nuda relinquunt. pro expoliant. Idem, Et placidum paci nutritor oliuam. pro nutrito. Sed hæc antiquitatem redolent: apud quam uidetur singulis actiuis datum esse suum medium, siue commune, sicut apud Græcos.

Diuersum omnino ab his genus est, quum nomen & uerbum pro uerbo περιφραστικῶς *ponuntur, frequentißimum apud auctores genus, maxime tamen à nobis hic propter constructionis rationem notatum, quæ minus clare nonnunquam sub hoc genere perspicitur.*

Transit

Tranſit enim aliquando in infinitos uerborum modos, ut in illis. Cicero *pro lege* Manil. *Equitibus* Romanis *honeſtiſsimis uiris afferuntur quotidie literæ, quorum magnæ, &c.* Bithyniæ, *quæ nunc ueſtra pronincia eſt, uicos exuſtos eſſe complures.* Idem, *Miſit ad me puerum, ſe ad me uenire.* Plinius x x. Varro, *quæ ſale aut aceto piſa eſt arefactaq;, uermiculis non infeſtari, auctor eſt.* Et Ouidius, Signa *dedi ueniſſe* Deum. Et Cicero ad Varronem, *In ſpem uenio, aduentum tuum appropinquare.* In *his,* Afferuntur *literæ, pro, nunciatur.* Miſit *puerum, pro, nunciauit.* Auctor *eſt, pro, affirmat.* Signa *dedi, pro, ſignificaui.* In *ſpem uenio, pro, ſpero, poſita ſunt.* Talia *quoq; ſunt,* Do *fidem, pro iuro uel confirmo, ut* Donatus *exponit.* Stat *ſententia, pro placet.* Et *metum capio, pro metuo.* Suetonius, Quos *metus ceperat, nihil non auſurum eum in ſummo magiſtratu.* Huc *reducantur & illa,* Compertum *habeo, exploratum habeo, pro comperi & exploraui.* Huc *etiam referas & honeſtas huiuſmodi periphraſes,* Oratum *uelim, pro orem.* Miſſum *facio,* Effectum *dabo.* Terentius, Miſſa *iſthæc faciamus.* Idem, Quin *iam effectum dabo: promittamus & efficiam.* In *omnibus tamen his uidetur perfectius & abſolutius aliquid per participia ſignificari.* Aliquando *in infinitas particulas cum uerbis ſubiūctiuis, ut in talibus.* Terentius, Nunc *quam rem uitio dent, quæſo animum aduertite.* Vbi, *animum aduertite, pro, aduertite, uel intelligite, eſt poſitum, ne duo accuſatiui ad uerbum, aduertite, cui unus ſatisfacit, referantur.* Eſt *enim ſenſus infinitæ particulæ ſem-*

per

per loco accuſatiui. Virgilius, Denique *quid ueſper ſerus uehat, unde ſerenus, &c.* Sol *tibi ſigna dabit*. Subijciunt *ſibi eiuſmodi periphraſes & alias particulas, ut in talibus*. Cicero Attico, *Vt alicui des negotium, qui quærat*. Idem, *Si puero negocium dederis ut quærat*. Eſt *quando aduerbium & uerbum, pro uerbo ſumuntur*. Terentius, *Alijs quia deſit quod ament, ægre eſt: tibi quia ſupereſt, dolet*.

Eſt *etiam ubi interiectio ex duabus partibus pro uerbo accipitur, ut in illo* Ciceronis, *Me miſerũ te iſta uirtute, fide, probitate, in tantas ærumnas propter me incidiſſe. pro miſeret, uel uehementer dolet*. Et *in illo eiuſdem*, O` *tempora fore, quum dubitet* Curtius *conſulatum petere*.

NEC MINVS *inter participij ſpecies* Enallagen *reperias*. Nam *& actiuum ponitur pro paßiuo, ut* Iuſtinus, Ille *plauſtrum equo uehenti, regnum delatum fuerat, in templo* Iouis *poſitum maieſtati conſecrauit regiæ*. Sic *&* Gellius, *Qui ornarent introire ſolitos equo uehentes. pro uecto & uectos*. Sic *uector, pro uecto ponitur*. Sic *etiam dicitur* Euidens, *pro eo quod aperte uidetur & intelligitur*. Et *indulgentior & indulgentißimus, pro eo nonnunquam cui indulgetur*. Et *horrentia* Martis Arma, *pro horrenda poſitum uidetur*.

Et *contra, paßiua pro actiuis, ſicut quæ à* Laurentio *notantur*, Circunſpectus, *conſideratus, inconſideratus, diſertus, cautus, tutus, argutus, falſus, cõtentus, tacitus, profuſus, ſcitus, diſcretus, cõplacitus, inueteratus, iuratus, excretus, exoletus, adultus, defectus,*

ignotus.

ignotus. Non tamen hæc omnia ubique ſumuntur acti ue. Sed quædam interdum paßiue. Cautus, ut Cicero, Quo res mulieri eſſet cautior. Tutus, ut Tutus à periculo. Falſus. Terentius, Falſus es animo. Tacitus, Virgilius, Quis te magne Cato tacitum, aut te Coſſe relinquat? Ignotus uel frequentius. Virgilius, Ipſe ignotus egens.

Ponitur & paßiuum participium pro actiuo. In Cynecdoche nõ raro. Horatius, Læuo ſuſpenſi loculos, tabulamq; ſiniſtro. Virgil. Tum breuiter Dido uultũ demiſſa profatur. Ouidius, Siue aliqua eſt oculos in me deiecta modeſtos. Non incommode tamen talia per ablatiuum in conſequentia interpretere, Suſpenſis loculis, demiſſo uultu, deiectis oculis, præſertim cum pro aoriſtis, ſiue indefinitis Græcorum actiuis, poſita uideantur: quæ per eiuſmodi ablatiuum commodißime interpretamur.

DE ALTERIVS pro altera præpoſitionum abuſu, quas alioqui in ſpecies diſtinguere non ſatis fuit promptum, dictum ſupra eſt. Quare nunc de aduerbijs dicendum, in quibus nonnunquam notatur Enallage, ut cum ea quæ loci, pro ijs quæ temporis ſunt, ponuntur. Quod tamen contra non fit, ut Priſcianus monet. Terentius, Hic ego illum contempſi præ me. Idem, Ibi homo cœpit me obſecrare, ut ſibi liceret diſcere id de me. In quibus exemplis, hic, &, ibi, pro tunc accipit Comicus. Quinetiam appellatio ipſa loci, pro tempore ſæpe legitur. Terentius, Atque alia multa, quæ nunc non eſt narrandi locus. pro eo quod eſt, narrandi tempus. Ad quem modum etiam, numeri appella-

appellationem pro rhythmo ponit Virgilius, Et nume ros memini, si uerba tenerem.

Aduerbia qualitatis, pro aduerbiis intendendi, ut bene, male, peius pro ualde & ualdius. Cicero, Habetis orationem bene longam. Terentius, Male mulctabo illam. Cicero, Addebat etiam id quod ad rem pertinere credebat, scriptores illos male mulctatos. Idem, Quo neminem ueterani peius oderunt. Ouidius, Questaq; peius amo.

Ponitur &, non duntaxat, pro non solum. Liuius in XLVI. Nec animum nobis duntaxat fidelem ac bonum præstitit, sed omnibus interfuit bellis, quæ gessistis. Paulus, Cum tutor non rebus duntaxat, sed etiam moribus præponatur. Rarus tamen est hic abusus.

Et nequicquam, pro non. Catullus, Ruffe mihi frustra nequicquam credite amice. Persius, Nequicquam fundo suspiret nummus in immo.

Præterea, qua, pro quacunque. Ouidius, Nunc mihi qua totum Nereus circunsonat orbem, Perdendum est mortale genus. Idem, Qua terra patet, fera regnat Erinnys. Idem, Qua latum Nereus cærulus ambit humum.

Et, interim, pro aliquando. Quintilianus, Et interim excusantur hæc uitia.

Item, olim, pro aliquando. Horatius, -Vt pueris olim dant crustula blandi Doctores.

Item, tanquam, pro sicut. Terentius, Tanquam philosophorum habent disciplinæ ex ipsis uocabula. Plinius IX. Vt tanquam in uictu frugum noscitur ratio

ratio, ſic omnes, qui iſtis gaudent, præmia uitæ ſuæ calleant.

Item, ne, pro non. Cicero, Ne ſim ſaluus, ſi aliter ſcribo ac ſentio. Idem, miſi ad te exemplum, ut ſi minus placeret, ne remitteres.

Aduerbiũ temporis pro aduerbio ſolicitudinis, Modo, pro tantum. Terentius, Scis te mihi ſæpe pollicitum eſſe, Chærea, aliquid inueni modo quod ames. Quintil. Veteres enim, quorum fuerunt Ariſtoteles & Theodectes, uerba modo & nomina, & coniunctiones tradiderunt.

Adeo, tam, perinde, &, ita, pro ualde. Terentius, Iuuenem adeo nobilem. Plin. A' pluuijs ſerenitatem non perinde certam. Quintil. Videlicet ut corpora infantium nec caſus, quo in terram toties deferuntur, tam grauiter affligit, nec illa per manus & genua reptatio. Ita, uero præſertim poſt negationem. Cicero, Nec ita multo poſt edictum Bruti affertur & Caßij. Quintilianus, Nec res eſt ita magni tẽporis ac laboris.

IN CONIVNCTIONIBVS uero uel frequentius Enallagen uideas. Statim in ipſis copulatiuis.

Que, pro, etiam. ut Plinius XXXV. Ab hoc eodem factum Herculem, qui hodieq; materiæ nomen in urbe retinet.

Et, quoque, pro etiã, uel, ut Seruius exponit, pro ſimiliter: ut Tu quoq; littoribus noſtris Aeneia nutrix.

Item copulatiua pro diſiunctiua. ut Virgil. Aut pelago Danaum inſidias, ſuſpectaq́; dona Præcipitare iubet, ſubiectisq́; urere flammis, pro aut ſubiectis.

Et diſiunctiua pro copulatiua, ut, uel, pro etiam.

Teren-

Terentius, Vel rex mihi ſemper agebat gratias.

Rurſus copulatiuæ pro rationis redditiuis. Virgilius, Audieras, & fama fuit. pro nam, uel quia fama fuit. Similiter in illo Quintiliani, Has primum audiet puer: harum uerba effingere imitando conabitur. Et natura tenaciſsimi ſumus eorum, quæ rudibus annis percipimus. pro nam, uel quia. Et in illo Ouidij, Nil aliud Veſtam quàm puram intellige flammam: Nataq́; de flamma corpora nulla uides. pro nata enim. Nec aliter in illo Ciceronis, Non ſolum nobis nati ſumus: ortusq́; noſtri partem ſibi patria uendicat. pro ortus enim.

Copulatiuæ pro electiuis. ut, atque, & ac, pro quàm. Terentius, Ne'ue aliorſum atque ego feci acceperit. Sed de ijs in conſtructione plenius.

Neque, pro, & non, diuiſis. Terentius in Phormione, Neque eum æquum ait facere. Sed hoc Græcũ eſt.

Item, at, pro ſaltem. Cicero pro L. Flacco. Si non propinquitatis, at ætatis ſuæ. Si non hominis, at humanitatis rationem haberet.

Nam, pro autem, uel ſimili diſcretiua. ut Cicero in Saluſtium, Nam quòd in uxorem, & filiam meam tam petulanter inuectus es. Non ignorandum hanc & ingreſſum tantum rei aliquando ſignificare. ut Terentius, Eo pacto & gnati uitam, & conſilium meum cognoſces, & quid facere in hac re te uelim. Nam is poſtquam exceſsit ex ephebis, &c.

Niſi, pro quàm. Saluſt. Nihil aliud ſe fatigando, niſi odium quærere. Terentius, Nihil uolo aliud niſi Philumenam. Cicero, Cura igitur nihil aliud niſi ut ualeas.

ualeas. Idem, *Quid eſt aliud Gigantum more bellare cum dijs, niſi naturæ repugnare?* Rectum *enim in his omnibus uidetur, ſi, quàm, loco niſi, ponas.*

Non *eſt admonitu alienum & quòd, ut non, pro niſi uel quin, honeſta uarietate accipitur.* Cicero *pro lege* Manil. Non *enim poſſunt una in ciuitate multi rem atque fortunas amittere, ut non plures ſecum in eandem trahant calamitatem.*

Videtur *quoque &,* An, *pro ſiue accipi in illo* Liuij *in primo,* Eò *ex finitimis populis turba omnis ſine diſcrimine, liber an ſeruus eſſet, auida rerum nouarum perfugit. niſi in genitiuo totum illud, (liber an ſeruus eſſet) ſub appellatiuo illo, diſcrimine, intelligas.*

Item *una illa, ſiue, pro duabus, ſi, &, uel.* Cicero Attico, Et Hilarum *ſuum libertum ueniſſe à* Sexto *cũ literis ad conſules, ſiue quo alio nomine ſint. pro uel ſi quo alio nomine ſint.*

Vt *quoque pro, quod,* Priſciano *auctore legitur in tali figura, qualis eſt* Terentij Phorm. Si *eſt ò patrue, culpam ut* Antipho *in ſe admiſerit, non cauſam dico.* Et Plin. XVIII. Neque *eſt ut putemus ignorari ea ab animalibus, quæ quidem quæ præparauerint contra ſerpentium dimicationem, quæ poſt prælium ad medendum excogitauerint, indicauimus.*

Sunt *& aliæ rationes, ſed ad tropon potius referendæ, quales ſunt, cum, triſtis, pro ſimilis triſti accipitur. ut* Terentius, Accipio *triſtis, terram intuens modeſte.* Et, *turbatus, pro ſimilis turbato.* Virgil. Nanque *ut conſpectu in medio turbatus inermis.* Simile *eſt cum, dicimus, & loquimur, pro dicere & loqui*

qui ſolemus, uſurpamus. Et cum ſpeciali utimur pro generali. ut Ouidius, Iuppiter è terga genitam mentitur. ubi mentitur, pro dicit, poſitum eſt. Idem, Iuſſit & extendi campos, ſubſidere ualles. Vbi extendi & ſubſidere pro, fieri, poſita ſunt. Hæc autem Enallages ratio, eſt Græcis familiariſsima. Et interpretes ipſius ignaros, nonnunquam torquet. Præterea cum factum pro dicto ponitur. ut Virgilius in Bucolicis, Paſiphaen niuei ſolatur amore iuuenci. pro canit, ut ſic dicam ſolatam, uel adiungit ſolatam. Rurſum, Tum Phaethontiadas muſco circũdat amaræ Corticis, atque ſolo proceras erigit alnos. Vbi circundat, & erigit, pro canit circundatas & rectas. Non aliena ab his ſunt talia, quali Plinius utitur, Tertium molybdenam in plumbo dicendam. Intelligitur enim in tractatione uel capite de plumbo.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA
Structura liber Tertius: siue de Constructione Nominis, & Pronominis.

A C DE Enallage tum partium ipsarum generalium, tum quæ sub his comprehensa sunt, generum, hactenus dictum esto. Deinceps de ipsa partium inter se emẽdata structura, quæ etiam constructio dicitur, agamus. Est igitur constructio, debita partium orationis inter se compositio, sicuti recta Grammatices ratio exigit. Porro recta Grammatices ratio ea est, qua ueterum probatissimi plurimum, cum loquendo tum scribendo sunt usi. Hanc, cum admodum sit uaria, diuisisse in genera, sicuti in alijs artibus fieri solet, ut docendi compendio plurimum conducet, ita fateor uereri me, ne à proprio artis fini nonnullos retardet, dum huc auocati, curiosius ista quàm ex usu sit, disquirent. cuiusmodi uitio utilißimas saluberrimasq; artes ad garrulitatem, uerbaq; propemodum redisse scimus. Sed cum mea culpa non erit, si quod ago, peruersa ingenia in aliam partem, atque ego destinaui, rapiant: & simul sperem uertendum mihi uitio non esse, si aliarum artium scriptores imitatus, breuitate diluciditateq;(quam apta generum distinctio maxime profecto præstat) felicioribus ingenijs consulam, tentabo confusam constructio

nis

nis laxitatem in certa genera diducere. Quod tamen ſi minus apte præſtitero, quiſquis ad publicam utilitatem id corriget, huic tantum aberit, ut ueluti correptori ſuccenſeam, ut etiam tanquam adiutori debere me ſim profeſſurus.

Sunt ergo conſtructionis duo prima genera. Alterum, cui nec deeſt quippiam, nec redundat, nec loco ſuo abeſt, nec immutatur. quod non immerito Iuſtum appelletur. Alterum contra, cui deeſt aliquid, uel redundat, uel loco ſuo abeſt, uel immutatur, non tamen ſine ſummorum in Romana lingua uirorum exemplo, quod figuratum dici poteſt. Horum quoniam utrunque tractare ſeorſum ſtatuimus, prius in duplex rurſus genus diducimus. Alterum, quod ex perſonæ ratione totum pendet, quam ab argumento proſopicen appelles. Alterum, quod perſonæ, diſcrimen non agnoſcit. Perſonam hoc loco generaliter appello, quicquid rationem exhibet alicuius ut ſubſiſtentis, uel uocati, uel agentis, uel patientis: uel cui accedit decedit'ue quippiam, uel cauſæ, uel loci, uel temporis, uel inſtrumẽti, uel denique quod caſus alicuius propriam rationem præfert. uoceturq́; (ſi non diſplicet) hæc, Conſtructionis perſona. Sicuti altera, quæ ab hac eſt diuerſa, ſermonis: nempe quæ loquitur, ad quam ſermo dirigitur, de qua ſermo habetur.

Proximũ genus, quod perſonæ differentiã nõ agnoſcit rurſus in duas ſcinditur ſpecies. Vnã, quæ non declinata Syncategoremata recipit, unde & Syncategorematicen nõ incõmode dixeris. Voco generatim Syncategoremata, quæ nec ſolidũ quippiam ſignificãt, nec in

oratione niſi cũ alij iuncta conſiſtũt. Quod genus ſunt non declinatæ partes omnes, et ex declinatis interrogatiua, et partitiua, et particularia, & uniuerſalia nomina, et quædam etiã pronomina. Alterã, quæ in uocibus dũtaxat pro linguæ Romanæ proprietate iũgẽdis, tota uerſatur. Hæc in delectu & ordine tota cõſiſtit. Delectu, ut cũ ſuperlatiuis (quiſq;) potius ſubijcis quã (omnis.) Ordine, cum dicis, Quam urbem ſtatuo, potius quàm, Vrbem quam ſtatuo. Videturq; hæc reliquorum generum communis, quinetiam cum figurato interdum ſe communicare. Itaque nec certo aliquo loco à nobis, ſed ſparſim, prout occaſio eius erit, tractabitur. Vocetur autem (ſi placet) Latina, quoniam Latinæ linguæ ſit propria. Omnibus his generibus illud primum commune eſt quòd in uocibus, non in rebus eorum congruentia ſpectatur. Neque enim ſi indicata muliere dixeris, Hic me cædit, incongrua ſtatim partium conſtructio arguitur, niſi mulieris uocabulum cum pronomine ſubaudias. Qua ratione tectum ſolœciſmum committi nemo neget. Si enim uiri uocabulum ſubaudias, ad conſtructionis certe congruentiam nihil deſideratur: rebus tamen uocabula parum recte reddideris. Verum id genus in Barbariſmum potius cadit. Similibus adhibenda & in talibus diſcretio eſt, Siquis ad unum loquens, dicat uenite: aut ad multos, diſcede. nã ſi in priore ſubaudiat; tu, in poſteriore, uos, Solœciſmum faciat. Sin illic, uos, hic, tu, non Solœciſmum, ſed Barbariſmum. Cõmune quoque & illud eſt quòd in duabus minimum uocibus, earum natura ſpectatur. Id quod ex uocabuli ipſius tum ui, tum definitione

tione facile intelligitur, nec fere plane pluribus, niſi Syncategorema *uel numerale ſit quod tertio loco adijcitur, ut* Centum *niuei iuuenci,* Nullus *uir bonus,* Quidam *homo diues,* Omnes *boni ciues,* Hic *uir prudens,* Ad *oceanũ uſque.* Cæterũ *ex duabus his uocibus, quibus minimis conſtare conſtructionem diximus, in proſopicis, altera ſubiecti, & tanquam baſis rationem ſuſtinet, ueluti propria nomina & appellatiua: altera, eius quod huic ſemper innititur, ac de ea dicitur, eoq; ſine ea conſiſtere in oratione non poteſt, ut adiectiua, & quæ adiectiuorum naturam imitantur, & uerba, & quædam* Syncategoremata.

Sed *quã ex* Perſonæ *ratione pendere diximus, quæ ſcilicet latißime patet, & ideo cæteras tractanda naturaliter præuertitur, ea duplex eſt.* Aut *enim uoces ex quibus conſtat, ad eandem perſonam referuntur, eandemq; repræſentant, aut diuerſas.* Priorem, *quoniam in eadem porſona ſubſiſtitur, intranſitiuam, ſiue (ſi* Græce *mauis)* ταυτοπροσωπικὴν ἢ ἀμετάβατον *appelles.* Poſteriorem *quoniam ab una in alteram fit tranſitus, tranſitiuam, ſiue* Græce μεταβατικήν. Harum *ſicuti nomina ipſa, ſic naturæ proprietates diuerſæ ſunt: quippe quibus unica perſona ſubeſt, hæ in ijs conſtructionibus accidentibus, quæ inter ſe habent communia, neceſſe eſt concordent, ut in progreſſu per exempla patebit.* Voco *conſtructionis accidentia generatim, caſum, genus, numerum, perſonam, modum, & tempus, quòd in his fere omnis legitima conſtructio uerſetur.* Contra, *quæ ad diuerſa referuntur,* Apollonio *auctore, ſub diuerſis accidentibus coniungi*

partim poſſunt, partim omnino debent: quippe qui ca ſum et perſonā adeo recurrere cenſet, ut ubi eadem ſit perſona, idem ſit omnino ponendus & caſus, contraq́; ubi idem ſit caſus, eadem ſubſit & perſona. Sed *huic perdifficilem inijci ſcrupum accuſatiuus, ſiquando infinitum uerbum tum præcedit, tum ſequitur, ut* Chre*metem percußiſſe* Demeam*: ubi diuerſas eſſe perſonas conſtat, nempe agentis & patientis, ſub eodem tamen caſu.* Sed *facile fortaſſe tanto uiro, cui etiam ſubſcribat* Theodorus Gaza*, patrocinabitur, qui librum de partibus, quem huic neceſſario præpoſuimus, accurate legerit.* Nam Apollonius *fortaſſe, ſicuti hi qui ſextum & ſeptimum caſum ſub una uoce comprehenſos uolunt, ſic geminum uult eſſe accuſatiuum.* Ve*rum nos certe à ſcrupis id genus, quantumlibet blandiantur, deinceps conſulto abſtinebimus, cum ſint ad oſtentationem, quàm ad deſtinatum nobis ſcopum magis accommodati.* Illæ *igitur elocutiones,* Cui *nunc cognomen* Iulo*, &* Cui Africano *fuit cognomen, &* Fauſtulo *fuiſſe nomen ferunt, cum ſimilibus, niſi eas contra rationem auctorum uſus aſſerat,* Solœcophanes *ſunt: cum datiuus ille propriorum, & nominatiuus cognomen, uel nomen, eandem perſonam repræſentent,* Itaque *etiam & à rectis illis arguuntur, cui* Iulus*, & cui* Africanus *fuit cognomen.* Cuiuſmodi *elocutionum etiam plurimus eſt apud auctores uſus.* Cicero, Argentarius Sextus Clodius*, cui nomen* Phormio. Quintilianus, Notum *eſt ſiquid* Gliconi *acciderit, cui* Spuridum *fuit cognomen.* Terentius Hecyra *eſt huic nomen fabulæ.* Sed *de tranſitiua & intranſi-*

tiua mox latius, ſi prius quæ mihi ante omnem de his diſputationem præſumēda uidentur, appoſuero. Ea igi*tur ſunt huiuſmodi.* Verbum *definiti numeri & perſonæ conſiſtere in oratione ſine nominatiuo à fronte non poteſt.* Nec *rurſus nominatiuus aut ſolus, aut à uerbo omnino abſolutus.* Nec *adiectiuum nomen, aut quod adiectiuorū naturam conſtruendo imitatur, ſine proprio uel appellatiuo, cui imitatur.* Nec *prouocabulum* Qui, *relatiuum'ue pronomen, ſine aliquo quod à priore ſenſu repetat, præterea ſine uerbo ſuo, eoq; à uerbo eius quod repetit plane diuerſo.* Nec *rurſus duo uerba in eodem ſenſu, quorum ſcilicet neutrum ſit infiniti modi, ſine nomine uel aduerbio infinito, ut* Teneo *quid erret: præ gaudio, ubi ſim, neſcio.* Nam *ſi uel coniunctio, uel ſimilitudinis aduerbium expreſſum ſuppreßum'ue interueniat, duo omnino ſenſus poteſtate & uiribus ſunt,* Dictat *& cantat,* Viuit *ſicut ſcribit.* Nec *præpoſitio extra compoſitionem, citra nominis uel pronominis caſum.* Vocatiuus *ſubijcere ſibi uerbum, ſicuti nominatiuus non poteſt, propterea quòd agentis uel patientis uel ſubſiſtentis repræſentare perſonam nequit.*

Iam *quod omni intrāſitiuæ commune eſſe diximus, age per ſingulas examinemus: additis etiam ſiqua uel quarundam putemus communia, uel ſingularum propria, mox de tranſitiuis acturi.* Ergo *quatuor non amplius modi ſunt, quibus intranſitiue conſtrui quæpiam obſeruantur.* Aut *enim uerbum cum eo ſtruitur, cui innititur: quæ prima* Intranſitiua *idcirco iure appelletur, quoniam omnis quantumlibet pleni ſermonis, ſit ueluti fundamentum.* Aut *adiectiuum cum proprio uel*

appellatiuo de quo dicitur: quæ secunda. Aut, prouocabulum Qui, relatiuum'ue pronomen, cũ eo quod à superiore repetitum, secum repræsentant: quæ tertia. Aut quod apponitur, cum eo cui apponitur: quæ quarta. Veteres hanc Epexegesin uocant, Neoterici appositionẽ.

Sed cum publice receptæ appositiones, participium Ens quod alias in usu non est, omnino subauditum habeant, nos alias non dißimiles eis elocutiones, in quibus tamen adhibitum participium est, Grammaticorũ pace, huc reduximus. Cuiusmodi sunt hæ, Cicero designatus cõsul, Scipio dictus Africanus. Etiam in quibus uerbum inter ea, quæ sub eandem cadũt personam, est interpositum, ut Cæsar erat dictator, Octauius dicebatur Augustus. Sed in his propria uel appellatiua tertium locum occupant. In quibus enim adiectiuum hũc locum tenet, ut, Terra est immobilis: doctorum iudicio arbitrioq; relinquo, uelint'ne eas ad secundam intransitiuam, an ad hanc quartam reduci. Ipse interim de his, quoniam nomine aliquo docenti est utendum, quasi quartam efficiant, uerba faciam: quando si ad secundam referam, fortaßis nomina confundam, duas nimirum eius rationes, primam secundamq; statuere coactus. Ergo cum tot non amplius intransitiuæ constructiones sint, uerbum certe cum eo, cui à fronte coniungitur, si is nominatiuus est, duo tantum habet accidentia communia, numerum & personam. Itaque in totidem cum eo conueniat necesse est, ut Aeneas ait. Sin accusatiuus est, cui uerbum infiniti modi succedat, sicuti nullum habent cõmune accidens, ita translatitie coniungi inter se possunt, Te isse, uos isse, hunc isse,

iſſe, hos iſſe. Adiectiuum *cum proprio uel appellatiuo ſuo, quoniam caſum, genus, & numerum cum eo communia poßidet, in eiſdem quoque conſentiet, ut* Elephas Indus, Troianæ opes. Idem *ſtatuendum de omnibus, quæ adiectiuorum conſtructionem imitantur.* Cuiuſmodi *ſunt ex nominibus, interrogatiua, relatiua, uniuerſalia, partitiua.* Ex *pronominibus, demonſtratiua & poſſeſſiua.* Item *participia, ut.* Quis Deus? *quanta gula? neutra acies, hic uir, noſter herus, uinea putanda, ager colendus, homo armatus.* Prouocabulum Qui, *uel relatiuum pronomen, cum eo quod à ſuperiore repetitum aperte ſecum uel tacite exhibet, tria item habet accidentia communia, in quibus etiam neceſſario cum eo conſentiet, caſum, genus, & numerum:* Qui *uirgilius,* Is *locus,* Idem *uir.* Sunt *qui perſonam prouocabulo adijciant: ſed qua ratione, non uideo, cum prouocabulum adeo nullius ſit perſonæ, ut qui pronominibus id adnumerarunt, ideo infinitum appellarint, quòd nullam perſonam repræſentet.* Id *autem quod apponitur, cum eo cui eſt appoſitum, ſi quidem id adiectiuorum conſtructionem habet, in tribus ad ſummum conuenit, caſu, genere, & numero.* Itaque *in totidem conſentiet, ut* Apollonius *dictus difficilis,* Et Apollonius *erat* Alexandrinus, Redeo *inde iratus.* Et *in alijs caſibus (ſit enim fere per omnes) ut* Mei *redeuntis irati,* Tibi *eunti inuito,* Me *ire inuitum.* Sin *appellatiuum eſt, ſiue continuo ſuccedat, ſiue uerbum ullum participium'ue intercedat, caſu certe omnino conſentiet.* Homerus *fons* Poëtarum, & Homerus *dictus fons poëtarum.* Quæ *in-*

cedo regina, Iouisq́; *& ſoror & coniunx*. Illud *ergo* Virgilij, *Vera'ne te facies, uerus mihi nuncius affers? niſi aliqua ratione accurate leniatur, uideri poteſt* Solœcophanes. Omnibus *his intranſitiuorum generibus commune eſt quòd in ſingulis, non ſolum unum uni coniungi poteſt, ſed etiam unum duobus.* Quod *cum multis modis fiat, natura & proprie, dupliciter autem* Gaza *fit.* Vno, *cum id quod unius rationem obtinet, ſecundo loco ponitur et pluratiue. ut in prima,* Socrates *et* Plato *philoſophantur.* In *ſecunda,* Socrates *et* Plato Athenienſes. Et *adiectiuis ipſis ut uidetur, appellationem præcedentibus.* Ouidius *de* Triſtibus, Magna *minorq́; fere: niſi appoſitionem dicas.* In *tertia,* Quos Socratem *&* Platonem *laudant.* In *quarta,* Socrates *&* Plato *philoſophi.* Allia Serpyllumq́; *herbas,* Altero *modo, cum quod unius rationem habet, ſingulariter duobus uel præponitur uel interponitur:* Philoſophatur Socrates *&* Plato, Socrates *philoſophatur &* Plato. Mihi *uero ſecunda hæc ratio omnino figurata eſt, ut proximo libro apparebit.* Sunt *qui dubitent, ubi copulatiua coniunctio propria uel appellatiua tũ præcedit, tum intercedit, num adiectiuo, uerbo & pronocabulo, tam ſingulari liceat, quàm plura uti.* Sed *fruſtra, ut auctorum uſus docet, qui et ſingulari utuntur. ut* Cicero, Quæ *quidem abs te cum dies uenerit, et ego &* Cicero *meus flagitabit.* Et Columella, Nam *ſi neglecta cruditas eſt, & inflatio uentris, & inteſtinorũ maior dolor ſequitur, qui nec cibos capere ſinit.* Seneca, Eſt *autem noxia aqua, in* Theſſalia *circa* Tempe, *quam & feræ, et pecus omne deuitat.* Et *plurali, idq́;*
honeſtius

honeſtius, ut Seruio placet in illo Virgilij, Ventusq́; gubernatorq́; uocabant. Idem, Egregium uero laudem & ſpolia ampla refertis, Tuq́; puerq́; tuus. Ouidius, Mulciberis capti Marsq́;, Venusq́; dolis. Columella, Ita ut & actor & familia peccent. Terentius, Hæc ſi neq; ego, neq; tu fecimus.

At primæ, tertiæ, & aliquatenus quartæ illud commune eſt: Quòd in ſingulis, ſenſus quoq; pro baſi eſſe poteſt. In prima: ut Tempori uenire præſtat, quàm ſero. In tertia: ut In tempore ad eam ueni, quod omnium eſt primum. In quarta: ut Quintilianus, Cogitet oratorem inſtitui, ut rem arduam, etiã cum ei formando nihil defuerit. Itẽ, Venire in tempore, omnium eſt primum. Tertiæ uero & ei quam precario uocamus quartam, quòd nonnunquam prouocabulum, hic uerbum cũ poſteriore aliquo iungitur, cui in accidentibus adſimiletur: uerum eo demum poſteriore, quod cum priore cum quo conſtrui deberent, ſit idem. Adderem (ut Dialectici loquũtur) præſertim ſubiecto, niſi quicquid ſupra grammaticum putem, toto opere conſulto refugiam. Sed ſi illud uel pachymeros lector attingat, utile mihi ad quædam alia fortaſſe fuerit. Cæterum quòd poſterius illud cui interim cõcordat uerbum uel prouocabulum, idem ſit cum eo quod hæc præcedit, declarat: quòd ubi hoc incidit, uerbũ non aliud eſt quàm uel ſubſiſtendi, uel uocandi. Exemplum uerbi eſt illud Plinij, Iuſtum erat duæ libræ in ſemodios. Terentius, Amantium iræ amoris redintegratio eſt. Relatiui autem illud Saluſtij, Eſt locus in carcere quod Tullianũ appellant. Sed de his diffuſius in figuris, quo magis attinent.

attinent. Nam rectum plane in his eſt ut cum ſuperiore conformentur: quemadmodum magnorum auctorum exempla docent. Plinius, Proditur certe in Creta expugnato oppido, quod uocabatur Arcadia, ceſſaſſe fontes. Cicero de natura deorum, Propius à terra Iouis ſtella fertur, quæ Phaëthon dicitur. Liuius, Herculi ſacrificium fecit in loco quem Pyram (quòd eo loco mortale corpus eius dei ſit crematum) appellant. Quintus Curtius, Darius ad eum locum, quem Amanicas pilas uocant, peruenit. Pomp. Mela, Ab eo flumine, quod Saliam uocant. Ouidius, Vnus erat toto naturæ uultus in orbe, Quē dixere Chaos. Cicero de Oratore, Tum etiam eloquentem conſtat fuiſſe Scipionem Naſicam, qui eſt Corculum appellatus. Secundæ autem cum tertia & aliquatenus quarta commune eſt, quòd in ſecunda & quarta, Interrogatiua, relatiua, & infinita: in tertia prouocabulum Qui, ſenſus ſui proprium uel appellatiuum ſemper præcedunt. Interrogatiuum in ſecunda, ut Qualis tabella eſt? Quis homo eſt? & Quas fabulas narrat? Relatiuum in ſecunda, ut Quantam turbam non uidi. Infinitum in ſecunda, ut Scio quis homo ſit, & Qualis tabella ſit, & Quas fabulas narret. In quarta ſicut in tali ſermone, Talis eſt Budæus, qualis erat Hermolaus Barbarus. Prouocabulum in tertia, ut Qui homo mihi fabulas narrat, Secundæ autem cum quarta illud aliqua ex parte conuenit, quod utrobiq; adiectiuum cum proprio uel appellatiuo de quo dicitur, in tribus conſentit, ut ſupra apparuit. Differunt in eo, quòd hic ſemper uerbum participium'ue interuenit,

uenit, ibi non. Rurſus hic adiectiuum natura ſemper ſequitur, niſi (ut iam dictum eſt) interrogatiuum, infinitum, uel relatiuum ſit: ibi alias ſequitur, alias præcedit, ut Vir bonus, bona fortuna. Niſi forte aut patrium gentile'ue ſit, quod ſequi magis uidetur propenſum, Plato Athenienſis, Virgilius Mantuanus, Eraſmus Roterodamus, Budæus Pariſienſis. Aut tranſitionem aliquam ſibi annexam habeat, nam tum ſequi omnino potius debet, ut Vir ignarus omnium, Homo peritus rerum. Participium quoque ſequi proprie uidetur, ut Ariſtoteles ambulans, Plato nauigans. Secundæ uero cum tertia illud conuenit, quòd eas per tranſitiuam interpretari nonnunquam licet, adiectiuo ipſo uel prouocabulo uerſo in neutrum, & appellatiuo in genitiuum quæ locutio, maioris etiam eſſe uehementiæ uidetur? Adiectiuuum tamen in hoc genere plerunque generalem aliquam ſignificare qualitatem ſolet. Quod genus ſunt multum, minimum, exiguum, paululum, tantum, quantum, aliquid, nihil: ut, Multa eruditio, multum eruditionis. Paulula opera, paululum operæ: Maior eloquentia, plus eloquentiæ: Minor ſapientia, minus ſapientiæ. Vſurpantur tamen & alia ad eundem modum, ut Quis animus, quid animi: Id tempus, id temporis: Abditæ res, abdita rerum. Relatiui exemplum ſit, Qui ager, quod agri. Cicero, Et militum quod haberent, ad uos deducerent. Sicuti contra in paucis, qualia ſint medius, primus, poſtremus, ſummus cum ſynonymis, ſimilem tranſitiuam per intranſitiuam efferimus. Terentius, Mediam mulierem complectitur. pro eo quod

eſt,

eſt, medium mulieris. Virgilius, Medioq; *ex hoſte recepi.* Cicero, *Quibus in extremis ſcriptum erat. pro quarum in extremis.* Idem, *Cum ipſa prima æſtate* Euphratem *tranſiturus ſit.* Illud *ſecundæ proprium uidetur, quòd tertium declinabile eodem ſenſu recipit, ſed* Syncategorema, *ut quidam uir doctus* Quartæ *illa priuatim ſunt propria, primum quòd dictio, quæ appoſiti uicem ſuſtinet, quicquid illi ſucceſſerit, cum proprio uel appellatiuo, cui apponitur, omnino conuenit, potiſsimum ſi ea dictio adiectiuum ſit. ut* Plinius, Boues *animalium ſolæ, etiam retro ambulantes, paſcuntur.* Idem *de coturnicibus,* Quem *ſolæ animalium ſentiunt præter hominem.* Terentius, Qui *eſſe primos ſe omnium rerum uolunt.* Virgilius, Nemorumq́; Ioui *quæ maxima frondet* Aeſculus. Plinius, Sequitur *natura auium, quarum grandiſsimi, & pene beſtiarum generis ſtruthiocameli.* At *ſi participium ſit, alias cum eo quod primo loco ponitur concordat. ut* Iuſtinus *de* Semiramide, Puer *credita eſt.* Plinius, Areſcit'ue *in gemmas carbunculis* Similes, *& igneo colore fulgentes,* Lyncurium *uocatas.* Virgilius, Atq; *habitæ* Graijs *oracula quercus.* Alias *cum eo quod ſuccedit.* Liuius, Gens *uniuerſa* Veneti *appellati.* Cicero, Non *omnis error, ſtultitia eſt dicenda.* Sunt *tamen hæc quoque figurata, cum iuſtior omnino ſit cum priora concordia.* Deinde *quòd appellatiuum, quod apponitur, interdum diſsidet ab eo cui apponitur.* Alias *numero, ut cum dictioni quæ uoce ſit pluralis, ſignificato ſingularis, apponitur appellatiuum ſingulare cui ſit etiam plurale.* Thebæ

urbs

urbs Bœotiæ, & Thebæ ſunt urbs Bœotiæ. Item contra cum ſingularem habenti apponitur appellatio pluralis tantum numeri. Virgilius, Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexin Delicias domini. Diſſidet nonnunquam eiuſmodi appellatiuum & perſona, ut cum pronomini primæ uel ſecundæ perſonæ apponitur aliquid quod ſit tertiæ, ut Ego homuncio hoc non facerem? Et, Illi uictor & ego & Tyrio conſpectus in oſtro, Centum quadriiugos agitabo ad flumina currus. Quo genere quando duo ſunt nominatiui, is qui prior natura eſt, id eſt, cui ſit appoſitio, propterea uerbo quod ſequitur, accidentia præſcribet: quòd is demum eſt, qui interrogatiuo Quis, uel Quid, cum uerbo præponitur, reſpondet. ut in illo Ego homuncio hoc non facerem? Quis hoc non faceret? ego. Sicuti rurſus alter nominatiuus reſpondet, cum eiuſmodi quæſtio participio Ens, quod in omni tali appoſitione eſt ſubauditum, poſtponitur: ut, Ego quis, uel ego ens, quis, hoc non facerem? homuncio. Itaque cum in utraque conſtructione, tum ea quæ primam intranſitiuam efficit, tum ea quæ quartam, prior nominatiuus ſubiectiui ſiue baſis uicem ſuſtineat, merito in utraque accidentium legem ei quod aſtruitur, præſcribit. Fruſtra igitur hic recentiores nouam, & ueteribus tum Græcorum tum Latinorum inauditam conſtructionis figuram, euocationem ſuam excogitarunt, quam (ſiqua in tali dicendi genere eſſet) auocationem potius appellarent. Sed quod de uerbo poſt eiuſmodi appoſitionem eſt præceptum, idem de pronocabulo Qui, ſicubi id ſequitur, eſt ſtatuen-

ſtatuendum: quippe ad id, quod prius natura eſt, referetur. Virgilius, Nos tua proginies cœli quibus annuis arcem. Cicero, Hic ego ille uehemens conſul, qui uerbo ciues in exilium eijcio, quæſiui à Catilina. Idē in ſecunda quoque appoſitione ſeruabitur. Plinius de uiris illuſtribus, Ludos Conſualia ſimulauit, ad quos cum utriuſque ſexus multitudo aduenıſſet, dato ſuis ſigno, uirgines raptæ ſunt. Virgilius, Ille ego qui quondam gracili modulatus auena Carmen, & egreſſus ſiluis uicina coēgi. Vt quamuis auido parerent arua colono. Brutus ad Ciceronem. Ego uero is ſum (ut iſthuc reuertar) qui non modo non ſupplicem, ſed etiam coërceam poſtulantes ut ſibi ſupplicetur. Sicubi autem uerbum, relatiuum'ue in eiuſmodi locutione aliter leguntur, Enallage eſt, ut in figuris docebimus. Præterea quòd ubi infinitus modus ijs quæ apponuntur, interuenit, ſi nominatiuus ſequatur, non debet accuſatiuus ante infinitum præponi, nec ſubaudiri: nec contra, ſi accuſatiuus præcedat, nominatiuus ſequi. Non enim aut Volo aſcribi primum, aut Volo me aſcribi primus, dicas: ſed uolo me aſcribi primum, & Volo aſcribi primus. Hoc loco non alienum ſit adijcere, primi generis appoſitionem multifariam fieri poſſe. Nam & dictionis ad dictionem, ut ſupra uidere licet. Et cenſus ad dictionem. ut in illo Ouidii, Vnus erat toto naturæ uultus in orbe, Quem dixere chaos, rudis, indigeſtaq; moles, Nec quicquam niſi pondus iners, congeſtaq; eodem, Non bene iunctarum diſcordia ſemina rerum. Quintilianus in ſuperius poſito exemplo, Cogitet oratorem inſtitui, rem arduam,

arduam, etiam cum ei formando nihil defuerit. Et integri ſenſus ad ſenſum, ut *Studet philoſophiæ, id quod me magnopere delectat.* Si modo hic appoſitio ſit, cum aliter non ſuccurrat talis generis exemplum. Interdum aliquot dictionum, ſiue imperfecti ſenſus, ad ſenſum perfectum: Virgilius, -*Coëgi, Vt quamuis auido parerent arua colono, Gratum opus agricolis.* Idem, -*Tris Eurus ab alto In breuia & Syrtes urget miſerabile uiſu.* Interdum ad aliquid ſubauditum fit appoſitio. ut in illo Virgilij, & ſimilibus, -*Quo ſæpe ſolemus Paſtores ouium teneros depellere fœtus.* Et Horatius, *Maxima par uatum, pater & iuuenes patre digni. Decipimur ſpecie recti.* Nec eſt in eiuſmodi ſermone, quamuis uocandi uel ſubſiſtendi uerbum non adſit, quemadmodum & Apollonio, & qui ab eo diſcedere neſcit, Cæſarienſi Priſciano uidetur, Solœciſmus. Non indignum etiam ſcitu eſt, fieri primam appoſitionem modo ſpeciei ad genus. Saluſtius, *In tugurio mulieris ancillæ.* Idem, *Vrbem Romam ſicuti ego accepi,* Virgil. *Tum gemini fratres, &c. Cratillusq́;, acerq́; Coras.* Modo generis ad ſpeciem. Liuius, *Super Numicum amnem.* Idem, *Prope Tiberim fluuium.* Virgil. *Cratillusq́;, acerq́; Coras, Argiua iuuentus.* Vtrobique tamen declarandæ rei cauſa. Et uoces quæ ſub unius perſonæ repræſentatione conſtruuntur, ad iam dictum modum, in orationem congerentur. Nunc quemadmodum quæ ad diuerſas referuntur, inter ſe iungendæ ſint, idq́; per ſingulas partes quæ ſic iungi poſſũt, eſt agendũ: interiectis, ubi occaſio erit, quæ Latinæ conſtructionis ſunt propria.

Omnibus igitur tranſitiue cõiunctis commune eſt, quòd uox à qua tranſitus personæ fit, natura præcedere poſtulat eam, in quam tranſitus fit: Pater Pamphili, *Filia Chremetis.* Dixi *natura.nam ſi rhetorum ſtructura auribus potius conſulens, hoc non ſeruat, nihil id ad* Grammaticum. *Excipienda ſunt ab hoc præcepto interrogatiua, relatiua, & infinita ea quæ ſubiuncta uocauimus: præterea negatiua nomina, quæ dictionem, à qua ſit in ipſa tranſitus, unà cum ijs quibus intranſitiuæ adherent, natura præcedunt. ut* Cui non riſere parentes. Quemnam hic laudat? Vtram mauis? Quali digna tabella? Quantas ſolicitudines mihi fecit? Neminis miſereri. Nulli dixeris. Nullum'ne habes uitium? *Priorem locum uindicat & poſſeſſor, quoties à poſſeßione ſua in ipſum ſit tranſitus, ſcilicet quo ſit reciproco locus.* Cicero, Sed illum ulciſcentur mores ſui.

Tranſeũt Appellatiua *omnia in genitiuos propriorum & appellatiuorum, eorum præcipue quæ uel poſſidentis perſonam exhibent, uel totius, ad eius ad quod quicquam quoquo modo ſpectat:* Codex Virgilij, Caput Ciceronis, Diſcipulus Platonis, Vmbra platani, Examen apum, Amphòra uini, Iugerum agri, Cibus hominis, Luteum oui, Clunes leporis. *Ac uidentur quidem omnes hi genitiui poſſeſſoris perſonam exhibere, propterea quòd ſi quis per* Proſòpopæiam *ipſis loquelam det, ſinguli, quod ſub nominatiuo eſt ſignificatum, dicere ſuum poßint: ut,* Virgilius ſuum Codicem, Cicero ſuum caput, Plato ſuum diſcipulum: *atque ad eundem modum reliqui.* Itaque

& per poſſeſſiua pleraque efferuntur, Euandrius, enſis, Herilis filius, Paterna domus. Appellatiuorum uero in genitiuos tranſitus etiam reciprocat, uel per ſe, uel additis adiectiuis, uel pronominibus: Apes huius examinis aluei'ue, Vinum unius amphoræ, Ager trium iugerum. Homo uel hoſpes non multi cibi, ſed multi ioci: Ouum pauci lutei, Lepus magnarum clunium, Proba antiqui moris femina. Quæ uero ambigua diximus, quoties pro appellatiuis accipiuntur, merito in genitiuos, ſicut appellatiua, feruntur: Rex hominum, Pater deorum, Pellex Iunonis. Aliquando in datiuum. Lucanus, Vrbi pater eſt, urbiq; maritus.

Item uerbalia, potiſsimum quæ ſub appellatiuorum ſpecie ab actiuis uerbis dicuntur: Amator ſtudiorum, Amatrix uirtutum, Tegmen fagi, Textura uirginis, Lectio præceptoris, Vſus rerum, Dogma Platonis. Nec in hos modo genitiuos, qui ſcilicet poſſidentium, ſiue agentium ſpeciem referunt: ſed etiam ſicut ipſa tum actiue, tum paſsiue accipi poſſunt, in alios qui patientium ſpeciem exhibent, & quos fere per ablatiuum cum præpoſitione De, interpretis. Terent. Amor, miſericordia huius, nuptiarum ſollicitudo: Tum patris pudor, qui me tam leni paſſus eſt animo uſque adhuc. pro pudor de patre, & miſericordia de hac, & ſolicitudo de nuptijs. Cæſar, Multi ex noſtris uulnerabantur, magnusq; inceſſerat timor ſagittariorum. Saluſtius. Sed gloriæ inter ipſos maximum certamen erat. Cicero, Neq; enim ualde aduentus eius eſt opinio. Seneca, nullam fecit cometarũ mentionẽ. pro de ſa-

gittarijs, de gloria, de aduentu, de cometis.

Tranſeunt in hunc caſum & uaria adiectiuorum genera, ueluti partitiua omnia: Alter Aiacum, Singulæ ſororum, Sola auium, Vterque noſtrum, Quiſque uel unuſquiſque ueſtrum. Et interrogatiua quædam: Quis deorum? Vter Atridarum? Quot hominum?

Et particularia nonnulla, Quidam uel aliquis noſtrum. Si quiſquam, uel ullus ueſtrum. Et quæ particularia infinita diximus, ut quilibet, uel quiuis ueſtrum. Et quæ infinita uniuerſalia uocauimus, Quiſquis fuit ille deorum, quicunque hominum. Illud non ignorandum, parttiiua quoties non habent cum quo intranſitiue conſtruantur, à genitiuo qui ſequitur, genus ſuum contrahere: quod ratione euenit. nam cum ex his ſint, quæ alteri omnino adhærent, niſi cui hæreant expoſitum ſit, neceſſe eſt aliunde id mutuentur. Senſus autem in ea, quam propoſuimus ratione, nihil ſuggerit, niſi quod ex genitiuo accipias: ut in illis exemplis, Solæ auium, Singulæ ſororum. pro ſolæ aues, de numero auium: & ſingulæ ſorores, de numero ſororum. Quoties uero cum aliquo intranſitiue conſtruuntur, ab eo quoque genus, cæterorum adiectiuorum ritu, ſortiuntur. Mutatur partitiuorum genitiuus, modo in ablatiuum cum præpoſitione E`, uel Ex. Ouidius in arte, Eſt Deus è uobis alter, & alter erit. Modo cum De. ut Idem, Solus de ſuperis, qui tua terga uides. Quæ infinita ſubiuncta uocauimus, ſiue nomina ſint, ſiue aduerbia, ea ex modis uel ſubiunctiuos uel potentiales perpetuo poſtulant.

lant. Terentius, *Scio quid conere.* Idem, *Nec quid agam ſcio. hæreo an agam.* Virgilius, *Nanque uidebat uti bellantes* Pergama *circũ,*Hac *fugerent* Graij, *premeret* Troiana *iuuentus.* Cicero ad Atticum, *Itaque id ipſum dubito, an excuſationem aliquam ad* Silium *parem.* Raro *aliter legas, niſi aut mendum ſit, ut in illo fortaſſe ad* Atticum, *Ille alter ita nihil eſt, ut plane quid erit neſciat. ubi* Quod, *uidetur ſcribendum.* Aut *apud* Poëtas Græcorum *more, qui huiuſmodi particulas indicatiuis iungunt. ut* Plautus, *Obſeruatote quàm blande mulieri palpabitur.* Et Terentius in Adelphis, *Nunc uide utrum uis argentum recipere, an cauſam meditari tuam.* Et *alibi, Quid fiet rogas? quæ tamen figuratæ ſunt dicta, ut etiam* Donatus *ſentire uidetur, qui in illo* Eunuchi, *Viden' ociũ, cibus qui faciat alienus?* Legitur, *inquit,* Et *quid facit, ut ſit figura per modos, pro quid faciat.* Et *in illo* Hecyræ, *Idq́; ſi nunc commemorare uelim, quàm fideli animo, & benigno in illam, & clementi fui uere poſſum:* Indicatiuum *pro ſubiunctiuo poſitũ eſſe ait, nempe* Fui, *pro fuerim.* Aut *priuatim poſt unum aut alterum uerbum: cuiuſmodi ſunt* Dico, & Quæro. Terentius, *Quin tu uno uerbo dic, quid eſt quod me uelis.* Martialis, *Dic quotus es, quanti cupias cœnare. ubi utriuſque modi exemplum eſt.* Cicero ad Atticum, *Sed quæro quid illi opus erit,* Athenis *permutari ut poßit.* Quorum *uerborum, quanquam multa ſunt exempla, uidentur omnia distinctione defendi poſſe, nec præceptum conuellere, ſi ea poſt imperatiuum* Dic, *ſtatim adhibeatur.* Sicuti *in illa dicendi*

figura, quæ non minus uellicare præceptum uidetur. Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos. *Ordo ipse defendit à uitio, sic,* Oculus nescio quis. *Tale est illud* Plinij, Tum mihi nescio quis in aurem susurrauit. *Nec si* Gellius *aliter nonnunquam loquitur (ut in illo primi libri,* Video quousque progressus est*) id mihi pro lege sit:* In hoc tamen genere obseruasse uideor pro futuro subiunctiui, periphrasin eius frequentius poni, ueluti pro scripseris scripturus sis: quod fortasse ob amphibologiam uitandam accidit. Cicero ad Atticum, Etsi id scire cupio, quod ad tempus recte ad te scriberem, id est, quandiu Romæ futurus sis. Idem, Tu quæso quid agas, ubi quoque hoc tempore futurus sis, quales res Romæ reliqueris, &c. cura ut sciamus. Rarius per futurũ ipsum. Quintilianus, Præcipue illa insigat animis, quæ in œconomia, quæ in decoro rerum, quid personæ cuique conuenerit. quanquam etiã Conuenerit, hoc loco absolutum uideri futurum potest. His non obstant, quæ per Siquis, fere sub Indicatiuo efferuntur. ut Cicero ad Atticum, Velim tamen siquid est de Antonij aduentu quod audieris, scribas ad me. propterea quòd Siquis, eiusmodi infinitum non est. Raro cum subiunctiuo. ut Idem Attico, Sed quæso ut scribas quàm sæpissime, non modo siquid scies, aut audieris: sed etiam siquid suspicabere. Nisi illud Audieris, futuri etiam absoluti dixeris. Acriter tamen attendendum in infinitis aliquando est, ne prouocabulũ Qui, nobis pro infinito imponat, ut Audiui quæ legisti. ubi si Quæ, ut prouocabulum ceperis, recte habet, pro illa quæ legisti. Si pro infinito legeris non Le-

giſti, dicendum erat, ſed legeris. Nam quoties accuſatiuus præcedit, qui tranſitum uerbi excipiat, omnino prouocabuli uox eſt, quæ ſub ſpecie Infiniti Quis, ſequitur. Infinitum enim cum ſuo uerbo ἀμέσως tranſitionem uerbi, accuſatiui uice excipiunt. Atque hac ratione illud Ouidij defenditur, Ede ſimul cauſam cur de cœleſtibus unus Sitq́; quod à tergo, ſitq́; quod ante uides. ſi illud Cur, in Propter quam, ſoluas.

Prouocabulum Qui, ſiue relatiuum ſubſtantiæ (de quo in partibus inter pronomina propter ueterum conſuetudinem meminimus) quoties continuato cum præcedentibus ſermone legitur. ſubiunctiuis uerborum, quàm indicatiuis frequentius iungi uidetur. Virgilius, Omnia uentorum concurrere prælia uidi. Quæ grauidam late ſegetē ab radicibus imis Sublime expulſam eruerent, ita turbine nigro Ferret hyems, culmumq́; leuem, ſtipulasq́; uolantes. Horatius, Dicitur & plauſtri, uexiſſe poëmata Theſpis, Quæ canerent agerentq́; peruncti fecibus ora. Cicero, Nam Pompeius non dubitat ea, quæ de republica nunc ſentiat, mihi ualde probari. Idem, Sum enim ſolus, aut cum altero, cui neque ad illos reditus ſit, neque ab ijs ipſis quicquam ad ſpem oſtendatur. Idem, Dices, Quid igitur proficis, qui anticipes eius rei moleſtiam, quam triduo ſciturus ſis? Legitur ſic quoq; & cum indicatiuis, ſed minus frequenter. ut Idē, Erant in his literis, quas ad me Philotimus ſcripſerat. Idem, Quare cum me afflictum & confectū luctu audies, exiſtimato me ſtultitiæ meæ pœnam ferre grauius quàm eurnti, quòd ei crediderim, quem eſſe nefarium non putaram,

Idem. *Nunc illum qui pedem porta, quoad hoſtis cis* Eu*phratem fuit, non extulerit, honore augeri: me in cuius exercitu ſpem illius exercitus habuit, idem non aſſe qui, dedecus eſt noſtrum.* In *quo ſermone ſi recte ſcribitur, utriuſque modi eſt exemplum.* Coniungitur *ſub eadem ratione & potētiali.* Virgilius, Progeniem *ſedenim* Troiano *à ſanguine duci* Audierat, Tyrias *olim quæ uerteret arces.* Vbi *uero talis continuatio non eſt, indicatiuum potius uult.* Virgilius, Vrbs *antiqua fuit,* Tyrij *tenuere coloni,* Quam Iuno *fertur terris magis omnibus unam* Poſthabita *coluiſſe* Samo. Idem, Nec *procul hinc* Rhœſi *niueis tentoria uelis* Agnoſcit *lacrymans, primo quæ prodita ſomno* Tydides *multa uaſtabat cæde cruentus.*

Rurſus *ubi cauſam ſignificat, ſubiunctiuis tantum iungitur.* Terentius *in* Andria, Satin' *ſanus es, qui me id rogites?* Idem *in* Phormione, Rogitas *qui tam audacis facinoris mihi ſis conſcius?* Virgilius. Nos *delubra deum miſeri, quibus ultimus eſſet* Ille *dies, feſta uelamus fronde per urbem.* Idem, Haud *credo inuiſus cæleſtibus auras* Vitaleis *carpis,* Tyriam *qui adueneris urbem.* Cornelius Nepos *in uita* Pomponij Attici, At *ille, qui amicis officia præſtanda ſine fictione exiſtimaret, ſemperq; à talibus conſilijs ſe remouiſſet, reſpondit ſiquid* Brutus, &c. Idem Corn. Nepos, Atticus, *qui ciuitatem conſeruatam cuperet, pecuniam numerauit de ſuo.* Quod *ſiquando cum indicatiuis ſic legitur, rarum id arbitror. ut* Cicero Att. Epheſum *ut uenerim noſti, qui etiam mihi gratulatus es illius diei celebritatem.* In *hac loquendi figura,* Quintilianus & *alij*

illius

illius ætatis, particulam Vt, pro Vtpote, relatiuo præponunt. ut Quintilianus in primo inſtitutionum, Et omnia noua offendit, ut qui ſolus didicerit quod inter multos faciendum eſt. Columella, Locum neque pinguem neque ſtercoratum, ſed apricum deſiderant, ut quæ macerrimo ſolo per ſe maritimis plerunque regionibus naſcantur. Sub Quippe, etiam indicatiuo, ut Salustius, Quippe quæ probitatem, induſtriam, aliasq; bonas artes, neque dare, neque eripere cuiquam poteſt. In illa uero particularium periphraſi Eſt qui, Sũt qui, Eſt quando: Eſt ubi, uterque uſurpatur modus. Indicatiuus: ut Horatius, Sunt quos curriculo puluerem Olympicum collegiſſe iuuat. Subiunctiuus: ut Idem, Sunt quibus in Satyra uidear nimis acer. Columella, Sunt qui teneræ laurus caulium libram, cum abrotani macerati pari portione dent, cum aquæ calidæ duobus ſextarijs, atque ita faucibus infundant, eademq; pabulo, ut ſupra diximus, obijciant. Ouidius Faſtorum, - Sed erunt qui me finxiſſe loquantur, Nullaq; mortali numina uiſa putent. Niſi hæc proxima potentialis modi pro indicatiui futuris dicas.

De particulari uero Vllus, quod ad Latinitatis proprietatem ſpectat priuatim obſeruatur, nec ſermonem id inchoare, nec niſi in negatione, interrogatione, uel ſubiunctione fere adhiberi. In negatione: Terentius, Nec mora ulla eſt, quin uxorem ullam ducam. Ouid. Neque enim mandata dediſſem Vlla. Poſt Sine, quoque & Citra, cum pro Sine, accipitur, quoniam latentem negationis uim habent, adhibentur. Itaque ſine ulla laude, gratia, fruge, & citra ullum incommodum dicimus.

dicimus. Interrogatione: Virgil. Creditis auectos hoſtes, aut ulla putatis Dona carere dolis Danaum? In ſubiunctione: Cicero ad Atticum, De mulieribus noſtris, in quibus eſt tua ſoror, quæſo uideas, ut ſatis honeſtum nobis ſit, eas Romæ eſſe, cum cæteræ ulla dignitate diſceſſerint. Item, Si ulli remiſeris, erraueris. Videtur et poſt uniuerſalia infinita adhiberi poſſe, ut Quiſquis uel quicunque exules ullos acceperit. Et poſt Quàm, comparationis. ut Iuſtinianus, Prius quàm ulla nauis littore excederet, hoſtias cædit. Cel. Plus alimenti eſt in carne quàm in ullo alio. Huius naturam imitatur et, unquam, aduerbium, Nemo unquam, Quis unquam, Si unquam.

Quiſquam quoque ſimilem in pleriſq; uſum habet: nam & in negatione & interrogatione & ſubiunctione legitur. Virgil. Nõ illa quiſquam me nocte per altum Ire, neq; à terra moneat conuellere funem. Idem, An quiſquam nobis tali ſit munere dignus? Cicero, Hunc hominem parum gratum quiſquam putet? Terentius, Si quiſquam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis quàm plurimis. Cicero Attico, Quòd ſi non modo tu, ſed quiſquam alius fuiſſet. Idem, Socijs multo fideliori-bus utimur, quàm quiſquam uſus eſſet. Vniuerſalia infinita, cuiuſmodi ſunt quiſquis & quicunq;, ſi orationem inchoant, alium ſenſum poſtulant. Virgil. Quicquid erit, ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt. Ouidius, Quicquid erit melius quàm nũc erit. Iuue. Quocunq; in triuio, cuicunq; eſt obuia, narrat. In illo enim Martialis, Non quicunque capit ſaturatas murice ueſtes, Nec niſi delicijs conuenit iſte color, uidetur, qui-

cunque,

cunque, poſitum pro quiuis, uel quod Græce dicitur τὸ τυχών. Cum uero ſenſum aliquem ſequuntur, alium non deſiderant. Plinius, Naſcitur qualicunque ſolo.

Quiſquis & Omnis id Latinæ conſtructionis diſcrimen habent: quòd omnis fere poſitiuis, ac comparatiuis iungi notatur, Omnes boni, utiliora omnia. Raro autem ſuperlatiuis. ut Cecil. Plin. ad Romanum, Poſt longum tempus epiſtolas tuas tres pariter accepi, omnes elegantiſſimas. ubi tamen poni, quiſque, non poteſt. Idem in panægyr. Nec uideri poteſt optimus, niſi qui omnibus optimis in ſua cuiuſq; laude præſtantior eſt. Quintil. in IIII. Demus aliquas (nam id exigit ratio nonnunquam) etiam'ne potentiſſimas omnes, id eſt, totam cauſam? Trebonius Ciceroni, Non enim neſcis quanti te faciam, & quàm pro noſtro ueterrimo, uериſſimoq; amore, omnibus tuis etiam minimis commodis, non modo tam bono gaudeam. Terentius, Quem ego infra infimos omnes puto homines. Virgilius, Extrema per omnia duco. Horum tamen poſtremorum poſitiones nomina non ſunt, quo minus mirum eſt ita uſurpari.

Quiſque uero uel ſuperlatiuis, uel his quæ horum ſimilem habent naturam, qualia ſunt ex numeralibus ordinalia cum ſuo interrogatiuo uel infinito, quotus, uel poſitiuis his quæ ſuperlatiua publico uſu non recipiunt, uel duobus pronominibus, ſui, & ſuus, uel obliquis relatiui ſubſtantiæ fere iunctum inuenias: Optimus quiſque. Et aliquando in diuerſo caſu à ſuperlatiuo, ut Maximo quiſque animo. Validiſſimi quiſq; corporis. Quarto quoque anno. Quotus quiſque. quo

ſermone

quo ſermone nullus uel rarus ſignificatur. Cicero Tuſcul. *Quotus enim quiſque philoſophorum inuenitur, qui ita ſit moratus?* Idem de Diuin. *Quota enim quæque res euenit prædicta ab iſtis?* Strenuus *quiſque.* Vnus *quiſque.* Et, *ut* Laurentius *cenſet, quoniam ſuperlatiuum non habent,* Singularis *quiſque,* Principalis *quiſque.* Item *pro ſe quiſque uiri.* Et, Trahit *ſua quenque uoluptas.* Quintilianus, Cui *quodque loco ſit aptißimum.* Raro *abſolutis alijs, uel comparatiuis.* Sueton. Ferebatur *& uagari noctibus ſolitus, atque inualidum quenque obuiorum, uel potulentum corrigere, ac diſtento ſago impoſitum, in ſublime iactare.* Tacitus, Trepidatione *uulgi inualidus quiſque obtritus.* Quintilianus, Erit *etiam eò obſcurior, quò quiſque deterior.*

Ex *interrogatiuis, uter, potius comparatiuis iungitur, ijsq́; partitiuorum ritu uſurpatis, de qua ratione mox dicetur.*

Quis *ſuperlatiuis.* Quintil. Ita *non tantum utrum ſit melius, ſed quid ſit optimum quæritur.* Et *iterum,* Ex *duobus uter dignior, ex pluribus quis dignißimus.* Declarat *autem comparatiua in talibus partitiue ſumi, quòd licet illis genitiuum addere: ut* Vter *horum dignior.* Nam *comparatiue etiam cum, quis, iunguntur: ut* Quis *doctior illo?* Quid *melius turdo?*

Superlatiua *quoque, quæ partitiuorum naturam aliqua ex parte imitantur, quòd ſcilicet unum ex multis ſignificant, in genitiuum feruntur, ſed hunc pluralem, ut grauißima corporum.* Niſi *aut collectiuum ſit: ut* -Danaum *fortißime gentis* Tydide. Aut *per* Metonymiam

nymiam accipiatur. Cicero pro Rabir. Virum unum totius Græciæ facile doctißimum Platonem. Plinius, Craſſus orator fuit in primis nominis Romani. Interpretantur auctores genitiuum hunc, modo per, è, uel, ex. Cicero, Acerrimum autem in omnibus noſtris ſenſibus eſſe ſenſum uidendi. Saluſt. Sed Hiempſal, qui minimus ex ipſis erat. Modo per, inter. ut Inter & Acheidas longe pulcherrima matres. Modo per, ante. ut Primus ibi ante omnes magna comitante caterua. Plinius, Fidelißimi ante omnia homini canes atque equi. Neque ſane intereſt Grammatici, ad idem, an ad diuerſum genus referantur, modo conſtructionis legem ſeruent. Quamuis enim uera (ſi quis rem exigere ad unguem uelit) in his eſſe affirmatio non putetur: niſi ad idem genus referantur, negatio tamen certe poteſt: ut, Eſt timidißimus hominum, non quadrupedum. Sum breuißimus noſtrum trium, non illorum. Hæc non eſt pulcherrima ſuarum ſororum, Fortaſſe etiã in tali figura, ubi ſubeſt affirmatio: ut, Sum maximus noſtrum trium, potius quàm illorum. Quanquam in affirmatione quoque pro ueris eiuſmodi elocutiones uſurpare auctores inuenias. Plinius XXV. Mithridates maximus ſua ætate regum, quem debellauit Pompeius, omnium ante ſe genitorum diligentißimus uitæ fuiſſe, argumentis, ſuperq́; fama intelligitur. Idem XXXIIII. de Cadmia, Oſtracitis tota nigra & cæterarum ſordidißima. Macrob. Age Serui non adoleſcentium, qui tibi æquæui ſunt, ſed ſenum quoque omnium doctißimus. Qualis loquendi licentia & in alijs quibuſdam deprehenditur.

Plautus

Plautus Stich. Neuter neutri inuidet. Cæſar in Comment. Cum uterque utrique inſidiaretur. Et quod imitatione Græca dictum eſt. Cicero Attico, Familiaritas autem tanta, quanta cum Siculo nullo. Et Plinius in opuſculo de uiris illuſtrib. Aduerſus ingentem Gallum prouocatorem, ſolus Valerius Tribunus Pleb. omnibus territis proceßit. Et Valer. Maxim. Omni ciue temporibus ſuis maior. Quæ fere omnia, tametſi moroſius diſquirenti deprehenduntur falſa, pro ueris tamen ab ipſis auctoribus ſunt uſurpata. Nec legibus Grammatices reclamant. Sicui autem hæc falſa ex ipſa ſaltem elocutionis natura non uidentur, is reputet falſa illa, quæ nos per hanc ſignificari cenſemus, aliter quàm ſic enunciari non poſſe: & auctores quædam aliter alibi interpretari. ut Cicero, Quorum uterque ſuo ſtudio delectatus contempſit alterum. Quintilianus, Cum enim uterque alteri obijciat, palam eſt utrunque feciſſe. Idem, Ita fiet, ut cum æquali cura linguam utranq; tueri cœperimus, neutra alteri officiat. Quomodo hos duos ſemper locutos Laurẽtius putat. Sed quod ad conſtructionem ſuperlatiuorum etiam attinet, illud non ignorandum, quòd ea quoque, ſicuti partitiua, quoties non habent cum quo ametabatos, id eſt, ſub eodem caſu conſtruantur, genus à genitiuo qui ſequitur, ſortiuntur. ut Luc. Minimas rerum diſcordia turbat, Pacem ſumma tenent. Plinius, Amplißima arborũ ad hoc æui exiſtimatur Romæ uiſa. Niſi in neutro genere ponantur. ut Luc. Cogunt tamen ultima rerum Spem pacis tentare ducẽ. Liuius, Vt nihil belli domiq; poſtea niſi auſpicato gereretur, conſilia populi, exercitus uo-

cati, ſumma rerum, ubi aues non adeſſent, dirimerentur. Oui. Sic ego ſum rerum non ultima Sexte tuarũ, Tutelæq́; feror munus opusq́; tuæ. Priuatim uero ex ſuperlatiuis, proximus, peculiariter datiuo iunctum legitur: Saluſtius, Proxima Carthagini loca. Et accuſatiuo. Cicero in Piſonem, Proximus Pompeiũ ſedebam. Et cum præpoſitione, Ouidius, Proximus ad dominam nullo prohibente ſedeto.

In pluralem gignendi caſum feruntur & numeralia, tum cardinalia, præſertim cum partitionem quandam ſubindicant, tum ordinalia omnia: Tres fratrum. Quatuor iudicum. Primus, ſecundus, tertius librorum Aeneidos. Ordinalia tamen alio ſenſu, & cum auferendi caſu ſub præpoſitione iunguntur. Primus ab Hercule, Tertius ab Aenea. Alio etiam ſenſu cum dandi caſu, ut Nulli pietate ſecundus, quo ſermone uel primus omnium, uel per cuius ſignificatur.

Quod ad Latinam conſtructionem ſpectat, obſeruatur numeralium inter ſe legitima quædam diſpoſitio. quæ non inutiliter hoc loco tradetur. Nam in cardinalibus uocatis à decem ad ſedecim, minor numerus ſemper præcedit, idq́; in compoſitione, undecim, duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, ſedecim. Ab his ad uiginti dupliciter proferuntur, & ſine copula ad iam dictorum modum, ſeptemdecim, octodecim, nouemdecim: & cum copula, maiore numero præcedente, decẽ & ſeptem, decem & octo, decem & nouem. Horũ poſteriora etiã alijs nominibus efferuntur. duodeuiginti, quo ſignificantur octodecim: & undeuiginti,

uiginti, quo ſignificantur nouendecim. quæ ratio ante omnes quæ in ginta finiuntur, uſurpari poteſt: Duodetriginta, undetriginta: Duodequadraginta, undequadraginta, & ſic ante alios. A uiginti uero ad centum, ſi coniūctionem adhibueris, minor numerus præponi debet, unus & uiginti, duo & uiginti, tres & uiginti. Plin. de Epimenide, Puerum æſtu & itinere feſſum, in ſpecu ſeptem & quinquaginta dormiſſe annos. Sin coniunctionem ſubtraxeris, maior præcedet, ut uiginti unus, uiginti duo, uiginti tres. Idem, Ex feminis. Liuia Rutilij nonaginta ſeptem annos exceſſit. Supra centum, & cum copulandi coniunctione, & ſine ea, naturalem ordinem ſeruant, nempe ut maior præcedat, Centum unus, centum duo, centum tres. Mille unus, mille duo, mille tres. Item, Centum & unus, centum & duo, centum & tres. Quintilia. de Gorgia, Is beneficio longiſſimæ ætatis (nam centum & nouem uixit annos) cum multis ſimul floruit. Plin. VII. Epigenes centum uiginti duos annos impleri negauit poſſe, Beroſus centum ſeptemdecim. Idem, Fauentiæ una mulier centum uiginti quinque, Parmæ duo, cētum triginta. Scire tamen licet in ipſis millibus numerandis eam ſeruandam eſſe rationem, quæ intra centum eſt præcepta, Sex & uiginti millia, uel uiginti ſex millia. Columella. Fit in aſſem ſumma ſortis & uſurarum, XXXII. millium quadringentorum octoginta nummorum. Idem, Has ſummas inter ſe multiplicabis uicies & ſemel ducentos et unum, atque ita efficies quatuor millia ducentos & uiginti unum. Similis ratio & in his quæ diſtributiua, item quæ ordinalia uocantur,

& ſupra

& ſupra uiginti obſeruatur, & ſupra centum. In diſtributiuis nanque, ſine copulandi particula, uigeni uel uiceni ſinguli dicimus, uiceni bini, uiceni terni, uiceni quaterni. Et cum copulandi particula, Singuli & uigeni, Bini & uigeni, Terni & uigeni, & ita deinceps uſq; ad centum. Rurſus à centum, Centeni ſinguli, Centeni bini, Centeni terni. Milleni ſinguli, Milleni bini, Milleni terni. Plin. Centum denum, homines quatuordecim. Centum uigenũ quinũ, homines quatuor. ubi tamen centenum, pro centum ſcribendum arbitror. Et cum copulatiua, centeni & ſinguli, Centeni & bini, Centeni & terni. Milleni & ſinguli, Milleni & bini, Milleni & terni. Trinus, na, num, huius generis non uidetur, cum plurimũ pro tribus legatur. Cæſar Comment. Trinis catenis uinctus. Tacitus, Trina bella ciuilia, plura externa, atque plerunq; permiſta: quamuis & pro ternus legatur. Cicero pro Muræna, Trinos ludos ædiles fecerunt. Liuius, Trinis caſtris exuti. pro ternos & ternis. Cicero Attico, Literasq; reddidit trinas. Plin. de pyrali, Mutationes, & in alias figuras tranſitus trinis aut quadrinis diebus. pro ternis. Et in ordinalibus ſine copulatione, Viceſimus primus, Viceſimus ſecundus, Viceſimus tertius. Cum copulatione uero, Primus & uiceſimus, Secundus & uiceſimus, Tertius & uiceſimus. Pro primus tamen & ſecundus ante, uiceſimus, ſæpius legimus, unus & duo: ut Vnus & uiceſimus, duo & uiceſimus, uſu magis, quàm ratione probante. Plin. Quantas enim dimetiens habeat ſeptimas, tantas habere circulum duo & uiceſimas. Cicero, Plato uno &

octogeſimo anno ſcribens, eſt mortuus. Fabius. IIII. *Annalium ex Gellio, Primum ex plebe alter conſul factus eſt, duo & uiceſimo anno poſtquam Galli Romam ceperunt,* A' *centum uero, Centeſimus primus, Centeſimus ſecundus, Centeſimus tertius. Milleſimus primus, Milleſimus ſecundus, Milleſimus tertius. Vel Centeſimus & primus, Centeſimus et ſecundus, Centeſimus & tertius. Milleſimus & primus, Milleſimus & ſecundus, Milleſimus & tertius.* Plinius, *Ab anno urbis, quingenteſimo ſeptuageſimo nono,* Idem de tonſoribus, *In Italiam ex Cilicia uenere poſt Romam conditam anno quadringenteſimo quinquageſimo quarto.* Cicero Attico, *Item poſt Leuctricam pugnam die ſeptingenteſimo ſexageſimo quinto.* Cicero pro Milone, *Centeſima lux eſt hæc ab interitu P. Clodij, & opinor altera.* Non tamen uſqueadeo religioſe ſupra centum obſeruatur ratio cum coniunctione. Idem enim Plin. in VII. natur. hiſt. ei quod de Epimenide citauimus, hæc uerba ſubiecit, *Vt tamen in ſeptimum & quinquageſimum atque centeſimum duraret annum.* Columel. *Satiatq́; ſemodius cibi in diebus ſingulis uicenas & centenas turtures.* Cæterum in his duobus generibus intra uiginti, ibi poſt duodecim ſtatim ex duobus integris dicimus, Ternideni, Quaternideni, Quinideni, Senideni. In tribus uero etiam conuerſo ordine, ut Vallæ placet, Deni quaterni, Deni quini, Deni ſeni. Quo ordine dũtaxat dicuntur, quæ deinceps habentur, Deni ſepteni, Deni octoni, Deni noueni. Hic uero Tertius decimus, Quartus decimus, Quintus decimus, Sextus decimus,

mus, Septimus decimus, Octauus decimus, Nonus decimus. Plinius, *Nanque octauo decimo die excludunt, ſtatimq́; concipiunt.* Et Papinius in Syluis, *Primo autem ſeptimum decimum* Germanici *noſtri triumphum adoraui.*

Similis diſpoſitio & in aduerbijs eſt obſeruanda, V*ndecies, duodecies, tredecies, quatuordecies, quindecies, ſedecies, ſeptieſdecies, octieſdecies, nouieſdecies, præterea uicies.* Et *uicies ſemel, uicies bis.* Item *ſemel & uicies, bis & uicies, & deinceps pro ratione iam dicta.* Plinius VII. Idem *ſella curuli ſemel & uicies ſedit.* Columella, *Quinquies & uicies duceni quadrageni ſinguli fiant ſex millia & uiginti quinq;.* De *his ſine copula* Plinius *mox.* Peculiariter *ad hoc genus pertinet, quòd ultra nongenta nonaginta nouē millia his aduerbiis uti ueteres animaduertas.* Quod Plinius *exemplo ſaltem monet.* Eius *uerba in trigeſimotertio hæc ſunt,* Non *erat apud antiquos numerus ultra centum millia.* Itaque *hic & hodie multiplicatur, ut decies centena millia, aut ſæpius dicantur. hæc* Plinius. V*ltra hunc numerum ſic proceditur numerando,* V*ndecies, duodecies, tredecies, quatuordecies centena millia, & ſic deinceps uſque ad uicies, à quo tricies, quadragies, quinquagies, uſque ad cēties.* Ab *hinc ducenties, tricenties, quadringenties, quingenties, uſque ad millies centena millia.* Valerius Maximus, *Filiam in matrimonium cum decies centum millibus talentū.* Iuſtinus II. Naues *quoque decies centum millia numero habuiſſe fertur.* Suetonius, Patet *in circuitu ad bis & tricies centum millia paſſuum.*

Ipſe Plinius in ſecundo, Pars noſtra terrarum, de qua memoro, ambiente, ut dictum eſt, oceano uelut innatans, longiſsime ab ortu & ab occaſu patet, hoc eſt, ab India ad Herculis columnas Gadibus ſacratas, octogies quinquies centena ſeptuaginta octo millia paſſuum, ut Artemidoro placet auctori: ut uero Iſidoro, nonagies octies centena decem et octo millia paſſuum. Sed intra ſupradictum numerum (quam partem præcepti doctiſsimus Budæus egregie obſeruauit) ſine hac per aduerbia multiplicatione locutos ueteres doceamus. Cecil. Plin. ad Romatium, Offero tibi ad implendas equitis facultates, trecenta millia nummum. Idem ad Fabatum, Adijcis poſſe eos nongentis millibus uenire. Aemilius Probus in Pauſania, Quòd eo duce Mardonius Satrapes regius, natione Medus, regis gener, in primis omnium Perſarum & manu fortis & conſilij plenus, cum ducentis millibus peditum fugatus eſt. Cicero ad Rufum, Nam de ſeſtertijs nongentis millibus certe ita relatum eſt, ut tu ſiue frater tuus referri uoluit. Quintilianus IX. Et ne illa quidem teſtimonia recito, quæ dicta ſunt de ſeſtertijs ſeptingentis millibus. Horatius, Si ſeptingentis ſex, ſeptem millia demas. Mart. Quadringenta tibi non ſunt. Varro, Et unæ quadrigæ conſtiterint millibus quadringentis. Cæſar de Britannia, Huius eſt longitudo lateris, ut fert illorum opinio, ſeptingentorum millium.

Priuatim de quibuſdam numeralibus obſeruantur hæc. Mille cum non ſolum, ut cætera numeralia, adiectiuũ ſit omnis generis & pluralis numeri, ſed etiam appella-

appellatiuum neutri generis & numeri ſingularis, quod olim Macrobio *auctore declinabatur, mille millis: duplicem merito ſortitur constructionem & intranſitiuam, ſicut adiectiua: ut,* Mille homines, mille iumenta: *& tranſitiuam in genitiuum, ſicut appellatiua.* Cicero *in* Philip. *Inuentus eſt qui* Lucio Antonio *mille nummum ferret expenſum.* Et *pro* Milone, *In quibus propter inſanas illas ſubſtructiones facile mille hominum uerſabatur.* Millia *quoque utpote ab hoc ſingulari declinatum, appellatiuum eſt, & in genitiuum tranſit: ut,* Millia *paſſuum, millia ſtadiorum, millia ſeſtertium uel nummum.* Suetonius, *Octoginta millia nummum diurna erogauit.* Cicero, Si doceo, *iudices, eos qui quadraginta millia modium lucri faciunt. Sicubi autem in ſimili caſu cõtinenter cum alio appellatiuo legatur, apud idoneũ preſertim auctorẽ, ſuſpectus plane habendus eſt locus: cum & ratio refragetur, ut mox oſtendam, & frequens paßim auctorum uſus reclamet: & quod non minimum argumentum eſt, in uerſu nihil tale (quod ſciam) legatur.* Nam *quod ex* I X. Virgilij *quidam afferunt,* -Tot *millia gentes* Arma *ferunt* Italæ: *ego (gentis) potius lego, ut ſit gentis* Italæ, *nulla nec carminis, nec ſenſus, ut opinor, iniuria.* Accedit *quòd opportuna res ad corruptelam utroque genere fuit, & numeri ipſius ratione, cum ueteres tum mille, tum millia per* M *literam ſignarint, & appellatiuorum, quorum genitiuos potißimum menſuram quamlibet ponderis magnitudinis'ue ſignificantes, per ſyncopem fere, ut* Priſcianus *teſtatur, proferebant, uel certis notis uel*

certe dimidiatos ſcribebant. Quæ poſtea uel à librarijs male excepta, uel à ſciolis male ſuppleta, cæteris minus curioſis errandi occaſionem dedere, ut cum pro duo millia ſeſtertium talentum uel modium, I I. M. HS. *uel talent. uel ſeſt. uel mod. ſcriptum inuenirent, illi duo millia ſeſtertia, uel talenta, uel modios ponerent:* Cum *duo appellatiua ſub unius perſonæ ratione iungi continenter non poßint, niſi, ut* Valla *mederi uitio conatur, per appoſitionem. Quæ tamen nullum habere locum in talibus uidetur: cum nec generalitatis contrahendæ cauſa, ut mulier ancilla: nec uariæ ſignificationis determinandæ, ut canis ſydus: nec ſignandæ proprietatis, ut* Ariſtides *uir iuſtißimus: adiectus is numerus uideri in talibus poſſit, qui alioqui præponi in tali loquendi genere ſemper notatur, cum appoſitio natura ſequi debeat id cui apponitur.* Ita *tali medela datur potius negligentiæ ſecuritas, quàm uindicatur à uitio corrupta loquendi ratio.*

Vnus *quoque, ut* Priſcianus *obſeruat, hanc peculiarem habet in conſtructione proprietatẽ, quòd pluralis eius numerus ijs duntaxat pluralibus iungitur, quæ pro ſingularibus intelliguntur.* Saluſtius, Hi *poſtquã in una mœnia conuenere. pro in unam urbem.* Virgilius, -Satis *una ſuperq; uidimus excidia. pro unum excidium.* Lucanus, -Totumq; *in partibus unis* Bellorum *fecere nefas. pro in una parte.* Liuius, Hæc *tum ſacra* Romulus *una ex omnibus peregrina ſuſcepit. pro unum ſacrum.* Ita *cum in prolepſi eiuſmodi pluratiuum nomen ponitur, in prolepſeos partibus plurale huius numeralis ſubijcimus, unas & alteras,*

non

non unam & alteram, dicentes, ut Cicero Appio, Nam *quas ex itinere ante quàm ex* A*ſia egreſſus es, ad me literas miſiſti: unas de legatis à me prohibitis proficiſci, alteras de* Apameorum *ædificatione impedita, legi perinuitus.*

Diſtributiua cum ijs nominibus quæ ſingulari numero deficiuntur, cardinalium loco iungi ſola poſſunt, cardinalibus excluſis. Binæ *literæ, terna arma, quaterni codicilli: non duæ, tria, quatuor, dicendum.* Adhibentur *præterea ubi ſingulis multorum ſimilem aliquem numerum diſtribuimus, ueluti exempla in primo libro docent.*

Q*uæ in arius finiuntur, cum iis quæ numerantur, iungi non ſolent.* Non *enim dicitur centenarius annus.* Sed *cum iis ad quæ pertinent, aut referuntur ea, quæ numerantur: ut,* Homo *centenarius, qui centum eſt annorum.* Lapis *centenarius, qui centum eſt librarum.* Cicero ad Atticum, Cohortes *habet quadringentarias. numerum tamen centenarium, denarium & ternarium diximus, ſicui hoc ſcitu non indignum uidetur.*

F*eruntur in genitiuum diuerſæ perſonæ, & ex adiectiuis uerbalibus quæ per ax finiuntur:* Audax, *capax, edax, ferax, fugax, pertinax, rapax, ſagax, ſpernax, tenax.* Papinian. in Sil. A*udax ingenii.* O*uidius,* S*anctius iis animal mentis'que capacius altæ.* Idem, T*empus edax rerum.* Virgilius, I*lla ferax olei eſt.* Seneca, E*ſto uitiorum fugax.* Tacitus, O*pum contemptor, recti pertinax.* Plinius, O*mnium utilitatum & uirtutum rapaciſsimi.* Horatius, V*tilium'que ſagax rerum.* Silius,

Ductor Piſo uiros ſpernaces mortis agebat. Horatius, *Iuſtum & tenacem propoſiti uirum.*

Ex *ijs quæ in idus terminantur,* Auidus, Callidus, *cupidus, inuidus, impauidus, prouidus, timidus, trepidus, et ualidus.* Plinius, Vt *eſt natura hominum nouitatis auida.* Tacitus, Nemo *illa tempeſtate militaris rei callidior habebatur.* Ouidius, *Cupidus ſtudiorum.* Plautus, *Cupidus leno auri.* Sil. *Impauidus ſomni ſeruat pecus.* Iuuenalis, Et *ſubiti caſus improuidus.* Liuius, Trepidi *rerum ſuarum.* Horatius, Timidusq; *procellæ.* Tacitus, Validus *animi & corpore ingens.* Similiter *ijs indigus & prodigus.* Virgilius, *Haud opis indiga noſtræ.* Lucanus, Terra *ſuis contenta bonis, neque indiga mercis* Externæ. Horatius, Et *animæ magnæ prodigum* Paulum *ſuperante* Pœno.

Et *pauca terminata in ius, non tamen omnia uerbalia:* Anxius, *conſcius, dubius, deuius, egregius, inſcius, neſcius, nuncius, obnoxius, præſcius.* Sil. Anxia *fati.* Virgilius, Et *mens ſibi conſcia recti.* Idem, Nec *ſum animi dubius.* Sil. Sed *deuius æqui.* Papin. Tu *tamen egregius facti.* Virgilius, Etiamq; *tremens, etiam inſcius æui.* Ouidius, Viri *quaſi neſcia quærit.* Virgilius, Tam *ficti prauiq; tenax, quàm nuncia ueri.* Liuius, Spei *liberam, obnoxiam timoris.* Virgilius, Præſcia *uenturi da: non indebita poſco.* Conſcius *tamē alia ratione in datiuum.* Terentius, Egomet, *quæ mihi ſum conſcia.*

Ex *participialibus quoque multa eorum quæ in ens, uel ans, finiuntur: ut* Abundans, *amans, audiens, appetens, abſtinens, cupiens, efficiens, experiens, ferens, fugiens, fugitans, fidens, furens, metuens, negligens, obſeruans,*

ſeruans,patiens,potens,præſtans, proſpiciens, reuerentior,ſitiens,ſeruans. Virgilius, *Quàm diues pecoris niuei,quàm lactis abundans*. Iuuenalis, *Viue bibentis amans*. Seneca, *Amantes tui ama*. Plautus, *Audiens imperij*. Horatius, *Abſtinens ducentis ad ſe cuncta pecuniæ*. Saluſtius, *Alieni appetens,ſui profuſus*. Plautus, *Cubat complexus,cuius cupiens maxime eſt*. Cicero, *Virtus eſt efficiens utilitatis*. Ouidius, *Experiensq́; laborum*. Tacitus, *Corpora hominum ſalubria & ferentia laborum*. Cæſar, *Nemo erat tam tardus & fugiens laboris*. Terentius, *Herus eſt perliberalis & fugitans litium*. Virgilius, *Fidens animi atque in utrunque paratus*. Idem, *Nanque furens animi*. Columel. *Cum ſit molliſsimum genus & ſeruitutis indignantiſsimum*. Iuuenalis, *Metuens uirgæ iam grandis Achilles*. Tacitus, *Vitellius amicorum inimicorumq́; negligens*. Salluſtius, *Corpus patiens inediæ*. Virgilius, *Tempeſtatumq́; potentem*. Statius, *Haud tulit armorum præſtans animiq́; Chorœbus*. Ouidius, *Nec reuerētior ulla deorum*. Silius, *Et ſemper famæ ſitiens*. Virgil. *Et ſeruantiſsimus æqui*.

Et *ex ijs quæ in tus, uel ſus exeunt*, Conſultus, *contentus, doctus, indoctus, eruditus expertus, falſus, lapſus,mactus,mutatus,oneratus,præfectus,profuſus,ſuſpenſus,uictus*. Horatius, *Conſultus iuris & actor cauſarum*. Liuius, *Contentus libertatis*. Horatius, *Indoctusq́; pilæ diſci'ue trochi'ue quieſcit*. Idem, *Docte ſermonis utriuſque linguæ*. Virgilius, *Expertos belli iuuenes,aſt Ilua trecentos*. Plautus, *Falſus animi*. Idem, *Ita me amor lapſum animi ludiſicat*. Martialis, *Macte animi quem rarus habet morumq́; tuorum*. Apuleius, *De*

repente

repente animi mutatus. Pacuuius ex Nonio Marcello. *Oneratus frugum & floris Liberi*. Plinius, *Præfectus prætorij eius*. Saluſtius, *Profuſus ſui*. Apuleius, *Oppido ſuſpenſus animi*. Tacitus, *Animi ualidus*. Virgilius, *Immemor heu uictus animi*. Hæc cum participia ſunt, alijs etiam caſibus merito iunguntur; ſed qui ex uerborum natura haud difficulter intelligantur, ut Paucis contento. Arcipræfecto, *Doctus iter melius*, *Victus à Scipione*, *Macte uirtute eſto*. Reliqua quæ in patrium caſum feruntur, quoniam de uerbalibus & participialibus ſeorſum egimus, quæ ſuccurrem, per ordinem literarum exequemur, potius quàm parum tuto per locos.

Leguntur igitur cum hoc caſu iuncta, Amens, auarus, alienus. Virgilius, *Isq́; amens animi, & rumore accenſus amaro*. Horatius, *Præter laudem nullius auaris*. Cicero Acad. *Et uno nomine omnia, quæ eſſent alienæ famæ et conſtantis aſſenſionis, à uirtute ſapientiaq́; remouebant*. Benignus. Horatius, *Viui ſomniq́; benignus*. Item Cæcus, certus, incertus, certior, compos. Quintilianus Inſtit. *At ſi quis tam cæcus animi eſt ut de alijs dubitet*. Gellius, *Certus rei, incertus uitæ*. Tacitus, *Sententiæ Vitellij certior fieret*. Valerius Maximus, *Imperatores compotes uictoriarum*. Item Elegans, æmulus expers. Gellius, *Elegantiſsimus uerborum Latinorum*. Ouidius, *Vt tamen exemplis intelligat æmula laudis*. Idem, *Perq́; nouem luces expers undæq́; cibiq́;, Sedit humo nuda*. Et feſſus. Virgilius, *Expediunt feßi rerum*. Et gnarus. Columel. *Armorum militiæq́; gnaros*. Præterea Integer, imperitus, inops, inanis, inſolens, ignarus,

ignarus, immunis. Horatius, *Integer uitis, ſceleriſq; purus.* Terentius, *Imperitos rerum, eductos libere, in fraudem illicis?* Ouidius, *Illuc mentis inops.* Idem, *Sanguinis atque animæ corpus inane fuit.* Hoc & cum ablatiuo iungitur. Cicero Attico, *Nulla enim abs te per hos dies epiſtola inanis re aliqua utili & ſuaui uenerat.* Saluſtius, *Inſolens malarum artium.* Virgil. *Ignaroq; uiæ mecum miſeratus agreſtes, Ingredere.* Idem: *Proſpicit ignarus rerum, ignaruſq; ſalutis.* Ouidius, *Immunibus huius Eſſe mali dabitur.* Item *Largus, liber, liberalis.* Virgilius, *Largus opum, lingua melior, ſed frigida bello Dextera.* Saluſtius. *Laudis auidæ, pecuniæ liberales.* Terentianus, *Libera legis. Illa quoque, Maturus, memor, immemor, miſer.* Virgilius, *Atque æui maturus Aceſtes.* Terentius, *Vt memor eſſes ſui.* Idem, *Nam iſthæc commemoratio, quaſi exprobratio, immemoris beneficij eſt.* Plautus Ciſtel. *Petulantia mea, me animi miſeram habet.* Item *Proſper, pauper, parcus, particeps, præceps, peritus, prudens, imprudens:* Horatius, *Proſperam frugum, celeremq; pronos Voluere menſes.* Idem, *Horum ego ſemper optarem pauperrimus eſſe bonorum.* Sueton. *Pecuniæ parcus ac tenax.* Iuuen. *Qui te participem ſecreti fecit honeſti.* Virgil. *Et præceps animi Tmarus.* Horat. *Agricolam laudat iuris legũq; peritus.* Idem, *Rerumq; prudens, & in ſecundis temporibus dubijſq; rectus.* Terentius, *Imprudens harum rerum.* Item *reus & rudis.* Ouidius, *Spretarumq; agitur legum reus.* Perſius, *Arator luciferi rudis.* Cicero,

Græcarum

Græcarum literarum rudis. Adhæc Sanus, *ſatur, ſecurus, ſerus, ſolicitus, ſterilis, ſuperſtes.* Plautus, Satin' *tu ſanus mentis atq; animi tui es?* Virgilius, Securus *amorum Germanæ.* Terent. Adel. *Sed poſtquam intus ſum omnium rerum* Satur. Horatius, O` *ſeri ſtudiorũ.* Tacitus *in* 11. Virtutum *ſterile ſeculum.* Virgil. *Cum tibi ſollicito ſecreti.* Plinius *natur. hiſtor.* Marcus Perpenna *&* Lucius Voluſius Saturnius, *omnium quos in ſenatu ſententiam rogauerũt, ſuperſtites fuere. Præterea uecors & uanus.* Apuleius, Iam *uecors animi tectum ſcandulare conſcẽdit.* Virgilius, Aut *ego ueri uana feror. Sunt ex ijs nonnulla & quæ cum alijs iuncta caſibus apud auctores leguntur, preſertim ablatiuis.* Cicero *ad* Brutum, Me *uelim de tuis rebus conſilijsq́; facias diligentiſſime certiorem.* Liuius, *Præda compotem.* Plautus, Dono *te ob iſthuc dictum, ut expers ſis metu.* Cicero *de* Oratore, Inops *uerbis.* Plinius, *Caprificus omnibus immunis eſt, quæ adhuc diximus.* Ouid. *Ambroſiæ ſucco ſaturos.* Cicero, Alienum *eſt dignitate tua.* Et *cum præpoſitione.* Idem, Non *alienus à* Scæuolæ *ſtudijs.*

DANDI *caſum adſciſcunt cum multa ex iam dictis (quanquam alia quapiam ratione) nempe aliqua ex ijs, quæ iam dicentur: ut* Amator *illi, præceptor mihi, uſibus capax.* Cecilius Plinius, Villa *uſibus capax, non ſumptuoſa.* Tum *generaliter quibus lucrum, damnum, uoluptas, gratia, ſummiſſio deniq; commodi incommodi'ue acceſſio alicui ſignificatur.* Hæc *enim omnia metabaticos in datiuos tranſeunt eorum, aduerſus quæ ſic ſe habent: ut* Vtilis, *damnoſus, periculoſus, difficilis,*

ſicilis, fidus, gratus, iucundus, Supplex tibi. Fidus uero & in genitiuum. Virg. Præterea regina tui fidißima, dextra Occidit ipſa ſua. Datiuum adſciſcunt & quæ ſimilitudinem, paritatem, uel ſimul eſſe ſignificant, & quæ ex (con) præpoſitione componũtur. Præterea ex ijs quæ ad aliquid dicuntur, quæ æquiparantia uocant: ut Similis, dißimilis, par, impar, æqualis, æquus, contrarius, aduerſus, ſocius, cõtubernalis, commilito, conſeruus, cognatus, communis, uicinus, finitimus, propinquus, amicus, inimicus, & cũ his Proprius, & Idem, ſiue nomen id uoces ſiue pronomen. Quinetiã ex his multa genitiuis iuncta reperias, partim poſſeſſionis lege: ut amicus Senecæ, inimicus Cæſaris. partim aliter. Lucanus, Quem metuis, par huius erat. Virgilius, Atque impar congreſſus Achilli. Terentius, Domini ſimilis es. Cicero Academ. Eorũ quatuor, quæ ſupra dixi dißimile. Idem, Commune animantium omnium eſt coniunctionis appetitus procreandi cauſa. Hoc uero præter datiuum et genitiuum etiam cum auferendi caſu & præpoſitione iunctum legitur. Cicero, Hoc enim onere, quod mihi tecum eſt commune. Idem, Quibus eſt cum oratoribus illa ex repugnantibus ſententiis communis concluſio. Horatius. -Niſi nos uicina Triuici Villula cepiſſet. Iuſti. Chalybes fluuii huius finitimi appellati. Ad hæc uerbalium quæ in lis, & participialium quæ in dus ſyllabis finiuntur, præſertim quæcunq; à paßiuis uerbis declinantur, paßiuorum datiuum recipiunt, ut amabilis, docibilis, execrabilis, legibilis, penetrabilis, amãdus, docẽdus, uiſendus. Statius. -Nulli penetrabilis aſtro Lucus erat. Horatius, Nulli

flebilior

flebilior, quàm tibi, Virgili. Idem, *Hic tibi ſit potius, quàm tu mirabilis illi.* Virgilius, *Nec dictu affabilis ulli.* Silius, *Superisq; habitabile ſaxum.* Ouidius,

O' mihi poſt nullos unquam memorande ſodales.

IN ACCVSATIVVM *tranſeunt ex adiectiuis nominibus ea, quibus generalis menſura ſiue dimenſio ſignificatur, latus, longus, craſſus, profundus, altus: ſed eius dictionis, quæ priuatam menſuram ſignificat.* Plinius *naturali hiſtoria,* Caulis *palmum altus.* Idem, *In hoc cœli circumplexu æquinoctij die media, umbilicus quem gnomonem uocant, ſeptem pedes longus, umbram non amplius quatuor pedes longam reddit.* Præterea *in genitiuum. ut* Columella, *In morem horti areas latas pedum denũ, longas pedum quinquagenum facito.* Idem, *Atque ita menſe ultimo* Aprilis *ſeritur tantum, quantum ſinguli cyathi ſeminis locum occupent decem pedum longum, & quinque latum.*

Item *in ablatiuum.* Idem, *Auarius quidam dupondio & dodrante altum ſulcum, latum pedum quinq;, deinde ter tanto ſpatium crudum relinquũt, ubi etiam accuſatiui eſt uſus.* Plinius XXXV. *Longum ſeſquipede, latum pede. Alia rurſus in modum infinitum, ut bonus, dignus, indignus, aptus, ineptus.* Virgilius, *Cur non* Mopſe, *boni quoniam conuenimus ambo, Tu calamos inflare leues, ego dicere uerſus.* Pomponius Mela, *Verum aſpici cognoſciq; digniſsimum.* Ouidius, *Sed puer eſt, ætas mollis & apta regi.* Eodem modo *Cereus pro aptus.* Horatius, *Cereus in uitium flecti.* Pro *actiuo tamen infinito, proſa ſcribentes accuſatiuo gerundi modi cum præpoſitione potius utuntur:* Vehemens

ad

ad dicendum, Piger *ad ſalutandum.* Cõmodus, *incommodus, utilis, inutilis ad militandum.* Pro *paſſiuo autem, uel ultimo gerundi modi, quod per u, finitur, ut* Optimum *factu, digniſſimum memoratu, horridum uiſu.* Horatius, -Sapiens, *uitatu, quidq́; petitu* Sit *melius, cauſas reddet tibi.* Plinius. Ad Apol. *Quæ & tibi auditu & mihi relatu iucunda erunt.* Vel *paſſiuo eo, quod per dum terminatur, cum præpoſitione ad.* Cicero, *Quod non facile ad credendum eſt. pro eo quod eſt, creditu, uel ut credatur.* Vtrunque *modum interim & per prouocabulum* Qui *non ineleganter interpretari auctores uideas.* Priorem: *ut* Terentius, Nam *ſi ego digna hac contumelia ſum maxime, ac tu indignus qui faceres.* Poſteriorem: Cicero, Non *erit idoneus, qui ad bellum Aſiaticum regiumq́; mittatur.*

ABLATIVVM *uero diuerſæ perſonæ adſciſcũt ſibi hæc,* Dignus, *indignus, plenus, uacuus, diues, dis, locuples, fœtus, fœcundus, uiduus, caſſus, orbus, truncus, extorris, prædius.* Terẽt. Dignus *es odio cum ſuſpicione iſthac tua ſcelus.* Iuue, -*Quanquã plena omnia gypſo* Chryſippi *inuenias.* Cice. Cum *ſumus neceſſarijs negocijs curisq́; uacui.* Hora. Diues *agris, diues poſitis in fœnore nũmis.* Pomponius Mela, Tantũ *pecore ac finibus* dites. Cic. *pro* Roſc. Locuples *metu.* Virg. Loca *fœta furẽtibus auſtris.* Plaut. *amor & melle & felle eſt fœcundiſsimus.* Horat. Viduus *pharetra riſit* Apollo. Virgil. Nũc *caſſum lumine lugent.* Ouid. Orba *parente ſuo, quicunq; uolumina tangis.* Idem, Et *generat truncas pedibus pernicibus alis.* Virgilius, Finibus *extorris complexu auulſus* Iuli. Cicero *pro* Rabirio,

Senectute effectum, morbo præditum. Terentius, *Qui filium haberem tali ingenio præditum.*

Imitantur *hæc & duo participia, captus & contentus:* Illud *quoties parti iungitur, ut* Mente *captus, oculis captus.* Virgil. *Atque oculis capti fodere cubilia talpæ.* Hoc, *ut* Horatius, - Centena *dediſſes* Huic *parco paucis contento.* De *hoc uero, ut cum genitiuo iungitur, ſupra eſt dictum, cum quo etiam ſuperiorum nonnulla legas.* Ouidius, *Militia eſt operis altera digna tui.* Virgilius, *Deſcendam magnorum haudquaquam indignus auorum.* Saluſtius, *Ager aridus & uacuus frugum.* Tacitus, *Annonæ fœcunda.* Virgilius, *Diues opum uariarum.* Idem, *Trunca pedum primo.* Idem, *Quæ regio in terris noſtri non plena laboris?* Hoc *tamen, ut* Quintilianus *ait, ſuo tempore ablatiuo iunxerunt, plenus uino dicentes, non autem uini, ut ueteres.* Qui *igitur ueteribus eſſe ſimilis cupit, uidet in hoc quid ſequatur.* Diuerſitatis *quoque nomina ablatiuos ſibi cum præpoſitione ſubijciunt:* Alter *ab illo,* Aliud *ab hoc,* Diuerſus *ab illo,* Alius, *uero & ſine præpoſitione.* Horatius, *Alius ſapiente bonoq;.* Item *numeralium quæ ordinalia dicuntur,* Primus *à* Dardano, Secundus *ab* Homero. Ablatiuis *iunguntur & comparatiua omnia, idq; uel ſingularibus, uel pluralibus: ut* Frigidius *glacie, leuius uentis. niſi partitio potius ſignificatur, quàm collatio. ſic enim in genitiuũ partitiuorũ ritu ferũtur, ut* Maior *iuuenũ.* Soluitur *cõparatiuorum ablatiuus in* Quàm, *coniunctionem electiuam, & nominatiuum eiuſdem uocis: ut* Doctior Platone, *doctior quàm* Plato. Quam *ſolam conſtructionem*

nem uidentur diminutiua comparatiuorum habere. Plinius, *Duriuſculum ſe fecit, quàm uolebat exiſtimari à uernariolis tuis & famulis.* Terentius, *Thais, quàm ego ſum maiuſcula eſt.* Genitiuus autem per E, *uel* Ex, *partitiuorum ritu.* Cæſar Comment. *In teſtamento* Ptolemæi *patris hæredes erant ſcripti, ex duobus filijs maior.* Et Ouidius, *Cum minor è pueris iuſſu ſtudioq́; uidendi* Conſtitit *ad geminæ limina prima foris.* Et per Inter. *Quintili. in gladiat. Qui inter eos, ut apparet, fortior fuit.* Admittit *comparatiuus nonnunquam & alterum ablatiuum, nempe eius dictionis quæ menſuram exceſſus ſignificat: ut* Multo *antiquior* Socrate, *nihilo ſegnior illo,* Vocetur *autem (ſi libet) hæc comparatiui tranſitio ſecunda: ſicut quæ in priorem eſt ablatiuum, prima.* Verum *poſterior ablatiuus, aliorum quoque quorundam eſt communis, ſicut ſuperlatiuorum nonnunquam.* Quintilianus, Declamandi *ratio ut eſt ex omnibus nouiſſime inuenta, ita & multo eſt utiliſsima.* Catullus, Tanto *peſſimus omnium poëta, quanto tu optimus omnium patronus.* Cæterum, *comparatiua cum duplicem habeant ablatiuũ, alterum per e, alterum finitum per i, obſeruat* Laurentius, *cum femininorum ablatiuis intranſitiue ſunt conſtructa, ſæpius ea per e, legi: ut* Secundiore *fama, lætiore fortuna. Cum alijs potius per i.* Iuuenalis, Conſtat *leuiori bellua ſumptu.*

Notatur *uero & per comparatiuum collatio quadruplex.* Vna *ſubſtantiæ ad ſubſtantiam diuerſam, ut* Homo *eſt mitior leone.*

Altera *ſubſtantiæ ad tempus, uel ad ſeipſam tem-*

poris ratione uariatam, ut Sum *hilarior ſolito.* Terentius, Ah *quanto nunc formoſior uidere quàm ludum?* Tertia *adiectiui ad diuerſum adiectiuum, ut* Eſt *magis fortis quàm doctus, magis felix quàm prudens.* Hoc *modo comparatiuum cum comparatiuo nonnunquam committimus, etiam cum aduerbio* Magis, *auctore* Priſciano: *ut* Fuit *Achilles* Aenea *fortior magis quàm iuſtior.* Et *Hieronymus noſter de paupertate,* Quidam *ex fratribus partior, magis quàm auarior.* Et *ſine aduerbio* Magis. *Quintilianus,* Sit *ſalubrior ſtudijs, quàm dulcior.* Columella *libro* VI. At *ſi longior fuerit quàm latior.* Eadem *ratione & per* An, *utimur.* Gel. Perincertus *ſtolidior, an uanior.* Solin. Calamitoſior, *an beatior fuerit* Auguſtus, *ambiguum.* Quarta *collationis ratio eſt, cum ad opus uel affectionem alicuius ſit comparatio.* Et *ea triplex.* Alias *per ablatiuũ nominis, ut ditior opinione hominum, id eſt, quàm ut homines opinentur.* Et *paulo aliter, ut* Cauſa *uel lis minor dignitate noſtra, pro quàm ut deceat, uel quàm quæ deceat dignitatẽ noſtram.* Maior *prætoria cognitione ſumma, pro quam ut prætor cognoſcat.* Alias *per* Quàm, *dupliciter, modo cum* Vt, *apoſtatico, & actiue: ut,* Notius *eſt quàm ut ego id præcipiam,* Quintilianus, Sed *nec bonus præceptor maiore ſe turba quàm ut ſuſtinere poßit, onerauerit. qua ratione exempla quædam modo interpretati ſumus.* Et *paßiue,* Notius *eſt quàm ut à me præcipiatur.* Quintilianus, Sed *hoc apertius eſt, quàm ut probandum ſit.* Modo *per relatiuum* Qui: Notius *eſt quàm quod ego præcipiam, &* Notius *eſt quàm quod à me*

præcipia-

præcipiatur. Quintilianus, *Ideo ne ſuſcipiendæ quidem plures ſunt cauſæ, quàm quibus ſuffecturum ſe ſciat*. Illa uero, *Maior uiginti annis, minor uiginti annis*: *pro eo quod eſt ſupra uel infra ætatem uiginti annorum, monadica puto*. Nam *maior uiginti annorum, per defectum potius ablatiui* Aetate, *dicitur, uel, ut* Priſcianus *interpretatur, per defectum* Illo *qui eſt, ut ſit*, Maior *illo qui eſt uiginti annorum*, Maior *uero & maximus natu, & grandior natu cum ſimilibus, ſicut maior & maximus ætate, dicuntur*. Eſt *enim illud* Natu, *monoptoton*.

De *comparatiuorum pariter ſuperlatiuorumq; natura, illud prætereundum non arbitror, quòd præter hactenus dictas conſtructiones, etiam poſitionũ ſuarum caſus nonnunquam recipiunt, diuerſæ uidelicet perſonæ. ut*, Dignum *laude, & dignius & digniſſimum laude*. Auidus *habendi, & auidior & auidiſſimus habendi*. Amicus *nobis, amicior & amiciſſimus nobis*. Horatius, *Sapiens, uitatu, quidq; petitu* Sit *melius, cauſas reddet tibi*. Aliquando *diuerſum & à poſitionis ſuæ caſu & ſuo*. Saluſtius, Nulla *arte cuiquam inferior*. Plinius *de* Pado, Nulli *amnium claritate inferior*. Pleraque *etiam adiectiua in ablatiuum feruntur eius rei ſecundum quam uel ratione cuius de quopiam affirmatur*. Andria *genere*, Syrus *natione*, Fuſcus *colore*, Prudens *conſilio*. Virgil. Forma *pulcherrima* Dido. Martial. Caſtus *moribus, integer pudore*, Velox *ingenio, decore felix*. Et *quæ apertius per* Synecdochen *dicuntur*, Idem, Crine *ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus*.

PRONOMINVM CONSTRVCTIO.

PRONOMINA *suapte natura transitionem in alia non faciunt, habent tamen alias in coniunctione cum alijs partibus proprietatem quandam, grammatico non prætermittendam.* D*uplices enim demonstratiuorum primæ & secundæ personæ genitiui, pro duplici significatione, certarum uocum transitionem recipiunt, certarum respuunt. ut enim qui per is uel um finiuntur, quarundam uocum transitioni priuatim sunt addicti: ita qui per i, terminantur, certas uoces habent, quibus succedãt.* Q*uippe quoties post uerba, participia, & participialia, usus genitiui utriusuis horum pronominum incidit, ijs qui per i, finiuntur, est utendum, quorum etiam naturam &* S*ui genitiuus sequitur: ut,* Me tui *pudet, nil nostri miserere, oblitusq; sui est* Itachus. Item, Vt *pleniore obsequio demererer amantißimos mei.* Excipiuntur, *quod sciam, ex omni numero uerborum duntaxat tria: quorum duo* Interest & Refert, *quòd ex eo nomine composita sunt, quod in hoc genus genitiuos transire non poßit, ut mox dicetur: poſſeßiua alterius generis, id est, eorum qui per is uel um finiuntur, cum ipso nomine quod in se cludunt, intransitiue constructa accipere solent: sic,* Interest *et refert mea, tua, nostra & uestra, quibus addũtur sua & cuia.* Cicero Rufo, *Quin ego omnia faciam, quæ interesse tua, aut etiam uelle te existimem.* Idem *in eadem,* Et *quod tua nihil referebat.* Idem *ad* Curionem, *Quod*

eos

eos ſcire, aut noſtra, aut ipſorum intereſſet. Terentius, *Mea nil refert, dum potiar modo.* Idem, *Quid tua, malum, id refert,* Cicero pro Muræna, *Ea cædes crimini potiſſimum datur ei, cuia interfuit, non ei cuia nihil interfuit.* Quod autem ex nomine Re, uel Res, componantur ea uerba de Intereſt quidem, declarant uerba Plauti, quibus id ſolute pronunciat, *Vtrunque ueniat nec'ne, nihil in re eſt mea.* Et Terentius in Andria, *Si in re utrique eſt ut fiant, accerſi iube.* Nec eſt quod datiuus ille ſcrupum ulli inijciat, cum eundem quoque uerbo Refert, ſubiectum inuenias. Quod etiam ex eo nomine compoſitum eſſe docet, prima eius ſyllaba longa. Horatius, *Vel dic quid referat intra naturæ fines uiuenti.* Tertiũ eſt ipſum Eſt, ſimplex. Quod tamen aliter eiuſmodi poſſeßiua non recipit, niſi cum pro Intereſt, legitur. ut, Plautus in Amphitryone, *quid eſt mea?* Legi etiam pro Intereſt, declarat illud Ciceronis ad Atticum, *Scio quanti Reipublicæ ſit, omnes copias in unũ locum primo quoque tempore conuenire.* Item Columella, *Nam non eſt noſtri negocij alterum imperare, & alterum docere.* Similí modo & poſt adiectiua fere omnia, quæ in genitiuum feruntur, ijſdem genitiuis, id eſt, i, finitis utendum. Expers tui, fidißima tui, compos ſui, æmulus mei. Terentius, *Hanc meritam eſſe, ut memor eſſes ſui,* Cicero ad Terentiam, *Reliquum eſt, quod ipſæ optime conſiderabitis, ueſtri ſimiles feminæ ſint'ne Romæ.* Ex adiectiuorum numero demuntur numeralia, partitiua, particularia, & ſuperlatiua, quæ quoties in genitiuos multitudinis feruntur, eos

demum horum pronominum genitiuos recipiunt, qui per um finiuntur. Vnus & primus noſtrum ſinguli uterque, unuſquiſque, quidam uel aliquis ueſtrum, & maximus natu noſtrum. Terentius, Ne cui ueſtrum ſit mirũ, cur partes, &c. Illud enim Quintiliani quod ſupra poſui, Vt pleniore obſequio demererer amantiſsimos mei: cum ſimilibus, abſoluti non ſuperlatiui propria constructio eſt. Poſt appellatiua uero (ut ſummã quadam complectar) ſiue ſubſiſtendi uerbum intercedat ſiue non, ijs qui per is & um finiuntur, uel quæ generaliter horũ loco accipi poſſunt poſſeſsiuis utendum: ut Fundus, ager, codex, pes, oculus meus, tuus, ſuus, noſter, ueſter, uel noſtrum & ueſtrum: uel eſt meus, tuus, ſuus, noſter, ueſter, uel noſtrum & ueſtrum. Plautus, Da diem hunc ſoſpitem rebus mis agundis. Cicero Philippica III. Frequentia ueſtrum incredibilis. Gellius quoque ex antiquis codicibus Saluſtianis, maiores noſtrum, ſcribendum eſſe contendit. Sed mis & tis priſcis quidem uſitata, poſtea exoleuerunt. Itaque eorum loco, poſſeſsiuis neceſſario nunc utimur. Ceterum ſiquod per appellatiuum ſignificatur, aut pars ſit generalis, non ſpecialis eius quod ſignificatur per pronomen, aut plane extra id quod ſignificatur per pronomen, nec ab eo poſſeſſum, per genitiuos in I, loquendum eſt. Exemplum partis, quam uoco generalem: ut Dimidium, pars, aliquid, mihi, multum, reliquum, reſiduum, plurimum mei, tui, ſui, noſtri, ueſtri. Cicero de Oratore, Ex quo uereor, ne nihil ſim tui, niſi ſupploſionẽ pedis imitatus. Exemplũ eius, quod extra eſſe nec poſſeſſum intelligo, & reſpectu cuius

Et ũ cuius (auctore Laurẽtio) *genitiuus pronominis accipitur paßiue: ut* Cura,*ſolicitudo,memoria,copia,dolor,poteſtas,utilitas,uſus,uis,faſtidiũ,fauor,deſpectus mei,tui,ſui,noſtri,ueſtri,pro his nimirũ ipſis,quæ non in nobis de aliis, ſed in alijs de nobis habentur.* Nam ſi *penes nos ſint,& de aliis habentur,dicendũ potius eſt, cura, ſolicitudo,memoria,copia, dolor, poteſtas,utilitas,uſus,etc.meus,tuus,ſuus,noſter,ueſter,uel noſtrũ & ueſtrum.* Prioris *rationis exempla ſunt: illud* Quintiliani, Amore *mei uicit & matrem.* Item Teren. *Hem tot mei ſolius ſolliciti ſunt cauſa.* Et Cice. Attico, Vehementerq́; *tua ſui memoria delectatur.* Hor. Ne *ſtudio noſtri pecces.* Alterius *rationis exempla.* Virgil. Nate *meæ uires,meæ magna potentia.* Item Et *noſtro doluiſti ſæpe dolore.* Rurſus, Ad *urbem* Sidoniã *puer ire parat mea maxima cura.* Sunt *ſane nõ adeo multa,in quibus tum genitiuis in i,tum poſſeßiuis uti permittitur: ut,*Cauſa, *fama, imago mea, tua, ſua, noſtra, ueſtra, & mei,tui,noſtri,ueſtri.* Per *poſſeßiua tamen eſt locutio uſitatior.* Terentius, Mea *cauſa,cauſam hanc ſuſcipite.* Illud *non modo de utriſque genitiuis, uerum etiam poſſeßiuis obſeruatum eſt,quòd præter iam ſubiiciendos,nullum uſquam ex omni genitiuorum numero, præter fortaſſe unum, poſt ſe per appoſitionem recipiunt: nempe ipſius, ſolius,unius,duorum,trium, & ſic deinceps, omnium, plurium, paucorum, cuiuſque, & generaliter participiorum.* Cicero pro Muræna, Ex *tuo ipſius animo coniecturam feceris.* Idem in Gabinium & Piſonem, Dico *mea unius opera rempublicam eſſe liberatam.* Idem Attico, Solius

enim meum peccatum corrigi non potest. Quintilianus, *Deinde cum satis uires eorum explorauerint, suæ ipsorũ fiduciæ permittunt*. Liuius *octauo ab* Vrbe *condita*, Noster *duorum euentus ostendat, utra gens bello sit melior*. Plinius *in* Paneg. *In sua cuiusque laude præstantior*. Cicero de Oratore, *Si uoluntati omnium uestrum parui*. Brutus ad Ciceronem, *Qui uestris paucorum respondeat laudibus*. Horatius, *Cum mea nemo scripta legat, uulgo recitare timẽtis*. Cato ad Ciceronem, *Libenter facio ut tuam uirtutẽ, innocentiam, diligentiam cognitam in maximis rebus domi togati, armati foris pari industria administrari gaudeã*. Sed *participiũ post possessiua hæc, sæpe uertitur in prouocabulum* Qui, *& uerbum*. Ouidius, *Nũc mea scripta legis, qui sum summotus ad* Histrum. *pro summoti*. Sic *pro illo* Vulgo *recitare timẽtis, qui uulgo recitare timeam, dixeris*. Alterius *rationis, id est, finitorum per i, rariora succurrunt exempla: ut* Mei *solius immemor*. Sui *ipsius memor*. Cicero *ad* Lentulum, *Quoque tẽpore mihi potestas præsentis tui fuerit*. Idem de Oratore, *Lucium* Crassum, *quasi colligendi sui causa, se in* Tusculanũ *contulisse*. Ouid. Heroid. *Copia placanda sit modo parua tui*. Dixi Nisi *fortasse unum, propter illud* Terentij *in* Heautont. Inopis *te nunc miserescat mei. quod puto monadicon*.

Priuatim *de* Nostri, *&* Vestri, *illud scire licet, quòd quoties appositio pluralis eos sequitur, cedere debent genitiuis in um, ut enim misertus, aut nescius, aut contẽptor nostri dixeris: ita misertus, nescius, & contemptor nostrum duorum, uel omnium dicendum*.

PRONO-

PRONOMINVM RECIPROCATIO.

TRANSITVS quoque à persona quapiam in seipsam, quæ reciprocatio grammaticis dicitur, per aliud plane quàm pronomina fieri non potest. Fit itaque à prima persona in seipsam transitus per idem omnino pronomen, ut Ego quæ mihi sum conscia. Simili modo à secunda persona in seipsam, Tu qui tibi es conscius. Sed à tertia in seipsam, per diuersum omnino pronomen necesse est fiat. Vnicum enim primitiuum pronomen est Sui, quod cum solis, tum uero omnibus tertijs personis in eodem præsertim sensu, ipsorum in se transitionem regerit, quod præterea ipsum inchoare sensum nunquam potest. Hoc per uarios casus, uarijs exemplorum formulis ostendisse, non ab re puto discentium erit. Dicimus igitur, Cicero reminiscitur sui, parcit sibi, diligit se, fruitur se, loquitur secum, agnoscit contemptum sui. Et altero interueniente uerbo multifariam, Hortatur te redire ad se, uel ut redeas ad se. Dicit te læsisse se, uel quòd læsisti se. In his tamen formulis, ubi duo sunt uerba citra ullam infinitam particulam, Græci antimetabasin. Priscianus retransitionem uocat: in qua scilicet prius uerbum in se non suam, sed secundi uerbi transitionem retorquet, ut exempla posita docent. Et sub infinito nomine alio interueniente uerbo. ut Dubitant quid sibi expediat. Et ubi non tam liquido unicus cernitur sensus, ut Dedit, quod sibi erat charißimũ. Obtinet enim hic quoque relatiui sensus unius duntaxat casualis uicem

tem, eiusq; ad uerbum Dedit, relati, quod eclipſi in ſupplenti, facile pateat. Eſt enim plenum, Dedit illud, quod ſibi erat chariſsimũ. Vbi totius prouocabuli ſenſus explicatio eſt demonſtratiui pronominis Illud. Quæ enim ſequuntur, inter unius uerbi ſenſus potius ſunt numeranda, Non magis alijs diſplicet eius negligentia, quàm ſibi. Et ita te amat, ut ſe. Siquis enim zeugma impleat, & plenos hos ſermones reddat, uidebit in altera parte totam eſſe reciprocationem. uerbi gratia, Quàm ſibi diſplicet eius negligentia: et, Vt ſe amat. Sed in quibus alterum interuenit uerbũ, etiam per relatiua illa Ipſe, ille, & is, loqui auctores deprehendas. Quintilianus in Declamation. Non petit ut illum miſerum putetis, niſi & innocens fuerit. Idem, Neque ignorauit, quæ eum manerent pericula. Quanquam hæc rectius plane haberent, ſi ſe dixiſſet, cum nihil aliud ſit, ad quod referri reciprocum poßit. In illis enim Ciceronis, aliud eſſe uidetur ad quod referri poßit, ut pro Rabirio, Nec enim cuiquam eius conſilium uehementius, quàm ipſi diſplicet. & pro Marcello, Eſt uero fortunatus, cuius ex ſalute non minor pene ad omnes, quam ad illum uentura ſit lætitia. Aliquando fit tranſitus à tertia perſona non in ſeipſam, ſed in aliquid quod ſignificatur ab ea poſſeſſum: uel contra, ab eo quòd à tertia perſona poßidetur, ad ipſam quibus utriſque modis dum in una clauſula tranſitus fit, per poſſeßiuum Suus, omnino loquendum eſt. Poſterioris modi exempla ſunt, Indiget Ciceronis ſuus filius Martialis, Et ſua riſerunt ſecula Mæonidem. Cice. ad Atticum, Sed illum ulciſcentur mores ſui. Inducuntur

ducuntur à Cicerone ſuus Dicæarchus. Et quod poſſeſſum eſt, poſito in obliquo: Rumor eſt Cæſari inſidiari familiares ſuos. Et Fama eſt Alexandrum occidiſſe familiares ſuos, Nam illa, Rogat me Cicero, ut ſuus habitet apud me filius uel ſuus audiatur à me filius: non plane huius ſunt generis. In quibus uidelicet ut per ſuus, ita per eius, ipſius, uel illius, loqui poßis. Prioris modi, hoc eſt in quo tranſitus à tertia perſona in aliquid à ſe poſſeſſum ſignificatur, exempla uariis caſibus et formulis hæc ſint: Cicero reminiſcitur clientum ſuorum. Parcit erroribus ſuis & familiariũ ſuorum. Diligit rem ſuam. Scripſit calamo ſuo. Et altero interpoſito obliquo tertiæ perſonæ, ad quem refertur poſſeßio: Percußiſti illum gladio ſuo. Relinquam legẽtibus iudicium ſuum. Communefecit illum uitii ſui. Item altero uerbo interpoſito, Hortatur te redire, uel ut redeas domum ſuam. Dedit quod præcipuum erat rerum ſuarum. Scit quid doleat inimicis ſuis. Quæ nanque ſequuntur, ſi recte inſpiciantur, unius uerbi ſunt exempla. Ita fauet tibi ut intimis ſuis. Adeſt ut accipiat præmium ſuum. Mauult hic eſſe quàm in patria ſua. Et participio interueniente, modo poſito: ut Video hominem ſerentem agrum ſuum, modo ſubaudito: ut uidi columbam triſtem in periculo pullorum ſuorum. Et quauis præpoſitione intercedente: ut, Comitatus ex illum ad ædes ſuas. Percontabor illum de regno ſuo. Cepi columbam cum pullis ſuis, uel in nido ſuo, uel extra, uel prope, uel iuxta nidum ſuum. & ita per omnes præpoſitionis: in quo maxime genere, etiam per genitiuos illos tertiæ perſonæ, eius, ipſius, illius, promiſcue,

miſcue, auctore Valla, *loqui licet:* Cepi *columbam cum pullis eius, uel in nido eius.*

Cæterum ubi tres ſunt tertiæ perſonæ, quoniam ambiguum erit ad quam potiſsimum referatur poſſeſsio, qui amphibologiam uitare uolet, per hos potius genitiuos loquetur, quoties ad ſecũdo loco poſitam refertur poſſeſsio: ut, Cepit *columbam cum pullis eius, potius quàm ſuis.* Cepit *furem cum ſocijs eius, uel ipſius, potius quàm ſuis.* Amat Deum *propter bonitatem ipſius, potius quàm ſuam.* Cum *uero ad primo loco poſitam poſſeſsio refertur per* Suus, *potius: ut,* Tuetur *hominem* Deus *propter bonitatem ſuam, potius quàm eius.*

EST *& alius in pronomine perſonarum tranſitus, huic proximo affinis, nempe cum duarum mutuus inter ſe tranſitus ſignificatur, quæ* Græcis Allelopathia *dicitur.* Hæc *præcipue per duo aduerbia inuicem & mutuo, & unam plurimum præpoſitionem* Inter, *cum aliquo pronomine fit, hoc modo,* Amamus *nos mutuo.* Diligitis *uos inuicem.* Diſsident *inter ſe.* Diſsidemus *inter nos.* Eædem *locutiones & per partitiuum* Alter, *geminatum proferri ſolent, ſed figurate: ut,* Amamus *alter alterum,* Amatis *alter alterum,* Amant *alter alterũ.* Verum *de* Inter, *peculiariter obſeruat* Laurentius *(cui pleraque in hoc genere referimus accepta) quoties nominatiuus uel accuſatiuus præcedit, per* Sui, *loqui auctores.* Cicero, Delectat *hoc ipſo, quòd inter ſe omnes partes corporis quodã lepore conſentiunt.* Idem Offic. Damonem *&* Pythiam Pythagoreos *ferunt hoc animo inter ſe fuiſſe.* Idem *tamen ad* Atticum, *ſi recte ſcriptum eſt, aliter loquitur, cum dicit,*

Vna

Vna ſpes eſt ſalutis, iſtorum inter iſtos diſſenſio. Cum uero antecedit genitiuus, datiuus uel ablatiuus, per pronomẽ Ipſe potius loqui ſolere. ut Cicero, Nec mihi cæterorum iudicio uidetur ſolum, ſed etiam ipſorum inter ipſos conſenſu. Quintilianus, Circa quem inexplicabilis & grammaticis inter ipſos & philoſophis pugna eſt. Idem, Nam magnis quoque auctoribus incidunt aliqua uitioſa, & à doctis inter ipſos etiam mutuo reprehenſa.

EX DEMONSTRATIVIS quatuor illa Hic, iſte, ille, & is, aliquando non tam extra poſitum aliquid, quàm continuo in ſermone dicendum demonſtrant. Terentius, Vereor ne illud grauius tulerit Phædria, ne'ue aliorſum atque ego feci, acceperit, quòd heri intromiſſus non eſt. Idem, Vtinam iſtud uerbum ex animo ac uere diceres, potius quàm te inimicum habeam. Idem, Sed hoc mihi moleſtum eſt: nam iſthæc commemoratio, Quaſi exprobatio eſt immemoris beneficij. Cicero, Sed ſi hoc fuit liberis noſtris gratius, nos uiuere. Terentius, Nam id arbitror apprime in uita eſſe utile, ut nequid nimis. Et pluraliter, Sed ijs quas ſemper intellexi in te ſitas, fide & taciturnitate. Videtur & idem in illo Terentij, ſi recte ſcriptũ eſt demonſtratiue accipi, Ego dudum nonnihil ueritus ſum Daue abs te, ne faceres idem Quod uulgus ſeruorum ſolet, dolis ut me deluderes. Aliquando de abſente dicitur demonſtratiuum: ſed uel recens præſente, uel de quo paulo ante habitus eſt ſermo, ut in illis, Proh Deum immortalem, negat Phanium hanc eſſe ſibi Demipho cognatam, Item, Neque meo

cordi esse quenquam chariorem hoc Phædria. Item *in* Andria, Sed *hic* Pamphilus *firmauit fidem.* Vbi *uult* Donatus Hic, *additum, ut ostendatur de illo fuisse sermonem.* Horum *ille*, & Iste *priuatum usum habent.* Prius, *cum ob eminentiam quandam rem omnibus notam præsumi uolumus.* Cicero, Nasica *ille prudens, bis consul.* Posterius *contra, cum alicuius rei cum contemptu stomacho'ue mentionem facimus.* Terentius, Munus *nostrum ornato uerbis, & istum æmulum quoad poteris, ab ea pellito.* Idem, Cum *milite isto præsens, absens ut sies, me ames.* Idem, Iste Chærea, *iste ephebus frater* Phædriæ.

RELATIVA *sunt, quibus repetitio fit præcedentis in oratione cuiuspiam, quoties scilicet ipsum, & non aliud intelligi uolumus: quod per aliam orationis partem, quàm relatiuum, fieri commode non potest.* Si *quis enim dicat,* E*mi agrum, & agrum relinquam tibi: incertum sit, an de uno eodemq; agro sit sermo.* Sin, *quem relinquam tibi: nemo dubitet de eodem esse sermonem.* Hanc *horum pronominum uim pragmatici recentiores cum ignorauerint, instrumenta omnia participiis illis præfatus, prælibatus, prædictus, et similibus dehonestarũt.* Sunt *autem relatiua, ut in proximo libro diximus, numero sex, simplicia quinq;, & unum compositum, ut in subiectis exemplis uidere licet.* Hic, *ut* Florus, Postremus *omnium regum fuit* Tarquinius, *cui cognomen* Superbo *ex moribus datum.* Hic *regnum auitum quòd à* Seruio *tenebatur, rapere maluit, quàm expectare.* Ille, *ut* Cicero *in* Tuscu. Democritum *illum magnum quidem uirum, sed leui-*

bus et rotundis corpuſculis efficientem animum concurſu quodam fortuito, omittamus. Nihil eſt enim apud illum, quod non atomorum turba conficiat. Iſte, ut Terentius, Quorum æmulari exoptat negligentiam Potius, quàm iſtorum obſcuram diligentiam. Is, ut Saluſtius, Igitur de Catilinæ coniuratione quàm uerißime potero, paucis abſoluam. Nam id facinus in primis ego memorabile exiſtimo ſceleris nouitate atque periculi. Idem, ut Cicero ad Appium Pulchrum, Omnino tibi agit gratias, ſed idem ſcribit meas literas maximum apud te pondus habituras.

Priuatim De Hic, & Ille, obſeruatum eſt, cum ad duo ante poſita referuntur: Hic, ad poſterius & propius, Ille, ad prius & remotius referri Plinius, Ouium ad ſummum genera duo. Tectum et Colonicum: illud mollius, hoc in paſcuo elegantius. Columella. Quaſi ſit agricolæ contrarium paſtoris propoſitum: cum ille quàm maxime ſubacto & puro ſolo gaudeat, hic nouali graminoſoq́;. Ille fructum è terra ſperet, hic è pecore. Peculiariter Ille, ſæpe cum coniunctione Quidem, iungitur, cum uidelicet aliquid cõcedimus, à quo mox aliud remouebimus. Cicero, Qui autem ſummum bonum in uirtute ponunt, præclare illi quidem. Sed hæc ipſa uirtus amicitiam & gignit & continet. Legitur tamen & ſine exceptione. Hic uero & Is, eleganter poſt prouocabuli ſenſum locantur. Saluſtius, Scilicet quem res tanta, atque tam atrox, non permouet, eum oratio accendet? Terentius, Quam ego animo egregie charam pro uxore habuerim, Bene & pudice eius doctum atque eductum, ſinam. Coactum

egeſtate

egeſtate ingenium immutarier? Idem in Eunu. *Quòd tibi nunc uir uideatur eſſe. hic nebulo magnus eſt.* Ne *metuas.* Virgil. Cui *non riſere parentes,* Nec *deus hunc menſa, dea nec dignata cubili eſt.* In *hoc tamen genere demonſtratiua potius, quàm relatiua uidentur.* Ibi *plane relatiua ſunt, cum poſt copulatiuam coniunctionem, quaſi in epexegeſi ponuntur: ut* Alexander *paruis copijs fretus ſuperauit* Darium *cum infinito exercitu, & id in adoleſcentia, uel, & hoc in adoleſcentia* Item, Veſtis *pauca, & ea detrita & ſordida.* Et, Paucis *nummis ſuperbit, nec ijs ſuis.* In *his tamen ultimis, proprium locum habet* Is, *non* Hic.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA Structura liber quartus: ſiue, de conſtructione Verbi & Participii.

VERBORVM *conſtructio maxime non modo uaria, uerum etiam perplexa plane eſt, ſiquis genera ipſa, à quibus conſtructionis ratio maxime ducitur, parum rite diſtinguat.* Sunt *autem ea in uniuerſum tria, nempe actiuum, paßiuũ, & neutrum.* Quæ *enim deponens et commune uocant, uocis magis, quàm ſignificationis gratia, diuerſum ſortita ſunt nomen: ſiquidem deponens, actiui uel neutri commune, actiui & paßiui ſignificationem obtinent.*

tinent. Qui igitur unam tantum in actiuis rationem contemplati, ceteras ad neutra relegant: ut genera ipſa confundunt, ita conſtructionis proprietates neceſſario miſcent. Idem *faciunt & qui generalium conſtructionum præceptis uel omißis, uel ſatis adhuc ſibi non perſpectis, ordines quoſdam comminiſci ſunt inducti, quibus omnem uerborum conſtructionem explicarēt, cum interim nec unius fere ordinis uerba ſatis comprehendant, nec ullum pene ordinem conſtituant, ſub quo alterius ordinis uerba non ueniant.* Nos *his incommodis mederi conati, primum genera quæ memorauimus, ita diſtinximus, ut triplicem ſtatuerimus actiuorum rationem.* Vnam, *eorum quæ omnibus numeris & perſonis paßiuam interpretationem recipiāt, ut quæ in rem præditam loquela, uel (ut* Priſcianus *interpretatur) in id quod fateri poteſt, quod in ſe fit, tranſeant: ut* Doceo, *uerbero.* Alteram *eorum quæ in tertia utriuſque numeri eiuſmodi interpretationem recipiant, ut quæ in ea tranſeant, quæ quoniam fateri nequeunt quod in ſe fit, nec primæ, nec ſecundæ perſonæ paßiuæ uocis uſum dederunt.* Tertiam, *eorum quæ in aliquid cognatæ duntaxat ſignificationis tranſeant, ſi modo in aliquid: ut* Curro, *nauigo.* His *paßiua triplicia in libro de partibus, quem huic neceſſario præpoſuimus, ex aduerſo reddidimus. Quod reliquū uerborū eſt, quoniam nec actiui generis eſt, nec paßiui, ipſa rei natura inducti in neutra merito coniecimus.* Ita *tametſi deponentium & communium meminerimus, tamen conſtructionem eorum ad hæc tria genera referemus.*

R*urſus quò tota mihi expeditior ratio ſit, genera-*

libus uerborum conſtructionibus (hæ ſunt quæ omni uerborum generi adijci à tergo poſſunt)ſeorſum poſitis, proprias trium quæ memorauimus generum, per ſe reddidimus: nec has confuſe, uel utcunq; ſors tulit, ſed primum ſimplices, deinde compoſitas. Ob uero adhuc dilucidior tota mihi tractatio ſit, Imperſonalium quæ uocant, numerum aſtrinxit, ut quæ paucis demptis ad perſonalium normam omnia reuocarim. In quam ſane non tam meam, quàm ueterum omnium ſententiam ut Priſcianus *&* ante eum Appollonius *auctores ſunt, gaudeo doctos quoſdam ex germanis* Hiſpanisq́; *non alio, quàm ipſa ueritatis ui impulſos quadantenus conceſsiſſe. Adhæc, cum pleræq; præceptionum, uarias & perplexas exceptiones recipiant, placuit quo minus generalium præceptionum claritatem turbarem, eas in unam ueluti ſummam includere: quam idcirco idiomaton appellauimus, quòd quorundam uerborum priuatas conſtructiones continet: hic quoq; quoad potui, ordinis ratione aliqua captata, cum his ipſa partim in genera, partim in literarum ſeriem digeſſerim. Sed cum hæc fortaſſe ijs, qui res ipſas expectabunt, nimium uiſus fuero præfatus, quod inſtat aggrediamur.*

OMNE *igitur actiuum uerbum, qua utique eſt actiuum, in accuſatiuum patientis perſonæ tranſit: ut* Doceo *puerum, aro campum, uiuo uitam. Quæ ratio adeo recurrit, ut quicquid in accuſatiuum huiuſmodi tranſit, etiam ſit actiuum, quod etiam paſsiuum ex ſe declinari natura certe patiatur, præter admodum pauca, eaq; ex uſu, qualia ſunt,* Volo, *malo, facio, & quæ ab eo compoſita ſeruant* A: *ut* Calefacio, *liquefacio,*

præter

præterea doleo. Priuatim uero *actiuorum quædam in actionem tranſire poſſunt, atq; infinitum modum pro accuſatiuo habere.* Talia *ſunt hæc cum ſynonymis,* Cupio, *uolo, malo, nolo paro, cogito, affirmo, nego, cogo, incipio, inſtituo, cenſeo, ſentio, ſcio, indico, exiſtimo, puto, dubito, duco, oſtendo, iudico, audeo, timeo, ſuadeo, iubeo, impero, opto, diſco, debeo. ut* Volo *diſcere, & te diſcere.* Nolo *ire & te ire.* Puto *te audiſſe.* Horum *autem quædam in infinitum feruntur modum qui ſolui per* Vt, *uel quòd poteſt.* Talis *autem infinitus eſt, qui accuſatiuum ante ſe uel poſitum, uel ſubauditum habet: quippe is demum ita ſolui poteſt: ut* Memini *me ſomniaſſe;* Aio *illum rediſſe;* Rogo *te adeſſe:* Memini *quòd ſomniaui, aio quòd rediſti,* Rogo *ut adſis.* Quædam *in infinitum, qui ſolui ſic non poteſt: ut incœpi ſcribere,* Audeo *affirmare quæ ſic tantum dicuntur.* Quædam *in utrunq;: ut* Scio *legere, & te legere.* Doceo *tacere, & te tacere.* His *generibus commune eſt quoties infinitus modus ipſius perſonæ actio paßio'ue eſt, quæ finitum uerbum præcedit, poſſe id & poſt ſe ſimilem illi perſonæ caſum per appoſitionem (ut ante eſt traditum) recipere: ut* Poſſum *reſiſtere ſolus.* Videor *ſcripſiſſe hæc primus* Spero *uideri tibi amicus.* Et *cum nominatiuum habet poſt ſe, accuſatiuũ minime habere præ ſe.* Contraq;, *cũ infinitus modus non eius quæ finitum uerbum præcedit ſed alterius perſonæ actio eſt, ut nec nominatiuum poſt ſe recipere, ita plane ante ſe accuſatiuum diuerſe illius perſonæ neceſſario habere debere:* Iubeo *illum ſaluere.* Volo *te reſcribere.* Ceterũ *nõ ignorandũ infinitum hũc*

uarie solui post uaria uerba solere. Modo (*ut Græci uocant*) εἰδικῶς, *id est, ut uerbi generalitatem definit per* (*quod,*) *& uerbum alias indicatiuum uel subiunctiuum, ut* Laurentio *placet:* Video *te sapere, uideo quòd sapis & sapias.* Alias *subiunctiuum duntaxat:* Iubeo *te redire, iubeo quòd redeas.* In *hoc genere censet idem* Laurentius *prioris rationis esse,* Credo *opinor, puto, gaudeo, lætor, uoluptatem capio, cum similibus.* Posterioris *illa,* Mando, *iubeo, impero, exigo, uolo, postulo, moneo, sino, permitto, & synonyma.* Tibullus, Hanc Venus *ex alto flentem sublimis* Olympo Spectat, *& insidis quòd sit acerba, monet.* Ouidius *de* Tristibus, Delicias *siquis, lasciuaq; carmina quærit,* Præmoneo *nunquam scripta quòd ista legat.* Idem *in epistola* Sapphus, Non, *ut ames oro, sed quòd amare sinas.* Modo (*ut ijdem* Græci *dicunt*) τελικῶς, *quando aliquid ut finem significat. per,* Vt, *sicut hæc proxima:* Iubeo *ut pergas.* Volo *ut narres.* Terentius, Orare *iußit si se ames, hera, ut ad sese uenias.* Sunt *ex priore genere, quæ cum in futurum infinitum transeant, honestam eius per infinitum* (*fore uel futurum esse*) *periphrasim accipiant:* Confido, *auguror, spero, suspicor, uel ominor homines aliquando ueterum lectione delectandos esse, &* Confido, *spero, suspicor, uel ominor fore uel futurum esse, ut homines ueterum lectione aliquãdo delectentur.* Sunt *ediuerso quædam tertiæ actiuorum personæ, quæ ut post se accusatiuum, ita ante se infinitum loco nominatiui accipiunt.* Ea *sunt,* Decet, Delectat, Iuuat. Virgilius, - Iuuat *euasisse tot urbes* Argolicas. Liuius, Me *quoque iuuat, ueluti ipse in parte*

laboris periculiq; fuerim, ad finem belli Punici perueniſſe. Soluuntur autem eiuſmodi infiniti per (quod) & ſubiunctiuum: Iuuat euaſiſſe, Iuuat quòd euaſerim. His additur, oportet, quod ſimili modo infinitum ante ſe pro nominatiuo habet: Meminiſſe oportet. Recipiũt tamen hæc nihilominus & alios nominatiuos, ut Ouidius in epiſt. Tunc te plus ſolito laſciuia noſtra iuuabat. Virgilius, Non omnes arbuſta iuuant. Ouidius, Lude, decent animos mollia regna tuos. Seneca, Agricolam arbor perducta ad fructum delectat. Decet, uero & cum datiuo nonnunquam legitur. Cicero de Oratore, Quandoque id deceat prudentiæ tuæ. Terentius in Adelphis, Vt uobis decet.

PASSIVA omnia cuiuſcunque ſint generis, in ablatiuum agentis perſonæ cum, à, uel ab, præpoſitione tranſeunt. Horatius, Laudatur ab iјs, culpatur ab illis. Ouidius, Non tamen illa legi poterant patienter ab ullo. Plinius ad Atticum, Amariq; ab illo laboraui. Verti poteſt ablatiuus hic in datiuum ubique, Græco (ut Seruio placet) more. Virgilius, Nec cernitur ulli. Cicero, Honeſta bonis uiris, non occulta quæruntur. Poſt paßiua uero participia, uel frequentior eſt datiui uſus quàm ablatiui. Virgilius, Nulla tuarum audita mihi, nec uiſa ſororum. Idem, Præterea duo nec tuta mihi ualle reperti.

PASSIVORVM naturam & quinque illa imitantur, Vapulo, ueneo, liceo, exulo, & fio. Quintilianus decimo Inſtitutionum, An ab re fuſtibus uapulaſſet? Idem Fabricius reſpondet ſe à ciue ſpoliari malle, quàm ab hoſte uenire. Macrobius Saturn. lib. ſeptimo,

Si propter hoc à conuiuijs exulabit philoſophia, procul hinc faceſſant & alumin æ eius, honeſtatem dico & modeſtiam, nec minus cum ſobrietate pietatem. Cicero, *Tacitus uero ille finis teterrimus, ut quanti quiſque ſe ipſe faciat, tanti fiat ab amicis.* Leguntur hæc & ſine ablatiuis à tergo. Iuuenalis. *Si rixa eſt ubi tu pulſas, ego uapulo tantum.* Plautus in Menæch. *Menæch me.* MEN. *mane ſane, die ſeptimi* Venibunt *ſerui, ſupellex, fundi, ædes omnia* Venibunt, *quiqui licebunt præſenti pecunia.* Horatius, *Contra* Leuium Valeri *genus, unde* Superbus Tarquinius *regno pulſus fuit, unius aßis* Non *unquam pretio pluris licuiſſe.* Mart. Paruo *cum pretio diu liceret.* Et Quintiliani *illud,* Proditionis *damnatus cum aduocato exulet.* Iuuen. Hic *fiunt homines.* Recipiunt *paßiua & modos infinitos.* Modo *poſt ſe, ut* Iuuen. -Contemnere *fulmina pauper* Creditur. Modo *ante ſe, & nominatiui loco.* Virg. Cur *dextram iungere dextræ non datur?* Plinius *in naturali hiſtoria,* Locuſtas *pennarum attritu ſonare creditur.* Idem, Qualem *fuiſſe* Quinti Sertorij *ceruam traditur.* Hic *poſterior modus, id eſt, ubi infinitus modum finitum uerbum præcedit, uerti in priorem ubi ſcilicet is ſequitur, poteſt: ſic,* Locuſtæ *pennarum attritu ſonare creduntur.* Et, Qualis *fuiſſe* Quinti Sertorij *cerua traditur.* Rurſus *prior in poſteriorem, hoc modo,* Creditur *pauperem fulmina contemnere.* Vtranque *figuram contulit* Plinius *in eundem, in* II. Soluiq; *rerum naturæ intellectum & cōfundi omnia, ſi aut ipſe ſol lapis eſſe, aut unquam lapidem in eo fuiſſe credatur.* Videor, *tamen paßiuum, alteram tantum*

harum

barum rationum recipit, id eſt, in qua infinitum ſequitur, ut Terentius *in* Heaut. *Quod mihi uidere præter ætatem tuam facere, & præterquam res adhortatur tua.* Et *in* Eunucho, *Multo formoſior uidere mihi quàm dudum.* Priſcianus *hoc ſignificato abſolutum uocat, pro* δοκῶ *Græce.*

COMMVNIA *ſicuti actiuorum paßiuorumq; ſignificationem obtinent, ita utriuſq; generis conſtructionem ſibi uendicant: Oſculor te, & à te. Criminor te, & à te.* Huius generis pauca à Grammaticis notantur, *Criminor,* Experior, Hortor, Interpretor, Largior, Moror, Oſculor, Veneror, Stipulor. *Quibus annumeratur* Fungor, *ut* Columella, Sed *quiſquis ædificata uolet in decliuibus areis extruere, ſemper ab inferiore parte auſpicetur: quia cum ex depreßiore loco fuerint orſa fundamenta, non ſolum ſuperficiem ſuam faciles ſubſtinebunt, ſed & pro fulctura & ſubſtratione fungentur aduerſus ea, quæ mox ſi forte uillam prolatare libuerit, ad ſuperiorẽ partem aplicabuntur.*

EX NEVTRIS, *ea quibus uel paßio inter ipſa ſignificatur, quæ idiopathe* Græci *uocant, uel actio in ipſis completa, deniq; abſoluta omnia, nominatiuo à priori cõtenta ſunt, nec tranſitum in alium fere caſum faciunt, quòd ſcilicet per ſe ſenſum abſoluant: ut palleo, palleſco, nauſeo, ructo, curro, ambulo, iaceo, ſto.*

Quædam in infinitum ferri uidentur: ut Ceſſo, *perſeuero, deſino, & pergo pro perſeuero.* Terentius, Ceſſo *huc intro irrumpere?* Idem, *pergi'n' ſceleſta me cum perplexe loqui?* Idem, Et *deſinant maledicere.* Ouidius, Deſinite *ad citharas turba uenire meas.*

Quædam nominatiuo ipſo (quòd fere is certus eſt) abiecto, ſeipſis ſenſum perficiunt: ut, Pluit, tonat, fulminat, ningit, coruſcat, hyemat, diſſerenat, rorat, lapidat, gelat, ueſperaſcit. Plin. XVIII. Cum in cacuminibus montium nubes conſident, hyemabit. Si cacumina pura fient, diſſerenabit. Liuius, Veijs de cælo lapidauerat. Pluit tamen cum ablatiuo iunctum legitur ſed rei quæ alienæ ſit ſignificationis, ut Plinius, Relatum eſt in monumenta lacte & ſanguine pluiße. Illud præcepto non obſtat, quod apud eundem legimus, Quanto tu ore patris laudes tonas? Quippe quod per tranſlationem dicitur. Rorat uero cum accuſatiuo legitur. Plinius, Mirumq; dictu periculum eo die eſt: ſi rorauerit quantulumcunque imbrem, aut ſi afflauerit. Peculiariter abſoluta quæ motum totius corporis ſignificant, quoties ut pleniorem efficiant ſenſum, in actionem tranſitum faciunt, participiale in tum uolunt: ut Eo perditum. Curro adiutum. Quod etiam in aliud participiale cum præpoſitione uerti poteſt: ut, eo uiſum & ad uidendum. Sunt & quæ infinitos uerborum modos recipiunt, paſſiuis ſimiliter, id eſt, tum à priore, tum à poſteriore: ut, Apparet hic uir eſſe probus. Et, Apparet hunc eſſe ſeruum domini pauperis miſeriq;. Soluunturq; hi infiniti eodem modo, quo ij qui paſſiuis iunguntur. Apparet quòd hic uir ſit probus. Apparet quòd hic ſit ſeruus domini pauperis. Ceterum abſoluta omnia, quibus intra ipſa finita ſignificatur actio, accuſatiuum ἐπιβατικῶς recipere per ſe poſſunt, ſed eius rei, quæ uel cognatæ ſignificationis ſit: ut Curro curſum, Viuo uitam. Vel ad menſuram

pertinet

pertinet huiusce significati: ut, Curro multum. Quantum percurristi? Percurri stadium. Vixi ætatem. Cicero in Catone maiore, Tertiam enim ætatem hominum uiuebat. Idem pro Sylla, Cum Lentulo & Catilina & Cæthego fœdißimam uitam & miserrimam turpissima morte proposita degeret. Quintilianus, Qui uitam beatam uiuere uolet, philosophetur oportet. Virgilius, Longam incomitata uidetur Ire uiam. Martialis, Te tamen ut uideam, duo millia non piget ire: Vt te non uideam, quatuor ire piget. Qua ratione actiua nimirum censeri possunt, cum etiam passiuam interpretationem recipiant, ut in multis uidere licet. Ouidius, Iam tertia uiuitur ætas. Plinius in duodecimo, Siue queis uita degi non poßit. Cicero de Finibus, Ea uita quæ ex summo bono degitur. Martialis, Tota mihi dormitur hyems. Terentius in Adelphis, Excurso spatio. Quinetiam absolute accepta, id est, citra ullum accusatiuum, hæc eadem paßiuam uocem accipiunt: ut, Curritur, statur, itur. Ouidius, Viuitur ex rapto. Iuuenalis, Curritur ad uocem iucundum & carmen amicæ Thebaidos. Sic tamen idipsum subauditum habent pro nominatiuo, quod absoluta eorum in o, pro accusatiuo: ut Curritur, pro cursus curritur: Sicut Curro, pro curro cursum. Talia enim, qualia sunt, tum illud Ciceronis ad Trebatium, Sed nihil à me inseruitum est temporis causa. Tum ad uxorem, Minus est erratum à uobis: desiderare nominatiuum non uidentur. Sunt enim, Nihil, & minus, nominatiui. quod declarant actiua, Nihil inseruiui, Minus errastis. Ita uidelicet dicta, sicut aliquid

uel multum inſeruiui, uel erraui. Vocauimns hæc *in- tur finita, alibi tertium paßiuorum genus: ſicut illa in o, tertium actiuorum.* Ablatiuum *tamen perſonæ actricis, modo his damus, quoties uidelicet ipſam defi- nire in animo eſt, ut* Cæſar *de bello* Gallico. Cum *ab hoſtibus conſtanter ac non timide pugnaretur. pro eo quod eſt, cum hoſtes pugnarent.* Modo *omittimus, ubi uidelicet de ea definienda non laboramus: ut,* Itur *in antiquam ſyluam.* Sic *enim tralatitiuis ad omnem perſonam & numerum eſt ſermo, ut ex interpretatio- ne actiua patet.* Statur *enim cum per ſe pronuntiatur, pro eo quod eſt, ſto, ſtas, ſtat, ſed & ſtamus, ſtatis, ſtant, accipi indifferenter poteſt, prout materiæ condi tio poſtulat.* Nec *tamen cum hoc genus paßiua per a- ctiua interpretamur, protinus ea eſſe actiuæ ſignifica- tionis putabimus, ſicut ueteres* Grammatici *cenſent:* Non *magis profecto quàm alia paßiuorum genera, quorum non minus ſignificatio reddi per actiua poteſt. ut,* Cædimur *ab hoſtibus,* Cædunt *nos hoſtes.* Doceor *à te,* Doces *me.* Doceris *à me,* Doceo *te.* Illud *non omit tendum, in huius generis paßiuorum temporibus ijs quæ* Latini *non aliter, quàm periphraſi, hoc eſt, cir- cuitione explicant, participium ſub neutro genere dun taxat uſurpari: ut,* Reclamatum *eſt,* Itum *eſt,* Con- *clamatum eſt.* Mihi *quoq; placet à pleriſq; per o, fini- tis uerbis non modo neutris, eiuſmodi paßiua uerba trahi poſſe: quando omnia quoq;, ſicuti alibi diximus, abſolute, ideoq́; ut neutra uſurpari poſſunt.* Ab *actiuis ut ſi quærenti, quid agatur reſpõdeas, legitur aut ſcri bitur.* Terentius, Tum *ſi quis eſt, qui dictum in ſe incle*

mentius

mentius exiſtimat. Cicero ad Atticum, *Cum ad me aditum eſſet ab ijs, qui dicerent à ſe intolerabilia tributa exigi.* (Adeo) *enim* Priſciano *actiuum eſt. Quod ex paßiuo eius probat apud* Ouidium *in quarto* Faſtorũ, Sol *aditus. Quam quæris, ait, ne uana labores,* Nupta Iouis *fratri tertia regna tenet.* Plinius *de canibus,* Q*uidam ſi unus gignatur, nemo die cernere: ſi gemini, decimo, & ab ea quæ femina ſit, ex primipara genita, citius cerni.* Idem *quoq; in decimoottauo ait,* Si *inter arbores uitesq; aretur.* Mihi uero (Aro) A*ctiuũ eſt, tametſi in prima perſona paßiuum non recipit.* Et *plane neceſſe eſt ab actiuis quoq; hæc deduci, tametſi non tanquam ab actiuis, ſed abſolutis: cum aliter reſpondere apte ad quærentem quid agatur, ſubinde non poßis.* A *neutris uero præterquam fortaſſe ab ijs quæ in ſco deſinunt. ut* Virgil. I*tur in antiquam ſyluam.* Terentius, Q*uid agitur? ſtatur.* Idem, In *ignem poſita eſt: fletur.* Plautus, Q*uaſi cum caletur, cochleæ in occulto latent.* V*erum accuſatiuus is, quem abſolutis dedimus, in ablatiuum auctoribus ſæpe mutatur.* Plaut. *in* Mil. *Diu uideor uita uiuere.* Idem *in* Perſa, Vt *memineris, dum uita uiuas.* Seneca, *Non licet inquam ire recta uia.* Suetonius *in* Aug. Morte *obijt repentina.* D*ifficilior in reliquis neutris, conſtructionis ratio eſt, nẽpe ijs, quæ tranſitum in aliã perſonam faciunt: atq; haud ſcio an eiuſmodi, quæ aliter quàm per ſingula trahi cõmode non poßit. Quod tametſi promptum non eſt, non tamen ideo referendus pes eſt: cũ haud fruſtra, aut auguror, ab æquis æſtimatoribus ueniã ſperauero, ſi plurima cõplexus, pauca relinquam, quæ haud difficulter*

culter ſtudioſi ſuis locis inſerant. Nec *ignoro per quoſdam locos à pleriſq; ſolere hæc tradi, dicentibus quæ ad fauorem, occurſum, auxilium, famulatum, obſequium, reſiſtentiam, & ſimilia pertinent, hæc datiuum poſcere.* Mihi *ſatius uiſum eſt ſingillatim ea recenſere tentare, quàm nihil minus uerborum, ſi locos eiuſmodi ponerem, exceptionibus conſumere.*

FERVNTVR *igitur huius generis in datiuum hæc,* Parco, *obedio, ſeruio, inſeruio, placeo, diſpliceo, obtempero, ſatisfacio, benefacio, malefacio, acquieſco, ſubuenio, ſuccurro, occurro, obſiſto, obſtrepo, reclamo, obſto, repugno, faueo, ſtudeo, aſpiro, noceo, officio, adſto, hæreo, adhæreo, incumbo, impendet, imminet, tempero pro moderor, propinquo, fido, confido, inuigilo, inſto, ſuccenſeo, præſideo præſto, præualeo, præniteo, benedico, maledico, conſulo pro conſilium do & proſpicio.* Præterea *quæ à uerbo (*Sum*) componuntur, ut* Adſum, *obſum, deſum, præter poſſum.* Sunt *& alia, quæ in datiuum feruntur, ſed fere cum infinito à priore, de quibus mox.*

Ex *ijs quæ enumerauimus, eá quæ per* o, *finiuntur (ſicuti abſoluta quæ diximus)* Paßiuum *tertiæ perſonæ recipiunt: ut* Seruitur, *placetur, reclamatur.* Qui*bus illa etiam communia ſunt, quæ tum de recto à priore deſiderato, tum de ablatiuo cum præpoſitione à tergo & admiſſo & omiſſo in tertio paßiuorum genere ſupra diximus, præterquam datiuus ipſius neutri in* o. *ut* Cicero de Officijs, Occurritur *autem nobis & quidem à doctis & eruditis, pro docti & eruditi occurrunt.* Idem *ad* Lentulum, Eius *orationi uehementer*

ab omnibus reclamatum eſt pro, omnes reclamarunt. In horum numerum referuntur tria illa, tametſi ſub uoce actiua, Benefit, Malefit, Satisfit. Quibus autem neutris ſpatium interuallum'ue ſignificatur, hæ accuſatiuum ſibi ſubijciunt eius dictionis, quæ ſpatij uel interualli menſuram ſignificat: ut, Patet, porrigitur, diſtat, abeſt cum ſynonymis. Virgilius, Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo, Tres pateat cœli ſpatium non amplius ulnas. Cic. Cum abeſſem ab Amano iter unius diei. Ouidius, Millia qui nouies diſtat ab urbe decem. Cicero ad Tironem, Is locus eſt citra Leucadem ſtadia centum uiginti. Curtius, Aedificia non ſunt admota muris, ſed fere ſpatium unius iugeris abſunt. Idem accuſatiuus & actiuis, paßiuisq; aliquando ſuccedit: ut Columella, Campeſtris locus alte duos pedes & ſemiſſem infodiendus eſt. Accliuis regio tres. Præruptio uero collis uel in quatuor pedes uertendus. Vbi etiam præpoſitio adiecta cernitur. Sæpe etiam hoc genus per ablatiuum interpretantur auctores. Ouidius in Ibin, Iugeribusq; nomen ſummus qui diſtat ab imo. Virgilius, Nec longis inter ſe paßibus abſunt. Plinius in V. A tergo eius mons Libanus orſus, centum quinquaginta ſtadijs Zamyram uſque porrigitur. Idem de Palmira urbe, Abeſt à Seleucia Parthorum, quæ uocatur ad Tigrim, D. triginta ſeptem millibus paſſuum. A proximo uero Syriæ litore, CC. quinquaginta duobus millibus paſſuum. Et Damaſco, XXVII. millibus.

IN ABLATIVVM uero tranſeunt hæc, Affluo, abundo, exubero, gaudeo, careo, egeo, indigeo, ſuper-

ſuperſedeo. Plautus, *Adeo ut frumento affluam.* Quintilianus, *Abundat dulcibus uitijs.* Virgilius in Georgicis, *Nec requies quin aut pomis exuberet annus, Aut fœtu pecorum.* Ouidius, *Morte carent animæ.* Terentius, *Vt malis gaudeant alienis.* Ouidius, *Arte egeo nulla.* Valerius Maximus, *Malo uirum pecunia, quàm pecuniam uiro indigentem.* Huius quoque paßiuum protulit Plinius, *de auibus Seleucidibus, Nunquam conſpectis niſi cum præſidio earum indigetur.* Cicero Sulpitio, *Superſedeas hoc labore itineris.* Idem in arte Rhetorica, *Exemplorum multitudine ſuperſedendum eſt.* Ex ijs nonnulla et genitiuum admittunt. Lucilius, *Quarum abundemus rerum, & quarum indigeamus.* Terent. *Omnes labores mei leues fuere, præterquam tui carendum quòd erat.* Sed hæc antiquiora. Cicero, *Quid eſt quod in hac cauſa defenſionis egeat?* Terent. *Quaſi tu huius indigeas patris.* Gaudeo uero, & cum accuſatiuo legitur, ſed uetuſte. Terentius, *Quem ſcio mea ſolida ſolum gauiſurum gaudia.*

AT CVM *infinito à priori intranſitiue iunguntur hæc,* Accidit, Contingit, Euenit, Conuenit. *ut* Ter. *Non conuenit una ire cum amici imperatorem in uia.* Placet, libet, licet. Eſt pro licet. *ut* Virg. *Cernere erat.* Expedit, liquet, patet, conſtat, ſufficit, uacat. Ouidius. *Non uacat exiguis rebus adeſſe Ioui.* Reſtat, præſtat. Saluſtius. *Non'ne emori per uirtutem præſtat, quàm uitam per dedecus amittere?* Supereſt, dolet. Terent. *Dolet dictum imprudenti adoleſcenti & libero ſubauditur enim, eſſe.* Et, certum eſt. Virgilius. *Certum eſt in ſyluis inter ſpelæa ferarum Malle pati.* Item. Terentius,

tius, Ita *facere certum eſt*. Et, *ſtat*, *pro certum eſt*. Virgil. Stat *caſus renouare omnes*. Horum *pleraque cum datiuo ſicuti neutra illa, quæ ſingillatim enumeraui, iunguntur*. Exempla *horum à me deſiderari ſcio; ſed cum dubia eſſe non arbitror, non eſt conſilium his quærendis tempus conſumere, quod magis dubijs eſt reſeruandum. Quod genus eſt, quod hoc loco æſtimandum cenſeo, nunquid infinitus modus quando eum datiuus ſequitur, pro nominatiuo horum ſit habendus. ut in illo* Horatij, E*ia quid ſtatis? nolunt*. Atqui *licet eſſe beatis. quum datiuus ille, beatis, cum datiuo, uobis, qui poſt uerbum, licet, neceſſario ſubauditur, eiuſdem ſit perſonæ*. Sed *plane hæc locutio naturalis non eſt, ſed figurata, datiuo poſteriore in accuſatiui loco per* E*nallagen poſito, & ad finiti uerbi datiuum pro infiniti accuſatiuo relato*, Licet *eſſe beatis, pro* Licet *eſſe beatos. Quo etiam modo auctores paſſim loquuntur*. Terent. E*xpedit bonas eſſe uobis*. Et Quintilia. Proc*uratorem tibi eſſe non licuit*. Non *omittendum* Lauren*tio auctore*, E*ſt, cum pro*, Licet, *accipitur, niſi cum negatione ab oratoribus non uſurpari: ſed docebimus in helleniſmis etiam apud oratores tum in affirmatione, tum negatione legi*. Sunt *qui obſeruent, ſtat, &, certum eſt, ex temporibus præſens ſemper poſcere, ut tum in ſupra poſitis exemplis, tum in illo*, Stat *conferre manum*. Fit *tamẽ hoc in pleriſque uel per ſubauditionem alterius uerbi, uel per* E*nallagẽ, ut in figuris dicetur*.

PRIVATIM *uerbũ* Sum *uariam, præter cætera neutra, cõſtructionẽ recipit*. Nã *& in patriũ caſum fertur eius rei, quæ poſsidẽtis rationẽ exhibet: ut pecus*

eſt

eſt Melibœi. Exhibet *autem poßidentis perſonam, quicquid, modo loqui poßit, de præcedente appellatiuo uel proprio, poſſeßiuum pronomen, meus, affirmare poteſt, ut in propoſito exemplo genitiuus,* Melibœi, *reſpectu nominatiui, pecus, eiuſmodi perſonam repræſentat, cum poßit* Melibœus *dicere,* Pecus *eſt meum.* Tranſit *& in datiuum, cum id per, habeo, interpretari licet: ut* Eſt *mihi iniuſta nouerca. pro eo quod eſt,* Habeo *iniuſtam nouercam.* Virgilius, Eſt *mihi diſpa ribus ſeptem compacta cicutis* Fiſtula. Recipit *autem & alium ſubinde datiuum ab hoc omnino diuerſum, nempe ſignificantem id quod accedit, alias ſuper iam dictum: ut* Eſt *mihi lucro, uoluptati, curæ, uſui, honori, infamiæ.* Alias *ſolum: ut,* Exemplo *eſt* Regulus. Et, Ea *res quæſtioni diu fuit.* Sed *in his datiuus pro nominatiuo poſitus uidetur, quòd nominatiuum eius loco poſitum in eiuſmodi elocutione non raro inuenias ut* Plinius *in* Præfatione, Et *ob id magna inuidia fuere ea omnia.* Cicero *ad* Quintum *fratrem,* Tanta *inuidia ſunt conſules propter ſuſpicionem pactorum à canditatis præmiorum.* Ouidius *in* Faſtis, At Deus *obſcæna nimium quoq; parte paratus,* Omnibus *ad lunæ lumina riſus erat.* Idē de Triſtibus, Quò *uereare minus, ne ſim tibi crimen amicus: inuidiam, ſi qua eſt, auctor habere poteſt.* Idem *alibi,* Tu *procul abſenti cura futurus eris.* Terentius *in* Phormione, Quantus *metus eſt mihi, uenire huc ſaluum nunc patruum* Geta? Cicero Attico, Me *in cuius exercitu ſpem illius exercitus habuit, idem non aſſequi dedecus eſt meum.* Non *dißimile certe uidetur & illud* Ciceronis *pro lege* Ma nilia,

nilia, Veruntamen *illis imperatoribus laus eſt tribuenda*, *quod egerunt : uenia danda*, *quod deliquerunt*. Videtur *& accuſatiuum ſic uſurpaſſe* Cicero ad *atticum*, Accipiam *dolorem, mihi illum iraſci : ſed multo maiorem, non eſſe talem, qualem putaſſem*. Sed *hic aliud eſt uerbum*. Ceterum *frequentißimus eſt datiui uſus, etiam alijs uerbis non paucis communis : ut*, Do *pignori, & do tibi pignori*. Habet *me deſpectui*. Plinius *naturalis hiſtoriæ*, Sanqualem *auem atque* Minusculum *augures* Romani *magnæ quæſtioni habent*. Datur *nuptui*. Cano *receptui*. Plaut. Menæh. Bene *merentem tibi hades deſpicatui*. Idem, Aliam *poſthac inuenito, quam habeas fruſtratui*. Horat. Nec *timuit ſibi, ne uitio quis uerteret olim*. Virgil. Venturum *excidio* Libyæ. Terentius, Poſtulare *id ſibi apponi gratiæ*. Idem in Adelph. Tu *nunc id tibi laudi ducis, quod feciſti inopia*. Virg. Fiſtula, Damœtas *dono mihi quam dedit olim*. Verum *poſt hæc omnia uerba datiuum per* In, *uel ad, cum accuſatiuo interpretantur aliqui, quaſi octauus ſit caſus*. In *pignus, in deſpectum, ad nubendum, in uitium, ad opus, in excidium*. Item, *ut* Donatus *uult*, In *gratiam*. Qualis *etiam interpretatio & poſt uerbum*, Sum, *accommodari interdum poteſt : ut*, Ne *ea res infamiæ ſibi eſſet. pro ad infamiam*. Poſſunt *nonnulla ex ijs & per proprium caſum uerbi explicari, iuxta prius poſitum* Ciceronis *exemplum*. Per *accuſatiuum ſic*, Do *tibi pignus*. Et Venturum *excidium* Libyæ. Et Id *ſibi apponi gratiam*. Et Tibi *ducis laudem*. Et Quam *mihi dedit donum*. Et, Ne *ea res ſibi eſſet infamiæ*. Tranſit *non minus tum uerbum ipſum*,

tum etiam participium eius ens (quod tamen ſemper ſupprimitur) & in ablatiuum eius appellatiui, quod perſonæ, quæ præceſſit, omnino partem aliquam corporis animi'ue ſignificet, utiq; quum adiectiuũ aliquod adiunctum habet, quod qualitatem aliquam rei per appellatiuum ſignificatæ demonſtret, & cum ipſo appellatiuo intranſitiue conſtruatur. Et uerbum quidẽ: ut Cæſar erat procero corpore, & acri ingenio. Suet. in Cæſare, Reliqua militia ſecundiore fama fuit. Terent. Leno ego ſum, at ita, ut uſquam fuit fide quiſquam optima. Participium ens. ut Idem, Forte unam aſpicio adoleſcentulam Forma. SO. bona fortaſſe. SI. & uultu Soſia, Adeo modeſto, adeo uenuſto, ut nihil ſupra. Quo genere etiam per, habeo, exponitur. ut Cæſar habebat procerum corpus, & acre ingeniũ. Et adoleſcentulam habentem formam, & uultum, &c. Dixi, Eius appellatiui, quod perſonæ quæ præceſſit, omnino partem aliquam corporis animi'ue ſignificet, nequis ſicut Gellius, recte dictum putet, Picus Quirinali lituo erat. De quo in ſyllepſi plenius. Et hic quidem per ablatiuum ſermo, fere perpetuus eſt oratorum: quem tamen etiam per genitiuum ſæpe prolatum legas. ut Cæſar erat proceri corporis et acris ingenij. Plin. Animal ſtridoris horrendi. Columella, Veruntamen ab aſpectu non aliter probari debet, quàm ut ſit ampliſsimi corporis, ceruice ualida, robuſtis ac latis coſtis, pectore muſculoſo & uaſto, femoribus lacertoſis, ceruicibus compactis, & coloris nigri uel maculoſi. Vbi ambæ conſtructiones (ut ſæpe alibi apud eum) ſunt miſtæ.

Inter-

Interdum adiectiuum huiuſmodi cũ aliquo, quod præcedit, intranſitiue conſtruitur, & appellatiuum ipſum in ablatiuo ponitur. Quæ ratio hiſtoricis frequens eſt. Saluſtius, At ex altera parte C. Antonius pedibus æger, quòd prælio adeſſe nequibat, M. Petreio legato exercitum permittit. Et Cornelius Celſus, At imbecillis ſtomacho, quo in numero magna pars urbanorum, omnesq; pene cupidi literarum ſunt. Plini. Inuenimus in monumentis, Salamiæ Eutimenis filium, in tria cubita triennio adoleuiſſe, inceſſu tardũ, ſenſu hebetem, & iam puberem factum, uoce robuſta abſumptum contractione membrorum ſubita triennio circumacto. Martial. Caſtus moribus, integer pudore, Velox ingenio, decore felix. Idem, Crine ruber, niger ore, Breuis pede, lumine læſus. Nonnunquam in accuſatiuo, ſed Græco more & poetis dũtaxat: ut Nuda genu. Hic modus multorum etiam abſolutorum, & omnium paſsiuorum cum ſuis participijs communis eſt: ut Lædor uel læſus manum. Pallet uel pallens labra. Extenditurq; nonnunquam ad extrinſecus poſita, preſertim per participia præteriti temporis. ut Ouid. Illa ſuper ſuras tunicam collecta miniſtrat. Horatius, -Hæc recinunt iuuenes dictata ſenesq;, Læuo ſuſpenſi loculos, tabulamq; ſiniſtro. Ouid. -Viridesq; manu ſiccata capillos, Fluminis Alphei ueteres narrauit amores. Videnturq; per hæc participia explicari Græcorum indefinita tempora, quaſi συλλέξασα & ξηράνασα, ut in ſuperiore libro diximus.

TRIA neutrorum generis defectiua ſunt, quæ in genitiuos, ut Grãmaticis placet, ferantur, intereſt,

 refert,

refert, & eſt. Liuius, *Si nihil intereſt regis, peto ut, dum dico, uinculis liberer.* Saluſtius Iugurth. *Faciendum aliquid, quod illorum magis quàm ſua retuliſſe uideatur.* Cicero Attico, *Scio quanti reipublicæ ſit omnes copias in unũ locum primo quoq; tẽpore cõuenire.*

DEPONENTIVM *uerborum quæcunque actiue ſignificationis ſunt, actiuorum iure, in accuſatiuos perſonæ patientis tranſeunt.* Virgilius: *Siluestrem tenui* Muſam *meditaris auena.* Talia ſunt. *Aucupor, alloquor, conſolor, deprecor, æmulor, fateor, furor, gratificor, hortor, imaginor, lucror, metor, nanciſcor, opperior, percõtor, queror, reor, truncor, uenor. Quæ ſiquis colligere literarum ordine ad communem utilitatem uelit, non inutilem laborem ſumat.* Longe *uero utiliſsimum, ſi omne deponentium genus ſic colligere tentet: cum doctis quoque nõnunquam imponant qui ea ſub actiuorum uoce nonnunquam uſurpent. Quædam infinitum poſt ſe recipiunt: ut* Molior, *inficior, reor, opinor, uereor, hortor, gratulor.* Virgilius, Hortamur *fari.* Ouidius, Gratulor Oechaliam *titulis accedere noſtris.* Duo *ſunt quæ in genitiuum uel accuſatiuum tranſeunt,* Reminiſcor *& obliuiſcor.* Virgi. Oblitusq́; *ſui eſt* Ithacus. Idem, *Hinc iam obliuiſcere* Graios. Terentius, *Eius reminiſcor.* Miſereor *uero in genitiuum.* Virgil. Miſerere *laborum.* Rariſsime *uero in datiuum.* Cicer. in Tuſcul. *Patris peſtibus miſerere.*

SED *quibus neutrorum abſolutorum ſignificatio eſt, ea quoque quoniam ſignificato ſuo auditori ſatisfaciunt, nominatiuo à priori contenta, caſum in trãſitione non exigunt.* Talia *ſunt* Altercor, *aurigor,*

bacchor,

bacchor, cachinnor, crapulor, concionor, cunctor, digladior, defetiſcor, expergiſcor, epulor, fabulor, confabulor, frumentor, gradior, geſticulor, digredior, congredior, progredior, ingredior, progradior, graſſor, iocor, lacrymor, lignor, labor, luctor, meridior, nictor, nugor, naſcor, renaſcor, orior, exorior, obſonor, otior, proficiſcor, poetor, prælior, pergræcor, prophetor, præuaricor, ratiocinor, reuertor, rethoricor, rixor, ruſticor, ſcortor, ſpatior, ſermocinor, tumultuor, triſtor, uerſor, uillicor, uerecundor, uociferor, uelitor. Huius etiam generis abſoluta quæ motum ſignificant, ſicuti ſimilia neutra, in penultimum participiale feruntur: Proficiſcor, gradior, reuertor uiſum. ſolutio etiam hoc ſupino in alterum, ſicuti in neutris, Reuertor ad uidendum.

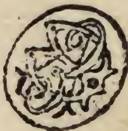
Reliquum deponentium neutrorum genus, quod ſcilicet ab agente in aliam perſonam tranſitum facit, ſicuti ſimilia neutra, partim in datiuum fertur: Auxilior, aſſentior, aſſentor, adulor, aduerſor, blandior, dominor, fœneror, famulor, grator, inſidior, iraſcor, lenocinor. Plinius, Cum illi neceßitas lenocinetur. Medeor, moderor, medicor Virgil. Et ſenibus medicantur anhelis. Hoc & accuſatiuum recipit. Virgilius, Sed nō Dardaniæ medicari cuſpidis ictum. Minor, minitor, obſequor, palpor. Plautus, Obſeruatote quàm blande mulieri palpabitur. Refragor, ſuffragor, Adulor autem & cum accuſatiuo legitur. Tacitus. Tigillinum aut quem alium potentium adulatus eſt. Hoc & actiua uoce legitur. Valerius Maximus, Si Dionyſium non adulares, illa non eſſes. Et huius paßiuũ, Cicero in Offic. Nec adulari nos ſinamus. Palpo quoque pro

palpor, accuſatiuo iungitur. Iuuenalis, *Quem munere palpat charus.* Gratulor *quoq; cum accuſatiuo.* Cicero *in* Vellem, Et *uoce maxima uictoriam gratulatur.* Partim *uero tranſit hoc genus in ablatiuum: ut* Vtor, *abutor, fruor, fruiſcor, pro fruor.* Metell. Domit. Ego *neq; aqua nec igni careo, ſed ſumma gloria fruiſcor.* Liuius, *Quòd annixurus pro ſe quiſque ſit, ut cum ſuam uicem functus officio ſit, parentum, etiã patriæ expleat deſiderium.* Defungor, *ueſcor, potior.* Præterea *alia fortaßis ratione,* Delector, *lætor. ut Aſpice uenturo lætentur ut omnia ſeclo.* Hoc *& accuſatiuo iunxit* Cicero *ad* Marium, Vtrunque*, lætor, & ſine dolore corporis te fuiſſe, & animo ualuiſſe.* Alia *etiam, glorior.* Cæſar *de bel.* Gall. *Quòd ſua uictoria tam inſolenter gloriarentur.*

HACTENVS *uerborum primas & ſimplices tranſitiones, per quinque uel potius tria genera perſtrinximus.* Deinceps *geminatas (* διαβάσεις, Græci *uocant) referemus. quæ tamen in uno actiuorum genere maxime ſpectantur.* Ex *ijs igitur quædam præter accuſatiuum, etiam in genitiuum uel ablatiuum feruntur.* Ea *ſunt quæ ad accuſationẽ, crimenq; pertinent: ut* Arguo, *accuſo, ago, alligo, arceſſo, aſtringo, damno, cõdemno, incuſo, inſimulo, poſtulo pro accuſo.* Cicero *pro* L. Sylla, *Qui alterum coniurationis accuſet.* Aemi. Probus, *Accuſatus hoc crimine.* Idem Pauſania, *Accuſatus capitis abſoluitur.* Terent. *Hic furti ſe alligat.* Plaut. *Ita eum furto alligat.* Idem *in* Pœnulo, Furti *ſe* Aſtringit. *Suetonius in* Cæſare, Ne *hoſpitem aut negligentiæ, aut ruſticitatis uideretur arguere.*

Solinus,

Solinus, Peccato argutus. Et in Rhetoricis ad Heren. *Arceßitur Cepio maieſtatis*. Cicero de Offic. Nequem unquam innocentem iudicio capitis arceſſas. Et in Rhetoricis ad Heren. *Maiores noſtri ſiquando peccati mulierem damnabant*. Cicero in Tuſcul. *Capite damnatos morte mulctauit*. Idem ad Tironem, *Etiam ſceleris condemnat generum ſuum*. Idem ad Curionem, *Quare ſi in me iniquus es iudex, condemnabo ego te eodem crimine*. Plautus, *Qui alterum incuſat probri, ipſum ſe intueri oportet*. Terent. *Si herum inſimulabis auaritiæ, male audies*. Hyſipyle Iaſoni, *Vtinã temeraria dicar Criminibus falſis inſimulaſſe uirum*. Sueton. in Cæſare, *Conſularem & triumphalem uirum repentudarum poſtulauit*. Similem his conſtructionem habet, *abſoluo*. Cicero ad Herenn. *Caius Cælius iudex abſoluit iniuriarum eum, qui Lucilium poetam in ſcena nominatim læſerat*. Liu. *Latæ deinde leges, quæ conſulem regni ſuſpitione abſoluerent*. Sunt ex ijs & quæ Syncategorematicos conſtruantur. Gell. *Quàm Timarchum de pudicitia grauiter inſigniterque accuſauerit*. Cicero. ad Herenn. *Lex uetat eum, qui de pecuniis repetundis damnatus ſit, in concione orationem habere*. His accedit &, *mulcto*. Qu. Curtius, *Is quoque inſulas præſidiis occupat, pecunia mulctat*. Sunt tamen certa nomina, ut recte Laurentius notauit, quæ poſt huiuſmodi uerba, non niſi in ablatiuo poni ſoleant, qualia ſunt huiuſmodi partitiua, Vterq;, neuter, nullus, alter, alius, & ambo. Quibus fortaſſe accedant & ſuperlatiua: ut accuſes'ne hunc furti, an

 ſacri-

ſacrilegij, an utroque, uel ambobus, uel neutro? Item, *Accuſes'ne hunc furti, an ſacrilegij, an inceſti, an omnibus, uel an nullo, uel an maximo ex ijs?* Ex quo apparet *non inepta coniectura eorum, qui genitiuos post huiuſmodi uerba per eclipſin ablatiui alterius appellationis* Crimine, *uel ſimilis cuiuſquam pronunciatos putant.* Quædam *in accuſatiuum & genitiuum tranſeunt: ut* Admoneo, *commoneo.* Saluſtius, Sed *quoniam tanti uiri tempus admonuit,* Quintilianus. *Grammaticos ſui officij commonemus.* Admoneo *uero, & cū præpoſitione* συγκατηγορηματικῶς. Cicero *in quarto epiſtolarum,* Putaui *ea de re eſſe admonendum.* Quædam *cum accuſatiuo etiam datiuum recipiunt, ſed eius rei quæ ad quæſtionem* Cui, *apte redditur: ut,* Confero, *comparo, do, reddo, impero, præcipio, ueto, prohibeo nuncio, indico, uindico, addico, mitto, remitto, oppono, obijcio, ſpondeo, promitto, ſubmitto, ſubijcio, cum ſynonymis.* Item, Dedo, *deuoueo.* Cæſar Comment. Neque *adhuc hominum memoria repertus eſt quiſquam, qui eo interfecto, cuius ſe amicitiæ deuouiſſet, mori recuſaret.* Ouidius, Deuoueo, *capi triſtia bella tuo.* Et *ſine datiuo:* Idem in Ibin, Illum *ego deuoueo, quem mens intelligit* Ibin. Præterea *quæ à præ, uel ante, componuntur utique actiua: ut* Præpono, *antepono hunc illi.* Idem *faciunt & deponentia ſimilis generis: ut* Loquor, *fateor, teſtificor, polliceor, gratificor hæc amicis.* Etiam *obſequor: ut* Terentius, Cœpi *his omnia facere, obſequi quæ uellent.* Ex *ſupra dictis quædam pro datiuo accuſatiuum cum ad, recipiunt,* Scribo, *reſcibo:* Mitto, *remitto.*

Sunt

SVNT *quæ alterum recipiunt accusatiuum, cuiusmodi sunt hæc,* Doceo, *erudio, edoceo, peto, posco, reposco, postulo, rogo, oro, exoro, obsecro, precor, flagito, exigo, exuo, celo, induo, cingo, percontor, admoneo, hortor, moneo. ut* Cicero *ad* Trebatium, *Silij causam te docui.* Statius Thebaid. Et *quæ tu leges præceptaq; fortia belli* Erudijt, *genitrix nimium didicisse queretur.* Gellius, *Græcas literas eruditus.* Salustius, Per *legatos cuncta edoctus.* Tacitus, Experimentis *cognitum est* Barbaros *malle* Romam *petere reges, quàm habere.* Plin. *Qui* Lusitaniam *&* Taraconensem *accolunt, iura* Cordubam *petunt.* Virg. Pacem *te poscimus omnes.* Plaut. *Quam tu uirginem me reposcis?* Cicero, Hoc *te uehementer etiam atque etiam rogo.* Terent. Primum *hoc te oro.* Plaut. Hāc *ueniam illis sine te exorē.* Cic. Hoc *te obsecrat.* Lucan. Dux *etiam uotis hoc te fortuna precatur.* Cicero *pro* Plancio, Dicendum *est id, quod ille me flagitat.* Idem *de legibus.* Te *ueritatem exigant.* Virgil. Troianos *exue cestus.* Ouid. Hoc *te celauimus unum.* Hoc *aliter quoque* Cicero *in epistolis,* Bassus *noster de hoc me celauit.* Martial. Dum *mutat cultus, induiturq; togam.* Virg. Et *inutile ferrum* Cingitur. Plaut. Sunt *quæ te uolumus percontari.* Terent. Ridiculum *est te admonere me istud* Clitipho. Cice. *in* Catilinam, Quod *te iandudum hortor.* Teren. Ni *metuam patrem, habeo pro illa re illum quod moneā probe. Sunt ex ijs non pauca, quæ pro altero accusatiuo ablatiuum cum præpositione recipiant.* Cæsar *de bello* Gallico, Qui *de suo aduentu doceant.* De *ijs, quibus peti aliquid significatur, mox plura.*

Alterum

ALTERVM etiam accuſatiuum accipiunt & quæ uocandi actiua uocantur: ut Vocas me Didymũ. Nomino te Iulium. Et cum his facio & præſto: ut Facio te arbitrũ. Præſta te eum mihi, qui à teneris unguiculis et cognitus. Sunt et quæ accuſatiuũ ablatiuo excipiant, qualia ſunt, Spolio, priuo, emungo, uiduo, ſepono, onero, exonero, fraudo, leuo, uacuo, impertio, participo, impleo, cõpleo, expleo, imbuo, inſtruo, libero, munero ſiue muneror, dignor, afficio, proſequor, cõmunico, expedio, oblector, delibuo, abdico, conficio & conficior. Virg. Poſtquam illum uita uictor ſpoliauit Achilles. Cice. Graui teſte priuatus ſum, patre tuo clariſſimo uiro. Hora. Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto. Ter. Emunxi argento ſenes. Cic. in epiſt. Homines nequiſſimi quibus te onerarunt mendacijs? Ter. Hos quoq; amicos eius exoneraſtis metu. Idem, Ego nunc mihi ceſſo, qui non humerum hũc onero pallio? Virg. Quem regno Heſperiæ fraudo, et fatalibus aruis. Idẽ, Ego te hoc faſce leuabo. Ter. Plurima ſalute Parmenonem ſummum ſuum impertit Gnatho. Plau. Nam ille non potuit, quin aliquam familiarem ſuo ſermone participauerit. Hoc et in genitiuum. Idem, Paternum ſeruum ſui participat conſilij. Virg. Impleuitq; mero pateram, pinguisq; ferinæ. Idem, Vterumq; armato milite complent. Ter. Atque animum eius expleam gaudio. Colu. in x. Quibus liquoribus mũdam lanam imbuere oportebit. Idem, Nonnulli ſtrenue fabricant nauigia, nec conſummata, proinde inſtruũt armamentis miniſtrisq;. Horat. Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem Teſta diu. Terent. Obſecro te quàm

primum

primum hoc me miserum libera metu. Et cum præpositione. Cicero, Nihil antiquius fuit, quàm ut te à sceleratorum hominum calumniis liberarem, Macrob. Regni eum societate munerauit. Cicero in Oecono. Homo ex eo numero hominum, qui apud nos hoc nomine dignantur. Item Virgilius, Haud equidem tali me dignor honore. Cicero, Magno me dolore affecissent tuæ literæ. Hoc & absolute legitur: ut, Hoc magis afficit. Sic & passiuum eius. Columel. Pulmo totus afficitur. Cic. in Ver. Iste iratus hominem uerbis uehementioribus prosequitur. Plau. Communicabo te semper mensa mea. Terent. Te hoc crimine expedi. Solin. Vnguentis eum delibuit. Liuius, Dictator magistratu se abdicauit. Cice. Plagis confectum ante oculos tuos cecidisse. Quædam ex iis & cum genitiuo super accusatiuum construuntur. Plautus, Hæ res uitæ me soror saturant. Virg. Postquam dextra fuit cædis saturata. Liuius, Adolescentem suæ temeritatis implet. Plaut. Amph. Erroris ambo ego illos et dementiæ complebo. Cice. in Verr. Completus iam mercatorum carcer esset. Virg. Implentur ueteris Bacchi, pinguisq; ferinæ. In ablatiuum super accusatiuũ feruntur & quæ prælationẽ, excessum'ue significant, sed eius rei quæ mensuram excessus demonstrat: ut præfero hunc multo. Paulo illum superat. Aliquanto eum præcedit. Iuuen. Tota cohors pede non est altior uno. Itẽ eius rei, in qua est prælatio uel excessus: ut Præcellit uirtute. Valer. Maximus, Deforme existimans, quos dignitate præstaret ab iis uirtute superari. Non desunt ex actiuis et quæ præter accusatiuũ, ablatiuum quoque cum præpositione

ſitione A *uel ab* συγκατηγορηματικῶς *ſuſcipiant*. Ta*lia ſunt quæ ablationem, ſeparationem'ue ſignificant: ut* Aufero,*eripio,adimo,auello,à te,*Idem *ablatiuus et in datiuum mutari poteſt: ut* Adimo tibi. Item *quibus peti, interrogari'ue aliquid ſignificatur: quippe quæ pro altero accuſatiuorum ablatiuum cum præpoſitione nonnunquam recipiunt: ut* Peto, *poſco,poſtulo,rogo,oro,quæro flagito,interrogo à te*. Sicuti *ex deponentibus,*Sciſcitor *&* *percontor à te.* Cice. *pro* Sylla, Hanc *à me orationem flagitaſſent*. Plaut.*in* Bac. Ego *quidem ab hoc certe exorabo.*Virg. Veniamq; *oremus ab ipſo.* Lucan. Vxor *& à charo poſcet ſibi fata marito.*Cicero *de* Reſp.*aruſp.*Niſi *à ſenatu præſidium poſtulaſſent.*Fab.*in* I X. Quod *precatus à dijs immortalibus ſum.* Cicero Rhetor. I I. Ab *aduerſarijs percontabitur accuſator*. Idem *ad* Memmium, Nunc *à te illud primum rogabo.* Saluſt.*in* Iug. A Metello *petendi conſulatum gratia,miſsionem rogat.*

EORVM *quæ hactenus memorauimus actiuorum,exceptis ijs quæ uocandi dicuntur, communis etiam paſsiuis eſt caſus,qui in diabaſi eſt poſitus,*Accuſaris *à me furti uel furto*. Redduntur *nobis à te literæ.*Doceor *à te literas*. Spolior *à te ueſte*. Superaris *ab hoc multo.*Aufertur *à te ueſtis.* Cum *ſcilicet ſignificatur alterum auferre à te ueſtem*. Induitur *togam*. Petor *à te ueniam,non autem* Petitur *à te ueniam,propter cauſam alibi aſsignatam.*

COM-

COMMVNES OMNIVM VERBORVM CONSTRVCTIONES.

QVAE *deinceps ſequuntur conſtructiones, omni uerborum generi communes ſunt. Quippe omne uerbum in datiuum ferri poteſt eius perſonæ, in cuius gratiam, uel commodum, uel horum contraria, uerbi actio cedit. ut* Virg. Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos. Idem, Poſt mihi non ſimili pœna commiſſa luetis. Ouid. Diruta ſunt aliis, uni mihi Pergama reſtant. Iuuenalis, -Mæchis foliata paratur, His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi. Virg. -Tibi res antiquæ laudis, & artis ingredior. Teren. Siquid peccat Demea, mihi peccat. *Itaque hũc datiuum ueteres per* In gratiam, uel in detrimentum, *ſæpe interpretantur.*

OMNE *præterea uerborum genus ablatiuo iungi poteſt eius rei, quæ inſtrumenti rationem obtinet.* Alo lacte. Cædo uirgis. Placeo obſequio. Curro pedibus. Coerceor uinculis. Premor onere. *Etiam aliis ſingulorum generũ conſtructionibus adhibitis.* Alo te lacte. Coerceor à te uinculis. Placui illis obſequio. *Similiter eius rei quæ cauſam ſignat, ob quam, ſiue propter quam uerbũ de nominatiuo dicitur: ut* Verberat hũc, odio. Vituperat, inuidia. Non donat, penuria. Non prodit, pudore. Pulſus eſt uel exulat, inuidia. *Qua fortaſſe ratione dicuntur illa* Gaudeo, Lætor, Delector tuis commodis.

IAM *omne uerborum genus ablatiuum ſibi ſubiicere*

cere potest eius rei, quæ pretii rationem obtinet, sed ita si appellatiuum sit: ut, Vendidit hic auro patriam. Horat. Eritq; tuus nummorum millibus octo. Liuius, Multo sanguine ac uulneribus ea Pœnis uictoria stetit. Persius, Et cētum Græcos uno centusse licetur. Mart. Paruo cum pretio diu liceret. Pauci appellatiuorum genitiui sunt, qui post non multa uerba pretii rationem habent, Flocci, nauci, nihili, lucri, pili, assis, cum uerbo facio: ut Floccifacio, nihilfacio, lucrifacio. Plau. in Curcul. Respicio uos, nihili meam gratiam facere. Idem in Rud. Minacias ego istas flocci non facio. Virg. Non assis faciunt. Catul. Nec pilifacit. Legitur & in Plauto, Vt præter operam restim sumpti fecerim. Et Terūci faciam. Simile accidit & uerbo pendo. Ter. Ego illum floccipēdere. Idem Aestimo. Catul. Omnes unius æstimemus assis. Ceterum ex adiectiuis octo uel nouem maxime notauit Laurentius, quæ si secum appellatiuum adhibitum non habent, in genitiuo poni semper solent. Sunt autem simplicia quatuor, Tāti, quanti, pluris, minoris. Cōposita quinque, Quantiuis, quantilibet, quanticunq;, tantiuis & tantidem, si modo postremum hoc, adiectiuum est: ut Res tāti ualet, quanti uendi potest. Liuius, Mancipia minora annis uiginti, quæ post proximū lustrum decem millibus æris, aut pluris uenissent, ea quoque decem tanto pluris, quàm quanti essent, æstimarentur, Iuuen. Atque ideo pluris quàm Cossus agebat. Plin. XXXV. Neminem minoris docuit talento. Hor. Quanti emptæ? Paruo. Quanti ergo? Octussibus, Eheu? Iuue. Tanti tibi non sit opaci omnis arena Tagi. Plin. tamen in XII. hoc in abla-

tiuo posuit, si recte scriptum est, Tanto nobis deliciæ et feminæ constant. Iuue. Quanticunque domus constet. Quintilia. In pastu cadauerum hoc unum superat, ut deuectum tantidem uenderes. Cicero in Verrem, Aiebat te tantidem æstimasse, quāti sacerdotem. De Tanti, tamen non inutile notatu sit, quòd aliquando non tam plane ad pretium referri uidetur, quàm aliquid quod magni ponderis sit & æstimationis: ut in illo Didus ad Aeneam, Non ego sum tanti, quod non mediteris inique, Vt pereas, dum me freta longa fugis. &, Vix Priamus tanti, totaq; Troia fuit. Plinius, Tu qui te Deum credis aliquo successu tumens, tanti tamen perire potuisti. Sin eiusmodi adiectiua appellatiuum, quo pretium indicatur, secum habent, in ablatiuo usurpentur, præter Tantidem, quod ablatiuo caret. Et item Pluris quod adhuc notarim. Liuius XXII. Hic miles magis placet, cum pretio minore redimendi captiuos copia fieret. Iuuenalis, Quanto metiris pretio, quod ni tibi deditus essem, Deuotusq; cliens, uxor tibi uirgo maneret. Nec obstat præcepto, uel quod Liuius XXXVII. ait, Sed nequaquam tantum relictum est, quantæ summæ damnatus fuerat. uel Terent. in Andria, Cum faciem uideas, uidetur quantiuis pretii, uel Plaut. in Epid. Fateor me esse minimi pretii. Cum in illo Liuii non tam pretium, quàm multa significetur, ut etiam Laurentius monuit: in aliis appellatiuū aliquod Homo, uel Res, subaudiatur, ut sit, Homo uel res minimi pretii: quale est illud, Agrum in his regionibus meliorem, nec pretii maioris habet nemo. pro neque agrum maioris pretii.

QVATVOR item adiectiua sunt, quorum genitiui in pretio significando post duo illa Interest, et Refert, usurpantur. Ea sunt duo ex iam dictis, quantus, et tantus, & cum his magnus et paruus. Cic. Tiro. Quanquam magni ad honorem nostrum interest quàm primum ad urbem me uenire. Terent. in Phor. Quid tua, malum, id refert? Magni. Rursus duo hæc posteriora cum tribus superlatiuis, Maximus, minimus, plurimus. aliis quoq; uerbis, cuiusmodi sunt, Facio, æstimo, pendo, puto, curo, in pretio indicando genitiuos suos subiiciunt. Aemil. Prob. in uita Catonis, Magniq; opera eius, æstimata est in prælio apud Senam, quo cecidit Hasdrubal frater Annibalis. Teren. in Andr. Merito semper te maximi feci Chreme, Idem Heaut. Tu illũ nunquam ostẽdisti quanti penderes, Idem Adel. Ego quoque à meis amari, & magni pendi postulo. Catul. Noli spernere, nec putare parui. Terent. Tu fortasse quid de me fiat, parui pendis. Cicero in epistolis, A me minimi putabantur. Duobus autem primis Interest, et Refert, apte (ut Laurentius uult) iunguntur, siue accusatiuos, siue etiam aduerbia dicere mauis. Multum, plus, plurimum, parum, paulum, pauxillum, nihil, aliquid & similia: ut Multum refert, Plurimũ interest. Plinius ad Pomp. Fal. Plurimũ interest, quid esse Tribunum putes. Et in eadem, Plurimum interest, quid esse Tribunatum putes.

SANE pauca quædam notantur, quibus addere appellatiuum, uel demere pro arbitrio possis: Magnus, paruus, minimus, paululus, nimius. Terent. Quid agas nisi ut te redimas captum quàm queas Minimo? si nequeas

queas paululo, at quanti queas. Virgilius, Hoc Ithacus uelit, & magno mercentur Atridæ. Horatius, Quanti emptæ? Paruo. Seneca, Conſtat paruo fames. magno faſtidium. Lucanus, Aere merent paruo. Terentius Hecy. Quàm minimo pretio ſuam uoluptatem expleat. Plautus, Paciſci cum illo paula pecunia potes. Valerius Maximus libro v. Magno ubique pretio uirtus æſtimatur. Duo ſunt quibus addi appellatiua non ſolent, Caro, & Vili. Plautus in Epidico, Quanti eam emit? Vili, Declarat idem & uilipendo. Prioris loco, aduerbium legitur: ut in epiſtola Bruti ad Ciceronē, Valde care æſtimas tot annos: niſi caro ſcribendū eſt.

RVRSVS quatuor ſunt comparatiua, quæ ad pretium demonſtrandum ipſa non adhibentur, ſed loco ſuo aduerbia de ſe ſufficiunt: Carius, uilius, melius, peius. Martialis, Carius ergo cacas.

HVIC affine præcepto eſt, quanquam non tam multorum uerborum commune, Quòd poſt non pauca uerba dictio qua pondus, liquidi'ue menſura ſignificatur, in ablatiuo ponitur. Plinius naturali hiſtoria, Iocinori priuatim Teucria bibitur, recens drachmis quatuor in poſcæ hemina. Betonicæ in aqua calida cyathis tribus ad cordis uitia: in frigida, cyathis duobus. Idem, Agaricum uictoriati pondere tritum, & in mulſa quinque cyathis datum. Idem, Ariſtolochia obolis ternis ex aqua calida, aut lacte aſinæ pota.

PRAEPOSITIO quoque cum ſuo caſu omni uerborum generi ſuccedit: ut, Sum in agris. Iaceo ante pedes, & iuxta muros, & prope flumen, Doceo & doceor in ludo, & cum alijs, & ſub tecto. Occurri

ante ædes, & circa meridiem. Lætor, *iocor cum amicis, in feſto, ſine inuidia: & ſic de alijs præpoſitionibus.*

PRIVATIM *uero quæ ex his præpoſitionibus* A, *ab, ad, con, de, e, ex, & in, componuntur, modo præpoſitiones ipſæ uim ſuam ſeruant, pleraq; ſimilem omnino præpoſitionem cum ſuo caſu recipiunt, & actiua quidem præter legitimum ſuum accuſatiuum, ut in ſubiectis auctorum exemplis uidere libet.*

Abſtineo. Cicero in *Saluſt*. Facilius *ſe à uiris abſtinerunt.*

Accommodo: Idem *de* Orat. A*fricano illi ſuperiori coronam in conuiuio ad caput accommodant.*

Addo. Idē *ad* R*ufum*, E*tſi meo iudicio nihil ad tuū prouinciale officium addi poteſt.*

Adijcio. *Plautus* Mercat. Ne *ad illam me animum adiecisse aliqua ſentiat.*

Adhibeo: Cice. *in* T*uſculanis*, Q*uodq; uetat Chryſippus, ad recentes quaſi tumores animi remedium adhibere, id nos fecimus.*

Aduoco. T*erentius*. A*micos aduocabo ad rem hanc.*

Adiūgo. Cic. *in* P*hilip*. C*æſar ſe ad neminē adiūxit.*

Admoueo. C*æſ. de bel. ciu*. A*d turrim hoſtiū admo-* (*uent.*

Adhortor. Cicero *in* P*hilip*. V*t ad defendendam rempublicam te adhortarer.*

Affero. P*lautus* E*pidico*, Non *meminiſti me inaurem ad te afferre natali die?*

Appello. T*erentius*, P*oeta quum primum animum ad ſcribendum appulit.*

Applico. Cic. *de* Orato. S*i ſe ad aliquē quaſi patronum applicuiſſet.*

A*uerto.*

Auerto. Suet. in Ner. A philoſophia eũ mater auertit.

Impono. Palla. Imponitq́; leues in ſtipite Phyllidis umbras. Plau. in Bacch. In te ergo hoc onus omne impono.

Induco. Terentius, Iſthuc in animum inducas tuum.

Includo. Cicero in Verrem, includuntur in carcerem cõdemnati. Idem, In paucis uillis incluſas eſſe uidetis.

Iniicio. Terẽtius, Quæ ſeſe in ignem iniicere uoluit. Plautus, Tragulam iniicere in te adornat.

Expedio. Terentius in Hecyra, Qui te citius expedias ab iis ærumnis.

Expello. Cælius ad Ciceronem, Nam me cum expuliſſet ex Italia Pompeius.

Extraho. Teren. in Hecyra, Et quanta ærumna extraxeris.

Exuo. Statius IX. Thebaidos, -Magnoq́; è uulnere telum Exuit ipſe gemens.

Exonero. Plautus, atq; ita profecto ut ex hoc exoneres agro. Deeſt autem accuſatiuus.

RELIQVA uero ex iam dictis præpoſitionibus compoſita quæ actiua non ſunt, ipſam præpoſitionem cum ſuo caſu ſine accuſatiuo omnino recipiunt: ut

Abſum. Cicero, Cum abeſſem ab Amano. Idem, Quomodo igitur iucunda uita poteſt eſſe, à qua abſit prudentia, abſit moderatio?

Adſum. Cato, Mulier ad rem diuinam adſiet.

QVAEDAM uero actiuorum non utrunque pariter ut iã dicta uerba, hoc eſt, accuſatiuum & caſum cum præpoſitione, ſed ex iis alterum recipiunt.

Abhorreo. Suet. in Calig. Nec abhorret à ueritate. Catullus,

Sæuaq́; abhorrebas priſci præcepta Catonis.

Adeo, *Suetonius*, Libera *& fœderato oppida ſine lictoribus adibat*. Terentius, Edicit, *ne uir quiſpiam ad eam adeat*. *Cicero in tertio epiſtolarum*, Ad *me adire quoſdam memini*.

Aſpicio. Virgilius, Iuppiter *omnipotens precibus ſi flecteris ullis*, Aſpice *nos*. Plaut. *in* Capt. *Agedum aſpice nos*.

Euado. Suet. *in* Tiber. *Carmilius me euaſit*. *Cicero pro* Sylla, *Cum ex inſidijs euaſeris*.

Exeo. Terentius, *Cum limen exirem*. Idem, *Poſtquam exceſſit ex ephebis*. *Cicero epiſtolarum quarto*. Ne *aut tibi exire ex urbe neceſſe ſit*.

Intro. *Suetonius in* Veſpaſiano, Aedem Serapidis *ſummotis omnibus ſolus intraſſe*, *Cicero pro domo ſua ad* Pontifices, In *Capitolium intrare*.

Inuado. *Saluſtius in* Catil. Tanta *uis morbi, uti tabes pleroſq; ciuium animos inuaſerat*. Cicero, Qui *infortunas huius inuaſerant*. Sic *uſurpari poſſe uidentur & compoſita ab* Inter. Cicero, Magno *me metu liberabis, dummodo inter me atque te murus interſit*.

PRIVATIM *ex ijs quæ de* Ad, *con, & in, componuntur, tum actiuis, tum neutris, multa non modo præpoſitionem ipſam (ut dictum eſt) cum ſuo caſu recipiunt, uerum etiam loco eius datiuum. ut,*

Accedo. Ouidius, Tum *uero poſtquàm ſolitas acceſsit ad iras* Cauſa *recens*. Idem, Accedit *fatis matris miſerabilis infans*.

Accido. Terẽtius, *Iſthuc uerbum uere in te accidit*. Cicero *in* Lælio, Nil *mali accidiſſe* Scipioni *puto*.

Accom-

Accommodo. Quint. Auribus accommodent curam. De accuſatiuo cum præpoſitione ſupra dictũ eſt exẽplũ: itaq; nec repeto, ſicut nec in ſubiectorũ quibuſdã.

Adhæreo. Plau. in Pœnul. Ne ad fundas uiſcus adhæreſceret. Apuleius, Quæ clauſtris adhærent.

Adhibeo. Virg. in VIII. Hos caſtris adhibe ſocios.

Adijcio. Ouid. Adijce præceptis hoc quoq; Naſo tuis.

Adiungo. Virgi. -Vlmisq; adiũgere uites Cõueniat.

Addo. Ouid. in quarto Metam. Additur his Niſeus.

Admoueo. Valerius VII. Qui in equæ genitalem partem manum miſſam cum in eum locum uentum eſſet, naribus equi admouit.

Adeſſe. Virgilius, -Cum creber ad aures Viſus adeſſe pedum ſonitus. Cæſar, Omnibus his pugnis Dolabella affuit. Hoc & ablatiuo cum In, iungitur. Cicero de oratore, in Pauli pugna non auferat.

Affero. Plautus in Epid. Affer domũ auxiliũ mihi.

Appropinquo. Hircius libro V. Donec ad ipſas portas ac murum appropinquaret. Cæſar de bello Gallico Cum iam muro appropinquaſſent.

Adſcribo. Horat. Et adſcribi quietis ordinibus patias deorum. Hoc & cum In, iungitur. ut Cice. in Philip. Tu uero adſcribe me talem in numerum.

Aſſueſco. Cæſar libro VI. Sed aſſueſcere ad homines & mãſuefieri ne paruuli quidem excepti poſſunt. Virgil. Vbi libera colla Seruitio aſſuerint.

Comparo. Valerius libro VII. Quàm porro ſubtiliter Anacharſis leges aranearum telis comparabat.

Confero. Cicero pro lege Corn. Cum legibus conferemus. Iuuenalis, Confer & his, ueteris qui tollunt

grandia templi Pocula. Cæcil. Pli. Quis ex iſtis, qui tota uita literis aßident, collatus illi, &c. Aliter quoque confert, pro utile eſt, uel auxilio eſt, uel addit. Fabius libro tertio, Interim confert admirationi multum etiã infirmitas. Idem, Scio quæri etiam, natura'ne plus ad eloquentiam conferat, an doctrina.

Immineo. Cicero in Philippica ſeptima, Qui in Gallia delectus habent? qui in noſtras fortunas imminẽt? Ouidius, Imminet his aer.

Incedo. Terentius, Noua nunc religio unde in te isthæc inceßit, cedo? Virgilius, Regibus inceßit magno diſcordia motu.

Includo. Cicero ad Atticum, Topotheſiam quam poſtulas Miſeni & Puteolorum, includam orationi meæ.

Impono. Iuuen. Imponit finem ſapiens et rebus honeſtis.

Inſideo. Virgilius, Inſident quantus miſere deus. Cice. pro lege Cor. Sed in animis omniũ penitus inſideat.

Incumbo, Cicero epiſtolarum decimo, Vt in rempublicam cogitatione, curaq; incumberes. Idem, Mi Plance incumbe toto pectore ad laudem. Virgilius, Incumbens tereti Damon ſic cepit oliuæ. Plinius naturali hiſtoria, Nanque in illo caua in ſe conuexitas uergit, & cardini ſuo, hoc eſt undique terræ incumbit.

Inſilio. Plautus in Rud. Ambæ in ſcapham inſiluimus. Lucanus, Sed ceca nocte carinis Inſiluit Cæſar.

Inſum. Terentius, In amore hæc omnia inſunt uitia. Sueto. in Tito, Cui non minus auctoritatis ineſſet.

Illabor. Virgilius, Mediæq; minans illabitur urbi. Idem, Senſit medios illapſus in hoſtes.

Inſiſto.

Insisto. Plautus in Milite, Age nunc iam insiste in dolos. Fabius, Simul ne uulgarem uiam ingressus, alienis demum uestigiis insisterem. Terentius, Quam insistam uiam. ubi legitur, qua insistam uia, ut dubitari possit de illo Alienis uestigiis datiui'ne sit, an ablatiui. Idem accidit aliquando & De, præpositioni.

Detraho. Ouidius de Tristibus, Detrahat auctori multum fortuna licebit. Et sine accusatiuo eclipticos. Cicero ad Appium, Ego si in prouincia detrahere de tua fama unquam cogitassem. Idē de Respōsis arusp. Qui in concione detrahat de Pompeio.

Ex iis uero quæ de Ab, à, de, ex, componuntur, non pauca ablatiuum citra præpositionem accipiunt.

Abstineo. Cicero, Qui me ostreis & murænis abstinebam, à beta & à malua captus sum.

Auerto. Virgilius. Nec posse Italia Teucrorum auertere regem.

Auello. Idem, Fatale aggressi sacrato auellere templo Palladium.

Absum. Suetonius in Cæsare, Italia abesset.

Amolior. Lucanus, Humeris iam pondere fessis Amolitur onus.

Detrudo, Virgilius, Detrudunt naues scopulo.

Desisto. Idem, Me'ne incepto desistere uictam?

Deiicio. Cæsar, Heluetii ea spe deiecti.

Emoueo. Virgil. Emoti procumbunt cardine postes.

Egredior. Idem, Est urbe ingressis tumulus,

Exire. Idem, Neque seruitio me exire licebat.

Exigo. Italia exigitur.

SIMILEM *constructionem habent, quanquā*

non ex ſimilibus præpoſitionibus compoſita, Arceo, Sepono, *Summoueo,* Pello *: ut* Italia *pellerentur.* Italia *ſummouit.* Virgilius, Arcebat *longe* Latio. Suetonius Domit. Philoſophos *omnes urbe* Italiaq; *ſummouit.* Horatius, Scimus *inurbanum lepido ſeponere dicto.* Sicuti *quæ ex* Ad, *con, in, & per, componuntur, etiam harum præpoſitionum qualibet non adhibita, caſum, tamen eius admittunt : ut,*

Aduenio. *Virgilius,* Tyriam *qui adueneris urbem.*

Accedo. Idem, *Quas uento acceſſerat oras.*

Concludo. Terentius, Vt *ab illa excludar, hac concludar.*

Infigo. Virgilius, Hærent *infixi pectore uultus.*

Perlabor. Idem, Atq; *rotis ſummas leuibus perlabitur undas.*

HAC *maxime ratione uidentur* Exulo *& expedio, ablatiuum ſibi ſubijcere.*

Expedio. Terentius *in* Hecyra, Teq; *hoc crimine expedi.*

Exulo. *Cicero in* Tuſcula. Telamonem *pulſum, patriaq; exulantem.* Terent. Domo *exulo.*

PRIVATIM *quoque urbium & oppidorum propria, poſt quoduis accommodatum uerbum ſuccedere citra præpoſitionem poſſunt.* Vtique *quod tanquam ad locum ſignificat, uel quod ad quæſtionem factam per* Quò, *redditur, in accuſatiuo : ut,* EO Romam, Tarentum, *Carthaginem.* Quorum *naturam duo etiam appellatiua imitantur, rus & domus.* Terentius, Ego *rus ibo.* Ouid. Quò *ruitis? ueſtras quiſque redite domos.* Virg. Ite *domum ſaturæ, uenit heſperus, ite capellæ.*

læ. Quòd *uero ueluti à loco ſignificat, uel ad quæſtionem* Vnde, *reſpondetur: in ablatiuo.* Veni Roma, Ta*rento,* Thebis. Adde *etiam rure & domo*. Eodem *caſu uſurpantur nonnunquam & quæ ueluti per locum ſignificant ſiue quæ percontati* Qua, *reddas: ut,* Tranſi*ui* Roma, Tarento, Rure, Domo. Hoc *tamen modo loquendi utimur & in alijs quàm urbium nominibus. ut* Horatius, Ibam *forte uia quadam, ſicut meus eſt mos.* Aliquando *etiam præpoſitione cum urbium nominibus addita. ut* Hircius *de bello* Hiſpanico, Et *ad* Cordu*bam ſe recepit.*

At *quæ in loco ſignificant, uel ad quæſtionem* Vbi, *referuntur, ſi primæ nominum declinationis, uel ſecundæ ſint, & ſingularis numeri, in genitiuo uerba ſequi ſolent: ut* Fui Romæ, Tarenti, *uel* Londini. Quorum *naturam appellatiua quatuor imitantur,* Domi, *militiæ, belli, humi.* Horatius, Me *prim is uerbis belli placuiſſe domiq;.* Cice. Offic. 2. Præterea *quibuſcunque rebus uel belli uel domi poterunt, rempublicã augeãt.* Saluſt. Sed *mihi multa legenti, multa audienti, quæ populus* Romanus *domi militiæq; mari atq; terra præclara facinora fecit.* Liuius, Quibus *artibus domi militiæq; & partum, & auctum imperium ſit.* Humi *quoque ad imitationem horum uſurpatum eſt, non tamen eodem omnino ſignificato, cùm alias ſuper humum ſignificare uideatur. ut* Virgil. Qui *legitis flores, & humi naſcentia fraga.* Horatius, Serpit *humi, tutus nimium, timiduſq; procellæ.* Alias *in humum, uel ad humum. ut* Idem, Procumbit *humi bos.* Statius, Sternet *humi populos, miſerumq; exhauriet orbem.* Compro*bat*

bat hanc interpretationem, quòd etiam auctores sic loquantur. Curtius, Plura in humum innoxia cadebāt. Tacitus, Proiectus in humum. Ouidius, Vipereos dentes in humum pro semine iactos. Alias intra humum. Columella, cumulisq; exaggerūtur, ut latius sese frutex humi diffundat. Sin uel pluralis numeri sint, uel genitiuum in is mittant, prosa scribentibus, ut Seruius obseruat, in datiuis uerbis succedunt. Plinius, cum spectare antiqui moris supplicium Tiburi concupisceret. Suetonius, Lentulus Getulicus Tiburi genitum scribit. Cicero ad Atticum, conuento Antonio Tiburi. Idem ad eundem. Sextum nunciauit cum una sola legione fuisse Carthagini. Liuius, Neglectum Anxuri præsidium. Simili modo Ruri. Columella, Ruri moretur. Terentius (ut cuius, quanquam poetæ, prosæ quàm uersui proprior sit oratio.) Ruri fere se continet. In quo Festus sentire cū Seruio uidetur. Eius uerba sunt, Ruri esse, non rure esse dicendum, Testis est Terentius in Phormione, cum ait, Ruri fere se continebat. ubi agrum de nostro patre colendum habebat. Poetis uero in ablatiuo. Horatius, Romæ Tibur amem uentosus Tibure Romam. Idem, Quinq; dies tibi pollicitus me rure futurum. Virg. in quarto, -Tyria Carthagine qui nunc Expectat. Persius, -Rure paterno Est tibi far modicum. Iuuenalis, Magna tamen fama est cuiusdam rure paterno Viuentis. Priscianus sine exceptione tum uersu, tum prosa scribentibus, in ablatiuo ponenda censet: sed quàm uere, facile existimari ex propositis licet. Cæterum non infrequens est eorum in ablatiuo usus etiam apud oratores, Cicero in Philipp. cum tu Narbone

bone

bone menſas hoſpitum conuomeres. Idem de natura Deorum, *Sepultus eſſe dicitur* Lacedæmone. Idem ad Seruium Sulpicium, *commendo tibi domum eius, quæ eſt* Sicyone. Plinius naturali hiſtoria, *Effectum* Sicyone *primum, deinde in tota* Græcia. Non eſt *ignorandum, quòd eorum de quibus egimus, genitiuus* Domi, *quinque tantum pronomina*, Meæ, *tuæ, ſuæ, noſtræ, & ueſtræ, & unum nomen* Alienæ, *iungi ſecum patitur: ut domi meæ, tuæ, ſuæ*, Domi *alienæ*.

OMNES *præterea uerbum in datiuum ferri poteſt eius perſonæ, in cuius gratiam uel detrimentum actio uerbi cedit. ut* Virgilius, *Cui pendere ſua patereris in arbore poma*. Idem in Georgicis, *Cuncta mihi Alpheum linquẽs, lucosq́;* Molorchi. *ſignificatur enim* In *cuius gratiam*. In *meam gratiam, uel honorem*.

DICTIO *præterea qua tempus rei gerendæ ſignificatur, ſi ueluti ad quæſtionem* Quandiu, *redditum ponitur, cuicunque uerbo ſuccedit, & continuatum aliquod tempus neceſſario ſignificare uidetur, & per accuſatiuum uel ablatiuum afferri poteſt*. Virgil. *Hic iam ter centum totos regnabitur annos*. Cicero *pro reditu ſuo: Qui totos dies de officio, & de uirtute diſſerũt*. Suetonius in Auguſto, *In lectum deinde trãſgreſſus, non amplius cum plurimum, quàm ſeptem horas dormiebat, & ne eas quidem continuas, ſed ut in illo temporis ſpatio ter aut quater expergiſceretur*. Plinius naturali hiſtoria, *Sub arctico uertice, nemo ſex menſibus uidet ſolem*. Suetonius in Calig. *Vixit annis* XXIX. *imperauit triennio & decem menſibus, diebusq́; octo*.

At ſi ueluti ad quæſtionem, Quando, redditur, in ablatiuo plurimum uſurpabitur: ut Veni *hora prima.* Cicero, *Superioribus diebus ueni in* Cumanum. Idem *pro* Roſcio, *criminatio tua, quæ eſt,* Roſcium *cum* Flauio *pro ſocietate decidiſſe. Quo tempore?* Abhinc *annis quindecim.* Dicimus *tamen tãquam eiuſmodi quæſtioni reddentes, etiam præpoſitione adhibita,* Veni *ad diem ſtatutum, & in ipſo tempore.* Et *in* Epiſtola Ciceronis *ad* Terentiam, Athenis *ad quintumdecimum* Calendas Nouembris. Rarum *omnino in accuſatiuo. ut* Plinius *ad* Cannium Rufum, In *hac tamen tranquillitate annum quintum & ſexageſimum exceſſit.* Cicero *pro* Milone, Profectus *eſt id tempus, cum iam* Clodius, *ſi quidem eo* Romam *uenturus erat, &c.* Sed *hic* Græca *uidetur eclipſis.* Si *tamen alicuius harum,* Ante, *poſt, intra, uel circiter, circunſtantia in eiuſmodi ſermone eſt explicanda, ipſis præpoſitionibus omnino poſitis utendum: ut* Veni *poſt, uel ante feſtum, & circiter* Calendas. *Abſoluam opus intra paucos dies.* Hoc *tamen ultimum & per ablatiuum honeſte ſæpe interpretamur.* Terentius, Paucis *diebus, quibus hæc acta ſunt,* Chryſis *uicina hæc moritur.* Plinius, Filix *biennio moritur, ſi frondem agere non patiaris.* Cicero, *Qui his paucis diebus factus eſt pontifex.* Idem, Triduo *aut ad ſummum quatriduo periturum.* Sic *dicitur* Memoria *noſtra, & memoria patrum noſtrorum.* Cæſar, Hic *pagus unus cum domo exiſſet, patrum noſtrorum memoria* L. Craſſum *conſulem interfecerat pro intra memoriam.* Videtur *& præpoſitionem, poſt, cum ſuo accuſatiuo per ablatiuum interpretatus*

prætatus Cicero ad Caßium, cum dicit, Vt te quem iã diu plurimi facio, tanto interuallo uiderem, id eſt, (ut mihi uidetur) poſt tantum interuallum.

NVLLVM præterea uerbum eſt, quod ſenſum, Vt coniunctioni ſubiectum telicos admittere poſt ſe non poßit: Doceo Grammaticam, ut alii diſcant. Doceor Grammaticam, ut emendate loquar. Adſum, ut doleas. Surgo, ut ſedeas. Ipſe ſeruio, ut tu ſis liber. Hunc ſenſum poete interdum per infinitum modum Græco more interpretantur, ut in Helleniſmis dicetur. Virgilius, -hoc regum dea gentibus eſſe, Si qua fata ſinant, iam tum tenditq; fouetq;.

Quinque numero defectiua notantur, quæ imperſonalia uulgo Grammaticorum dicuntur. Pœnitet, tædet, miſeret, piget, pudet. Hæc quoties infinita uerborum adiuncta non habent, in genitiuum & accuſatiuum feruntur: ut, Miſeret me fratris, Piget me laboris, Pœnitet illum impendii. Cum uero infinitum annexum habent, ſi quid poſt ſe recipiunt, in accuſatiuo ponetur, infinito ipſo nominatiui locum ſupplente: ut Pœnitet nos, te non affuiſſe. niſi quis infinitum hoc, genitiuum eſſe contendat: ſic, Pœnitet nos huius rei. Cuius? Nempe te non affuiſſe. Quod utiq; à reſolutione horum uerborum, quam Priſcianus affert, alienum non eſt. Sic enim reſoluit, Pœnitet, tædet, pudet, miſeret me tui: Pœnitentia, pudor, tædium, miſericordia habet me tui. Additur miſereſcit, quod horum naturã imitatur. Terentius in Heauton. inopis te nunc miſereſcat mei. Item ueritum eſt, pro puduit uel puditum eſt. Cicero de finibus, Primum Ariſtippi Cyrenaicorumq; omnium

omnium, quos non eſt ueritum in ea uoluptate, quæ maxima dulcedine ſenſum moueret, ſummum bonum ponere. Item in præſenti, ſed apud Accium ex Nonio, Veretur te progenitoris. Leguntur tamen & cum nominatiuis aliqua horum intranſitiue coniuncta. Martialis, Nulli Thai negas: ſed ſi te non pudet iſtud, Hoc ſaltem pudeat Thai negare nihil. Terentius in Adelphis, Hei mihi, non te hæc pudent? Lucan. VIII. Semper metuit, quem ſæua pudebunt Supplicia. Plautus, Neminis miſereri certum eſt, quia nemo miſeret mei. Terentius, Neque ſe id pigere. Vbi circa infinitum duo ſunt accuſatiui, quorum prior agentis eſt perſonæ. Cicero Reth. II. Deinde utrum facinus ſit, quod pœnitere fuerit neceſſe. Et in alio ſignificatiuo, nempe pro, parum eſt, uel, uidetur, ut Gellius & Donatus interpretantur: Terentius, Me quantum hic operis fiat, pœnitet. Idem, An pœnitebat flagitii, te auctore quod feciſſet. Adoleſcens, ni miſerum inſuper etiam patri indicares? Cicero, Nec pœnitet me quantum profecerim. Mærorem minui, dolorem nec potui, nec ſi poſſem, uellem. Item pro pudet. Virgilius, Nec te pœniteat calamo triuiſſe labellum. Liuius, Nec me eorum ſententia eſſe pœnitet. Vel pro tædet. Cicero in Catone, Num igitur ſi centeſimum uixiſſet annum, ſenectutis eum ſuæ pœniteret? Non ignorandum quibuſdam ex iis duplicia præterita dari. Legimus enim puduit, & puditum eſt. Silius decimo, Mens abijt, puduitq; fugæ. Plautus, Neque me, neque te tuis intus puditum eſt factis. Statius ſeptimo, Nec pigitum, paruosq; lares, humilesq; ſubire. Quibuſdam unicum

&

& passiue uocis. A' miseret, enim misertum est, Et à tædet, uel potius pertædet, pertæsum est. Terent. in Heauton. Sic me Dij amabunt, ut tuarum misertum est fortunarum. Virgilius, Si non pertæsum thalami, tædæq; fuisset. A' miseret, & tertij ordinis paßiuum legitur. Cicero pro Ligario, Caue te fratrum pro fratris salute obsecrantium misereat.

Notantur & sex tertiæ uerborum personæ, quæ quoties infinitis uocatorum impersonalium, aut etiam tertij generis paßiuorum iunguntur, absolutorum formam suscipiunt. Ea sunt hæc, Incipit, Cœpit, Desinit, Debet, Solet, & potest. ut Quintilianus in sexto, Vbi primum cœperat non conueniri, quæstio oriebatur. Idem, Sed ut perueniri ad summam, nisi ex principijs non potest. Idem, Mihi quoq; profecto poterit ignosci. Tædere solet auaros impendij. Solet quæri à multis. Debet stari ante ostium Thaidis. Cicero, Non potest iucunde uiui, nisi cum uirtute uiuatur.

VERBORVM IDIOMATA.

NVNC quæ promisimus certorum uerborum, quæ uariis casibus iũguntur, idiomata quædam, id est, priuatas quasdam rationes aggrediemur. Ea igitur in duplex genus diducimus. Alia enim pro diuersa significatione in uarios casus feruntur, alia ex usu tantum auctorum. Quorum generum nonnulla quæ reperiuntur communia sparsim in ijs duobus prout alterutrius magis uisa erunt, tractabuntur, seruato in generibus literarum ordine.

dine. Ergo *quæ pro diuerſo auctorum uſu. in uarios fe runtur caſus,talia ſunt.*

ABSTINEO *genitiuo,* Horatius, *Abſtineo, dixit,irarum calidæq; rixæ.* Et *ablatiuo.* Ouidius, *eſt uirtus placitis abſtinuiſſe bonis.* Iuſtinus, Contenti *uictoria, imperio abſtinebant.* Ablatiuo *& accuſatiuo.* Liuius, Romano *bello fortuna* Alexandrum Magnum *abſtinuit.* Ablatiuo *cum præpoſitione.* Lucanus, À *trepido uix abſtinet ira magiſtro.* Et *cum accuſatiuo adiuncto.* Liuius, Bellum *ab innoxio populo abſtineat.* Et *datiuo,loco ablatiui cum præpoſitione.* Plau. *Abſtine iſti hanc tu manum.*

Admoneo *in genitiuum.* Saluſtius *in* Iugurtha, Sed *quoniam tanti uiri tempus admonuit.* Ouidius *de* Triſtibus. Ocia *delectent,admoneantq; mei.* In *accuſatiuum.* Cicero *ad* Treb. Sed *ut ego quoque te aliquid admoneam.* Terentius, Ridiculum *eſt te iſtud me admonere.* In *ablatiuum cum præpoſitione,de.* Cicero Epiſtolarum *libro* IIII. Putaui *ea de re te eſſe admonendum.* Idem *pro lege* Manilia, De *quo uos paulo ante admonui.*

Antecedo *in datiuum.* Cicero *in* Officijs, Quantum *natura hominis pecudibus, reliquisq; beſtiis antecedat.* In *accuſatiuum,* Suetonius *in* Auguſto, Et *magnificentia omnes anteceßit.*

Anteeo *in datiuum.* Plautus *in* Amphitryone, Virtus *omnibus rebus anteit profecto.* In *accuſatiuum.* Saluſtius *in* Iugurtha, Et *cum omnes gloria anteiret.* Anteſtat *in datiuum,* Gellius, Qui *geſtus & uocis claritudine & uenuſtate ceteris anteſtabat.* In *accuſatiuum.*

uum. Apuleius, *Tunc inter eos unus, qui robore ceteros anteſtabat.*

Attendo in datiuum. Suetonius *in Galb. Inter liberales diſciplinas attendit & iuri. In accuſatiuum.* Cicero pro Archia, *Quoniam me in hoc nouo genere dicendi tam diligenter attenditis.*

Affluo in ablatiuum. Plautus, *Atque adeo in frumento affluam. In datiuum.* Ouidius, *Affluit incautis deſidioſus amor.*

Adſcribo datiuo. Horatius, *Adſcribi quietis ordinibus patiar deorum. Et accuſatiuo cum, in.* Cicero *in Philipp. Tu uero adſcribe me in talem numerum.*

Aſſentio & aſſentior datiuo. Cicero, *Senatus mihi aſſenſus eſt. Et datiuo cum accuſatiuo.* Idem de Orato. *Cetera aſſentior* Craſſo. *Idem, Nam neque ego aſſentior illud Theophraſto.*

CELO *& celor in accuſatiuum.* Ouid. *in epiſtola* Canaces, *Hoc te celauimus unum. In ablatiuum cum præpoſitione. ut* Cicero pro Deiotaro, *De armis, de ferro, de inſidijs celare te uoluit. Idem in epiſtola ad* Metellum, *Debes exiſtimare te maximis de rebus à fratre eſſe celatum. In datiuum.* Terent. *in* Phorm. *Si hoc celetur patri, in metu ſum.* Aemilius Probus, *Id Alcibiadi celari diutius non potuit.*

Confido in datiuum. Cæſar de bello ciuili, *Cui maxime confidebat. In ablatiuum.* Idem de bello Gallico, *Multum natura loci confidebant.*

Conduco in datiuum. Columella, *Id minime conducit agricolæ.* Cice. *Lentulo, Id reipublicæ rationibus putem conducere. In accuſatiuum cum, ad.* Plaut.

Capt. Ad uictum conducunt. Item in accuſatiuum cũ in. Plautus Ciſtel. Quod tuam in rem bene conducat. In accuſatiuum, ſed alia ſignificatione. Iuuenalis, Conducunt foricas.

Compleo in genitiuum. Cicero in Verrem, completus iam mercatorum carcer eſſet. In ablatiuum. Virgilius, Vterumq; armato milite complent.

Conqueror accuſatiuo. Suetonius in Auguſto, Vicem ſuam conqueſtus eſt. Idem in Claudio, accuſatiuo cum, ob: Ipſe quodam libello conqueritur ob hanc eandem ualetudinem. Relatiuo cum De. Idem in Auguſto, Tiberio quoque de eadem re ſedulo uiolentius apud ſe per epiſtolam conquerenti, ita reſcripſit.

DECET datiuo. Tacitus, Decere nobis terram. Cicero de Oratore, Quandoque id deceat prudentiæ tuæ. Accuſatiuo. Ouidius, Lude, decent animos mollia regna tuos. Huius compoſitum dedecet, & accuſatiuo cum præpoſitione. ut Cicero in Officijs, Vt ſi quid dedeceat in illos, uitemus ipſi.

Diſcrucior in genitiuum. Plautus in Aulularia, Diſcrucior animi. In accuſatiuum & ablatiuum, ut Diomedes ait, Diſcrucior animum & animo.

Do accuſatiuo et datiuo ſimul. Plautus in Trinum. Eſt ager ſub urbe hic nobis, eum dabo dotem ſorori. Virgilius, Dono mihi quam dedit olim. Item accuſatiuo cum, in. Terent. Me præcipitem in piſtrinum dabit. Idem, Vtinam mihi eſſet aliquid hic, quo me præcipitem darem. pro in quod.

Doleo in accuſatiuum. Ouidius de Triſtibus, Tu uero tua damna dole. Statius in Theb. Bellorum extrema

tremi dolemus. Sueton. *Se quoque respondit uicem eorum dolere*. Hoc tamen *Priscianus pro inuicem exponit. In ablatiuum*. Virgilius, *Et nostro doluisti sæpe dolore*. *In accusatiuum cum, propter, in eodem significato*. Quintil. *in ix. Nec potest ei credere aut propter eum dolere & irasci iudex, cui putat hoc uacare*. *In datiuum*. Terentius, *Aut hoc tibi doleret itidem ut mihi dolet*. *In ablatiuum cum, de, sed in significato, propter*. Oui. *Sũ miser, et de me quòd doluere nihil*.

Dissentio *tibi, & à te*. Quintilia. *Institutionibus, Huic opinioni neque omnino accedo, neque plane dissentio*. Columella, *Sed ego plurimorum opinioni dissentiens, pretiosum uinitorem in primis esse censeo*. Cicero M. Marcello, *Non quin ab eo ipso dissentiam, sed quòd ea te sapientia esse iudicem. ut meum consilium non anteponam tuo*.

Dico *in Epexegesi quiddam peculiare habet*. Nam *et in accusatiuo usurpatur*. Cic. *ad* Atticum, *Nam fuit apud me Cornelius, hunc dico Balbum*. Idem, *Itaque Cæsaris amici, me dico & Oppium, disrumparis licet*. *Et in alijs casibus*. Quintilianus, *Incipiamus ab eo, qui cum frequentissimus est, tum longe pulcherrimus, translatione dico*. Horat. *Sermonibus*, *Tutior at quanto merx est in classe secunda, Libertinarum dico*.

FACIO *genitiuo*. Cicero *ad* Atticum, *Tranquillissimus autem animus meus, qui totum istud æqui boni facit*. *Item infinito*. *Idem in* Philip. *Facite hoc meum consilium, legiones nouas non improbare*. *In subiunctiuum cum, ut, cum ueluti periphrasis alterius est uerbi*, Cicero *ad* Atticum, *Non faciam, ut enumerem mi-*

ſerias omnes, in quas incidi per ſummam iniuriam. Terentius, *Ne faceres idem quod uulgus ſeruorum ſolet, dolis ut me deluderes.* Cæſar in Comment. *Omnibus Gallis idem eſſe faciendum, quod Heluetij fecerunt, ut domo emigrent.* Columella, *Hoc enim & ſalubrius, & elegantius eſt, quàm illud quod quidam faciunt, ut palis in parietes uehementer actis uimineos quallos ſuperimponant.* pro *Non enumerabo, Emigrandum eſt, Superimponere.* Simili ratione uſurpatur huius uerbi paßiuum, *fio.* Iuuenalis. *Vnde fit ut malim fraterculus eſſe gigantum.* Horat. *Inde fit ut raro, qui ſe uixiſſe beatum Dicat, & exacto contentus tempore uitæ Cedat, uti conuiua ſatur, reperire queamus.* Significat enim, *Vnde malo, Vnde raro reperire quimus.* Similis periphraſis & per uerbum *Eſt* inuenitur. ut Terentius in Phor. *Si eſt patrue, culpam ut Antipho in ſe admiſerit, Ex qua re minus rei foret, aut famæ temperans.* Idem, *Si uis mihi uxorem dare, quam deſpondiſti, ducam. Sin eſt ut uelis manere illam apud te, dos hic omnis maneat Demipho.* pro, *Si admiſit, Sin uis.* Non dißimilis periphraſis eſt & in illo Catonis, *Eſt interdum præſtare populo, mercatoris rem quærere, ni tam periculoſum ſiet.* pro *Præſtat interdum.*

Fido in datiuum. Virgil. IX. *Et fidere nocti.* Et in ablatiuum. Idem in VII. *Moliri iam tecta uidet, iam fidere terra.*

Faſtidio in genitiuum. Plautus in Aulularia, *Abijt, neque me certiorem fecit, faſtidit mei.* In accuſatiuum. Virgilius in Bucolicis, *Inuenies alium, ſi te hic*

faſtidit

fastidit Alexis.

Fungor *in accusatiuum.* Suetonius *in* Augusto, *Qui suam uicem præsidendo fungerentur.* Idem, *Senatoria munera fungeretur.* Terentius *in* Adelphis, *Liberalis functus est officium uiri.* In *ablatiuum.* Idem, *Et tuo officio fueris functus.*

Gaudeo *in datiuum.* Cicero *ad* Basil. *Tibi gratulor, mihi gaudeo, te amo, tua tueor.* In *ablatiuum cum præpositione.* Terent. *in* Hecyra; *Vt tacita mecum gaudeam.* In *ablatiuum.* Idem *in* Andria, *Vt malis gaudeat, atque ex incommodis alterius, sua ut comparet commoda.* In *ablatiuum cum, de.* Cicero *ad* Marium, *De* Bursa *te gaudere certo scio.* In *accusatiuum cum, propter.* Idem *de finibus,* *Est autem à te semper dictum, nec gaudere quenquam nisi propter corpus, nec dolore.* Et *ibidem,* *Vt is qui propter me aliquid gaudeat.* In *accusatiuum.* Idem *de* Claris *oratoribus,* *Simul illud gaudeo, quod & æqualitas uestra, &c.* Plaut. *in* Mostel. *Hæc qui gaudent, gaudeant perpetuo suo semper bono.* Cælius Ciceroni IX. *epistolarum,* *In theatrum* Curionis Hortensius *introijt, puto ut suum gaudium gauderemus.* Terent. *in* Andria, *Hunc scio mea solide solum gauisurum gaudia.*

Grauor *in accusatiuum.* Suetonius *in* Augusto, *Ampla & operosa prætoria grauabatur.* In *ablatiuum.* Virgil. *Pluuia cum forte grauantur.* Seruius, *Grauor, grauiter fero.*

HABITO *in ablatiuum cum, in.* Terentius, *In hac habitasse platea dictum est* Chrysidis *patrem.* In

 ablatiuum.

ablatiuum. Virgilius, Habitabant uallibus imis. Propertius, & ipſe Straminea poſſet dux habitare caſa. Virgilius, Lucis habitamus opacis. In accuſatiuum. Idem, Habitarunt Dij quoque ſyluas.

INCIDO in æs & ære. Liuius tertio ab Vrb. cond. Leges in æs inciſas in publico propoſuerunt. Cicero in Verrem, Inciſum in ære nobis tradiderunt. Cæcilius Plinius in Panegy. Incidenda in eræ cenſuiſtis. frequentior eſt tamen accuſatiui uſus.

Inceſſit in datiuum. Virgilius in Georgicis, Rebus inceſſit magno diſcordia motu. Liuius, Grauior cura patribus inceßit. Valerius Maximus, Nec mihi cuncta complectendi cupido inceßit. Et in accuſatiuum. Liuius, Magnus plebem metus inceßit. Idem, Timor deinde patres inceßit. Curtius, Non mediocres omnium animos formido inceſſerat. Et cum, in, præpoſitione. Terentius, Noua nunc relligio unde in te iſthæc inceßit, cedo?

Illudo in datiuum. Virgilius, Certantq; illudere capto. In accuſatiuum. Idem alibi, Verbis uirtutem illude ſuperbis.

Inſulto in accuſatiuum. Saluſtius, Multos à pueritia bonos inſultauerat. In datiuum, Suetonius in Cæſare, Ex eo inſultaturum omnium capitibus. Et abſolute. Virgilius, cernis ut inſultent Rutuli? Id eſt, per cauillationem irrideant, ut Seruius interpretatur.

Inuado in datiuum. Varro, Tanta porro inuaſit cupiditas honorum pleriſque. Et accuſatiuo. Saluſtius in Iugurthi. Milites Iugurthini ſigno dato caſtra hoſtium inuadunt. Virgilius, Inuadunt urbem ſomno ui

noq;

noq; ſepultam. Etiam cum præpoſitione, in. Cicero, Non potui magis in arcem illius cauſæ inuadere. Idem Accuſant hi, qui in fortunas huius inuaſerunt. Saluſtius in Catil. Tanta uis auaritiæ in animos eorum, ueluti tabes inuaſerat.

Inuideo in genitiuum. Plautus in Moſtel. Qui inuident, ne unquam eorum quiſquam inuideat prorſus commodi. In accuſatiuum & datiuum. Virgilius, Liber pampineas inuidit collibus uuas. Cicero, Optimam nobis naturam inuidiſſe uideantur. Plinius, Neque ut multi, inuideo alijs bonum, quo ipſe careo. In ablatiuum. Lucanus, Inuidet igni rogi miſeris. In ablatiuum cum, in. Cicero Lucio Flacco, Purpuream Tyriam, in qua tibi inuideo. Huius etiam paßiuum legitur. Plinius, Non'ne ſi inuideris, maior es eo qui inuidet? Horatius, -Ego cur, acquirere pauca Si poſſum, inuideor?

Impleo in genitiuum. Liuius, Adoleſcentem ſuæ temeritatis impleuit. Virgilius, Implentur ueteris Bacchi pinguisq; ferinæ. In Ablatiuum. Idem, Impleuitq; mero pateram. Lucanus, Implentur ualido tyrone cohortes. In ablatiuum cum, de. Martialis, Hos niſi de flaua loculos implere moneta Non decet: argentum uilia ligna ferant.

Interdico cum datiuo & ablatiuo. Suetonius in Augusto, Alteri ob ingratum & maleuolum animum domo, & prouincijs interdixit. Et paßiue. Cicero in Catone, Male rem gerentibus, patrijs bonis interdici ſolet. Cæcilius Plinius, Priſco in biennium Italia interdictum. Et ablatiuo ſine datiuo: ut Interdicũt aqua et

 igne.

igne. Et datiuo sine ablatiuo. Cicero ad Pontifices pro domo sua, Veluti iubeatis, ut M. Tullio aqua & igni interdicatur. Suetonius Claudio, Hi, quibus magistratus interdicerentur. Actiuum uero & accusatiuo cum datiuo. Suetonius Domit. Interdixit histrionibus scenam. Liuius trigesimoquarto, Feminis duntaxat usum purpuræ interdicemus. Iustin. Cui paulo ante omnem humanam opem interdixerant. Ouidius, Cui quondam regia coniunx Orbem interdixit. Item accusatiuo cum ablatiuo. Cæsar de bello Gallico, Omni Gallia Romanos interdixisset. Et datiuo soli. Cicero in Verrem, Pater improbus, cui nemo interdicere posset. Sed hic pro obsistere, uel obstare ponitur.

Impertio & impertior in accusatiuum & ablatiuum. Terentius in Adelphis, Sed cesso heram his malis impertiri? Idem in Eunucho, Plurima salute suum summum Parmenonem imperit Gnatho. Et accusatiuo cum datiuo. Cicero, Huic rei aliquid temporis impertias. Item datiuo cum ablatiuo &, de. Cicero in Officijs, Sæpe idoneis hominibus & indigentibus de re familiari impertiendum est.

Iubeo accusatiuo. Terentius in Heauton. Imo filium potius iube. Plautus, Si respexeris, donec ego te iussero. Et absolute: ut Populus iussit. pro decreuit. In hoc tamen aliquid subaudiri uidetur. Et infinito. Virgilius, Infandum regina iubes renouare dolorem. Et datiuo. Macrobius Saturn. Sacrorum custodibus iussit, ne mulierem interesse permitterent.

LOQVOR, datiuo & accusatiuo. Ouidius, Nec

dubites

dubites illi uerba ſecunda loqui. Accuſatiuo, *& ablatiuo, intercedente, cum.* Idem, Et *modo cum chara coniunge multa loquor.* Et *ablatiuo per ſe.* Suetonius *Claud.* Etiam *heroicis loquutus eſt uerſibus.* Et *altero accuſatiuo cum præpoſitione, ad.* Plautus Merc. Decide *caput, ſi falſum ad te loquor.*

Ludo *in accuſatiuum.* Suetonius *in* Cæſare, Tro*iam luſit turba duplex maiorum minorumq; puerorum.* Idem Aug. *Aliquando ut uincat, ludit aſſidue aleam.* In *ablatiuum.* Idem, Vel *talis, uel par impar ludere.* Idem Claud. *Alea ſtudioſiſſime luſit.* Plautus *in* Moſtel. *Scis ſolere illac ætate tali ludo ludere.*

MIROR *in accuſatiuum.* Virgilius, Miratur *portas.* In *genitiuum.* Idem, Iuſtitiæ'*ne prius mirer, belli'ne laborum?*

Miſceo *datiuo.* Lucanus *ſexto,* Turbæ *ſed miſtus inerti.* Et *ablatiuo, interpoſito, cum.* Columella, Nonnulli *pellem ſerpentis obrutam cum uino miſcent.* Et *interpoſito, in.* Virgilius, - Craſſumq; *cruorem* Ore *reiectantem, miſtoq; in ſanguine dentes.* Et *ſine præpoſitione.* Ouidius, - Quæ *ſanguine miſta recenti* Coxerat *ære cauo.*

Moderor *in accuſatiuum.* Suetonius *in* Auguſto, Nec *ſucceſſum uictoriæ moderatus eſt.* In *datiuum.* Saluſtius *in* Catil. Fortuna, *cuius libido gentibus moderatur.* Cicero *pro* Cælio, Quod *& pudor tuus moderatur orationi meæ.* Lucilius, Syderibus *quæ ſola fuga moderantur* Olympi.

Miſereor *in genitiuum.* Virgilius, Nil *noſtri miſerere,* Mori *me denique cogis.* In *datiuum rariſſime.*

Cicero

Cicero in Tuſculanis, Perge, auide, nate illacryma, patris peſtibus miſerere.

NITOR in ablatiuum. Virgilius, Ille, uides, pura iuuenis qui nititur haſta. In accuſatiuum cum, ad. Quintil. Altius tamen ibunt, qui ad ſumma nitentur.

OBLIVISCOR accuſatiuo. Cicero ad Atticum, Suauiſsimam habui recordationem clariſsimi iuriſiurandi, quod ego non eram oblitus. Virgilius, Hinc iam obliuiſcere Graios. Cicero ad Atticum, Quod laudas, quia obliuiſci me ſcripſi ante facta & dicta noſtri amici. Ego uero ita facio. In genitiuum. Virgilius, Oblitusq; ſui eſt Ithacus.

Obtrecto in datiuum. Suetonius in Tib. Germanico uſqueadeo obtrectauit. Cicero pro lege Manilia, Qui huic obtrectant legi. In accuſatiuum. Valerius Maximus libro ſeptimo, Quòd ſtultum & inutile ſit eas obtrectare uires, quas ipſe foueris.

Occumbo in datiuum. Virgilius, Seu certe occumbere morti. In accuſatiuum. Suetonius in Aug. Voluntariam occubuiſſet necem.

Oleo in accuſatiuum. Cicero in Antonium, Vinum redolentibus. Plautus in Moſtel. Metuo ne oleant argentum manus. In ablatiuum. Ouidius, Per lucos ſacros, & olentia ſulphure fertur. Virgilius, Redolētq; thymo fragrantia mella.

PALPO & PALPOR in accuſatiuum. Iuuenalis, Quem munere palpat charus. In datiuum. Plautus in Amphitryone, Obſeruatote quàm blande mulieri palpitur.

Pertæſus in genitiuum. Macrobius, Pertæſus neceſſitatis.

sitatis. Virgil. Si non pertæsum thalami, tedæq; fuisset. In accusatiuum. Suetonius in Augusto, Pertæsus, ut scribit morum peruersitatem eius. Et Cæsar, Quasi pertæsus ignauiam suam.

Potior genitiuo. Cicero, Illius regni potiri. Salustius in Iugurth. Prius quàm legatos conueniret, Adherbalis potiretur. Idem, Romani signorum & armorum potiti sunt. Ablatiuo. Virgilius, Egreßi optata potiuntur Troes arena. Ouidius, Tuq; tuis armis, nos te poteremur Achille. Accusatiuo, sed antique: Hic potitur gaudia.

Præire in datiuum. Cicero pro Milo. Incitati sunt, ut uobis uoce præirent. Quint. Doctores non posse semper præire singulis legētibus. In accusatiuum. Liuius, Agedum pontifex publicus populi Romani præi uerba, quibus me pro legionibus deuoueam.

Præstolor in accusatiuum. Ter. in Eun. Quem præstolare Parmeno? Plau. in Casina, Te æcastor præstolabar. In datiuum. Cicero libro primo Inuect. Cui tibi ad forum Aurelium præstolarentur.

RECORDOR in accusatiuum, Cicero in Philippicis, Recordare igitur diem M. Antoni illum quo Dictaturam sustulisti. In ablatiuum cum, de. Idem pro Plancio, Quin istis uestris lacrymis de illis recordor, quas pro me sæpe, & multum profudistis.

Refercio genitiuo. Cicero, Referto prædonum mari. Et ablatiuo cum, de. Idem, De nugis referti libri.

SATVRO in genitiuum. Plau. in Sticho, Hæ res uitæ me soror saturant. Et ablatiuum. Var. de re rust. Dum agnoscant matrem agni & pabulose saturant.

Subeo in datiuum. Virgil. *Iamq; propinquabant tectis, muroq; ſubibant.* In *accuſatiuum.* Idem, - *Hæc, inquit, limina uictor Alcides ſubijt.* In *accuſatiuum cum, ad.* Idem, *Ad tecta ſubibant pauperis Euandri.*

Satisfacio in datiuum, & accuſatiuum: ut Satisfaciet tibi hæc. Et *accuſatiuo per ſe.* Cato de re ruſtica, *Quin pecuniam ſatisfaceret.* In *datiuum quoque & ablatiuum cum, de* Seneca, *Lacrymas ſolicita mater abſtergit, cui de pædagogo ſatisfactum eſt.*

VTOR *hac re, & hanc rem.* Cicero, *Præpoſteris utimur conſilijs.* Terentius, *Mea bona utantur.*

Vlciſcor accuſatiuo. Cicero, *Sed illum ulciſcentur mores ſui.* Terentius, *Vt te ulciſcar ſcelus.*

In ſecundo genere ex multis hæc annotauimus.

AVSCVLTO *pro obtempero, datiuo.* Terentius, *Pamphilum'ne adiutem an auſcultem ſeni.* Et *datiuo uel accuſatiuo pro audio, ut* Idem, *Auſculta pauca.*

ACCEDO *pro aduenio, uel adeo, accuſatiuo cum præpoſitione.* Terentius, *Accedo ad pediſſequas.* Et *ſine præpoſitione.* Virgilius, *Vos & Syllæam rabiem, penitusq; ſonantes Acceſtis ſcopulos.* Pro *addor uel adiungor, datiuo uel accuſatiuo cum præpoſitione, ad.* Ouidius, - *Poſtquam ſolitas acceßit ad iras Ira recens.* Aliquando *datiuo & ablatiuo cum præpoſitione, à, uel, ab.* Liuius, *hæc tibi à me dotalia dona accedent.* Pro *aſſentior, datiuo tantum.* Fabius, *Nec Celſo accedo.*

Animaduerto pro obſeruo uel aduerto, in accuſatiuum.

uum. Cato de *re rustica, Vicini quo pacto niteant, id animaduertito.* Pro *punio, accusatiuo cum* In. Suet. *in* Augusto, Perusia *capta in plurimo animaduertit.*

CAVEO *pro prouideo, datiuo.* Cice. *ad* Appium, Melius *enim ei cauere uolo, quàm ipse alijs solet.* Et *accusatiuo, pro* Vito *uel declino.* Suetonius *in* Galba, *Caueret periculum.* Ablatiuo *cum præpositione, pro defendere uel munire se.* Idem *in* Calig. Vt *à* Cassio *caueret.* Ablatiuo *cum, de, pro meminit ad cautionem.* Idem *in* Augusto, *Cum de numero, & de conditione ac differentia eorum, qui manumitterentur, curiose cauisset.* Et *in* Tiberio, *Quòd nihil de ijs* Augustus *testamento cauisset.*

CEDO *pro discedo ablatiuo, ut* Cedo *bonis, &* Cedo *iure.* Et *datiuo cum ablatiuo: ut,* Cedo *tibi bonis.* Hic *ablatiuus in accusatiuum uerti potest: ut* Virgi. Cedat *ius proprium regi.* Papinius, Hortantur, *ceduntq; locum.* Sed *tum pro concedo ponitur.* Item *pro discedo uel abeo, ablatiuo cum, ex.* Lucil. Quandoque *pudor ex pectore cessit.* Pro *contingit, tãtum datiuo.* Virgilius, Cesserit Ausonio *si fors uictoria* Turno. Itẽ *pro dare locum, uel parere.* Virgilius, Cede Deo. Pro *loco alicuius esse, ablatiuo cum, pro.* Columella *duodecimo,* Nam *pro pulmentario cedit sicuti ficus.* Di*uersum omnino ab hoc uerbum est, quod pro* Dic, *uel* Da *legitur, ut* Terentius Cedo, *cuium puerum hic apposuisti? &,* Quin *tu mihi argentum cedo?* Non *dissimile est & illud eiusdem in* Heaut. Dum *nos sermones cedimus, illæ sunt relictæ.*

Consulo te illud, & de illo, pro peto consilium. Plau-

tus

tus in Menæh. Ibo *& conſulam hãc rem amicos, quid faciendum cenſeant.* Lucan. *in octauo,* Rectoremq; *ra tis de cũctis conſulit aſtris.* Conſulo *huic rei, pro prouideo uel proſpicio.* Idem *in quarto,* Conſulite *externis anguſto in tempore rebus.* Conſulo *in te iſthuc, pro ſtatuo uel inſtituo.* Terentius, Peßime *iſthuc in te atque in illum conſulis.* Conſulo *boni, pro in bonam partem accipio.* Plinius, Quærebat *argentum auaritia, boni conſuluit interim inueniſſe minium, rubentisq; terræ excogitauit uſum.*

Conduco *hoc, pro eo quod eſt, pretio ad tempus accipio.* Iuuenalis, Cõducunt *foricas.* Conducit *huic uel in hoc, pro utile eſſe.* Cicero *ad* Lentulum, Id *reip. rationibus putem conducere.* Plaut. *in* Capt. Vt *potiſſimum quod in rem recte conducat tuam, id petam.*

contingere *tibi uel in te, pro accidere.* Virg. Queis *ante ora patrum* Troiæ *ſub mœnibus altis* cõtigit *oppetere.* cicero, Atque *in magnis animis ingenijsq; id plerunque contingit.* contingere *hoc, pro tãgere.* Virgilius, Funemq; *manu contingere gaudent.*

conuenit *pro conueniens uel aptum eſt, datiuo.* Ouidius, conuenit *illa tibi, conuenit illa mihi.* Datiuo *& accuſatiuo cum, inter, pro conuenientia uel concordia eſt, ut* Iuuenalis, Sæuius *inter ſe conuenit urſis.* Et *datiuo cũ ablatiuo præpoſita præpoſitione, cum fere eodem ſignificato, pro conſentiens eſt.* Terentius *in* Adelphis, Hæc *fratri mecum non conueniunt.* Et *ablatiuo cum præpoſitione, de.* Quintilianus, Quanquam *de hoc parum conuenit.*

DEFICIT *tibi, pro deeſt.* Virgilius, - cum

iam

ium glandes atque arbuta ſacræ Deficerēt *ſiluæ*. De-ficit *te aliquid,pro deſtituit*. Cicero pro Roſcio, Tem-*pus te citius quàm oratio deficeret*. Et *paßiue* Colu-*mella*, Quibus *ſi deficitur agricola*. Deficio ad te ad *hunc,pro eo quod eſt,à partibus tuis diſcedo*. Sueton. *Prius à* Galba *ad ſenatum defecerat*.

Differt *pro dißidet uel aliud eſt, ablatiuo cum præpoſitione ab, cuius paßim ſunt exempla*. Et *dati-uo*. Horatius, -*Niſi quòd pede certo* Differt *ſermoni ſermo uerus*.

EVADO *hunc & ex hoc,pro effugio*. Suetonius *in* Tiberio, Carmilius *me euaſit*. Cicero *pro* Sylla, Cu*ius ex inſidijs euaſeris*. Euado *gradus uel ad gradus, pro aſcēdo*. Virgilius, Sic *fata, gradus euaſerat altos*. Idem *àlibi*, Euado *ad ſummi faſtigia templi*.

IMPONO *tibi & in te aliquid, pro ſuperpono uel do*. Virgilius, Vidit *thuricremis cum dona impone ret aris*. Idem, Finemq; *imponere curis*. Plau.*in* Bacc. In *te ergo hoc onus omne impono* Lyde. Impono *huic nomen*. Tacitus, Vt *degeneri* Pſeudophilippi *nomen impoſitum*. Impono *tibi, pro decipio*. Quintilianus, Spes *tibi perpetuæ laudis impoſuit*.

Incumbo *pro inhæreo & innitor,datiuo*. Virgilius, Incumbens *tereti* Damon *ſic cœpit oliuæ*. Idem, Vali-*dis incumbite remis. non autem in remos, uel ad re-mos,auctore* Valla. Et *pro obnixe operam do,uel im-penſe me comparo, accuſatiuo cum, ad*. Cicero, Mi Plance *incumbe toto pectore ad laudem*. Idem, Ad il-*lud bellum incumbite*. Idem, Quare *incumbamus ò noſter* Tite *ad illa præclara ſtudia*. Accuſatiuo *cum*

in.non

in. non multum diuerso significato à iam dicto. Cicero, *Vt in rempublicam omni cogitatione, curaq; incumberes.* Item, *Incumbe per Deos immortales in eam curam & cogitationem, quæ tibi laudem & dignitatem afferant.* Idem, *Pergite adolescentes, & in hæc studia in quibus estis, incumbite.* Et *in malam partem.* Idem Marco Catoni, *Incumbit in eius perniciem.* Item *accusatiuo cum, in, pro uiolenter incidere uel irruere.* Quintilianus, *Magna uis uenti in mare incubuit.* Et *datiuo,* Virgilius, *Incumbere mari.* Eidem *casui iungitur & pro superiacio.* Virgilius, *Incubuitq; thoro, dixitq; nouißima uerba.*

Interest *pro in re est, uel utile est, genitiuo rei animatæ. ut* Cicero, *Interest omnium recte agere.* Idem *ad* Curionem, *Quod nostra aut ipsorum interesset.* Plinius, *Nec interest hominum nec capit humanæ coniectura mentis.* Et *genitiuo mensuræ, uel pretij.* Cicero, *Permagni interest, quo tempore hæc epistola tibi reddita sit.* Accusatiuo *cum* Ad. Idem *ad* Luceium, *Equidem ad nostram laudem non multum uideo interesse, sed ad properationem meam interest, non te expectare dum ad locum uenias.* Et *absolute.* Plinius, *Seri etiam radices illitas fimo interest.* Interest *uero ab inter & sum, cum præsens esse significat, datiuo.* Cicero Bruto, *Qui nostro sermoni interfuit.* Et *ablatiuo cum præpositione* In. Idem *ad* Plancum, *Siquid erit, in quo me interesse necesse sit, nunquam decro.* Et *accusatiuo cum præpositione.* Cicero *in* Rhetoricis, *Si quo die* Romæ *ista cædes facta est, ego* Athenis *eo die fui, interesse in cædem non potui.* Et *pro interponi, absolute.*

abſolute. Liuius: *Id morari uictoriam rati, quòd intereſſet amnis.* Præterea *pro differentia eſt, accuſatiuo cum inter.* Cicero, *Inter hominem & belluam hoc maxime intereſt.* Aliquando *ſine* Inter. Seneca, *Nihil intereſt hos & illa, niſi diuiſim legas.* Item *pro differt, datiuo.* Terentius, *Stulto intelligens quid intereſt?* Et *cum ablatiuo.* Idem, *Hoc pater ac dominus intereſt.* Et *cum genitiuo.* Cicero Attico, *Quoniam* νεμεσᾶν *intereſt* τοῦ φθονεῖν.

LABORO *de iis, pro ſolicitus uel anxius ſum, uel curo.* Cicero pro Deio. *Sed cum de illo laboro, tum de multis ampliſsimis uiris.* Laboro ex hoc, *pro æger ſum.* Idem ad Papir. Pætum, *Quòd ex pedibus laborares.* Terentius, *Laborat è dolore.*

MANEO *ablatiuo.* Virgilius, *Tu modo promiſſis maneas, ſeruataq; ſerues Troia fidem.* Et *datiuo.* Idem, *Parce metu Cytherea, manent immota tuorum Fata tibi.* Et *accuſatiuo.* Idem, *Maneat noſtros ea cura nepotes.* Tibul. *Ad te pœna manet, niſi deſinis eſſe ſuperba.*

Metuo *te & à te pro timeo.* Terent. *Hei mihi, metui à Chryſide.* Idem *Metuebant omnes iam me.* Metuo *tibi, id eſt, incommodum uel utilitatem tuam, uel ſolicitus ſum de te.*

OPVS *eſſe. pro carere uel indigere ablatiuo & datiuo.* Cicero in epiſtolis, *Auctoritate tua nobis opus eſt.* Item *ablatiuo & accuſatiuo cum præpoſitione* Ad, *datiui loco.* Ter. *Nihil iſthac opus eſt arte ad hanc rem quam paro.* Et *ablatiuo tantum.* Idem, *Quid uerbis opus eſt?* Et *datiuo cum ablatiuo ſub præpoſitione* In, *ſi*

locus recte est scriptus. Cicero, *Si qua in re opus ei fuerit, iuueris.* Aliquando pro Necessarius, *accipitur, & post uerbum intelligitur, alio nominatiuo uel accusatiuo numerum uerbo conferente.* Cicero, *Dux nobis et auctor opus est.* Terentius, *Alia quæ opus sunt Comparet.* Cicero ad Terentiam, *Siquid opus erit, siquid acciderit noui, facies ut sciam.* Liuius, *Ad comparanda ea quæ opus erant.* Cic. ad Att. *Video mihi opus esse uiaticum.* Idem, *Dices nummos mihi opus esse ad apparatũ triumphi.* Poteſtq; *altera ratio mutari in alteram: sic,* Dices *mihi opus esse nummis: &* Video *opus esse uiatico: &,* Ad *hanc rem nihil opus est ars.*

PARCO *pro remitto, condono, uel ignosco, datiuo.* Virg. *Parcere subiectis, & debellare superbos.* Item *pro abstineo.* Suet. in Tiber. *Neque tormentis, neque supplicio cuiusquam pepercit.* Virgil. *Parce metu Cytherea.* Pro *seruo autem, accusatiuo & datiuo.* Virgilius, *Argenti atque auri memoras quæ multa talenta, Gnatis parce tuis.*

Pepigi *tibi et tecum pro pactum feci, uel pacto promisi.* Suetonius in Cæsare, *E competitoribus non alios adiuuare, aut ad honorem pati peruenire, quàm qui sibi pepigissent propugnaturos absentiam suam.* Idem *in eodem, Cum aduersarijs autem pepigit ut dimissis octo legionibus, &c.*

Pergo *accusatiuo.* Cicero ad Atticum, *Sed pergo præterita: pro prætereo.* Et *infinito.* Terentius, *Tu tamen idem has nuptias perge facere ita ut facis.*

Præstat *ceteris & ceteros, pro præualet.* Cicero de Oratore, *Multum ceteris hominibus omnium gẽtium præstiterunt.*

præſtiterunt. Quintil. *Præſtat tamen ingenio alius alium.* Et *pro melius eſt, abſolute.* Virgil. *Sed motos præſtat componere fluctus.* Præſto *me talem, pro exhibeo uel præbeo.* Cicero Lent. *Sed præſta te eum, qui mihi à teneris (ut Græci dicunt) unguiculis es cognitus.* Præſto *hæc, pro confero.* Cæcil. Plin. *Plura mihi præſtitit, quàm parentes.* Et *præſto uitium, pro eo quod eſt prohibere, ne cui ex uitio rei acceptæ fiat damnum.* Et *abſolute pro caueri & prohiberi.* ut Cicero in Tuſcul. *Cum id quod ab homine non potuerit præſtari, euenerit.*

RECIPIO *me ad urbem, uel ad meos, uel in caſtra, uel proximo caſtello: alibi pro fero, alibi pro colloco,* Hirtius *de bel.* Alexandr. *Victor ſe Brunduſium incolumi exercitu & claſſe recepit.* Idem *de bel.* Hiſp. *Et ad* Cordubam *ſe recepit.* Et *ibidem,* Proximo *ſe recepit caſtello.* Idem *de bell.* Afric. *Se ad ſuos recepit.* Et *ibidem, ſe recepit in caſtra.* Aliter *uero conſtruitur, cum uel promittere, uel quaſi cum fideiuſſione promittere ſignificat,* Cicero *ad* Craſſum, *Quæ tibi promitto, ac recipio ſanctiſſime eſſe obſeruaturum.* Et *ad* Brut. *In ea cauſa exponenda ſatis etiam de probitate dixi, ſed tamen ſeparatim ex me recipio fore eum tibi & uoluptati & uſui.*

Renuncio *datiuo & accuſatiuo, pro aperte nuncio & oſtendo.* Ter. *Quaſi non tibi renunciata ſint hæc ſic fore.* Et *accuſatiuo per ſe pro declaro.* Cicero *pro lege* Manil. *Nam cum propter dilationem comitiorum ter prætor primus centurijs cunctis renunciatus ſum.* Et *datiuo per ſe, pro recuſo, uel renuo: ut renuncio liti.*

Reſpondere pro dicere quod rogatur, & pro conſentire & parem eſſe, datiuo uel accuſatiuo cum Ad. Terentius, *Iam tu hóc reſponde mihi.* Cæcil. Pli. *Cum ad eos breuiſſime reſpondiſſem.* Plinius natur. hiſtor. *Structuram ad normam & libellam & ad perpendiculum reſpondere.* Virgilius, *Dictis reſpondent cetera matris.* Cicero Tuſc. *Nec tamen ſiqui magnis ingeniis in eo genere extiterunt, non ſatis Græcorum gloriæ reſponderunt.* Virgilius, *Illa ſeges demum uotis reſpondet auari* Agricolæ. *Aliter quoque et abſolute.* Idem, *Contra elata mari reſpondet* Gnoſia *tellus. pro offert, uel oſtendit ſe, uel obijcitur.*

SAPIO *& abſolute legitur, quaſi ſapiens uel intelligens ſum.* Mart. *Nubere uis* Priſco, *non miror* Paula, *ſapiſti.* Et *tranſitiue, pro intelligo.* Plautus in Pſeud. *Ego meam rem ſapio.* Aliter *quoque ut in talibus,* Sapit *mel,* Sapit *demorſos ungues, pro ſaporem habet uel repræſentat.*

Sufficio pro ſatis ſum, datiuo. Virgilius, - *Nec ſufficit umbo Ictibus.* Lucanus, *Suffecitq́; omnibus unda.* Et *modo infinito.* Virgilius, *Nec nos obniti contra, nec tendere tantum* Sufficimus. Item *accuſatiuo cum præpoſitione.* Quintil. *Ad quas nec mens, nec corpus, nec dies ipſa ſufficiat.* Pro *ſubminiſtro, datiuo, & accuſatiuo.* Virgilius, *Ipſe pater* Danais *animos, uireſq́; ſecundas* Sufficit, *atque deos in* Dardana *ſuſcitat arma.* Idem, *Ipſa ſatis tellus cum dente recluditur unco,* Sufficit *humorem.* Pro *ſubſtituo uero, accuſatiuo duntaxat.* Virgilius in Georg. *Atque aliam ex alia generando ſuffice prolem.*

Supereſſe pro reliquum eſſe uel reſtare, datiuo. Ennius, *Inde ſibi memorat unum ſupereſſe laborem.* *Aliter quoq; : ut* Plautus *in* Aſinaria, *Sicut tuum uis unicum gnatum tuæ ſupereſſe uitæ ſoſpitem atq; ſuperſtitem.* Et *pro uincere.* Virgilius, *Ferrea quæ blando nequeant ſupereſſe labori.* Et *pro adeſſe: ut* Ego illi *ſuperſum.* Pro *abunde eſſe uel abundare, abſolute.* Virgil. *Auxilioq; urbes Italæ populiq; ſuperſunt.* Nam *datiuus ille* Auxilio, *alterius eſt rationis, multorum uerborum communis: ut,* Sum *auxilio,* Venit *auxilio.* Et *pro durare.* Virgilius, *Primus ego in patriam mecum modo uita ſuperſit.*

Sto *ablatiuo.* Virgilius, *Omnis ſpes* Danaum, *& cœpti fiducia belli.* Palladis *auxilijs ſemper ſtetit.* Item *cum* Per, *pro impedimento eſſe.* Cæſar Comment. *Vbi cognouit per* Afranium *ſtare, quò minus prœlio dimicaretur.* Liuius *ab urbe cond.* Per *duces non per milites ſtetiſſe, ne uincerent.*

Studeo *pro do operam & faueo, datiuo.* Quintilianus, Abdicatus *medicinæ ſtuduit.* Ouidius, Cui *ſtudeat, deus omnis habet.* Item *ablatiuo cũ* In. Gellius, Siquis *in ea re ſtudebat.* Item *accuſatiuo cum* In. Quintilianus, *poetæ ut pictores in id ſolum ſtudent, ut deſcribere fabulas menſuris ac lineis ſciant.* Pro *cupio, uolo uel affecto, accuſatiuo.* Terentius, *Vt omnes mulieres æque ſtudeant, ac uelint omnia.* Cicero Philip. *Vnum ſentitis, unum omnes ſtudetis.* Terentius, *Horum ille nihil egregie præter cetera ſtudebat.*

TIMEO *hunc ut inimicum:* Virgilius, *Timeo* Danaos *& dona ferentes.* Timeo *tibi, ut amico.* Terentius,

tius, Syre tibi male timui. Timeo de te, utroque modo. Cicero ad Trebatium. *Valde me hercle de te timueram.* Lucanus, *De ſuperis ingrate times.*

Tollo ſuſtuli, *pro aufero & accipio & nutrio in accuſatiuum: ut* Suſtulit hic matrem, ſuſtulit ille patrē. Horatius, *cum flueret, lutulentus erat, quod tollere uelles.* Terentius, *Quidquid peperiſſet decreuerūt tollere.* Pro aufero uero, & in ablatiuum cum De. Cicero in Lælio, *Solem enim de mundo tollere uidentur, qui amicitiam è uita tollunt.* Pro ſuſcipio uel accipio, in ablatiuum cum Ex. ut Suet. *Ceceßitq́; Pyrgis, morbo aquæ intercutis, ſublato filio Nerone ex Agrippina Germanici genito.*

VACO *in hoc & ad hoc, pro do operam, uel potius ocium habeo.* Ouidius de Ponto, *In nullum mea mens grande uacabat opus.* Et in eodem, *Corporis ad cultum uix uacat illa ſui.* Seneca in prima epiſto. *Non uaco ad iſtas ineptias.* Vaco culpa & à culpa, *pro uacuus ſum.* Cicero, *Nullum eſt tempus, quod iuſtitia uacare debet.* Seneca epiſtola XCVIII. *Nulla ætas uacauit à culpa.* Etiam abſolute, *pro uacuus ſum.* Cæſar in Comment. *Id ea maxime ratione fecit. quòd noluit eum locum, unde Heluetij diſceſſerant, uacare.* Et ſine ullo nominatiuo pro ocium eſt. ut Iuuenalis, *Si uacat, & placidi rationem admittitis, edam.* Sic & infinito iungitur. Virgil. *Et uacat annales noſtrorum audire laborum.*

Valeo uiribus, *pro potens ſum.* Cicero, *Alios uidemus uelocitate ad curſum, alios uiribus ad luctandum ualere.* Valet tanti, uel minimo, *pretium ſignificat.*

Paulus,

Paulus, Sed æſtimandum fundum quanti ualet. Vlp. *Quaſi minimo ualeret hæreditas.* Varro *tamen in pretij ſignificatione accuſatiuo iunxit, dicens,* Denarij, *quòd denos æris ualebant.* Quinarij, *quòd quinos.*

Sæpe etiam per Metalepſin *uerba conſtructionem mutant. ut* Virgilius, *Nam me decedere fleuit: pro doluit. eſt enim natura abſolutum.* Et *per* Enallagen *appellatiui pro adiectiuo. ut ſi dicas,* Da *te mihi uirum,* Præſta *te mihi uirum pro eo quod eſt fortem.* Nõ *enim accipiunt hæc duplicem accuſatiuum natura.*

Reliquorum ab indicatiuo modorum & participiorum ac participialium constructio.

INDICATIVI *tranſitionem, reliqui etiam uerbi modi ſibi uendicant.* Itemq; *participia proprie dicta, & participialia uerba, ſiue gerundi modus, quem etiam participijs annumeramus.* Itaque *ſi quædam participia pro uerborum conſtructione confirmanda aliquando citauimus, nihil ſit miri.* Ceterum *participia utranque ſibi conſtructionem defendunt,* Tautoproſopicem, *ſiue* Ametabaton: *ut* Mecœnas *atauis edite regibus:* Et *res audita mihi, non credita.* Et Metabaticen, *Amans uirtutem.* Superaturus *hoſtem.* Auditus *& audiendus à me & mihi, paratus decernere, uolens abire, uadens uiſum.*

EST *participijs alia quoque intranſitiua constructio, adeo propria, ut niſi ipſo poſito uel ſubaudito, conſtare nõ poſſit, nẽpe ablatiui conſequẽtiæ: quòd nomen*

ex eo uidetur ſortitus, quòd ſemper intranſitiuam primam, quæ tamen ſit ex nominatiuo & uerbo finito, ſibi reddi poſtulat. hoc præterea obſeruato, ut eiuſmodi nominatiuus diuerſæ rei omnino ſit, quàm cuius eſt ablatiuus, niſi Græco *more loquare, ut alibi dicetur.* Et *participio quidem poſito: ut* Henrico *octauo* Anglos *regente hæc ſcripſimus* Subaudito *uero, ut* Henrico *rege hæc prodidi.* Aliquando *ſolum participium in conſequentiæ ablatiuo legitur, ſed in præterito & in neutro genere.* Plinius, De *ſatu arborum abunde monſtrato.* Idem *alibi,* Cerebro *ueneficium eſſe* Hiſpaniæ *credunt, occiſorum in ſpectaculis capita cremant, teſtato, quoniam potum in urſinam rabiem agat.* Quintilianus, Excepto, *quòd pedes mihi triſyllabos non uidetur excedere.* Saluſtius, Audito *regem in* Siciliam *tendere,* Quanquam *in his poſterioribus exemplis, ſenſus qui participia ſequuntur, nominum uicem ſupplere uidentur.* Obſeruat Laurentius *præſentis participium ſub hoc caſu per* E, *quàm per* I, *potius eſſe proferendum.* Soluitur *hic ablatiuus uarijs modis, per* Cum. *ut* Iuuenal. - Animante *tuba galeatum ſero duelli* Pœnitet. *pro* Cum *adimat tuba.* Per Dum: *ut* Iuuen. Ad *cœnam ſi inteſtatus eas, adeo tot fata, quot illa* Nocte *patent uigiles te prætereunte feneſtræ. pro dum præteris.* Aliquando *per* Si: *ut* Iuſtinianus, Sperans *ut aut concordante ciuitate, dux belli ab omnibus legeretur, aut diſcordia inter ordines facta, ab altera parte in auxilium uocaretur. pro ſi concordaret, & ſi facta eſſet.* Ouidius, Proximus *ad dominam nullo prohibente ſedeto.*

MODO per Quanquam uel Quamuis. Plinius de uiris illustribus, Lex resistente Appio Claudio tamen lata est, pro quamuis resisteret. Cicero pro Milone, Qui nondum libera ciuitate, tamen populi Romani comitijs liberatus est. pro quamuis nondum libera esset ciuitas.

MODO per Postquam, uel Cum pro postquam, præcipue in præterito. ut Cic. ad Atticum, Etsi mihi uidetur iste qui umbras timet, ad cædem spectare. tamen nisi explicata solutione non sum discessurus. pro postquam explicuero. Et Plin. Etenim prædicta ratione uentorum, ne sæpius eadem dicantur, transire conuenit ad reliqua tempestatum præsagia. id est, postquam prædicta est. Ouidius, Nunc mihi naufragio quid prodest dicere facto, Qua meo debuerat currere cymba uia? pro Postquam factum est naufragium.

QVOD autem ad participiorum Metabasin attinet, sunt quædam præterita, quæ in accusatiuum feruntur. Exosus, perosus, pertæsus. Virgil. Iuppiter omnipotens, si non exosus ad unum Troianos. Sueton. in Cæsare, Et quasi pertæsus ignauiam suam. Columel. IX. Neque ea curatorem fraudulentum tantum, sed etiam immundam segnitiem perosa est. Suetonius in August. Pertæsus, ut scribit, morum peruersitatem eius. Horum duo & cum datiuo leguntur, Perosus & exosus. Sueton. in Tiber. Deos obsecro, ut te nobis conseruent, ut ualere nunc et semper patiantur, si non populo Rom. perosi sunt. Gellius II. Non omnes modo dijs exosas nos esse. Sunt rursus alia quæ in ablatiuum sine præpositionibus his A, uel Ex, Græco more

transeunt.

tranſeunt. *Ea ſunt*, Natus, Prognatus, Satus, Cretus, Creatus, Ortus, Editus. Plin. XII. *Reſtant terra edita*. Terentius, *Bonam bonis prognatam*. Virgilius, *Sate ſanguine diuum*. Idem, *Quo ſanguine cretus*. Ouid. *Venus orta mari, mare præſtet eunti*.

NON *eſt hoc loco prætereundum compẽdium quod affert orationi participium, cum duo; quorum alterum tempore præcedit quæ alias per duo uerba & coniunctionem ſunt dicenda, ipſum multo aptius ſine copulatiua interpretatur*. Saluſt. *in* Iugurth. *In primis Adherbalem cruciatum necat. pro eo quod cruciat & necat*. Aliter *etiam copulatiuæ uicem ſupplet, ut in ea figura quam* Laurentius *notauit*. Circundedimus *caſtris foſſam & uallum ne uenientes hoſtes nos opprimant. quod aptius eſt quàm ut uulgus loquitur*, Veniant *& opprimant*.

PARTICIPIALIA *uerba (quæ etiam gerundi modum et ſupina ueteribus appellari alibi diximus) quæcunque à uerbis ducuntur nõ paßiuis, ſeu malis, paßiuam ſignificationem non habentibus, uerborum ſuorum conſtructiones (ut dictum eſt) ſeruant*. Hoc *illuſtrius fiet ijs, quæ ſubijciuntur, exemplis*.

Genitiuus, *qui poſt appellatiua & quædam adiectiua ſuccedit. ut* Cicero, Equidem *efferor ſtudio patres ueſtros, quos colui & dilexi, uidendi*. Idem, Hic *dies attulit initium dicendi quæ uellem*. Virgilius, Et *quæ tanta fuit* Romam *tibi cauſa uidendi?* Plinius, Oues *lauandi, hoc idem tempus*. Huius *participialis loco, infinitus nonnunquam ponitur modus. ut* Virgil. Et *iam tempus equum fumantia ſoluere colla*. Idem,

Studium

Studium quibus arua tueri. Cæsar Comment. Postero die consilium ceperunt ex oppido profugere.

Datiuus: ut Quintil. Declamat. Placeamus licet nobis fortuna nostra pater: pauperi soluendo non sumus. Idem, Maximi tamen uirorum, & quibus artis suæ soluendo non sit humanitas. Et sine transitione. Cicero Philip. Nec tu soluendo eras. Idem de Orat. Cum est inficiando reus. Apul. Cum Charite nubendo maturuisset. Dubitari poßit, inquit Laurentius, an hæc dandi casus sint, an auferendi. Ceterum passiua interpretatio per participium, declarat datiui potius esse. Corn. Cels. Et transeundum ad medicamenta, quæ puri mouendo sunt. Et Liuius, Portorijs quoque et tributo plebe liberata, ut diuites conferrēt, qui oneri ferundo essent. Plin. Telum uero perfodiendo tergori, quo spiculauit ingenio? Atque ut in capaci, cum cerni non poßit exilitas, ita reciproca generauit arte, ut fodiendo acuminatum pariter, sorbendoq́; fistulosum esset. Columella, Mediastinus qualiscunque status poßit esse, dummodo perpetiendo labori sit idoneus. In his, Mouendo, ferundo, perfodiendo, & perpetiendo, paßiua participia dandi casus sunt, simili plane figura cū prædictis enunciata. Immo uero illud Soluendo & Inficiando non minus fortasse paßiua sunt per duplicem eclipsim dicta. sicut in figura indicabimus, ut ex omnibus quæ dicta sunt, forte illud tantum Nubendo participiale sit. Quod etiam datiui esse casus, uidetur ex illa non omnino dißimili constructione. Plinius: Ita enim uocatur, prius quàm cibo natura sit. Quæ similiter (ut mihi uidetur) figurari potuisset.

set: sic, Prius quàm comedendo matura sit.

Accusatiui, cum præpositioni subijcitur, transitio rara reperitur, propterea quod libentius in id paßiuum participium, presertim ubi in accusatiuum foret transitus, auctores uertunt. Succedit hic casus quatuor præpositionibus. Ad: ut, Cicero, Hic autem locus ad agendum amplißimus, ad dicendum ornatißimus est uisus. Inter: ut Virgilius, Et inter agendum Occursare capro (cornu ferit ille) caueto. Verum post hanc præpositionem, aliquando participiale hoc transitum in aliud facit, propterea quòd in paßiuum participium mutari raro solet. Liuius, Et ipse inter spoliandum corpus hostis, ueruto percussus. Idem, Inter accipiendum de suis commotis rationes. Ob: ut Cicero in prima Verrin. A quo pecuniam ob absoluendum hoc acceperas. Iureconsul. XLVIII. Dig. Lege Iulia repetundarum tenentur, qui cum aliquam potestatem haberent, pecuniam ob iudicandum, uel non iudicandum decernendum'ue acceperint. Ante: ut Virgilius, Nanque ante domandum Ingentes tollent animos.

ALTERIVS generis in dum finiti duplex est transitio. Altera in datiuum à quocunque uerbo genus hoc sit deductum: ut Vigilandum est nobis. Seruiendum est mihi. Gaudendum est illis. Altera uerbi, à quo ducitur propria: ut Seruiendum est mihi amicis. Gaudendum est nobis hac re. Vtendum est mihi hac ueste. Hanc transitionem, quæ ab actiuis trahuntur, rarius admittunt. Sed mutat potius eam auctorum usus in participium paßiuum, pro Alendum est canes,

Alendi

Alendi ſunt canes: dicentes rariſsime aliter.

ABLATIVVS *in do, uerbi ſui caſum ſubiicit ad hunc modum,* Hos *accuſando, illos occidendo, totam ciuitatem labefactaſti.* Hic *multis præpoſitionibus ſubijcitur* In: *ut* In *denegando.* Cicero *pro* Mil. Huius *interfector ſi eſſet in confitendo,* Et *cum tranſitione:* In *tribuendo ſuum cuique.* De: Cicero *ad* Atticum, Tu *quid cogites de tranſeundo in* Epirum, *ſcire ſane uelim.* E, *uel ex: ut,* E *defendendo, quàm ex accuſando uberior gloria comparatur.* A, *uel ab.* Cicero, Ex *quo ardeſcit ſiue amor, ſiue amicitia: utrunque enim dictum eſt ab amando.* Et *alibi.* In *quo iſti nos* Iureconſulti *impediunt, à diſcendoq; deterrent.* Cum: *ut* Quintilianus, Sed *ratio recte ſcribendi iuncta cum loquendo eſt.* Pro: *ut* Plautus *in* Aul. Heu *ſenex, pro uapulando hercle ego abs te mercedē petam.*

ITEM *accuſatiuus in tum uel ſum, qui poſt uerba motus adhibetur. ut* Virgil. Aut *Graiis ſeruitum matribus ibo.* Teren. Cur *te is perditum?* Virgil. Su*ſpenſi* Eurypilum *ſcitatum oracula* Phœbi Mittimus. In *illis enim,* Do *uenum,* Do *nuptum filiam, & ſimilibus, latens ſubeſt motus, ut* Horatius, Spectatum *admiſsi riſum teneatis amici?* Plautus *in* Aul. Coctum *ego, non uapulatum dudum conductus ſum.* Hoc *participiale & per participium in rus nonnunquam* Græco *more effertur: ut* Venio *petiturus,* Venio *oraturus.* Et *per participiale in dum,* Venio *ad orandum.*

Ablatiuus autem in tu uel ſu actiuus, à quo ſcilicet futurum participium trahitur, raro alias in uſu, abſolute tantum legitur. ut Cato *de* Re *ruſtica.* Pri-

mus

mus cubitu surgat, postremus cubitum eat. Plautus *in* Menæh. *Obsonatu redeo.* Statius in Achil. *Quem nunc uenatu rediturum in limine primo.*

AT QVAE *à passiuis participialia ducuntur, omnia (quod sciam) absolute leguntur.* Subiungitur *autem quod in* Di *finitur, nominibus.* Iustinus, *Quod ad te imperator* Antonine *non tam cognoscendi, quàm emendandi causa transmisi.* Idem, Athenas *quoque erudiendi gratia missus. pro* Vt *emendaretur.* Vt *erudiretur.* Rarum *tamen hoc alias inuentu, nisi illud* Ciceronis in Officiis *eiusmodi est,* Ad *rem autem gerendam qui accidit, caueat ne id modo cõsideret quàm illa res honesta sit, sed etiam ut habeat efficiendi facultatem.* Vbi *uidetur* Efficiendi, *passiue dictum, atque ad rem gerendam referri, pro* Vt *efficiatur, uel effici possit.* Cum *si ad hominem referas, uideatur desiderari pronomen ipse: & alias nisi* Vt, *pro,* Quemadmodum, *accipiatur, non commode succedet uerbo* Considero. Iam *quæ sub illa figura prolata sunt, qualis est* Plauti, Nominandi *tibi istorum magis erit, quàm edundi copia.* Et Ciceronis, Dolebas *tantam* Stoicos *nostros* Epicureis *irridendi sui facultatem dedisse.* Et Cæsaris *de bello* Gallico, Vsque *eo ut qui sub ualle tenderent, mercatores recipiendi sui non haberent potestatem.* Terentius, Date *crescendi copiam nouarum.* Liuius *non uereor, ne quis hoc me uestri adhortandi causa magnifice loqui existimet, ipsum aliter animo affectum esse.* Quis *non uidet passiuæ significationis gerundi, & pro ueterum sententia incerti generis & numeri esse?*

Accusatiuus *in dum, qui post adiectiua locum habet*

bet & post præpositionem Ad, *usurpatur. etiam absolute legitur.* Salustius in Iugurtha, *Pauca supra repetam, quod ad cognoscendum, omnia illustria magis magisq; in aperto sint. pro vt cognoscantur.*

Item ablatiuus in Do, *qui uerba sequi citra præpositionem solet. ut* Virgilius, *Aliter uitium, crescitq; tegendo.* Idem, *Aegrescitq; medendo.* Idem, *Vritq; uidendo Femina.* Idem, *Cantando rumpitur anguis.* Idem, *Lentescit habendo.* Quintil. *Sed memoria excolendo, sicut alia omnia, augetur. pro Cum uel dum tegitur uitium, Cum curatur æger, Cum uidetur femina, Cum cantatur, Cum habetur, Cum excolitur.* Varro *tamen de re rustica uidetur præpositionem addidisse in illo, Quàm paucißimos reliqueris, tam optimi in alendo fiunt propter copiam lactis.* Et Columella, *Atque ita cum suo cespite planta eruatur, qui cespes in eximendo ne soluatur.*

Accusatiuus in Tum *uel* Sum. *paßiue non legitur, nisi fortasse aut à talibus uerbis, cuiusmodi est* Vapulo, *ut in supra posito* Plauti *exemplo, Coctum ego, non uapulatum dudum conductus sum. Aut ante infinitum* Iri, *in talibus, quale est illud* Terentij, *Qui postquam audierat non datum iri filio uxorem suo.* Et Quintilianus, *Reus parricidij, quòd fratrem occidisset damnatum iri uidebatur.*

At ablatiuus in Tu *uel su, fere semper paßiue accipitur, ac nomina sequitur: ut* Res *digna memoratu.* Virgil. *Nec uisu facilis, nec dictu affabilis ulli.* Salustius, *Optimum factu ratus fortunam bello tentare. pro* Quæ *memoretur, qui uideatur, quod fiat.* Etsi

recte

recte ſcriptum eſt dictu affabilis, non dicto. pro Qui conueniatur ſiue affetur communi genere.

Participiale uero nomen, quod per dus finitur, datiuum agentis perſonæ plerunque poſtulat: ut Frater eſt expectandus mihi. Et, Reſtat Chremes, qui mihi exorandus eſt. Raro ablatiuum cum præpoſitione. ut Cicero, Neque enim quæ tu propter magnitudinem & animi & ingenii moderate fers, à te nos ulciſcenda ſunt etiam, ſi non ſint dolenda.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA ſtructura liber quintus: ſiue de non declinatarum conſtructione.

NEC Indeclinabiles partes, utcunque fors tulit in ſeriem orationis diſpenſantur, ſed earum quoque non paucis legitima quædam (quam Syncategorematicen appellauimus) debetur cum aliis conſtructio. Nam ſunt ex iis, quæ promiſcue coniungi cum multis poſſunt. Quædam cum certis maritari recuſant. Quæcunque enim in ſua ſignificatione conſtructionis accidentium cuiuſquam uim aliquam præferunt, declinatarum uocum quibus eiuſmodi accidentia uariis uocibus ſignificantur, eas duntaxat iungi ſibi patiuntur, quibus maxime conſimile aliquid adſignificatur, ut quibus ſi diſsimilem addas, ea ſta-

tim

tim à simili sit redarguenda. Rursus *quæ nullius eiusmodi accidētis uim aliquam in sua significatione subindicant, hæc nullius uocis societatem, ea scilicet ratione, recusant, sed omnibus iungi citra uitium possunt.* Sed *hæc quando generatim sic tradita, sicut omnia quæ in uniuersum sunt præcepta, confusiora obscurioraq; sint necesse est, age membratim ea clarius explicemus.* Heri, *nanque &* Vtinam, *aduerbia sunt quorum alterum, quòd præteritum tempus sua significatione definit, præteritis tantum uerborum iungitur,* Heri *scripsi. alijs temporibus non iungitur. non enim heri scribo, aut scribam dicas.* Alterum *quoniam optantis est aduerbium, ac certam modi differentiam suo significato repræsentat, ex modis admittere nisi optatiuum non potest.* Vtinam *sis, utinam uelis.* Non *autem utinam sum, aut uolo.* Rursus *hoc, quia nullam temporis differentiam sua significatione præscribit, ex temporibus nullum respuit.* Vtinam *uelim, uellem, uoluerim, uoluissem.* Illud *cum nullius quatuor saltem modorum uim ullam subindicet, omnibus illis astrui translatitie potest.* Heri *feci, utinam heri fecissem, cum heri fecissem, heri fecisse.* Imperatiuos, *propterea quòd diuersam ab ipso naturam omnino habent, addi sibi non patitur.* Nemo *enim heri lege, legat'ue dixerit.* Spectant *enim in futurum* Imperatiui *omnes: quo factum est, ut futurum his ex temporibus non detur, sicut alibi docuimus.* Vtrunque *horum aduerbiorum, quoniam nullius numeri, personæ, generis'ue discrimen sua significatione insinuat, omnibus iungi numeris & personis recte po-*

 test,

teſt, Heri feci, feciſti, & fecit. Sed & fecimus, feciſtis, & fecerunt. Vtinã uideã, uideas, uideat. Vtinam uideamus, uideatis, uideant. Iam qualitatis & quantitatis aduerbia quando nullius modi, temporis, perſonæ, generis, numeri'ue differentiam agnoſcunt, omnibus iungi modis, temporibus, perſonis, generibus, & numeris indifferenter poſſunt. Bene uel ſatis habeo, habeam, habebo, Item, bene uel ſatis habeto, utinam bene uel ſatis habeas. Cum bene uel ſatis habeas. Bene uel ſatis habere. Præterea bene uel ſatis exercitat, uel exercitatur. Habitus eſt, & habiti ſunt. Habita eſt, & habitæ ſunt. Eandem rationem in declinatis quoque partibus ſeruari deprehendet, quiſquis rite eam in ijs examinabit, Ego nanque pronomen, quoniã primæ tantum perſonæ eſt, primis demum perſonis uerborum additur. Ego ſcribo. Idem pronomen quum nullum generis diſcrimen ſignificatione ſua determinat, cum omnium generum uocibus coniungi poteſt. Ego æger, ego ægra, ego ægrum. Si per proſopopœiam, neutrum aliquod fingatur loqui. Rurſus, cum nec generis, nec numeri differentiam ullam in ſignificato præferat, utriuſque numeri et omnis generis uoces ſecum admittit. Sui ipſius, & ſui ipſorum uel ipſorum, ſeipſum uel ſeipſam, & ſeipſos uel ſeipſas. Ex nominibus quoque Centum, cũ pluralis ſit tantum numeri, ſolis pluralibus iungitur. Cum omnis ſit generis, nullum merito genus reſpuit: Centum uiri, Centum oues, Centũ iumenta. Idem contemplari in participiis licet. Arans enim quoniam omnis eſt generis, & numeri tantum ſingularis, omnibus addi generibus poteſt, ſed dumtaxat ſingularibus.

gularibus. Vir arans. Mulier arans. Iumentum arans. Atque his iam puto clarescit, quod obscurius esse supra est propositum. Nunc ad singularum indeclinabilium partium constructionem propius accedamus.

PRAEPOSITIONVM CONSTRVCTIO.

PRAEPOSITIONES cum uerbis uel aduerbijs se coniungi nisi in compositione non patiuntur, auctore Donato, qui derepēte, ex aduersum, deinde, cum similibus, cuiusmodi sunt, insuper, desuper, circumsecus, aforis, compositiones censet. Et Prisciano, qui præpositiones, quoties casu carentibus iunguntur, dictionis uim amittere ait. Contra cum solis casualibus iunctas, dictionis uim seruare. Nos raro id quidem, sed tamen aliter esse deprehendimus, nisi quis ad pridie, ad postridie, & in ante (de quibus alibi præcipiemus) compositas uoces putabit.

Præpositiones quæ accusandi casum exigunt, etiam quocunque significato accipiantur, modo præpositionis uim seruent, hæ sunt. Ad, apud, ante, aduersus uel aduersum, cis, citra, circum, circa, circiter, contra, erga, extra, intra, inter, infra, iuxta, ob, penes, per, pone, post, prope, propter, præter, secundum, supra, secus, trans, ultra, uersus. Annumeretur his et Vsque. ut Celsus, Itaque si qua sunt, quæ exasperatura eorū animos sunt, optimum est, ea dum ægrotant, eorum notitiæ subtrahere: si id fieri non potest, sustinere tamen post cibum usque somni tempus. Idem, Sed ieiunis etiā usq; sudorem. Quorum exempla, etiam dictis auctorū confirmata, ex præcedente libro, ubi significata earum

 collegimus,

collegimus, petentur. Quæ uero auferendi caſum uolunt, hæ ſunt, A, *ab, abs, abſque, cum, coram, de, è, ex, pro, præ, palam, ſine, tenus. Quæ reliquæ ſunt & modo accuſatiuum, modo ablatiuum pro uario ſignificato uolunt, in hunc locum tractandas ſeruauimus.* Sunt *autem hæ,* In, *ſub, ſuper, ſubter, clam, & tenus.* Q*uarum* In, *accuſandi caſum tum petit, cum per eam tranſitus uel mutatio in aliquid ſignificatur.* Virgilius, An, *quo uia ducit in urbem?* Plautus, Dabo *te in caueam.* Terentius, Dic *quid uelis tibi dari in manum, ut herus his deſiſtat litibus.* Plautus. E *manibus dedit ipſe mihi in manus.* Martialis. Dicas *in aurem.* Differt *ab* Ad, *quòd hæc ingreſſum termini ſignificat:* Ad, *tantum ad hunc acceſſum.* Huc *eſſe talia referenda liquet, qualia ſunt* Redijt *in gratiam.* Et Ouid. In *noua fert animus mutatas dicere formas* Corpora. Idem, Verſa *eſt in cineres ſoſpite* Troia *uiro.* Et Verſa *in* Latinam *linguam.* Et, Scinditur *incertum ſtudia in contraria uulgus.* Et, Sectus *in minima, cum ſimilibus.* Et *cum uerba ſequitur, quorum actio in futurum ſpectat.* Liuius, Bellum *in trigeſimum diem indixerunt.* Idem, Deſignati *conſules in eum annum fuerant.* Terentius, Olimq; *in hunc diem ſunt conſtitutæ nuptiæ.* Plautus Stich. Alium *conuiuam quærito in hunc diem.* Cum Ad, *uel* Pro, *ſignificat.* Plinius, Multis *fortuna parcit in pœnam.* Item Catullus, In *bonam accipias partem rogamus.* Cæcilius Plinius, Sed *annos in alimenta ingenuorum pollicebamur.* Terentius, Et *aduerſarios rapere in peiorem partem.* Plinius *naturali hiſtor.* Pars *quædam* Aethiopum *locuſtis tan-*

tum

tum uiuit, fumo & sale duratis in annua alimenta. Terentius, *Emptos obolo in cœnam seni.* Columella, *Cratibus in hoc factis.* Plinius de Ladano, *Pretia sunt laudatissimo in libras, asses quadraginta.* Idem de Serichato, *Permutatur in libras* XVI. Idem de Hammoniaco, *Pretium optimi in libras, asses* XL. Varro de Re rustica, *Alij pretia faciunt in singula capita canum.* Item, *Numerus de tauris & uaccis sic habendus, ut in sexaginta unus sit anniculus, alter bimus.* Cum erga, significat uel, uersus. Virgilius, *Accipit in Teucros animum regina benignum.* Celsus, *Ante aduersam autem ualetudinem quædam notæ oriuntur, quarum omnium est commune, aliter se corpus habere atque consueuit, neque in peius tantum, sed etiam in melius.* Cum, apud. Cicero Para. *Non probantur in uulgus.* Tacit. *Celebrata in uulgus Celsi laus.* Cicero Attico. *Alter religiosus nunc dies; alter in uulgus ignotus.* Cum, contra. Virgilius, *Quid meus Aeneas in te committere tantum? Quid Troës potuere?* Sic dicitur, *Inuectus in illum.* Quintil. *Nam quidam uehementer in eam inuehi solent.* Cicero in Salust. *Nam quòd ista inusitata rabie petulanter in uxorem & filiam meam inuasisti.* Cum quasi (loco uel uice) significat, quod tamen frequens non est, ut Plin. de urticis, *Ora ei in radices esse traduntur.* Quintus Curt. *Igitur rex Babyloniæ Agaticem in præsidem esse iussit.* cũ (ad similitudinem uel in form) significat. Virgilius *Portus ab Eoo fluctu curuatus in antrum.* Idem, *Tum uero in numerum Faunosq; ferasq; uideres.* pro in similitudinem uel formam antri, & similitudi-

nem numeri, id est, rhythmi, ut Seruio *placet.* Apul. Lapis Parius *in* Dianam *factus.* Virgil. *Continuo in siluis magna ui flexa domatur* In *burim, & curui formam accipit ulmus aratri.* Cum, *usque ad* Varro, *Pleræque pariunt in decem annos, quædam etiam in plures.* Mart. In *lucem semper* Acerra *bibit.* Cum, *ante, significat.* Terentius, *Vereor te in os laudare.* Hoc *tamen & per ablatiuum effertur.* Curt. In *oculis maiora duo omnium nauigia submersa sunt.* Cum, *super, significat: ut* Dormit *in aurem.* Et Varro, *Qui onera extollere in iumenta possit.* Simili *modo cum ad interpretamenta refertur: ut,* Donatus *in* Terentium, Seruius *in* Virgiliũ. Si *modo hæc loquendi ratio apud probatos inuenitur.* Ac *ablatiuo iungitur, cum pro, inter, Accipitur.* Vt Salust. *Igitur imperator omnes res fere Asperas per* Iugurtham *agere, in amicis habere.* Quintilianus, Neque Tiburcinabundum *iam in nobis quisquam dixerit. pro inter.* In *hac tamen significatione et in accusatiuo legitur.* Cicero *de* Nat. *deorum,* Homines *morte deletos reponere in* Deos. Item *cum (intra locum uel rem, consistere uel agi aliquid) significat, ut* Virgil. Lucus *in urbe fuit media lætissimus umbra.* Idem, Tum *cornix plena pluuiam uocat improba uoce,* Et *sola in sicca secum spatiatur arena.* Ad *hunc modum dicimus,* Terentius *in* Andria, Virgilius *in* Aeneide, Et, Venisti *in ipso tempore.* Aliter *quoque, ut* Plinius, Alterutrum *quidem fore in causa, hoc est plenilunium aut interlunium, non erit dubium.* Vbi *significatur uel pro causa, uel plane causam in accusatiuo.*

SVB, *accusatiuo iungitur, cum uel (paulo ante*

uel

uel circa) significat. Cæsar, Dies cõtinuos triginta sub brumam esse noctem. Sueton. in Aug. Sub horam pugnæ tam arcto repente somno deuinctus, ut ad dãdum signum ab amicis excitaretur. Liuius, Vtrinque legati forte sub idem tempus ad res repetendas missi. Hoc modo & cum ablatiuo legitur. Plinius de ceruis, Cornua soli animalium omnibus annis stato ueris tempore amittunt: ideo sub ipsa die quàm maxime inuia petũt. Item cum (paulo post) significat. Cicero ad Plancum, Cum his frigidas sane & inconstantes recitasset literas Lepidi, sub eas statim recitatæ sunt tuæ. Et cum, per. Virgilius, - Et simulacra modis pallentia miris Visa sub obscurum noctis. Idem, Et sub noctem cura recurrit. Et cum pro, in. Idem, Nanque sub ingenti, lustrat dum singula templo. Item cum pro (ὑπὸ, siue subter) ponitur: sed cum motu ad id cui præponitur, ut Virgilius, Postesq; sub ipsos Nituntur gradibus. Nam sine tali motu ablatiuum uult. Virgilius, -At illum Sub pedibus Styx atra uidet manesq; profundi. Horatius: Et adhuc sub iudice lis est. Videri potest & cum motus aliquis intelligitur, ablatiuo coniungi. Vt, Arma sub aduersa posuit radiantia quercu. In illis autem, Sub die, sub manu, nescio an pro, intra, interpretere. Seneca ad Luciliũ, Consilium nasci sub die debet. Hoc quoque tardum est nimis. Sub manu quoque, quod aiunt, consilium nascatur, Suetonius in August. Et quo celerius ac sub manu annunciari cognosciq; posset.

SVPER cum, subter, præpositionis contrarium significat item cum (pro, uel de, ob, uel post) significat, ablatiuo iunctum reperitur. Virgilius,

Fronde ſuper uiridi: ſunt nobis mitia poma. Idē, Nec ſuper ipſe ſua molitur laude laborem, id eſt, pro ſua laude. Idem, Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa. pro de Priamo. Cicero Attico, Hac ſuper re ſcribam ad te. Idem, Hac ſuper re ſcripſi ad te. Tacitus, Multus ea ſuper re uariusq; rumor. Quo modo Gellius fere loquitur. Virgilius, His accenſa ſuper iactatos æquore toto, Troas relliquias Danaum, &c. id eſt, Ob hæc uel poſt hæc. Accuſatiuo uero cum, prope, ſignificat. ut Liuius, Situs eſt, quencunque eum dici ius fasq; eſt, ſuper Numicum amnem. Et pro, in, ut ad interpretationem refertur, ut cum dicimus, Seruius ſuper Virgilium. Et cum ultra ſignificat, uel, inter, quaſi in tempore. Virgilius, Saturno quondam, ſuper & Garamantas & Indos Proferet imperium. Liuius, Super ripas Tiberis effuſus. pro ultra utrobique. Suetonius in Cæſare, Pridie quàm occideretur, in ſermone nato ſuper cœnam apud Marcum Lepidum, quiſnam eſſet finis uitæ commodiſſimus, repentinum inopinatumq; prætulerat. Aliquando tamen ablatiuo pro, ultra, iungitur: ut, Nocte ſuper media. Sicuti rurſus in prima & propria ſignificatione, nempe, ut eſt contrarium, ſubter, interdum accuſatiuo. Virgilius, -Furor impius intus Sæua ſedens ſuper arma.

SVBTER, uno ſignificato modo accuſatiuo iungitur apud auctores, modo ablatiuo. Liui. Pugnatum eſt ſuper, ſubterq; terram. Statius, Deſilit in campos, qui ſubter mœnia nudos Aſſeruat manes. Virgi. -Cum tamen omnes Ferre libet ſubter denſa teſtudine caſus.

Similiter, clam, accuſatiuo: ut Cicero, Timens ne

facinora

facinora eius clam uos eſſent. Plau. in Mercato. Ratus clam patrem meum poße habere. Ablatiuo. Idem, Is amare occœpit Alcumenam clam uiro. Cicero Attico, Quinetiam paulo clam ijs eam uidi.

TENVS ablatiuum poſt ſe tum ſingularem, tũ pluralem recipit: ut, Pube tenus, Pectoribus tenus. Genitiuum uero tantum pluralem: ut, Crurũ tenus. Sic tamen Seruio præpoſitio non eſt, ſed aduerbium.

Priuatim (tenus & uerſus) præter reliquarum naturam, ſequuntur dictiones, quibus inſeruiunt: ut, Romam uerſus. Pube tenus. Earumq; naturam et, Cum, imitatur poſt prouocabulum & quædam pronomina: ut, Quicum, quocum, quibuſcum, mecum, tecum, ſecũ, nobiſcum, uobiſcum. Sunt qui ijs addant, procul, quod tum ablatiuo iungitur, idq; frequentius. Tacitus, Nec procul cæde aberam. Tum accuſatiuo. Plinius naturali hiſtoria, Villa eſt Campaniæ haud procul Neapolim. Liuius, Locus procul muros ſatis æquus agendis uineis fuit.

ADVERBIORVM CONSTRVCTIO.

ADVERBIA quoque partim in quoſdam caſus, partim uerborum modos tempora'ue, partim in quædam priuatim nomina ius habent, ut per ſpecies contemplari licebit.

Ex ijs igitur quæ loci eſſe diximus, genitiuis iuncta legimus: Vbi, ubinam, nuſquam, eo, & longe: ut, Vbi gentium, ubinam gentium, nuſquam gentium, longe gentium. Cicero ad Atticum, Tu autem longe gentium.

tium. Eo *loci.* De, *procul, uero ſiue præpoſitio ſit, ſiue aduerbium, mox dictum eſt.* Vſque, *quod tum loci, tum temporis aduerbium eſt, his præpoſitionibus coniunctũ legitur.* Ab, *ut* Siculo *proſpexit ab uſque* Pachyno. Ad, *ut* Hinc *uſque ad ſydera notus*. Ex, *ut* Ex Aethiopia *eſt uſque hæc*. In, *ut* Vſque *in flumen*. Sub, *ut* Vſque *ſub obſcurum noctis*.

Idem *ex his quæ tempus ſignificant, genitiuo iunguntur*: Tunc, *interea, pridie, poſtridie: ut,* Tunc *temporis, interea loci: niſi hoc compoſitum dicas.* Pridie *eius diei.* Iuſtinus, Tunc *temporis* Perſarum Cambyſi *mediocri uiro.* Idem *in* Aemilio Probo *legitur, ſed locus non ſuccurrit.* Terentius, Te *interea loci cognoui.* Cicero *ad* Lentulum, Quòd *iam illam ſententiam* Bibuli *de tribus legatis pridie eius diei fregeramus*. Cæſar *de bello* Gallico, Poſtridie *eius diei* Cæſar *præſidium utriſque caſtris, quod ſatis eſſe uiſum eſt, reliquit*. Nam *quòd hæc poſteriora cum accuſatiuis leguntur, uel enallage eſt.* Cicero *ad* Atticum, Tu *pridie compitalia memento, balneum calefieri iubebo*. Lucius, Etiam *poſtridie idus rebus diuinis ſuperſederi iuſtum eſt*. Vel *eclipſis præpoſitionum, ante & poſt*.

DVDVM, *pridem, & nuper præteritis uerborum iungi poſtulant*. Terentius, Narro *huic, quæ tu dudum narraſti mihi*. Plinius *in naturali hiſtoria*, Ipſi *uero pridem uidimus eadem ferme omnia, præter pubertatem in filio* Cornelij Taciti *equitis* Romani. Cicero, Neque *enim aſſentior his, qui nuper hæc differere cœperunt*. Hoc *tamen & cum præſenti iun-*

xit.

xit. Terentius in Heaut. *Quanquam hæc nuper inter nos notitia admodum est.*

Iandudum & iampridem præsens magis uolunt: sed ubi manere adhuc actio, non cessasse intelligitur. Terentius, *Iandudum animus est in patinis.* Virgilius, *Iampridem nobis cœli te regia Cæsar Inuidet.* Idem, *Iampridem à me illos abducere Thestilis orat.* Sed *nonnunquam & præteritum admittunt.* Vt Plautus, *Iandudum mulier tibi non imprudens aduersabar.* Plinius, *Iandudum ex eadem Hispania Zoeliton uenit in Italiam plagis utilissimum.* Idem, *Quod maiores nostros iampridem fecisse manifestum est.* Salustius, *Iampridem equidem nos uera uocabula rerum amisimus. Iandudum uero pro continuo uel quamprimum, omnibus modis & temporibus iungi potest.* Similem his *constructionem habet (iam olim.)* Quintilianus, *Olim iam imperator inter fulgentes uirtutes tuas liuor locum quærit. pro iam longo tempore.* Virgilius, *At iam olim seras posuit cum uinea frondes.* Donec pro, *quandiu, finitimos uerborum adsciscit modos.* Ouidius, *Donec eram sospes.* Et pro (*quo ad, uel quousque*) *modos item finitiuos.* Liuius, *Donec ad hæc tempora, quibus nec uitia nostra, nec remedia pati possumus, peruentum est.* Virgilius, - *Donec regina sacerdos Marte grauis geminam partu dabit Ilia prolem.* Idem, *Cogere donec oues stabulis numerumque referre iussit.* Modos *subiunctiuos.* Columella, *Donec ea aqua, quam adieceris, decocta sit.*

DVM *de re præsenti non perfecta, fatendi modo iungitur.*

iungitur. Terentius, *Dum apparatur uirgo in conclaui.* Idem, *Dum hæc mecum reputo.* Etiam pro donec. Virgilius, *Tityre dum redeo (breuis eſt uia) paſce capellas.* Cicero, *Ego in arcano opperior, dum iſta cognoſco.* Idem Attico, *Quòd ſi totum tibi perſuadere non poſſunt, ſaltem dum quid de Hiſpanis agamus, ſcitur, expecta.* Et pro, quandiu. Terentius, *Ego te meum dici tantiſper uolo, dum quod te dignum eſt, facis.* Pro, dummodo, uero alias potentiali. Idem, *Dum id efficias, quod cupis, Neque modum benignitatis, neque, quid me ores, cogitas.* Idem, *Dum proſim tibi.* Saluſt. *Neque id quibus artibus aſsequeretur Dum ſibi regnũ pararet, quicquam penſi habebat.* Alias ſubiunctiuo. Terentius, *dum ne ad hoc me falli comperiam Chreme.* Et pro donec, ſubiunctiuo. Virgilius, *Tertia dum Latio regnantem uiderit æſtas.*

QVOAD pro quandiu, indicatiuis. Terent. Phormione, *Quid ſenem quoad expectatis ueſtrum?* Et ſubiunctiuis. Cicero, *Vt quoad poſſem & liceret, ab eius latere nunquam diſcederem.* Pro, donec, ſubiunctiuis. Plãcus Ciceroni, *Omnia ut integra ſeruem, dabo operam, quoad exercitus ſummitatis.*

EX negandi aduerbijs, Non, omnibus modis præter imperatiuum iungi poteſt: ut, *Non facio, utinam non faciam, non feciſſem, cum non facerem, nõ facere.*

NE uero prohibendi aduerbium ſecundis perſonis non ſolum ſubiunctiuorum, ut Seruius præcipit, ſed etiam imperatiuorum. Et horum quidem, ut Virg. *Ne ſæui magna ſacerdos.* Idem, *Ne pete connubijs.* Idem, *Ne fugite hoſpitium, ne'ue ignorate Latinos.* Liuius,

craſtino die oriente ſole in aciem redite, erit pugnandi copia, ne timete. Subiunctiuorum uero, ut Terent. -Ego quoque una pereo, quod mihi eſt charius, Ne iſthuc tam iniquo patiare animo. Plinius ad Suetonium. Aut ſi tutius putas illud cautiſſimi cuiuſque præceptũ, quod dubites, ne feceris, id ipſum reſcribe. Ter. Hic, nebulo magnus eſt, ne metuas. Ne tamen pro non, etiam alijs modis & perſonis merito adiungitur. Optatiuo, ut Cicero, Sed ne uiuam, ſi tibi concedo. Martialis, Ne ualeam, ſi non multo ſapit altius iſtud. Terent. Quod utinam ne Phormioni id ſuadere, in mẽtem ueniſſet. Subiunctiuo, ut Terentius, Hoc modo te obſecro, ut ne credas à me allegatum hunc ſenem.

EQVIDEM (ut Seruius notat) cum non ſolum pro, Ego quidem, ut apud Virgilium ubique, ſed etiam pro, quidem, accipiatur, non immerito diuerſis perſonis iungitur. Virgilius, -Equidem per littora certos Dimittam. Perſius, Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo conſentire Deos. Idem, Per me equidem ſint omnia protinus alba. Cicero Atti. Equidem id erat primum & maximum Clodiæ.

Iurandi aduerbijs finiendi modus, uel potentialis maxime conuenit. Terentius, Præcaſtor ſcitus puer natus eſt è Pamphilo. Et, Non hercle feciſſem.

QVAE uero hortandi uocantur, imperatiuos omnia poſcunt: ut, Dic ſodes, Vide ſis. Quædam tamen cũ diſcretione. Nam, age, ſingularem fere poſtulat. Terentius, Age ſi hic non inſanit ſatis ſua ſponte, inſtiga. Rarius plurali iungitur, ut Valerius Flacc. Vos age funereas ad littora uoluite ſiluas. Plautus, Age licemini.

ni. Age ſultis. Agite, plurali. Virgilius, Quare agite ô tectis iuuenes ſuccedite noſtris. Agedum, utrique. Plautus in Aſinaria, Agedum iſtum oſtende, quem conſcripſiſti ſyngraphum. Cicero, ſic Agedum conferte nunc cum aliis uitam Publii Syllæ uobis populoq; Romano notiſſimam. Quintilianus, Agedum ſi uidetur, extra portas proſpicite. Agitedum, plurali. Liuius, Agitedum ite mecum.

Vocandi aduerbia nominum iunguntur uocatiuis: ut, O` Melibœe, O` ſceleſte. Amabo & amabote ſiue aduerbia ſunt hortantis, ſiue interiectiones blandientis, licet ſingularium ſpeciem præbeant, tamen ſingularibus & pluralibus accommodantur. Singularibus: ut Cicero ad Q. fratrem, Amabote aduola, conſolabor te. Pluralibus: Plautus in Truculento, Properate, afferte menſam amabo. Idem Rud. Quo amabo ibimus? Item, Ite, inquam, domum amabo.

Optandi aduerbia ut optatiuorum ſunt propria, ita merito ijs ſolis iunguntur. Terentius, Vtinam ſic ſint, qui mihi male uolunt. Virgilius, O` ſi remeaſſet in urbem. Idem, Si nunc ſe nobis ille aureus arbore ramus Oſtendat. Idem, O` tantum libeat mecum tibi ſordida rura, Atque humiles habitare caſas.

Quantitatis aduerbia genitiuos poſt ſe recipiunt: ut Satis ſapientiæ, Parum animi. Præterea, multum, paulum & paululum, ſi modo aduerbia ſunt: ut, Multum eruditionis, Paulum ocii.

QVAE diuerſitatis appellauimus, nempe, aliter & ſecus, in ablatiuum generalis qualitatis feruntur: Multo aliter, Paulo ſecus. Quorum naturam duo illa

temporis

temporis imitantur, Ante, et, poſt. ut Multo ante, Paulo poſt. Var. de re ruſt. Præterea habenda ratio, quanto ante, quàm incipiat admiſſura fieri, mares à feminis ſecretos habeant. Quibus addi, ut uidetur, poteſt, Clam. ut Cic. Atti. Quinetiam paulo clam iis eã uidi.

Quæ comparatiui & ſuperlatiui gradus ſunt, nominibus his, à quibus proxime ducuntur, ſimilem conſtructionem habent: ut Doctius illo, & doctiſſime omnium. Propius illo, proxime omnium. Propius uero & cum datiuo legitur. Virgilius, Propius ſtabulis armenta tenebat. Vtrunque uero tam propius, quàm proxime accuſatiuo, ſicut prima eorum origo, iunctum reperitur. Cicero ad Octauium, Cur medio caſtra itinere longius aduerſariorum caſtris, & propius urbem mouentur? Idem pro Milone, Proxime deos acceſſit. Idem Attico, Officium meum eſſe putaui, quàm proxime hoſtem eſſe. Hirtius, Cum propius hoſtem acceſſiſſet. Legimus & propius ad deos, & propius à terris. Cicero pro Ligario, Homines enim ad deos nulla re propius accedere, quàm ſalutem hominibus dando. Idem de natura deorum, Infra autem hanc propius à terra Iouis ſtella fertur.

HAEC intentionis aduerbia, per, &, quàm, illud Latine conſtructionis ius proprium habent, quòd, per, abſolutis iunctum legitur. Terentius, Perpulchra credo dona, haud noſtris ſimilia. Item quibuſdam uerbis: ut Peruelim, perplacet. Rariſſime ſuperlatiuis. ut Colum. Adhuc perpauciſſimis contigit agricolis. Quàm, uero, ſuperlatiuis. Terentius, Si quiſquam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis quàm plurimis. Quintilianus,

Vt in manus hominum quàm emendatissimi ueniant. Rarissima aliter: ut Plinius, *Quare quæso, nisi ut quã multi eas conserui inferrent.* Sed *cum talia rarissima sint (quod dicendum semel fuerit) qui similiter ueteribus loqui studebit, non committet ea frequenter, in quibus, si non per incuriam sunt admissa, certe illi fuere parcissimi.* Quàm, *pro quantum positiuis iungitur, siue infinite legatur.* ut Cicero, *Videte quàm ualde malitiæ suæ confidat.* Siue *interrogatiue.* ut Terẽtius, *Reiecit se in eum flens quàm familiariter.* Quibusdã *tamen interpositis uerbis, cuiusmodi sunt possum, ualeo, & synonyma, tum superlatiuis, tum positiuis additur.* Et *superlatiuis.* ut Salustius, *Iugurtha quàm maximas potest copias armat.* Cæsar in Commentariis, *Itaque re frumentaria quàm celerrime potuit cõparata.* Positiuis. ut Cicero in Philippicis, *Sed reliquũ cursum uitæ, quàm quidem possum breuiter perstringam.* Cum *iisdem uerbis &, ut, pro quàm uel quãtum subinde positum legas.* Cicero de Orat. *Hæc ut breuissime dici potuere, ita à me dicta sunt.*

ETIAM *non minus eleganter nomen ipsum,* Quantum. *ut* Cicero *de amicitia,* Tanta *est inter eos, quanta maxima potest, morum studiorum distantia.* Quintilianus, *cum aliquid adhibitaq; quanta maxima potest cura, diligenter elimauerit.*

Ex *aduerbiis iis, quæ rei non plane peractæ appellauimus,* Fere, *& cum uniuersali signo & opposito & omisso, idem subinde ualet: ut,* In *festis fere hac utor ueste. pro fere semper.* Et, Sic *fere uiuitur. pro ubique, uel ab omnibus.* Et, Romani *fere orbem subegerunt.*

pro

pro fere totum orbem. Cicero, Neganda fere ſunt omnia. Quintilianus, Nam in omnibus fere minus ualent præcepta, quàm experimenta. Idem, His fere ueteres facultatem dicendi exercuerunt. pro ueteres omnes.

ILLA uero complexa perquam, ſanequam, ualdequam, admodumquam, minuſquam, oppidoquam, et oppidoperquam abſolutis nominum maxime iunguntur, & quibuſdam uerbis. Seruius Sulpicius ad Ciceronem, Sanequam pro eo ac debui, grauiter moleſteq; tuli. Decius Brutus ad Ciceronem, Nam ſuos ualdequam paucos habet. Titus Liuius, Nec enim multa ſolum, ſed etiam pleraque oppidoquam parua erant. Cæſar in commentariis, Quibus rebus oppidoperquam pauci ſub pellibus acquieſcebant. Cicero ad Q. fratrẽ, Sanequam refrixit. Cælius ad Ciceronem, Sanequam literis C. Cæſaris ſumus commoti. Plinius ad Suram, Perquam uelim ſcire eſſe phantaſmata, ſeu habere propriam figuram, numenq; aliquod putes. Rariſſime autem iunguntur ſuperlatiuis. ut Curtius, Beſſum quoque Bactrianorum ducem perquam maximo poſſet exercitu coacto, deſcendere ad ſe iubet. Pomponius de origine iuris, Nam ante eum Seruius duos libros ad Brutum perquam breuiſſimos ad edictum ſubſcriptos reliquit. Similem his & illa naturam habent, In primis, in paucis, cum paucis, inter primos, inter paucos, ſuper omnes, ante alios, præter ceteros, ut quæ abſolutis frequenter iungantur. Saluſtius, Tamen in primis arduum uidetur res geſtas ſcribere. Idem, Id facinus ego in primis memorabile exiſtimo. Superlatiuis raro iuncta legas. Sicut in illo Ciceronis in Verrem, Homi

ni in primis glorioſiſſimo reſpondet. Et Plinius *de abſinthio,* Conuenit *dicere herbæ facilimæ, atque inter paucas utiliſsimæ.* Et Virgil. Petit *ante alios pulcherrimus omnes* Turnus. Raro *etiam comparatiuis.ut in illo* Virgilii, Scelere *ante alios immanior omnes.* Et Suetonius *in* Galba, Præter *ceteras altiorem & dealbatam crucem ſtatui iuſſit.*

LONGE *uero pro ualde, comparatiuis additur & ſuperlatiuis.* Quintilianus, Longe *omnium quos quidem mihi uidere contigit, præſtantiſſimus* Domitius Afer. Virgilius, At *pedibus longe melior* Lycus. Præterea *his, quibus diuerſitas ſignificatur, partim aduerbiis, cuiuſmodi ſunt,* Secus, *aliter: ut* Longe *aliter* Longe *ſecus.* Cicero *de* Amicitia, Quod *longe ſecus eſt.* Partim *nominibus: ut alius, diuerſus, diſſimilis, alienus.* Saluſtius, Longe *mihi alia mens eſt* Patres *conſcripti.* Pari *modo iis, quæ ſuperlationẽ quandam important, ſiue ea uerba ſint: ut* Vinco, *ſupero. & quæ ex præ, poſt, & ante componuntur: ut* Præcello, *præſto, poſthabeo, antecello.* Quintil. Sed *cum longe præcedunt ingenia uiuentium.* Siue *nomina ſint: ut princeps, præcipuus, primus.* Idem Quintilianus, Nouem *uero* Lyricorum *longe* Pindarus *princeps.* Cum *his autem proximis nominibus, & generaliter ſuperlatiuis, etiam,* Facile, *pro haud dubie ſæpe iungitur.* Cic. *pro* Rabirio, Vtrum *unum totius* Græciæ *facile doctiſſimum* Platonem. Idem *pro* Roſcio, Non *ſolum municipii* Larinatis, *ex quo erat, ſed etiam regionis illius & uicinitatis uirtute, exiſtimatione, nobilitate facile princeps.* Quintil. *de* Euripide, In *affecti-*

bus

bus tum omnibus, tum in iis quæ miseratione constant, facile præcipuus & admirandus maxime est. Dicimus etiam facile secundus, sed pari modo ad dignitatem referentes magis, quàm ordinem. Alia quoque, quæ ad intentionem referuntur, superlatiuis iunguntur: ut Eximie, Egregie. Columel. Stagnum censemus eximie optimum, quod sic positum est.

Ex similitudinis aduerbijs, quæ imaginem potius innuunt, uerbi quidem subsistendi subiunctiuis iungũtur, fereq́; si præsens præcedit, præterito imperfecto: ut Incedis, ueluti rex esses. Aliorum uero uerborum, potentialibus potius: Incedis, ueluti rex incederet. Et, Facis, ueluti uir probus faceret. Minaris, quasi lædere possis. Plinius in naturali historia, Tanquam nesciamus hanc esse solam, quæ nunquã irascatur. Quæ uero similitudinem significãt, indicatiuis: ut Fremis, sicut uel sicuti leo fremit, uel fremere solet. In hoc genere sunt, quæ inter se natura præcedant & sequantur. Præcedunt, Sic, ita & itidem. Sequuntur, Vt, uti, sicut, sicuti, Sueto. Centuriones statione deserta, itidem ut manipulares capitali animaduersione puniuit. De Sic adiurantis alibi dicetur.

Ex his duo, Vt, atque, Ita, superlatiuis sæpe iungi solent, & paria esse uolunt. Nam si prius superlatiuũ sortiatur, reliquum quoque superlatiuum postulat. Cicero de Oratore, Vt enim quisque optime dicit, ita maxime dicendi difficultatem, uariosq́; euentus orationis, expectationemq́; hominum pertimescit. Idem de Officiis. Vt quisque animi magnitudine maxime excellit, ita maxime uult princeps omnium, uel potius

ſolus eſſe. Quintilianus, *Quod ut longe optimum, ita difficilimum eſt.* Similem his naturam habent, tam & Quàm, ſiue pro iam dictis accipiantur. ut Saluſtius, *Quàm quiſque peſſime fecit, tam maxime tutus eſt.* Terentius, *Nanque adoleſcens quàm minima in ſpe ſitus erit, Tam facilime patris pacem in leges conficiet ſuas.* Siue pro tantum & quantum accipias, maxime præcedente Tam: ut *Hic eſt tam omnium optimus, quàm nobiliſſimus.* Sic tamen etiam comparatiuos, tametſi raro, admittunt. Virgilius, *Tam magis illo fremens & triſtibus effera flammis, Quàm magis effuſo crudeſcunt ſanguine pugnæ.* id eſt, tanto magis, quanto magis. Nam quòd abſoluta hoc ſignificato recipiũt, ſicuti tantum & quantum, quorum uicem explent, nemo dubitet. Non ſit hoc loco inutile monitu, quædam ex ſimilitudinis aduerbiis ſæpe amphibologiam in oratione creare, quæ aliter quàm ex circumpoſitis diſcuti uix poſſit. Sicuti, quemadmodum & quomodo, ut in illo Quintiliani cum ſimilibus, *Lumina non inter umbras, quemadmodum Cicero dicit, ſed plane in tenebris clariora ſunt.* Incertum enim eſt, ex ipſa dictione quid affirmare Ciceronem Quintil. uelit.

Demonſtrandi aduerbia nominatiuis frequentius iunguntur. Quintilianus, *En improbitas.* Virgilius, *En Priamus.* Cic. *Ecce tibi ſtatus noſter.* Idem ad Atticum, *Ecce tibi nuncius pueros ueniſſe Romam.* Rarius accuſatiuis. Plautus in Bacch. *Opus'ne erit tibi aduocato triſti, iracundo? Ecce me,* Iuuen. *En habitum.* Priſci ex his aduerbialia nomina declinarunt, Eccus, ca, cum, quod ecce hic ſignificat. Et ellus, la, lum, quod ec-

te illic significat. Construitur autem utrunq; intransitiue cum eo quod demonstratur. Terent. Eccum Parmenonem. Idem, Sed ecca ipsa egreditur. Idem, Ellum confidens, catus: Cum faciem uideas, uidetur quãtiuis pretij. pro ecce illic uerũ. hoc .n. subintelligitur.

QVAE negatæ solitudinis siue congregandi diximus: ut Non solum, non modo, non tantum, nedum, ea duos sensus fere postulant. Quorum secundus, si horum aliquod sine altera negatione priorem occupat, per, sed etiam, uel, uerum etiam, uel, sed ne, uel sed nec, redditur. ut Cornelius Balbus Ciceroni, Nedum hominum humilium, ut nos sumus, sed etiam amplissimorum uirorum consilia ex euentu, non ex uoluntate, à plerisque probari solent. At si additur illis alia negatio, succedunt fere, sed nec, uel, sed ne quidem. Cicero Attico, Horum ego summorum imperatorum non modo res gestas non antepono meis, sed ne fortunam quidem ipsam qua illi florentissima, non duriori conflictati sumus. Aliquando tamen sic quoque succedit, sed etiam. Cicero Dolabellæ, Contigit enim tibi, quod haud scio an nemini, ut summa seueritas animaduersionis non modo non inuidiosa, sed etiam popularis esset. Dixi supra, duos hæc sensus fere postulare propter elegantem illam figuram, qua utitur Quintilianus, Primi, quorum quidem opera non uetustatis modo gratia uisenda sunt, clari pictores fuisse dicuntur Polygnotus, atque Aglaophon. Idem, Et Quinti Hortensii filiæ oratio apud Triumuiros habita, legitur non tantum in sexus honorem.

Horum aduerbiorum peculiaris quidam auctorum

uſus à Laurentio *obſeruatur.* Nedum *enim cum poſteriorem clauſulam tenet, in affirmatione minoris momenti rei iungitur. ut* Effunderem *pro te ſanguinem, nedum pecuniam.* In *negatione contra,* Non *effunderem pro te pecuniam, nedum ſanguinem.* Reliquorum *contrarium huic notat uſum, ut et priorem ſenſum occupent, & clauſulas, quæ res tum imparis, tum paris momenti ſunt, coniungant: & quæ impares ſunt, contrario ordine committant: ut* Non *ſolum, uel non tantum, uel non modo pecuniam pro te effunderem, ſed etiam ſanguinem, uel ſed etiam mortem oppeterem.* Et *negatiue,* Non *ſolum non moriar pro te, ſed nec effundam pecuniam.* In *rebus paribus,* Nõ *ſolum ueſtes à me accipies, ſed etiam libros.* Videtur *tamen hic horum aduerbiorum uſus nonnunquam confundi.* Nam *&, nedum, in priore clauſula pro non ſolum, uel non tantum legimus ut* Cicero Attico, Tu *quoniam quartana cares & nedum morbum remouiſti, ſed etiam grauedinem, te uegetum nobis in* Græcia *ſiſte.* Et, *non modo, ſecundo loco poſitum pro nedum.* Plinius *in naturali hiſtoria.* Cum *res inter ruſticos geratur literarum expertes, non modo ſyderum.* Eſt *enim tanto maius eſſe literarũ expertes quàm ſyderum, quanto ad earum peritiam facilius peruenitur.* Trebonius Ciceroni, Non *enim neſcis, quanti te faciam, & quàm pro noſtro ueterrimo uerißimoq; amore omnibus tuis etiam minimis commodis, non modo tam magno gaudeam.* Hoc *uero & inter paria, ut idem notat, in ſecundo loco legitur.* cicero, Ad *quod eſt adhibenda actio quædam, non ſolum mentis agitatio.* Quanquam

quam potest in his intelligi imparitas. Non *solum, uero inter paria & in posteriore loco inuenitur. ut* Cicero *ad* Atticum, *Vestrum iam consilium est, non solum meum, quid sit uobis faciendum.*

VT *(quod Græci apostaticon uocant) hæc fere sequitur,* Tam*, talis, tantus, tot, adeo, sic, ita.* Et *subiunctiuum postulat uerbi, quod fere, tum à superiore est diuersum, tum eius intentionem declarat.* Vnde *fortasse* Apostaticon *est dictum, quòd eiusmodi digreßum ad aliud uerbum facit.* Quintilianus. *Nunquam adeo pro nobis solicita lex est, ut quod præstet, extorqueat.* Plinius, *Signis quæ uocat Corinthia, plerique in tantum capiuntur, ut secum circumferant.* Idem, *Nullum est tam impudens mendacium, ut teste careat.* Cicero, *Cum ita ieiunus fuissem, ut ne aquam quidem gustassem.* Idem de Senectute, *Senectus plerisque sic odiosa est, ut onus se* Aetna *grauius dicant sustinere.* Huc *spectant & elocutiones illæ, quæ per, tantum abest, &, adeo non, figurantur.*

INTERIECTIONVM CONSTRVCTIO.

INTERIECTIONEM *uerbis cohærere non posse affirmat* Seruius*, atque inde adeo factum, ut diuersa pars ab aduerbiis constituta sit.* Sunt *tamen quæ nominum uarios exigunt casus.* Hei*, nanque &* Veh *datiuis hærent.* Virgilius, Hei *mihi qualis erat.* Martial.

Veh tibi cauſidice. Terentius, Veh capiti tuo. Hei uero & nominatiuo. Idem, Hei miſera. Heu & proh modo accuſatiuis. ut Virgil. Heu ſtirpem inuiſam. Terentius, Proh Deum atque hominum fidem. Modo nominatiuis. Virgil. Heu pietas, heu priſca fides. Plin. Heu dementia, allatoris aduentus ſemper eſt gratus. Teren. Proh Iuppiter nunc eſt tempus profecto interfici me. O quoque modo accuſatiuis iungitur: Cicero, O te felicem Marce Porci. Virgilius, O fortunatos nimium, ſua ſi bona norint, Agricolas. Modo nominatiuis. Idem, O fortunati, quorum iam mœnia ſurgunt. Seneca, O paupertas felix, quæ tanto titulo locum fecit. Terentius in Phorm. O uir fortis atque amicus. Modo uocatiuis. Cicero, O nox illa, quæ tenebras attuliſti. Minime ignorandum tamen eaſdem in oratione abſolute quoque poſſe interſeri. Virgilius, Spem gregis, ah ſilice in nuda connixa reliquit.

CONIVNCTIONVM CONSTRVCTIO.

CONIVNCTIONIS præcipua uis in iūgendis lōgioris ſermonis ſenſibus eſt. Itaque nullam conſtructionis ſpeciem efficit, qualem hactenus tractatæ partes inter ſe conſtructæ. Sed eſt & alia uis eius, qua nimirum in uerba ius habet, ut quorum modum nonnunquam mutet. In alias partes ſola fortaſſis opinione, qua ſcilicet uidetur etiam caſus, generis, numeri, & temporis rationes attingere. Quorum tamen leges ex alijs ſiquis penitus inſpiciat, omnino pendere deprehendet. Prior eius uis

ex definitionibus specierum fere patet. Alteram hoc loco tractabimus a dictis nonnullis, quæ ad Latini sermonis proprietatem pertinent.
Copulatiuæ igitur & Disiunctiuæ casualium dictionum, quæcunque ad unum referuntur uerbum, similes omnino casus nectunt. Xenophon & Plato fuere æquales. Socrates docuit Xenophontem & Platonem. Nisi obstet ipsius casualis dictionis ratio ulla priuata. ut in his, Emi equum centum nummis, & pluris. Fui Romæ & Thebis. Horatius in Arte poetica, In Meti descendat iudicis aures, Et patris & nostras. Aut in illa dicendi figura, qualis est Plinij in VII. Choromandorum gentem uocant Tauroni siluestrem, sine uoce, stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis. Qua figura Columella nõ semel utitur. Nec si copulatiua particula hic desideratur, quicquam id refert, cum necessario subaudiatur. Parem his uim & illa quatuor habent, Quàm, nisi, an, præterquam: ut Alterum uides, an utrunque? Est minor natu quàm tu. Nemini placet nisi sibi, uel præterquam sibi. Eædem copulatiuæ & disiunctiuæ in adiectiuis præter casum, generis quoque & numeri similitudinem exigunt: ut Socrates fuit modestus & grauis. Idem nonnulli grammatici de modo & tempore in uerbis præsertim diuersis censent: ut Sedeo & scribo. Sed aliter sæpe deprehendas. ut Terentius, Nisi me lactasses amantem, & falsa spe produceres. Idem in Eunuch. Et habetur & referetur à me Thais ita uti merita es, gratia. Cicero ad Atticum, Confidebam, ac mihi persuaseram fore, ut omnia placarentur

tur inter uos. Cicero Trebatio, Ex tuis literis & Quinto fratri gratias egi, & te aliquando collaudare possum. De quatuor tamen additis, Quàm, alijs interdum modis reddit indicatiuum: Vtinam cautior sis, quàm ille fuit. Quamuis cautior sis, quàm ille erat. Priuatim quædam copulatiuæ, sicuti Et, cum synonymis, appellatiuis & proprijs, quæ coniungunt, pluralis numeri uim aliquando conferunt: quæ tamen alias solui in singulares possunt: ut Consules erant Cæsar & Bibulus: Consul erat Cæsar, & consul erat Bibulus. Alias non possunt, nisi falsum efficiant sensum: ut duo & tria efficiunt quinque. Non enim ita soluas, Duo faciunt quinque, & tria faciunt quinque. Et Syrus & Dromo possunt ferre tot pondo. Non tamen statim Syrus potest ferre tot pondo, & Dromo tot pondo. Item Animal diuiditur in rationale & irrationale. Non tamen Animal diuiditur in rationale, & animal diuiditur in irrationale. Itaque Dialectici hæc nisi in sensu composito non concedunt. Pluralis uim his, quæ coniungit, confert interdum & Neque, geminata. ut apud Terentium, Hæc si neque ego, neque tu fecimus. Corn. Cels. Eoq; ex toto neque uinum, neque aqua semper utilia sunt.

EX IIS quas discretiuas appellauimus, Autem, & Vero, non eadem indeclinabilia secum iungi patiuntur. Vero, enim ijs iungi solet, Neque, nec, tum, age, sane, iam, enim, at quasi, ceu, nunc: ut Neque uero, Nec uero, Tum uero, Age uero, Sane uero, Iam uero, Enim uero, At uero, Quasi uero, Ceu uero. Raro cum his iungitur Autem.

VERO, *quoque cum pronomine* Ego *non, tam diſcretionem interim ſignificat, quàm(ut* Hermolao *placet) confirmationem, pro quinetiam, uel etiam.* Plinius, *Proinde occupantibus locum faueo, ego uero & poſteris.* Quod *etiam confirmare uidetur* Cicero *ad* Atticum, *qui etiam, ſimili ratione utitur, ſic ſcribens ad* Dolabellam, *Quemadmodum tibi dicis placere, ſcripſi diligenter ego etiam ad* Sicam. Sæpe *uelu ti in reſpondendo adhibetur, ſignificatq; profectò, uel certe, uel potius* γὲ Græcum *Cicero ad* Atticum, *Nam quod ſcribis te audire, me etiam mentis errore & dolore affici: mihi uero mens integra eſt.* Idem, *Quod laudas, quia obliuiſci me ſcripſi ante facta & dicta noſtri amici: ego uero ita facio.* Seneca, *Socratem cum* Platone *&* Zenonem *&* Cleanthem *in animum meum ſine dignatione recipiam?* Ego *uero illos ueneror, & tantis nominibus ſemper aſſurgo,* Cæcilius Plinius *ad* Fabatum, *Adijcis poſſe eos nongentis millibus uenire, ac tanto magis quæris, an quod geſſit, ratum ſeruem:* Ego *uero ſeruo.* Idem *ad* Gallum, *Quare ego uero* Coreliæ *adero promptiſſime. Similem uſum habet & cum* Tu, *pronomine.* Terentius, *Quem tu uero uidere uelles* Phædria. Et *cum* Ille, *pronomine.* Cicero *ad* Atticum, *De* Lepido *uero et* Tullio *quod quæris, illi uero non dubitant, quin* Cæſari *præſto futuri, in* Senatum *uenturi ſint.* Legitur *& cum nominibus.* Terentius, Illa *ilico ubi me accepit, læta uero ad ſe abduxit domum.* Autem, *negationis* Non, *&* Porro, *propria uidetur. ut* Non *autem,* Porro *autem.* Rariſſime *enim legitur* Non *uero. ut* Cicero *de* Senectute,

Senectute, At ij quidem iam mortui sunt. Non uero tam isti, quàm tu ipse nugator, &c. SED quoque cum Ita uel Tamen, uidetur conditionem aliquam innuere. Cicero ad Atticum, Scribis enim in cælum ferri profectionem meam: sed ita, si ante calendas Ianuarias redeam. Celsus, Si id nimium supercreuit, tentanda squama æris est, quæ leuissima est ex adurentibus, eatenus ne quid eminere patiatur: sed ita si nihil exacerbauit.

DISIVNCTIVAE autem in numerum prope nullum ius habent, similes copulatiuis, nisi negatiuis particulis succedant, sicut Neque, & Minime. qua ratione cum pluratiuis leguntur. ut apud Virgilium, Nec tiliæ leues, aut torno rasile buxum, Non formam accipiunt, ferroq; cauantur acuto. Et Cor. Cel. in primo, Minime aut frigus aut calor tuta sunt, ubi subita insuetis sunt.

EX rationis redditiuis Quippe, & Vtpote, illud præter alias suis generis proprium habent, quod nonnunquam Qui, et Cum, sibi comites adiungunt. Quippe, ut in illo antiquo. Quippe qui uesicam plenam uini habeant. Et Columel. in XII. de cappari, Quippe quæ res etiam in desertis agris citra rustici operam conualescit. Cicero in Philip. L. quidem frater eius, utpote qui peregre depugnauit, familiam ducit. Salu. Antonius procul aberat, utpote qui magno exercitu locis æquioribus expeditos in fugam sequeretur. Cicero Attic. Me & incommoda ualetudo, qua iam emerseram, utpote cum sine febri laboraßem, tenuit. Dixi admittunt. nam Quippe sine his frequentiori est in

usu ut Quintilianus, Quippe id est homini naturale. Virgilius, Quippe domum timet ambiguam. Quippe, uero etiam Vbi, sibi subijcit. Idem, Quippe ubi fas uersum atque nefas tot bella per orbem. Vtpote, *uero & sine ullo uerbo legitur. ut Claudius est altero crure, utpote curto.* Sed *sic rationalis non uidetur, sed potius aduerbium pro ceu uel tanquam.* Vt, *quoque, de quo alibi locuti sumus, à quo hæc ducitur, sic positum sæpe legimus, sed semper cum subiunctiui uoce. Quinti.* Et *omnia noua offendit, ut qui solus didicerit, quod inter mutos faciendum est.* Idem, Nec *ignoro igitur, quos transeo nec utique damno, ut qui dixerim in omnibus esse utilitatis aliquid.* Vix *cum alio modo. ut Quintilianus, Cum me, ut cuius interiecto mari non fortunam quisque nosse, non natales, non patrem poterat.* Nisi *quis hic eradendam* Vt *dicat.*

HVIVS *generis,* Nam, *tam non causam aliquando reddit, quam ingressum rei signat. ut* Terentius, *Rem omnem à principio audies:* Eo *pacto & gnati uitam, & consilium meum cognosces, & quid facere in hac re te uelim.* Nam *is postquam excessit ex ephebis.*

ERGO & Igitur *breuioribus conclusionibus competunt.* Cicero *in* Philipica I. *uis enim aut accusator tam amens reperitur, qui reo condemnato obijci se multitudini conductæ uelit: aut iudex, qui reum damnare audeat, ut ipse ad operas mercenarias statim protrahatur?* Non *igitur prouocatio ista lege datur.* Virgil. Huc *se prouecti deserto in littore condunt,* Nos *abijsse rati, & uento petijsse* Mycenas. Ergo *omnis longo soluit se* Teucria *luctu.* Terent. Ergo *pretium ob stultitiam*

ſtultitiam fero. Quare, & Quamobrem, longioribus duntaxat, cum coniunctiones ſunt: nam aduerbia & interrogatiue accipi, et infinite poſſunt: ut, Quare inuides? Scio quare inuideas. Scire tamen licet Ergo, & Igitur, ingreſſum quendam materiæ nonnunquam ſignificare: ut, Virgilius. Et certamen erat Corydon cum Thyrſide magnum: Alternis igitur contendere uerſibus ambo Cœperunt.

Aduerſatiuarum Etſi, tametſi, etiamſi, & quanquam, cum uerbis hærent, & orationem inchoant, indicatiuos magis poſtulant. Cicero pro Milone, Etſi uereor iudices. Idem, Tametſi iactat ille quidem illud ſuum arbitrium. Saluſtius. Quæ tametſi animus aſpernabatur. Cicero Attico, Quam tibi, etiamſi non deſideras, tamen mittam. Quamuis & licet ſubiunctiuos ſæpius. Virgilius, Quamuis multa meis exiret uictima ſeptis. Idem, Quamuis Elyſios miretur Græcia campos. Iuuenalis, Molles quod in aure feneſtræ Arguerint licet, ipſe negem. Virgilius, Fixerit æri pedem ceruam licet, aut Erymanti. Iunguntur tamẽ interim tum illæ ſubiunctiuis, tum hæ finitiuis, preſertim orationem non inchoantes. Cicero Lentulo, Quanquam aperte Volcatio aſſentirentur. Idem ad Atticum, Quã quam à meipſo non diuellerentur. Quintil. Cædi uero diſcipulos, quanquam illud receptum ſit, & Chryſippus non improbet. Cicero ad Atticum, Rhodum uolo puerorum cauſa, inde quamprimum Athenas, etſi Eteſiæ ualde reflauerint. Idem rurſum, At primum illud, in quo de Dicæarcho mihi aſſentire negas, etſi cupidiſſime expreſſum & expeditum à me ſit, &c.

Hæc

Hæc postrema etiam futuro absoluto iungitur, cuiuscunque id modi censeas. Cicero ad Atticum, Quare uelim, etsi (ut spero) te hæc legente aliquantulũ tum uiæ processero, tamen obuias mihi literas quàm argutissimas de omnibus rebus crebro mittas. His omnibus cum priorem sensum tenent, reddi solet Tamen, ut Quanquam hæc inter nos nuper notitia admodum est, inde adeo quòd agrum hic in proximo mercatus es: tamen uel uirtus tua me, uel uicinitas, &c. Hæc etiam interdum sine illis ponitur, quasi in correctione eius quod dixeris, & cum Si. ut Ouidius de Tristibus, Nunc incorrectum populi peruenit in ora, In populi quicquam si tamen ore mei est. Sed & aliter quoque, ut in figuris docebitur.

CVM, & coniunctio est continuatiua, alias pro postquam, alias pro quoniam uel quandoquidem: & copulatiua pro &, sed sequente tum: & aduersatiua pro quamuis: & temporis aduerbium. Poscit autem ex modis cum temporis est aduerbium uel indicatiuum. ut Virg. Cum uenit, aulæis iam se regina superbis Composuit. Cicero, Tantum profecto cum à te consulatum repuli, profeci. Virgilius, Cum dabit amplexus, atque oscula dulcia figet. Vel subiunctiuum. ut Cicero, Quintius igitur Ligarius cum esset adhuc nulla belli suspicio, legatus in Africam cum consule Cõsidio est profectus. Virg. - nuper me in littore uidi, Cum placidum uẽtis staret mare. Quum aduersatiua est subiunctiuum. ut Cicero, Satis'ne constanter facere uideamur, qui cum præcipi nihil posse dicamus, tamen alijs de rebus disserere soleamus, & hoc ipso

tempore

tempore præcepta officij prosequamur? Cum copulatiua est, *&* comitem habet Tum, pro *&*, *uel minus quiddam, uel magis generale proponit:* Tum *uero maius uel minus generale: finitiuo fere iungitur.* Cicero *de natura deorum,* Cum *multæ res in philosophia nequaquam adhuc explicatæ sunt, tum perdifficilis* Brute *(quod tu minime ignoras) quæstio est de natura deorum.* Sed *hic duplex est uerbum.* Aliquando *unum tantum est, & cui adhæreat* Cum. *ut idem in* Tuscul. Cum *multis locis nostrorum hominum ingenia uirtutesq;* Brute *soleo mirari, tum maxime in his studijs, quæ sero admodum expetita in hanc ciuitatem è* Græcia *transtulerunt.* Aliquando *tamen & subiunctiuo modo iunguntur. ut* Cicero *ad* Atticum, Nos *cum multum literæ, tum non minimum* Idus Martiæ *consolentur.* Aliquando *hæc nulli uerbo adhærent ut in subiectis exemplis,* Quintilianus, Quod *opus* Marcelle Victori *tibi dicamus, quem cum amicissimum nobis, tum eximio literarum amore flagrantem dignissimum hoc mutuæ inter nos charitatis pignore iudicabamus.* Cice. Curioni, Qui *cum suis laudibus, tum uero te filio superasset omnium fortunam, si ei contigisset ut te ante uideret, quàm è uita discederet.* Idem *in* Verrem, Factum *est, uti cum summum in ueteribus patronis multis, tum nonnullum etiam in me præsidium suis fortunis constitutum esse arbitrarentur.* Pro *quoniam uel quandoquidem semper subiunctiuum petit.* Cicero *pro lege* Manil. Quis *nauigauit, qui non se aut mortis, aut seruitutis periculo committeret, cum aut hyeme aut referto prædonum mari nauigaretur?*

uigaretur? Ouidius, *Cum sis officijs* Gradiue *uirilibus aptus,* Dic *mihi matronæ cur tua festa colant?* Pro *postquam, tum subiunctiuo. ut* Cicero, Cum *ille homo audacissimus consciẽtia conuictus reticuisset, postremo patefecit.* Tum *indicatiuo.* Idem *pro* Deiot. Deinde *etiam impunius fit, quòd cum est factum, negare potest.* Quintilianus, Non *inutilem scio à præceptoribus meis seruatum morem qui cum pueros in classes distribuerant, ordinem dicendi secundum uires ingenij dabant.*

De si, *Diomedes præcepit diminute, ut arbitror non secus ac de* Cũ: *quippe quo auctore finitiuis iungitur, quoties res facta significatur. ut* Cic. Si *illustrantur, si erumpunt omnia.* Nec *enim dubitat, an illustrentur: sed quia illustrantur, suadet ut mutet* Catilina *mentem.* Et Virgilius, Si *te fata uocant.* Item, Si *potuit manes arcessere coniugis* Orpheus. Affirmat *enim potuisse.* Subiunctiuis *uero quoties conditionalis & incertus est sermo, ueluti,* Si *facias,* Si *faceres.* Qui *enim sic loquitur, nõ factum interim declarat.* Sic Diomedes. Ego *tamen finitiuis iunctam in conditione subinde lego. ut* Terent. Si *illum relinquo, eius uitæ timeo: sin opitulor, huius minas.* Idem, Pamphile *si id facis, hodie me postremum uides.* Quintil. Iam *si minor in eligendis custodum & præceptorum moribus fuit cura, pudet dicere, in quæ probra nefandi homines isto cædẽdi iure abutãtur.* Salu. Equidẽ *ego uobis regnũ trado firmum, si boni eritis: si mali, imbecillum.*

Num *igitur ita potius præcipiendum?* Cum *res facta significatur, finitiuis adijci, ut in memoratis exem*

plis. Cũm potentialis in apodoſi, id eſt, reddita eius ſubijcitur, potentiali uel ſubiunctiuo iungitur. Quintilianus, Nec *ſi rationem ſyderum ignoret poetas intelligat.* Cicero, *ſi eſſet in his fides, in quibus ſumma eſſe debebat, non laboraremus.* Aliter *uero niſi pro quamuis accipiatur, finitiuis ſubiunctiuisq; indifferenter, idq; merito, cum duarum* Græcarum εἰ & ἐὰν *apud nos locum expleat, quarum altera ſæpe finitiuis, altera ſubiunctiuis aſtruitur:* Cicero, Si *uales, bene eſt.* Terentius, Orare *iuſſit hera, ſi ſe ames, iam ut ad ſeſe uenias.* Pro Quamuis, *uero, ſubiunctiuis iungitur.* Terent. Non *ſi capiundos mihi omnes homines inimicos ſciam.* Idem, Redeam? *non, ſi me obſecret.* Si *tamen cum* Quis *indicatiuo fere iungitur.* Quint. Inſtit. Deinde *quòd ſi cui eſt mens tam illiberalis, ut obiurgatione non corrigatur, is etiam ad plagas, ut peſſima quæque mancipia durabitur.* Et, Siquis *in hoc artem populo non nouit amandi.* Huic *nonnunquam ſubijcitur* Sin, *quum dictorum fere eſt oppoſitio. ut in ſupra dicto exẽplo,* Si *illum relinquo, eius uitæ timeo: ſin opitulor, huius minas.* Et *longiore aliquando interuallo, ſicut in illo eiuſdẽ,* Si *propter amorẽ uxorem nolit ducere,* E*a primum ab illo animaduertẽda iniuria* Eſt. E*t nũc id operã do, ut per falſas nuptias* Vera *obiurgãdi cauſa ſit, ſi deneget:* Simul *ſceleratus* Dauus *ſiquid cõſili* Habet, *ut conſumat nunc, cũ nihil obſint doli* Q*uẽ ego credo manibus pedibusq; obnixe omnia* F*acturũ, magis id adeo mihi ut incõmodet,* Q*uã ut obſequatur gnato.* SO. *quapropter?* SI. *rogas?* Mala *mẽs, malus animus, quẽ quidẽ ego ſi ſenſero.* Sed *quid opus*

eſt

est uerbis? Sin *eueniat(quod uolo)* In Pamphilo *ut nihil sit moræ.* Nã *ita rectissime, ut mihi uidetur,* Grocinus *locum correxit.* Significat *autem* Sin, *si uero, uel sed si.* Adhibetur *& ubi nõ tam liquido cernitur dictorum oppositio: ut in illo* Cicero Ad Atticum Tu *si modo es* Romæ *(uix enim puto) sin es, hoc uehementer aduertas uelim.* Ponitur *aliquando &* Sin, *siue* Si, *ut* Terentius Adelph. Hoc *reliquum est: sin inficias ibit, testis mecum est anulus, quem ipse amiserat.*

NI & NISI *tum præcedentes, tum sequentes, finitiuis & subiunctiuis iungi possunt.* Terentius, Pamphilam *ergo huc redde, nisi ui mauis eripi,* Idem, Non'ne *tibi satis est hoc solidum uisum gaudium,* Nisi *me lactasses amantem, & falsa spe produceres?* Etiã *potentiali siue optatiuo, si utique uerbum quod in apodosi redditur, potentialis sit modi.* Virgilius, Ni *faciat, maria ac terras cœlumq; profundum,* Quippe *ferant rapidi.* Terentius, Dic *mihi si omnes hunc coniectum in nuptias inimici uellent, quod, nisi hoc consilium darent?* In *ea tamen figura, quam exemplis subijciemus, indicatiuis semper iunguntur.* Terent. Hac *non successit, alia aggrediemur uia:* Nisi *id putas, quia primo processit parum,* Non *posse iam ad salutem conuerti hoc malum.* Cicero pro Milone, Vobis *illæ uobis, uestro in conspectu fere, sed iustæ tamen & debitæ pœnæ solutæ sunt, nisi forte hoc etiam casu factum esse dicimus.* Salust. Frustra *autem niti, neque aliud se fatigando nisi odium quærere, extremæ dementiæ est: nisi forte quem inhonesta & perniciosa libido tenet, potẽtiæ paucorum decus atque libertatem*

gratificari ſuam.

SIVE *cum ex* Si,*&* Ve, *compoſitum ſit, duorum generum uim ſimul obtinere uidetur.* Itaque *cum orationem inchoat, minime mirum eſt, ſi præter morem aliarum coniunctionum tres minimum ſenſus poſtulat cum &* Si, *continuatiua ſuam apodoſin, &* Ve, *alteram diſiunctiuam exigat: ut,* Siue *me amas, ſiue odiſti, non magni æſtimo.* Aliquando *quatuor.* Ouid. Siue *qui* Antilochum *narrabat ab* Hectore *uictum,* Antilochus *noſtri cauſa timoris erat:* Siue Menœtiadem *falſis cecidiſſe ſub armis,* Flebam *ſucceſſu poſſe carere dolos.* In *qua figura notandum eſt ſolere eleganter cum protaſibus apodoſes miſceri.*

Poſtquam Diomede *auctore non diuiſa finitiuis iungitur. ut* Terentius, Poſtquam *amans acceſſit, unus & item alter.* Et, Poſtquam *exceſſit ex ephebis.* Virg. Poſtquam *te fata tulere.* Diuiſa *ſubiunctiuis.* Cicero, Poſtea *quàm maximas exædificaſſet, exornaſſetque claſſes.* Ceterum *legitur, arbitror, & cum ſubiunctiuis non diuiſa. ut* Plin. *natur. hiſtor.* Sed *ſiue ante quàm uer præuenerit, ſiue poſtquã hyemarit, poſt eam diem, inquam, innumera ruſticos cura diſtringat.* Et *diuiſa cum indicatiuis. ut* Cicero Appio, Poſtea *uero quàm ita cœpi.* Idem Planco, Et *abfui proficiſcens in* Græciam, *& poſtea quàm de meo curſu, reipub. ſum uoce reuocatus, nunquam per* M. Antonium *quietus fui.* Legitur *autẽ in diuiſione non ſolũ interpoſito pronomine* Ea, *ſed etiam alijs, nec ſine gratia, idq́; ſiue* Poſt, *aduerbium ſit, ſiue propoſitio relata ad tẽpus. ut* Hirtius *ſiue* Pãſa *in cõment.* Poſt *diẽ tertiũ quã Afri-*

cam

eam attigit. Cato de Re rust. Postridie aut post diem tertiũ quàm lecta erit. Cic. Atti. Quatuordecim annis post prætor est factus Tuditanus quàm cõsul Minucius.

VBI quoque cum synonymos huius est, tum indicatiuis iungitur. Virg. Hæc ubi dicta dedit. Tum subiunctiuis. ut Idem, Ille ubi nascentem maculis uariauerit orbem. Nisi id futurum absolutum dicas: ut in illo Terentij, Vbi nos lauerimus, si uoles, lauato.

Rursus antequam (ut idem Diomedes inquit) cum indiuisa legitur, subiunctiuis iungitur. ut Cicero, antequam de rep. Patres conscripti dicam. Diuisa finitiuis. Virgilius, Ante pudor quàm te uiolem. At ego tum diuisam, tum coniunctam utrique modo additam lego. Cicero, Antequam proxime discessi. Idem Attico, Si quenquam nactus fueris, qui perferat literas, des antequam discedimus. Idem ad eundem, Quod putasti fore, ut antequam isthuc uenirem, Pompeium uiderem, factum ita est. Rursum diuisa subiunctiuis. Virg. Neque ante Falcem maturis quisquã supponat aristis, Quàm Cereri torta redimitus tempora quercu Det motus incompositos, & carmina dicat. Idem, Ante nouis rubeant quàm prata coloribus.

Priusquam tum subiũctiuos subijcit sibi. ut Salustius, Priusquam incipias, consulto: & ubi consulueris, mature facto opus est. Tum indicatiuos. Cicero Philip. Priusquam de republi. dicere incipio, pauca querar de hesterna M. Antonij iniuria. Terentius, Priusquam pereo.

QVOD causalis pro quia, frequentius subiunctiuũ sibi subijcit. Cicero Attico, Et accersam, sed prohibe-

 bo,

bo, quòd intelligam multo magis intereſſe tua, te agere quod agendum eſſet hoc tempore, quàm mea, te adeſſe comitijs. Idem, *Mihi quòd defendiſſem, leuiter ſuccenſuit*. Sed *& indicatiuum*. Idem, *Quòd non tam interfuit mea*. Neque enim *illæ res, &c. quam reipub. quòd erant quidam improbi, qui contentionem fore aliquam mihi cum* Pompeio *ex illarum rerum diſſenſione arbitrarentur*. Idem, *Senatuſconſulta duo facta ſunt odioſa, quòd in conſulem facta putantur* Catone *&* Domitio *poſtulante*, De Quòd *formali diximus nonnihil in conſtructione uerbi*.

ILLVD *tamen hoc loco addendum non fruſtra uidetur, quòd quamuis ibi ſub auctore* Laurentio *diximus poſt quoddam uerborum genus infinitum per* Quòd, *ſolui, & ſequens uerbum uel indicatiuum uel ſubiunctiuum: ut* Gaudeo *quòd ſcribis & ſcribas: non tamen uidetur id in omnibus ſeruari temporibus. nam ut* Gaudeo *quod ſcribis & ſcribas, recte dixeris: ita neſcio an* Gaudeo *quòd ſcribebas & ſcriberes, dixeris, præſertim ſubiunctiue. nam potentialiter ſic dici dubium non eſt*. Dubito *non minus, an* Gaudeo *quòd ſcribes & ſcripſeris, ſubiunctiue dixeris*. Abſoluto *uero futuro ſic dici, dubitari non poteſt*.

Quàm, *electiua ſubiunctiuo iungitur: ut* Aliud *honeſtum iudicas quàm philoſophi ſtatuant*. Sed *& indicatiuo*. Cic. Att. *Quem iam etiam grauius accuſas, quam patitur tua conſuetudo*. Hæc *cum duobus* Ac, et Atq; *uarijs particulis pro uarijs ſignificatis ſuccedũt*. Nam *& cõparatiuis. ut* Plaut. Mer. *Amicior mihi nullus uiuit, atque is eſt*. Terent. Non *Apollinis magis*

uerum

uerum atque hoc responsum est. Et *uerbis cuiusmodi sunt* Præsto, Præualeo: *ut* Præstat *honeste mori, quàm inhoneste uiuere*. Item *post alius & diuersus*. Terentius *in* Andria, Alium *censes nunc me, atque olim, cum dabam?* Idem, Aliud *mihi respondes ac rogo*. Quintil. Instit. Pransus *quoque ac potus diuersum ualet quàm indicant*. Post Secus, Aliter, Contra, & Supra. Virgil. Haud *secus ac iussi faciunt*. Cicero de Orat. Quoniam *cœpi secus agere, atque initio dixeram*. Idem in Ver. Quod *iste aliter, atque ut edixerat, decreuisset*. Vbi *signandum particulam atque, etiam ut, secum accipere, ut exemplum docet*. Salustius, Vbi *uidet* Catilinam *contra ac ratus erat, contendere*. Idem, Supra *quàm cuiquam credibile est*. Post *similiter, item æque, perinde, pariter, & iuxta, sed sic præpositæ tres particulæ pro* Vt, *uel* Sicut, *aduerbijs accipiuntur*. Cic. Phil. Neque *enim illum similiter atq; ipse eram, cõmotum uidi*. Varro *de lingua* Latina, Analogia *non item ea definienda, quæ dirigitur ad naturam uerborum, atque illa quæ ad usum loquendi*. Terentius, And. Miser *æque atque ego*. Cic. Curioni, Cui *charus æque sis ac iucundus, ac fuisti patri*. Plaut. Aulu. Nunquam *æque patri nuncium lepidũ attulit, quàm ego nũc meæ nunciabo*. Titus Liuius, Perinde *ac urbe capta*. Huic *redditur &* Quasi, *ut* Idem, Perinde *quasi exitus rerum, nõ hominũ consilia legibus uindicẽtur*. Plaut. Menæch. Pariter *hoc atq; alias res soles*. Salust. Iugurth. Præterea *transuersis itineribus quotidie castra mouere, iuxta ac si hostes adessent*. Titus Liuius, Trucidant *inermes iuxta atq; armatos*, Post *nomina similis, dissimilis*,

par, & unum pronomen Idem, *ſed eiuſmodi particulis pro* Qualis, *acceptis*. Terentius Phormione, Ne *ſimili utamur fortuna, atque uſi ſumus*. Cæſar Comment. Hortatur *eos ut ſimili ratione atq; ipſe fecerit, ſuas iniurias perſequantur*. Cicero Attico, Aut *quieſcendum, quod non diſſimile eſt atque ire* Solonium *aut* Antium. *pro ſimile quale*. Cicero de Natura Deorum, Neque *mihi par ratio cum* Lucilio *eſt, ac tecum fuit*. Sed *hic particulam* Ac, *per copulatiuam interpretari licet, ſicut in illo* Titi Liuij, Ipſa *re intelligetis nequaquam idem eſſe* Syracuſas *ac* Leontinos *oppugnare*. Cato de Re *ruſtica*, Pomarium *ſeminarium ad eundem modum atque oleaginum facito*. Hic Atque, *uel per* Et, *uel per* Quo, *interpretandum*. Legitur *etiam pro eo ac, & pro eo atque, pro ita ut, pro ſic ut, uel perinde ut*. Seruius Sulpi. Cicer. Sanequã *pro eo ac debui, grauiter moleſteq́; tuli*. Et Vlpianus Iuriſconſultus, Siquis *ex teſtibus nomẽ ſuũ non aſcripſerit, uerun tamen ſignarit, pro eo eſt ac ſi adhibitus non eſſet*. Idẽ, Pro *eo habendum eſt, atque ſi nullo iure factum eſſet*.

Dubitatiuæ *coniunctiones* An, & Ne, & *indicatiuis iunguntur, ut* Eſt'ne *ea intus?* Eſt, An *in aſtu uenit?* Aliud *ex alio malum?* Virgilius IIII. Vera'ne *te facies, uerus mihi nuncius affers?* E *potentialibus*. Idem, An *mare quod ſupra memorem, quodq́; alluit infra?* Idem, An *quicquam nobis tali ſit munere maius?* Cicero Attico, An *libertinis atque etiam ſeruis ſeruiamus?* An *mihi mutus non faceret fidem?* An, *dubitatiua ſicut* Vtrum, *eius ſynonymos, aliquando in ſolutionibus & interpretationibus adhibetur, ubi ſcilicet hæ*

duplices

duplices afferuntur, neutra prælata ut Donatus *in illo* Adelph. - Iube *nunc iam dinumeret* Babylo *illi uiginti minas,* C*ui inquit? illi* Cteſiphoni, *an lenoni,* Aeſchyno, *an* Syro*?* Et *ſtatim,* An, *inquit, fratrem* Babylonem *nimiam ob liberalitatem uocet, an* Aeſchynum *nimis prodigum?* Item *in illo,* Omnia *hæc auferet mater.* An, *inquit, nutrix, an uera mater?* Gellius. Cur *aquæ ex niue, glacie'ue liquatæ, ſunt uitioſæ?* An *quia cum aqua quæuis gelu concreſcit, eius pars tenuiſſima difflatur?* In *his notare licet duplicis modi uſum.* Subiunctiui *: ut in illo* Donati, An *uocet quod* Latinius *uidetur.* Et *indicatiui : ut in exemplo* Gellij, *quod more potius dictum uidetur : cum* An, *&* Vtrum, *particulæ in tali genere infinita uideantur ſub uerbo aliquo ſubaudito, uide uel æſtima.*

Vt *perfectiua uel abſolutiua de præterito quidem, potentiali, iungitur : ut,* Aderam *ut uiderem.* Terentius, Filium *perduxere illuc ſecum, ut una eſſet meũ.* De *præſenti uel futuro, ſubiunctiuis.* Terentius, Et *nunc id operam do, ut per falſas nuptias* Vera *obiurgandi cauſa ſit ſi deneget.* Idem, Te *oro* Daue, *ut redeat iam in uiam.* Eiſdem *modis additur et pro* Ne nõ, *poſt uerba timoris.* Terentius, Metuo *ut ſubſtet hoſpes. &,* Metuebam *ut ſubſtaret.* Cicero Attico, Accepi *etiam à te literas quibus uereri uideris, ut epiſtolas illas acceperim.* Vt, *concedentis, pro, dato quod, uel cõceſſo quod, uel, ut aliqui interpretantur, pro quamuis ſubiunctiuis iungitur.* Cicero Philip. Legem *illam appellare. fas non eſt, & ut ſit lex, non debemus illam* Hirtij *legem putare.* Idem Attico, Nam *quid de me dicam:*

cam: cui ut omnia contingant, quæ uolo, leuari non poſſunt? Pro Vtpote, quoque ſubiunctiuis iungitur, ut ſupra notauimus. Pro Poſtquam indicatiuis. Cicero Brut. At ab urbe diſceſſi, nullam intermiſi diem, quin aliquid ad te literarum darem. Ouid. de Ponto, Nec quicquam ad noſtras peruenit acerbius aures, Vt ſumus in Ponto, perueniatq́; precor. Vt pro Quemadmodum uel Sicut, aduerbium eſt, & finitiuis iungitur. ut Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ita ut facis. Aliter quoque pro Sicut, indicatiuis, ut in illa figura dicendi, cuiuſmodi eſt illa Cæſaris, Horum auctoritate finitimi adducti, ut ſunt Gallorum ſubita & repentina conſilia. pro ſicut ſunt. Et Teren. Credo ut eſt dementia. Et eiuſdem, Tu ut tempus eſt diei, uide ſis ne quò hinc longius abeas. Nam in illo Ciceronis, Multæ ut in homine Romano literæ: paulo aliter accipi uidetur. Item interrogatiuum pro Quomodo. Cicero, Vt ſuſtinuit? immo uero ut contempſit? Poteſt pro quomodo uel quemadmodum & potentialia recipere uelut, Vt feciſſes? Et fac ita ut feciſſes. De Vt, optandi, & Vt apoſtatico, dictum in Aduerbio eſt.

HOC loco quoniam ſub hac orationis parte plures ſenſus cum ſuis uerbis committuntur, non intempeſtiue præcipiendum nobis eſſet de uariorum temporũ inter ſe connexione. Sed quum idem in methodo docendi ad tyronum exercitationem iam latius propoſuerimus, hic ſpecimen duntaxat rei poſuiſſe contenti erimus. Poteſt igitur ſpectari circa omnes fere coniunctiones eiuſmodi temporum cõnexio. Verbi gratia circa Quòd εἰδικόν.

DICO *quòd ſcribis & ſcribas uel non ſcribas, in finitiuo & ſubiunctiuo.* Et *quòd ſcribebas & ſcriberes, in indicatiuo & potentiali.* Et *quòd ſcripſiſti, non autem quòd ſcripſeris ſaltē in præterito.* Et *quòd ſcripſeras, & ſcripſiſſes: ſed hoc poſterius in potentiali tā tum.* Et *quòd ſcribes & ſcripſeris: ſed ſecundum in futuro exacto ſiue abſoluto.*

Iterum, *dicebam quòd ſcribas & ſcriberes, tū ſubiunctiue, tum potentialiter.* Et *quòd ſcripſiſti, tantum indicatiue.* Et *quòd ſcripſeras & ſcripſiſſes, & ſubiunctiue & potentialiter.* Et *quòd ſcribes & ſcripſeras, in futuro exacto tantum.*

Dixit *quòd ſcribis & ſcribas.* Et *quòd ſcribebas & ſcriberes & ſubiunctiue & potentialiter.* Et *quòd ſcripſiſti, an etiam: quòd ſcripſeris, æſtimandum.* Et *quòd ſcripſeras, & ſcripſiſſes, altero in ſubiunctiuo & potentiali.* Et *quòd ſcribes & ſcripſeris, in exacto futuro tantum.*

Dixeram *quòd ſcribis & ſcribas.* Et *quòd ſcribebas, & ſcriberes, tam in ſubiunctiuo quàm potentiali.* Et *quòd ſcripſiſti & ſcripſeris.* Et *quòd ſcripſeras & ſcripſiſſes, in potentiali & ſubiunctiuo.* Et *quòd ſcribes & ſcripſeris, in exacto futuro.*

Dicam *quòd ſcribis & ſcribas.* Et *quòd ſcribebas, & in potentiali tantum ſcriberes.* Et *quòd ſcripſiſti, æſtimandum autem an etiam quòd ſcripſeris.* In *paſſiuo dubium non eſt,* Dicam *quòd ſcriptum aliquid à te fit.* Et *quòd ſcripſeras: & potentialiter ſcripſiſſes.* Et *quòd ſcribes & ſcripſeris, in exacto futuro tantum.*

SVADEO *ut ſcribas, & in potentiali tantum ut ſcriberes.*

ſcriberes. Et *in præterito ſimili futuro exacto, ut ſcripſeris: non autem ut ſcripſißes, nec ut ſcripſeris in futuro.*

Suadebam ut ſcribas & ſcriberes: ut ſcripſeris autem, nec in præterito nec alterutro futuro: ut ſcripſiſſes uero, potentialiter tãtum. Rurſus, *ſuaſi ut ſcribas: & potentialiter, ut ſcriberes & ſcripſißes: ut ſcripſeris autem, nullo arbitror nec modo, nec tempore.*

Suaſeram ut ſcribas: & in potentiali, ut ſcriberes & ſcripſiſſes: non ut ſcripſeris.

Suadebo ut ſcribas: nõ autem ut ſcriberes aut ſcripſißes. Et *in futuro exacto, ut ſcripſeris.* Similis *ratio iniri & in alijs debet ſed cum acri omnino iudicio.*

CONIVNCTIONVM ORDO.

ORDO *in coniunctionibus uarie ſpectatur. Sunt enim aliæ quæ præponi ſibi aliquam dictionem omnino uolunt, ut quæ* Enclitica *dicuntur:* Que, *ue, ne pro an, quoque, quidem, autem, uero.* Reliquæ *omnes primum ipſæ locum in ſenſu ſuo uendicant, exceptis his,* Nanque, *etenim, ſiquidem, ergo & igitur, quæ translaticium ſitum habent.* Rurſus *aliæ ſunt, quæ ſenſum in quo habentur, præponi alteri ſenſui naturaliter uolunt, ueluti* Continuatiuæ: *ut* Si, *niſi.* Subcontinuatiuæ: *ut* Quoniam, *quum.* Et Aduerſatiuæ, *potiſſimum cum eas ſequitur* Tamen: *ut* Quãquam, *quamuis, etſi, licet.* Præterea Ne, *cum eam* An, *uel* Ne, *ſequitur.* Leguntur *tamen* Continuatiuæ, Subcontinuatiuæ, & Aduerſatiuæ *ſubinde ſecundo loco cum ſuo ſenſu poſitæ: ſed eſt tum inuerſus earum ordo,*

do, cum priorem locum natura postulent. Declarat *ita esse, quòd ubi secundum sensum tenent, ilico sunt inferendæ, ne si distinctionis mora intercedat, auditor ad ipsarum sensum non sit attentus, naturali scilicet earum ui, qua consequentiam sensibus conferunt, omnino uanescente.*

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA structura liber sextus: siue de constructionis figuris.

ATQVE *ita quidem ad sensum animi prodẽdum, iusta se habet partium inter se constructio.* Cuius *uitium generali uocabulo* Solæcismos *dicitur:* Id *in tribus ad summum generibus spectatur,* Numero, *ordine & immutatione.* Quorum *tamen certæ rationes sunt, quæ quòd publice ab illustribus auctoribus uel necessitate, uel singulari commoditate frequentantur figuræ pro uitijs sunt appellatæ.* De *his* Grammatico *non minus certe quàm de recto genere agendum.* Ad *numerum igitur referentur, quæ in defectu atque excessu consistunt.* Prioris *generis sunt* Eclipsis, Aposiopesis, Zeugma, Syllepsis, Prolepsis, *&* Anapodoton. Posterioris Pleonasmos, *& sub eo* Parelcon, *&* Epanalepsis. Ad *ordinem spectant* Hyperbaton, *& quæ sub eo sunt,* Anastrophe *&* Synchysis. *immutatio ipsa est* Enallage. De *his ordine deinceps*

inceps agemus, non in uniuersum tantum & strictim, sicut Grammatici hactenus fecerunt, solis definitionibus cum exemplo contenti; sed particulatim & diffuse; quò simul confusionem omnem discutiam, simul discentes exerceam, qui his perceptis, reliqua similis generis quæcunque in lectione occurrent, facile (arbitror) deprehendent. In quo tamen non dubito fore, qui hanc meam diligentiam, ut nimiam reprehendēt: Sed ij potissimum erunt, qui cum ea quæ trademus, ipsi sint consecuti, aliorum conditionis immemores, aut superflua putabunt, quibus ipsi non egent: aut minuta & indigna præceptu, quæ legere aut noua non possunt. Ego sane minuta ea & tenuia fateor, si cum maioribus & grauioribus conferantur: sicuti totam artem si cum potioribus studiis. Ceterum tanta esse ea contenderim, ut sine ijs omnis sermo rudis & puerilis plane sit, nedum parum Latinus. A quibus incommodis, quod ad hanc artem pertinet, horum tantum ope uindicatur, quæ omnem plane sermonem ad eundem perpetuo modum se alias habentem, non solum aliqua nouitatis gratia excitatum commendant, sed etiam mea quidem sententia uelut coloribus ornant, & ut sic dicam, luminibus quibusdam non secus ac rhetorum figuræ illustrant, sicut in suis locis fortassis admonebimus. Qua fiducia ipse contra istorum censuram securus, institutum meum quod discentium causa suscepi, prosequar.

SECANTVR *igitur quæ in defectu consistūt in duplex genus. Alibi enim foris petendum est quod desit, ut in* Eclipsi & Aposiopesi. *Alibi ex proximo mu*

tuandum,

tuandum, ut in reliquis. E*ſt enim* E*clipſis, dictionis ad legitimam conſtructionem neceßariæ in ſenſu defectus: ſed quæ cum foris ſit petenda, uel conſuetudine auctorum ſubaudiri ſolet, uel quia ex ceteris uerbis eſt certa.* Q*uam maxime ratione* Q*uintilianus (ut mihi uidetur)* Synecdochen *appellat, cum alioqui* E*clipſin pro uitio habeat.* S*ed cum ſit alias ſynecdoche maiore ſui parte tropus, nobis hanc eius partem cum* G*rãmaticis eclipſin, ſi non tam appoſita, at certe recepta iam uoce potius appellare liceat, quàm figuram ſimul & tropum (qui ad* G*rammaticam omnino non ſpectat) uno nomine confundere.* E*ſt ergo eclipſis omniũ orationis partium communis, ut per ſingulas indicabimus: quippe nomina nec generis unius, nec uno modo ad conſtructionis numeros requiruntur, ut in ſubiectis patebit exemplis.* N*am & appellatiua deſiderata uideas.*

TEMPLVM *uel ædes. ut in illis,* A*d* V*eſtæ, ad* O*pis, ad* D*ianæ, ad* V*eneris.* C*icero* P*hilip.* V*bi eſt ſepties millies ſeſtertium, quod in tabulis quæ ſunt ad* O*pis, patebat?* T*er.* V*bi ad* D*ianæ ueneris, ito ad dexteram.* H*oratius,* V*entum erat ad* V*eſtæ.*

NAVIS. *ut in illis,* C*icero,* T*u ſi ita expedit, uelim bona & certa tempeſtate conſcendas, ad meq; uenias.* I*dem,* E*pheſo conſcendentes hanc epiſtolam dedimus.* I*dem,* H*æc ego conſcendens è* P*ompeiano, tribui actuariolis.*

VIA. *ut in talibus,* T*erentius,* C*ur non recta introiſti?* I*dem,* P*oſtridie ad anum recta pergit.* C*icero,* R*ecta uenit ad me.* A*liquando apponitur. ut* C*icero,*

Si

Si mihi inimico, ut prædicas, tuo cōflare uis inuidiam, recta uia perge in exilium.

LITERAE. *ut in illo* Ciceronis ad Atticum, *Acceperam autem ſatis celeriter* Iconij *per publicanorum tabellarios à* Lentuli *triumpho data.* In *his illud confirmas, &c.*

ITER. *ut in talibus.* Cicero, Nos in caſtra properabamus, *quæ aberant bidui.* Pro bidui itinere.

VOLVNTAS, *uel propoſitum.* Cicero ad uxorem, Cum in animo haberet nauigandi.

FRONDES, *uel ſimile aliquid. Ouid.* Immoderata pati iam frigora, iamq; calores, Sternere uel nuda poſſe ſuper ſilice.

TENTORIA, *uel pelles.* Cæſar, Vſque eo ut qui ſub ualle tenderent, mercatores recipiendi ſui facultate non haberent. Virgilius, Hic ſæuus tendebat Achilles.

PRAEDIVM. *in talibus,* Suburbanum, Tuſculanum, Ocriculanum. Cæcilius Plin. Quantum copiarum in Ocriculano, in Narnienſi, in Carſulano, in Peruſino tuo, &c.

PARTES. *ut in talibus,* Quintil. Quamuis ei ſecundas fere Grammaticorum conſenſus deferat. Idem, Secundas confeſſione plurimorum Philetas occupauit. Terent. Non poſteriores feram.

CARO. *ut in illis, cum abſolute uſurpantur,* Suilla, bubula, ouilla, caprina, ferina. Celſus, Inter domeſticas uero quadrupedes leuiſſima ſuilla eſt, grauiſſima bubula. Virgil. Implentur ueteris Bacchi, pinguisq; ferinæ. Rariſſime additur his uocabulum carnis.

nis. ut Saluſtius, Getulis cibus erat caro ferina. Idē, Numidæ plerunq; lacte & ferina carne uescebantur.

FEBRIS. ut in illis Tertiana, quartana, quotidiana, cum abſolute uſurpantur. Suet. in Cæſ. Quanquam morbo quartanæ aggrauante.

TABERNA. ut in illis, Sutrina, piſtrina, etiam medicina, quæ (ut Donatus ait) ad tabernam referebant ueteres. ut Plautus Amphi. In medicinis, in tonſtrinis, apud omnes ædes ſacras. Nunc pro appellatiuis accipi uidentur. Ceterum adiectiua fuiſſe confirmat illud Plinij, Vnum laudibus eius dicauit uolumen Hippocrates clariſſimus medicinæ ſciētiæ. Legitur medicina & pro medela.

PECVNIA. quo nomine (ut Laurentius uult) omnia quibus diuitiæ conſtant, continentur, ut poſt participium, repetundarum. Suetonius, Dolabellā conſularem & triumphalem uirum repetundarum poſtulauit. Declarat eius appellatiui defectū, quod aliquando adhibetur. ut Caluus ex Quint. Non ergo magis pecuniarum repetundarum, quàm maieſtatis: neque maieſtatis magis, quàm Plautiæ legis.

NVMMIS. ut in illo Varronis, Denarius, quòd denos æris ualebat.

Seſtertius quoque, ut paulo infra dicetur.

VERBVM uel ſermo. ut in talibus, Quid multis moror? Quid multa? Paucis te uolo. Cicero, paucis complectar, differam pluribus.

SERVVS uel miniſter. ut in illis circuitionibus, A pedibus, circum pedes, à manu, ad manum, à ſecretis, à libellis. Vt ſit, ſeruus uel miniſter à pedi-

bus, à manu, uel ad manum.

RECORDATIO. *ut in illo cum similibus, Vbi eius aduenti uenit in mentem.*

PASSVS. *ut Cæsar de Britannia, Huius est longitudo lateris, ut fert illorum opinio, septingentorum millium. pro millium passuum.* Martialis, *Te tamen ut uideam, duo millia non piget ire: Vt te non uideam, quatuor ire piget.*

HOMO. *ut in talibus elocutionibus quales sunt, Ferunt, dicunt, aiunt.* Terentius, *Ita aiunt.* Idem, *Ita prædicant.* Cicero, *Ex Xenophontis uoce Musas quasi locutas ferunt.* Ouidius, *Quem dixere chaos. Etiam ante prouocabulum, Qui, in illo loquendi genere, quale est Iustini, Sternũtq; omnia, ut qui sciant se pugnare non spe uictoriæ, sed ultionis.* Terentius, *Ita tum discedo ab illo, ut qui se filiam Neget daturum. pro eo quod est, ab homine qui, uel, ut* Prisciano *placet, ab illo qui. Item post adiectiuorum quæ etiam de hominibus dicuntur, masculina, ubi sine appellatiuo legũtur: ut Græcus, Italus, Britannus, Grammaticus, dialecticus, iustus, amicus, familiaris, liber necessarius: et quis. Quorum paßim sunt exempla.*

HOMINES *uel populi. ut post nomina patria, sicut Parisii, Morini, Cantij, Brutii.* Plin. *quarto natur. histor.* Deinde Menapii, Morini Oromansaci iuncti pago, qui Cerciacus uocatur Britanni, Ambiani, &c.

SVNT *qui adiectiua hæc quæ per Eclipsin unius alterius'ue appellatiui absolute pronunciari dicimus, appellatiua dici malint: quibus nihil præscribimus,*

sed

ſed ſine ulla(ut ſpero)artis Grammaticæ fraude, liberam opinionem permittimus, dum ne ignorent, cum adiectiuorum naturam deponunt, Enallagen *ſaltem eſſe, cum alioqui pro ambiguis, id eſt, quæ modo appellatiua, modo adiectiua ſunt, Grammaticis non notentur.*

DOMESTICVS, *Familiaris, uel miniſter, uel famulus poſt poſseſsiua pronomina, cum ſine appellatiuis uel proprijs uirili genere leguntur.* Cæcilius Plin. *ad* Pompeium Celerem, Hoc *tamen differt, quòd ſolicitius et intentius tui me quàm mei recipiunt.* Cicero Valerio, Nam *illo ſi ueneris, tãquam* Vlyſses *cognoſces tuorum neminem.*

ET *officium poſt eadem pronomina, cum in neutro leguntur ſola.* Terentius, Tuum *eſt, ſiquid præter ſpem euenit, mihi ignoſcere.* Aliquando *adiungitur: ut* Nunc *tuum eſt officium, has bene ut aſſimules nuptias.*

TEMPVS: *ut in talibus,* Ex *quo, ex eo, ex illo.* Virgilius, Impius *ex quo* Tydides. Idem, Ex *illo fluere ac retro ſublapſa referri.* Sueton. Domit. Neque *ceſſauit ex eo inſidias ſtruere fratri. pro, ex quo illo, & eo tempore.* Et *in illo* Virgil. *& hoſti* Ante *expectatum poſitis ſtat in agmine caſtris. pro ante expectatum tempus.* Sic *dici poſt ea, & poſt illa, uidentur.* Terentius, Tute *ſcis poſt illa, quàm intimum habeam te.*

MENSIS. *poſt adiectiua illa,* Ianuarius, Februarius, Quintilis, September: *ut calendis* Ianuarij. *pro menſis* Ianuarij. Nam *quòd adiectiua hæc ſint*

declarat quòd intranſitiue cum appellatiuis iungun-tur.ut cum dicimus Nonas,*calendas, uel idus* Ianua-*rias,* Quintiles *uel* Septembres.

DIES. *ut apud* Ouidium, *Bruma noui prima eſt,ueteriſq́; nouiſſima ſolis.*Virg.*Meus eſt natalis* Iola.*Dies uel lux.ut cum dicimus,*Illuxit.

FACTVM *quoque in illo* Ciceronis *ſimul audiendum* Laurentius *cenſet,* Obſuit *plurimum eo tempore conſulum, ſiue ſtultitiam, ſiue malitiam dicere oportet. ut ſit,* Obſuit *conſulum factum, ſiue illud, ſtultitiam, &c.*

APPELLATIVVM *aliquod cognatæ ſignificationis cum uerbo. ut in illis,* Adueſperaſcit,*dieſcit. niſi quis nominatiuum,*Deus,*ſubaudiri mauult, ſicut ante illa,*Pluit,*grandinat,ningit, tonat, quæ uulgus* Grammaticorum Græcorum *ac* Latinorum *ad* Deum *referunt.ut ſit,*Deus *pluit, ningit, grandinat. quanquam leguntur hæc apud ueteres & ſub alijs nominatiuis.*Statius Thebai. *Saxa pluunt.*Virgilius *in* Georgicis,*Tantum pluit ilice glandis.* Tibul. *Multus ut in terris deplueritq́; lapis.*Plinius,*Effigies quæ pluerat, ſpongiarũ fere ſimilis fuerat.*Mihi *certe cum his quoque,ſi per* Grammaticos,*qui iam occupauerunt,integrum ſit aliquid eiuſdem ſignificationis ſubaudiri nõ diſpliceat : ut* Grando,*pluuia,tonitruus,nix.* Cũ *preſertim diuerſarum nationum idiomata,ipſa rei natura,ut,uidetur,impellente,talia ſubaudiant.*

APPELLATIVVM *aliquod eiuſdem ſignificationis & cum abſolutorum ceterorumq́; neutrorum paſſiuis ijs,quæ nos genus uocamus tertium paſſiuorum,*

uorum, subaudiri Apollonio *ac* Prisciano *placere uideo. ut cum sedetur, sessio: cum curritur, cursus.* Huius *enim ex* XVIII. *uerba sunt,* Sed *si quis & hæc omnia impersonalia uelit penitus inspicere, ad ipsa res uerborum referuntur, & sunt tertiæ personæ, etiam si prima, & secunda deficiantur.* Illius *uerba paulo infra* Priscianus *ipse subiecit.* Mihi *certe religio est, ob delicias, ne dicam iniquitatem eorum, qui* Græce *nesciunt,* Græcorum *uerborum, nisi res impense exigat, quod non breuissimum sit inserere.* Sed *si quem tantorum uirorum auctoritas mouet, nō uideo cur is uerba huiusmodi impersonalia statuat, potius quàm personalia per defectum nominatiui, qui uidelicet certus est, ritu aliorum, de quibus modo egimus, semper prolata.* Nam *qui ab hoc eiusdem significationis nominatiuo diuersus est, is utpote incertus, plane proferendus est. ut* Ouidius, Iam *tertia uiuitur ætas.* Et, Tota *mihi dormitur hyems.* Quòd *si hæc probabilia uidentur (ut mihi plane uidentur) non uideo quomodo hoc uerborum genus, à quocunque etiam uerbo declinetur, transire in accusatiuum possit, ne si principale quidem in duplicem transeat, alterum personæ, alterum rei: ut* Doceo, oro. Non *enim oratur te, uel oratur regem, nec oratur pacem, dixeris: si uidelicet oratio pro nominatiuo intelligitur: nisi quis tam demens sit, ut oratio oratur regem uel pacem, dici posse putet.* Ad *eundem modum, nec docetur te uel* Grammaticam, *nisi etiam doctio docetur te uel* Grammaticam, *dici possit, quod absurdissimum sit.* Quare *si quæ apud auctores huius figuræ*

 leguntur,

legũtur, uel suspecta sunt, ut deprauata uel alia quapiam ratione curanda.

EIVSDEM significationis appellatio & post absoluta per o, finita subauditur, iisdem auctoribus. Post curro, cursus. post uiuo, uita. Itaque nec profertur cum certum sit. Quod diuersum ab hoc est, proferatur, necesse est, utpote incertum, Curro stadium. Vixi ætatem. Adeo ipsa quæ eiusdẽ significationis sunt, siquando ea definiri aliquo adiectiuo uelis, necesse est adhibeantur: Viuo uitam miseram. Cucurri cursum longissimum. Terent. Nam ego uitam duram, quam uixi usque adhuc, prope iam excurso spatio, omitto. Quintilia. Qui uitam beatam uiuere uolet, philosophetur oportet.

ANTE genitiuum qui sequitur uerbum Sum, uidetur subaudiri appellatiuum aliquod, quod magis sit commune, quàm id quòd idem uerbum præcedit: ut Quintus Cicero erat breuis staturæ. pro eo quod est, homo breuis staturæ. Ouid. de Ponto, Crede mihi, ueri si sum tibi cognitus oris. Alibi, res, ut Pli. Felicitas cui præcipua fuerit homini, non est humani iudicii. Virgilius, - Grates persoluere dignas Non opis est nostræ. pro, res humani iudicij, & res opis nostræ. Et in talibus, Antiqui moris est, & moris est. Plinius, Omnia ea non statim moris est in sua locari, sed prius nutrici dari. Quintilianus, Pythagoreis certe moris fuit, & cum euigilassent, animos ad lyram excitare. Quæ etiam per nominatiuum interpretari licet: ut Antiquis mos est, & mos est. Eadem & per ablatiuum interpretantur auctores. ut Plinius, Ludos ineunti semper assurgi

gi etiam ab senatu in more est.

SICVTI autem in quibus subauditur uocabulum rei, ea per nominatiuum interpretari licet, ita alibi nominatiuum per genitiuum cum uocabulo rei posito, uel subaudito interpreteris: ut Vestri consilii est, non solum mei. Et Res uestri consilii est. Frequens tamen est per nominatiuum sermo. ut in illis Cic. ad Attic. Sed tu id quanti æstimes, tuum judicium est. Et ad uxorem & filiam. Vestrum iam consilium est, non solũ meum, quid sit uobis faciẽdum. Et iterum, Romæ ne sitis, an mecum aliquo tuto loco id non solum meum cõsilium est, sed etiam uestrum.

NOMEN cum præpositione, ut ante tales genitiuos: Animalium, quibus sanguis est crassior, fortiora. Subauditur enim de numero, uel ex numero. Et Quintil. Veteres quorum fuerunt Arist. & Theodectes.

ADIECTIVORVM ECLIPSIS.

ADIECTIVA quoque constructionis integritati non raro desunt, ut cum iis quæ distributiua dicuntur, ubi pluraliter usurpantur, Singuli, quisque, uel unusquisque. Pli. de canibus, Viuunt Laconici annis denis. Idem, Feminæ duodenis. pro singuli Laconici, & singulæ feminæ. Virgil. Bina boum nobis Troia generatus Acestes Dat numero capita in naues. pro in singulas naues. Cicero, Is se ternis nummis in pedem tecum transegiße dicebat. pro in quenque, uel unumquenque pedem. Simili subauditione utitur Priscianus & in illis, In dies, in horas, ubi

tamen nullum eſt distributiuum. pro in dies ſingulos in horas ſingulas, accipienda eſſe dicens. Sic *etiam interpretanda uidetur* In *libras, in modios. ut* Plinius, Cinamo *pretia quondam fuere in libras denariũ mille.* Idem, Pretium *huic annona media in modios farinæ* XL. *aſſes.* Quanquam *in his de numerali ambigas, ſitne cardinale ſcribendum, an distributiuum.*

CENTENA *millia, in illis nummarijs ſummis,* Sestertium *centies,* Seſtertium *decies.* Suetonius, Etiã *circa ſestertium uicies proſecutus eſt.* Etiam *præter cẽtena millia ipſe genitiuus, ſestertium.* Martialis, Habet Africanus *millies, & tamen captat. pro millies centena millia ſestertium.*

SOLVS, *ut apud* Ouid. Faſt. At *ruber hortorum* Deus, *& tutela* Priapus, Omnibus *ex illis* Lotide *captus erat. pro ſola* Lotide.

VNVS, *ut* Plin. *nat. hiſt.* Primus *autem hominũ leonem manu tractare auſus, & ostendere manſuefactum* Hanno *è clarißimis* Pœnorum *traditur.*

Item NVLLVS, *preſertim ante, niſi, ut in talibus,* Si *niſi quæ facie, poterit te digna uideri,* Nulla *futura tua eſt.* Est *enim integrum,* Si *nulla poterit te digna uideri, niſi quæ facie eſt te digna, nulla futura eſt tua.*

ALIVS, *ut in illo* Cæcilij Plin. *de quo genere alibi locuti ſumus.* Quòd *deforme arbitrabar, cui aſſurgere, cui loco cedere omnes oportet, hunc omnibus ſedentibus stare.* Vult *enim omnibus alijs ſedentibus dicere.* Plinius *de obeliſcis,* Omnibus *quæcunque in mari uiſa ſunt mirabiliorem pro omnibus alijs.*

Huius

Huius uel similis nominis ablatiuus, & post comparatiua, ubi uel nullum, uel solum ablatiuum excessus secum habent, simul audiendus est. Terent. *Siqua est habitior paulo, pugilem esse aiunt, pro ceteris habitior, sed quàm decet, habitior.* Alibi *aliud quippiam, quod comparationem perficiat: ut,* Ventriculi *hyeme & uere calidiores natura sunt. pro, quàm alijs temporibus calidiores.* Sic *suppleri posse uidetur & illud* Terentij *cum similibus,* Is *postquam excessit ex ephebis* Sosia, Liberius *uiuendi fuit potestas. pro liberius quã ante.* Nec *ignoro* Donatum *subaudire, aliquanto.* Sed *sic quoque expectat animus plenius absolui comparationem.*

TALIS *quoque, uel* Is, *ut in illa figura,* Homo *illiteratus, sed cui paucos anteponas.* Homo *illiteratus quidem, quem tamen multis non postponas. pro talis uel is, cui uel quem, auctore* Laurentio.

ALIQVIS, *ut in illis locutionibus,* Sunt *quos curriculo puluerem olympicum.* Et, Est *qui nec ueteris pocula* Massici. Non *defuerunt qui interpretarentur insomnium.* Item *in talibus,* Nisi *qui ei diceret,* Non *habeo quem sequar.*

PRONOMINVM ECLIPSIS.

DESVNT *orationi nonnunquam et pronomina fere omnis generis: nam ante uerba primæ & secundæ personæ adeo omitti solent similia demonstratiua pronomina, ut nisi certis de causis in publica dicendi consuetudine raro adhibeantur: ut* Arma, *uirumq; cano.* Et, Paulo *maiora canamus.* Et, Incute *uim uentis.* Et, Maturate *fugam.*

Adhibentur

Adhibentur uero, aut discretionis causa: ut, Si *uales, bene est: ego quidem ualeo.* Et, Nos *patriam fugimus,* Tu Tityre *lentus in umbra.* Aut *cum serium aliquid orationi promittitur: ut,* Ego *postquam te emi à paruulo.* Aliquando *in discretione omittuntur, sed plane durissime: ut apud* Horatium, Quòd *si me* Lyricis *uatibus inseris. ubi desideratur tu.*

PRIVATIM *uero nominatiuus, tu,(nisi adhibitum sit)post omnem uocatiuum, cui subijcitur uerbũ secundæ personæ, desideratur: ut* Virg. Sed *tamen iste* Deus *qui sit, da* Tityre *nobis.* Idem, Non *me pascente capellæ* Florentem *cythisum et salices carpetis amaras. pro tu da, & uos carpetis.* Etiam *post ipsius uocatiuum. ut si in illo sermone,* O *tu accede, accipiatur, tu, uocatiue, nihilominus subaudiendus est eiusdem nominatiuus, ne desit nominatiuus uerbo.*

IN PRIMA *quoque appositiua sæpissime omittuntur demonstratiua primæ & secundæ personæ. ut* Ouidius, Hanc *tibi* Priamides *mitto* Ledæa *salutem.* Virgilius, Troes *te miseri oramus.* Terentius, Omnes *deteriores sumus licentia.* Plinius, Magna *pars studiorum amœnitates quærimus.* Horatius, Non *semel dicemus* Io *triumphe,* Ciuitas *omnis.* Iuuenalis, His *emitur, quicquid graciles huc mittis* Indi.

PRAETEREA *ante infinita uerborum, quæ uim habeant sensus, ubi deest accusatiuus, sæpe ad constructionis debitum sufficiendus est accusatiuus pronominis eiusdem personæ, cuius est nominatiuus uerbi finiti: ut,* Memini *uidere. pro me uidere.* Credis *latere. pro te latere.* Credit *scire. pro se scire.* Vbi *uero datiuus*

uus præcedit, accusatiuus ipsius, ut qui (quod satis ex eo intelligitur) merito omittatur: ut, Permitto *tibi dicere. pro permitto tibi te dicere.* Permitto *illi dicere. pro permitto illi illum, uel ipsum dicere.*

SAEPE *etiam post uerba, quæ quum sint transitiua, absolute tamen proferuntur. ut* Terent. Facile *ut pro* Eunucho *probes.* Idē, Hæc *hinc facessat. pro te probes, et se facessat, ut uult* Donatus. Et Virg. Vixit. & *auertens rosea ceruice refulsit.* Idē IIII. Aeneid. In*geminant curæ, rursusq; resurgens* Sæuit *amor.* Idem, Tum *prora auertit. pro, se auertens, & se auertit, ut inquit* Seruius. Sic *dici uidentur,* Bene *habet,* Bene *uortat,* Male *uortat.* Sicui *in posterioribus duobus non placet,* Enallagen *esse actiui pro passiuo.*

ETIAM *tertiæ personæ demõstratiua, ut,* Idem, *quod compositum est, ante prouocabulum,* Quint. *ut* Plinius, Tarando *magnitudo, quæ leoni.* Idem, Equo *fere, qui homini, morbi.* Idem, Vis *bituminis, quæ sulphuris, discutit, attrahit, glutinat. pro eadem quæ, ijdem qui.* Ille *uel is.* Curtius, Hæc *uociferantem, quibus erat imperatum, iugulant.* Cicero, Initium *dicendi quæ uellem.* Virgilius, Quam *quibus in patriam uentosa per æquora uectis.* Pontus & *ostriferi fauces tentantur* Abydi. Integra *enim horum sunt,* Illi *quibus. & ea quæ.*

ITEM *similia pronomina una cum præpositione repetita.* Cicero *ad* Atticum, Quare *ad illud redeo,* Cura *ut huius rei causa dedita opera mittat aliquem* Balbus, *ad quos uidebitur. pro ad eos, ad quos uidebitur.*

In illo uero Scio *quem timeas, cum similibus, nihil opus est tali pronomine, cum sit ibi,* Quem, *nomen infinitum, non prouocabulum, & à, quis, non à qui declinatum.*

SAEPE *pronomen, ille, cum alijs quibusdam additis, ut sit, quantum ad illud, sicut in quibus subaudiri uidetur uerbum respondeo, ut* Cicero *in epistolis,* Quòd *scribis te uelle scire, qui sit reipublicæ status, summa dissensio est, sed contentio dispar. pro eo quod est, quantum ad illud pertinet, quòd scribis te uelle scire.* Præterea *ante relatiuum, cum sequitur præut uel præ.* Terentius *in* Eunucho, Præut *huius rabies quæ dabit.* Et Plautus *in* Persa, Omnes *res relictas habeo, præ quod tu uelis.* Hic *enim,* Eo, *uel* Illo: *illic, illa, subintelligendum.*

RVRSVS *relatiua, ut* Plinius, Imposito *raphano scorpionibus, moriuntur.* Item *in illa* Græca *figura, ubi redundare uidetur participium, de qua alibi dicemus, ut* Virgilius, Et *diuum amplexæ simulacra tenebant.* Aut *enim uerbo, aut participio addendus est accusatiuus relatiui pronominis, ut sit, & amplexæ simulacra tenebant illa, uel tenebant simulacra amplexæ illa.*

RVRSVS *possessiua omnia pro materiæ circunstantijs frequentissime.* Terent. Non *tu ibi gnatum. ubi deest tuum.* Idem, Gnatam *ut det oro, ubi deest suam.* Ouidius *in epistolis,* Frigidius *glacie pectus amantis erat. pro meum amantis.*

SAEPE *uideas omissum uel prouocabulum,* Qui *uel certe relatiuũ* Is. *ut* Virgilius, Vrbs *antiqua fuit:*

Tyrij tenuere coloni. Est. n. integra locutio, aut quã Tyrii, aut eam Tyrii, ut sit Parentesis. Seruius tamen priorem rationem probat, uocatq; rationem hanc & cum Eclipsi pronominis & citra hanc epexegesin: ut, Est locus, Italiam Graii cognomine dicunt.

VERBORVM ECLIPSIS.

VERBA quoque non pauca ad legitimam constructionem nonnunquam requiri solent, præcipue uerbum Sum, quod etiam in omnibus desideratum legas. Indicatiuo: ut Virgilius, Sed uos qui tandem, quibus aut uenistis ab oris? Ouidius, Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse uolo. Itẽ Virg. Nec requies, quin aut pomis exuberet arbos. Idẽ, Hinc mihi prima mali labes. Idẽ, Et qua uectus Abas, pro labes erat, & uectus erat. Item in illa locutione cum similibus, Immensum quantum. Mirum quantum. Liuius, Mirum quantum illi uiro nuncianti hæc, fides fuerit. pro mirum est quantum. Imperatiuo: ut Virgilius, Fas mihi Graiorum secreta resoluere iura, Fas odisse uiros. pro fas esto uel sit, auctore Seruio. In optatiuo ut Vtinam non omnia uana. Vtinam hæc uera. pro sint uana; sint uera. In potentiali uel subiunctiuo. Terentius, Et uultu Sosia, adeo modesto, adeo uenusto, ut nihil supra. ubi deest, esset. Et Virgilius, Nunc quales Diomedis equi, nunc quantus Achilles: Desunt enim essent, & esset. In modo infinito sæpissime: ut, Virgilius, Promisi ultorem. ubi deest fore, uel futurum esse. Et in futurorum modi huius periphrasi: ut, Dixi futurum, Dixi tibi cauendum.

PRAETEREA Fac, uel uide, ante subiuncti-

ua preſertim, cum imperatiuorum locum, ſed mitius implent: ut Mittas, pro fac mittas. Ouid. Nil mihi reſcribas, attamen ipſe ueni.

ET, dico, uerbum, uel aliquid cognatum illi. Alias in talibus tranſitionibus, Sed de his pluribus, Sed de his hactenus, Sed hæc et multa alia coram. Quid multa? Ne multa. in quibus ſupplendum (dicam, uel dictũ ſit) prout ſenſus poſcit. Item in illis cum ſimilibus, Egomet continuo mecum, Et hæc ſecum, deſiderantur enim ibi dixi, hic dixit. Alias ante infinita uerborum, ut in ea dicendi figura, quam Quintilianus obliquam allocutionem uocat, qualis eſt illa Ciceronis, Habendas eſſe quàm laxiſſimas amicitiæ habenas. Caput enim eſſe ad bene uiuendum. ubi, dicunt, ſubaudiendum. Et Virgilius, Nam ſi ueſtra manus uiolaſſet dona Mineruæ, Tum magnum exitium (quod dii prius omen in ipſum Conuertant) Priami imperio Phrygibusq́; futurum. ubi, dicebat, uel dixit, adiiciendum.

IN HAC uero figura tum hoc uerbum uariis modis, tum alia requiri obſeruo. Et hoc uerbum ſimpliciter, ut in iam poſitis exemplis. Modo cum cõiunctione, enim. Cæſar de bello Gallico, Coniurationem nobilitatis fecit, & ciuitati perſuaſit, ut de finibus ſuis cum omnibus copiis exirent: perfacile eſſe, cum uirtute omnibus præſtarent, totius Galliæ imperio potiri. Pro, dixit enim perfacile eſſe. Modo in participio præſentis. Cæſar eodem libro, Diuitiacus multis cum lacrymis Cæſarem complexus, obſecrare cœpit, ne quid grauius in fratrem ſtatueret, ſcire ſe illa eſſe uera, nec quenquam ex eo plus quàm ſe doloris capere. pro dicens ſe ſcire,

Idem,

Idem, Bello Heluetiorum confecto, totius fere Galliæ legati, principes ciuitatum ad Cæsarem gratulatum conuenerunt, Intelligere sese tametsi pro ueteribus Heluetiorum iniurijs populus Romanus, ab his pœnas bello repetisset, tamen eam rem non minus ex usu terræ Galliæ, quàm populi Romani accidisse. pro, dicentes uel affirmantes sese intelligere. Modo eius participium futurum, uel uerbum cum relatiuo, Qui. Idem, Hedui cum se suaq; ab his defendere non possent, legatos ad Cæsarem mittunt rogatum auxilium: ita se omni tempore de populo Romano meritos esse, ut pene in conspectu exercitus nostri agri uastari, liberi eorum in seruitutem abduci, oppida expugnari non debuerint. pro, dicturos, uel qui dicerent, ita se omni tempore de populo Romano meritos. Tale est & Liuij illud, Tum ex consilio patrum Romulus legatos circa uicinas gentes misit, qui cum finitimis connubia peterent, urbes quoque ut cetera ex infimo nasci: deinde qua sua uirtus ac Dii iuuent, magnas opes, magnumq; nomen sibi facere: proinde ne grauentur homines cum hominibus sanguinem & genus miscere. ubi ante illud, Vrbes, simul audiendũ (qui dicerent) quod Cæsar quodam loco apponit. Modo in eadem eius generis allocutione, alibi Dico, alibi Moneo: ut in illa, Is ita cum Cæsare egit, Si pacem populus Romanus cum Heluetiis faceret, in eam partem ituros, atque ibi futuros Heluetios, ubi eos Cæsar constituisset, atque esse uoluisset. Sin bello persequi perseueraret, reminisceretur & ueteris incommodi populi Romani, & pristinæ uirtutis Heluetiorũ. Vbi priore loco ante Ituros, subaudiendum

subaudiendum uidetur Dicens, *uel, ut diceret*. Secun*do loco, uel hortabatur, uel monuit reminisceretur*. Et *paulo post in eodem*, Se *ita à patribus, maioribusq́; suis didicisse, ut magis uirtute, quàm dolo contenderent. ubi iterum, dixit, adiiciendum*. Et *statim post*, *Quare monuit ne committeret, ut is locus ubi constitissent, ex calamitate populi* Ro. *& internecione exercitus nomen caperet*. Vbi *iterum, monuit, subdendum*. Alibi *rogat uel rogauit, ibidem in* Cæsaris *allocutione ad omnium ordinũ centuriones*, Omniumq́; *ordinum ad id concilium adhibitis centurionibus, uehementer eos incusauit*. Primum, *quòd aut quam in partem, aut quo consilio ducerentur, sibi quærendum aut cogitandum putarent*. Ariouistum *se consule cupidissime populi* Romani *amicitiam appetisse, cur hunc tam temere quisquã ab officio discessurum iudicaret*. Vbi *ante* Appetisse, *dicit, ante* Cur *hunc rogat, subaudiendum uidetur*. Et *mox*, Quòd *si furore, atque amẽtia impulsus, bellum intulisset, quid tandem uererentur? aut cur de sua uirtute, aut de ipsius diligentia desperarent?* Vbi *iterum* Rogat, *ante* Quid, *subdendum*.

Alias *cum pronomine, ut ante* Quasi, *in tali figura, qualis est illa* Terentii, Ridiculum *caput, quasi necesse sit, si illi non dat, te illam uxorem ducere*. Idẽ, Modo *introii*. Quasi *ego quàm dudum rogem*. Postu*lat enim plenus sensus subaudiri (hoc dicis.)* Et *cum relatiuo*, Qui, *ut in talibus*: Quintil. Instit. Ideoq́; *apud* Cælium *legimus* Pelia Cincinnatus, *& apud* Mecœnatem *bene fecit* Enthia. Et *apud* Ciceronem, Hermagora, *ne miremur quod ab. antiquorum plerisque*

que Aenea *&* An*chiſa ſit dictus.* Plinius *nat. histor.* Admouit*q; ſibi gula ſapores, piſcibus ſatis et nouum incolam mari dedit, ne quis peregrinas aues* Rom*æ parere miretur. pro quod dico ne miremur, & quod dico nequis miretur.* Idem, Subciſiuis *temporibus iſta curamus, id est, nocturnis, ne quid nostris putes ceſſatum horis.*

Simili *modo ante* Vt, *uel* Ne, *ad hunc modum, ut* Cicero, Satiari *delectatione non poſſum, ut meæ ſenectutis requiem oblectationemq; noſcatis. ubi, hoc dico, uel, quod dico, ſubintelligitur.*

DICO, *puto, uel cenſeo, prout ſenſui melius quadrabit, ut in illis interrogationibus, quæ per* Quo, *uel* V*nde figurantur:* Horatius, Quo *mihi fortunam, ſi non conceditur uti? id eſt,* Ad *quem uſum uel finem dicatis mihi eſſe fortunam?* R*urſus* Idem, V*nde mihi lapidem, quorſum est opus, unde ſagittas? pro putes uel dicas mihi eſſe.* Simili *ſupplemento egent & hæc.* Cicero *ad* Fab. Martis *uero ſignum, quo mihi pacis auctori?* Et Quintilian*us*, Quo *per fidem diuitias cæco?* Idem, V*nde tantum uirium cæco, ut uno statim ictu mors tota peragatur?* Iuuenalis, V*nde tibi frontem libertatemq; parentis?* E*ſt tamen ubi uerbum, eſt, ſubauditur. ut* Quintilianus, V*nde miſero tunc, unde ſomnus? pro eo quod est, erat ſomnus.*

DICO, *uel etiam facio, prout dictum factum'ue probatur in illis,* Bene Ennius, Pr*æclare* Anaxago*ras,* Prudent*er* Fabius. Dixit *enim uel fecit, pro conditione rei, ad orationis perfectionem addendum.*

DICO, *uel annuncio. ut* Cicero Attico, Pyli*æ*

paratum eſt hoſpitium, ſed uellem Atticam*: uerum tibi ignoſco, quarum utrique ſalutem.* Idem *proxima epiſtola,* Pyliæ *&* Atticæ *ſalutem. pro, dices, uel annunciabis ſalutem.*

V O L O. *ut in illis,* Ita *facere certum eſt.* Et Stat *caſus renouare omnes. pro, uelle facere, & uelle renouare, de quibus in uerborum conſtructione.*

F A C I O. *ut in illo* Cæcilij Plinij, *cum ſimilibus,* Studes*? an piſcaris? an uenaris? an ſimul omnia?* Plinius, Atque *pulmentarij uicem, quod non alia præter cotonea & ſtruthea. pro, an omnia facis? & non alia faciunt.* Et Mar. Nil *aliud bulbis, quàm ſatur eſſe uolo. pro, fieri bulbis.* Item *in illo loquendi genere,* Aequauit *ſummos uiros, idq́; in adoleſcentia. deeſt enim fecit.* Viuo *ſeceſſu, neque hoc uel neque id ſine conſilio uirorum prudentium.* Supplendum *enim facio.*

F A C I O, *uel uolo in illis,* Dij *melius,* Dij *meliora. pro faciant, uel certe uelint.*

Reſpondeo, *ſubinde in oratione deſideratur. ut in ſubiectis exemplis:* Cicero Attico, Quòd *epiſtolam meam ad* Brutum *poſcis, non habeo eius exemplum.*

Reſpondes *uel certe confiteor. ut* Quintilianus, Sed *ſi confeſſionem culpæ meæ exigis, ego fui pater durus, patrimonij, quod iam melius ab his adminiſtrari poterat, tenax cuſtos.*

D E C E T *uel oportet. ut in talibus,* Virgilius, Me'ne *incœpto deſiſtere uictam?* Terentius, Ah *tantam'ne rem tam negligenter agere?* Idem, Siccine *me*

atque

atque illam tua opera sollicitarier? Idem, *Seruo'n' for tunas meas me commisisse futili?* Plenæ *enim constructiones fient per* Decet, *uel* Oportuit.

Aliquando *hoc totum, uel simile aliquid* Verum'ne *est? uel* Vere'ne *ita est? ut* Iustin. *Tantam famæ uelocitatem fuisse, ut cum matutino tempore prælium in* Bœotia *commissum sit, meridianis horis in* Asiam *per tot maria & tantum spatij, tam breui horarum momento de uictoria nunciatum sit? pro, uerum'ne est fuisse?* Plinius ad Adri. Hominem'ne Romanum *tam* Græce *loqui?* Virgil. -Me'ne Iliacis *occumbere campis non potuisse?* Item in Georgicis, -Sic *omnia fatis in peius ruere, ac retra sublapsa referri. pro, uerum est, uel certum est.*

EST *ubi* Fuerit, *uel* Fecerit, *uel simile aliquid pro implenda constructione sit addendum. ut* Suet. *in* Cæsare, Siue *diuinitus, siue coniectura uincerent, ac sibi haberent, dummodo scirent eum, &c.* Virgilius, -Primusq; Tymœtes Duci *intra muros hortatur, & arce locari:* Siue *dolo, seu iam* Troiæ *sic fata ferebant. pro, siue dolo id fecerit.*

In *eperotesi quoque eiusdem uerbi, ubi scilicet mutatur modus, uel* Rogas, *uel quid simile.* Terent. *in* Adel. *Quis is fecit? Quid ille fecerit? pro,* Rogas *quid ille fecerit?* Et *in* Eunu. Non *uides?* Videam? *obsecro quem? pro,* Rogas *non uideam?* Et *in* Phor. *Quid ergo narras? Quid ego narrem? pro,* Rogas *quid ego narrem?*

DEBET *quoque. ut* Cor. Tacit. *Quibus opperiri auxilia & trahere bellũ uidebatur,* Germanicarum,

legionum uim famamq́; extollebant. pro eo quod eſt opperiri,& trahere debere. Plinius, *In hunc ſpectare olieta Cato iuſſit. pro, ſpectare debere.* Col. *Iure igitur, quãtum mea fert opinio, M. Porcius talem peſtem uitare cenſuit.* Idem, *Cenſet propter hanc ſæpius diligenter ouium terga perſpicere.* Terẽtius, *Aliquot me adiere: ex te auditum qui aiebant hodie filiam Meam nubere tuo gnato.* Cicero Att. *Cato tamen affirmat ſe uiuo illum non triumphare. pro, debere triumphare.* Niſi quis in aliquibus talem Enallagen dicat *præſentis actiui pro futuro paſſiuo. ut in illo* Catonis, *Talẽ peſtem uitare cenſuit. pro, uitandam eſſe.* Et in illo Taciti, *Opperiri auxilia. pro, opperienda eſſe.* Et Trahere bellum, *pro, trahendum eſſe.*

Aliquando *parum integra locutio uidebitur, niſi* Natum eſt *uel* Ortum eſt, *uel aliquod ſynonymum ſubaudias. ut* Virgilius, - *Genus unde* Latinum, Albaniq́; *patres, atq; altæ mœnia* Romæ. Idem, Vnde imber & ignes. Nam eas uoces aduerbia fere ſubijciunt.

SVNT *& alia, quæ omittuntur, quòd ea ex alijs fere intelligantur, ut* Plin. *ad* Pontium, Quos Latine *huius libelli amor docuit.* Simul enim auditur Loqui Sic *dicitur fidibus ſcire, per defectum eius, quod eſt* Sonare *uel canere.*

Deſideratur *interim & integer ex nomine & uerbo ſenſus ut in ethopœiis, ſiue perſona iactis, ut* Quintilianus *notat.* Virgil. Hic Dolopum manus, hic ſæuus tendebat Achilles. Deeſt enim Dicebat quis.

IN *talibus quoque, quale eſt illud* Ciceronis *ad* Atticum, *ire, uel aliquid ſimile,* Inde ad Taurum *cogitabam,*

bam, ut cum Mophagone *ſignis collatis ſi poſſem*. *In priore* Ire, *In poſteriore* Confligerem, *uel tale quippiam ſubauditur*. Item *ad eundem*, Rhodum *uolo puerorum cauſa: inde quamprimum* Athenas. Idem Mario, *Cum* Libone *tuo, uel potius noſtro in* Pompeianum *ſtatim cogito*.

AVDIRE, *uel intelligere. ut in illo* Ciceronis *ad* Att. Horribile *eſt, quæ loquantur, quæ minitentur: cũ ſimilibus. uidetur enim integrũ, horribile eſt audire*.

PARTICIPIORVM ECLIPSIS.

PARTICIPIA *rarius orationi deſunt, nonnunquam tamen ad legitimam conſtructionem ſuppeditanda ſunt.* In *ea enim appoſitiua, quam primam diximus, ſi* Ens *participium abſit, ubique,* Priſciano *auctore, ſubaudiendum eſt: ut,* Homerus *poeta.* Nos *tamen appoſitiuam hanc inter legitimas conſtructiones ideo aſcripſimus, quòd participiũ id minime uel à paucis receptum, pro nullo habeatur.* Declarãt *autem huiuſmodi participium intelligi, maxime ablatiui illi conſequentiæ,* Me *duce, me auctore,* Cæſare *&* Bibulo *conſulibus, & alii cõſimiles, ut qui niſi participio ſubaudito, conſiſtere non poſſent.* Aliud *uero participium ſenſui non quadrat.* In *hoc tamen genere figuratum uſu recipi neceſſe eſt. cum participiũ, quo ſuppleatur, receptum in uſum publicum non ſit, tametſi à* Cæſare *probatũ: atque ut ſcribit* Acron, Philoſopho, *qui eo ſit uſus, etiã laudem attulerit.* Idem *participium, & ubi aduerſatiua coniunctio dictioni præponitur, non ſentẽtiæ. ut* Affui *tibi, quanquã inimico. pro inimico enti.*

IN ILLO *quoque, &* Tu *ſoluendo non eras,*

 Ciceronis,

Ciceronis, & Qui oneri ferundo eſſent, Liuij, *cum ſimilibus, ſubaudiendum uidetur uel ſufficiens, uel potens, uel ſimile aliquid, quod ſenſui quadret.* In *priori uero, & appellatiuum debito, uel æri alieno, uel ſimile aliquid.* Declarat *hoc* Celſus, *qui conſtructionem implet. eius uerba ſunt,* Si *cetera deſunt, imponi debent.* Primum *non pingue emplaſtrum ut hic reprimat: deinde ſi non repreſſit quodlibet puri mouendo accommodatum.* Ceterum *hac ratione huiuſmodi uoces gerundi modi non erunt, ſed potius participia.* Illud *tamen* Apulei *omnino gerundi uidentur,* Cum Charite *nubendo maturuiſſet.* Similis *loquendi figura & per nomina prolata legitur. ut* Macrob. Sunt *de agricultura ſcriptores, qui nuces & mala ſic diuidunt, ut* Nuces *dicant omne pomum, quod foris duro tegatur, & intus habeat quod eſui eſt.* Malum *uero, quod foris habeat, quod eſt eſui, & durum intus includat.*

IN *talibus quoque requiri uidetur participium, quale eſt* Ciceronis *ad* Atticum, Occupationum *mearum uel hoc ſignum erit, quòd epiſtola librarii manu eſt.* Vbi Scripta, *ſubaudiendum uidetur.* Idem *ad eundem,* Venio *ad epiſtolas tuas, quas ego ſexcentas uno tempore accepi, aliam alia iucundiorem: quæ quidem erant manu tua.*

ETIAM *in illa figura, qualis eſt* Virgilii, Equidem *per littora certos* Dimittam. & Libyæ *luſtrare extrema iubebo,* Si *quibus eiectus ſiluis, aut urbibus errat.* Scitura *enim uel ſcituros ſupplendum, uel quod certe idem fuerit* Vt *ſciam, uel ſciant.* Sic *enim uidetur* Seruio *illud eiuſdem ſupplendum,* - Et *omnem*

Proſpe-

Prospectum late pelago petit Antea. *si quem* Iacta*tum uento uideat.* E*st, inquit, ordo,* Conscendit *scopulum requisiturus* Antea. *quanquàm mihi magis placet, requisiturus si quem uideat, ut subiiciatur pro epexegesi* Antea, Capyn, *aut arma* Caici. Cicero ad Atticum, Delatus *est ad me fasciculus: solus solui, siquid ad me literarum: nihil erat.* In *quibus tamen omnibus* Si, *pro* An, *posita uidetur, ut alibi est dictum.*

Simili *ratione supplendum uidetur & in illo* Virgilii *in septimo,* Pandite *nunc* Helicona *deæ, cantusq́; mouete,* Qui *bello exciti reges, quæ quenque secutæ* Complerint *campos acies. pro, dicturi, uel ut dicatis uel referatis.*

In *illo quoque* Terentii *in* Eunucho, Quo *pacto ex iure hesterno panem atrum uorent.* Intelligit Donatus *uel maceratum, uel emollitum, uel madidum.* Cuiusmodi *eclipsis & in aliis similibus est, quæ sunt apud* Celsum & Plinium *plurima.* Vt *spongia ex aceto, offa ex uino uel posca.*

Item *in illo* Terentij *cum similibus.* Signa *uideo omnia ad salutem. ubi deest hærentia, uel spectantia.*

PRAEPOSITIONVM ECLIPSIS.

PRAEPOSITIONES *quoque nõ poetis modo, uerum etiam oratoribus, frequentissime orationi deesse quis nõ animaduertat?* Veluti Ab, et Ad, *ante urbium nomina, quoties ad quæstionẽ* Quo et Vnde *redduntur. ut eo* Romã, Venio Roma. In *primo enim desideratur ad, in secundo ab.* Cum *nanque ad quæstionem* Vbi *redduntur in genitiuo,* In *urbe, uel oppido, subaudiendum uidetur, quæ etiam aliquãdo adhibita*

 uidentur.

uidentur. Ceterum uſitatior eſt figurata, quàm integra locutio pro Varronis *ſententia ex quadam* Ciceronis *epiſtola, & non minus* Quintiliani, *qui ſiquis* Veni de Suſis, *dicat,* Solœciſmum *cenſet.* Sed *adhibitis, ut dixi, præpoſitionibus ipſis, ſubinde magnos auctores locutos inuenias, etiam* Ciceronem *ipſum, ſi codices deprauati non ſunt. ut in* Verrem, Ea *die* Verres *ad* Meſſanam *uenit.* Et *ad* Terentiam *in calce cuiuſdam epiſtolæ,* De Venutio. Et *alterius,* De Brundiſio. Sal. *in* Catil. Nam *Brutus ab* Roma *aberat.* Liuius, Ab Lauinio *uenerant antiqua auxilia.* Cæſar *uero* Auguſtus *aliter loqui non ſolebat, auctore* Suetonio. Poetæ *uero & ante prouinciarum uel regionum nomina, huiuſmodi præpoſitionum defectum licenter abutuntur. ut* Italiam *fato profugus* Lauinaq; *uenit* Littora.

PRAETEREA *ante accuſatiuos calendas, nonas, idus, fere ſubauditur præpoſitio ante: ut* Tertio *calendas, nonas, uel idus, pro,* Tertio *ante calendas, nonas, idus.* Idem *dici poteſt, & de* Pridie, *quoties accuſatiuos præcedit: ut* Cicero, Pridie *calendas* Maias, *de* Brunduſio. *cum proprius eius caſus, genitiuus potius ſit, cuius alibi ſunt poſita exempla.* In *illo quoque,* Annos *natus* x. *cum ſimilibus,* Ante, *ſubaudit* Priſcianus, *ut, ſit, ante annos decem.*

AT VBI Poſtridie, *eiuſmodi accuſatiuos præcedit, ſubaudienda eſt præpoſitio* Poſt. Cicero Attico, Itaque *ſeſe ſcripturum aiebat, ut uenationem etiam, quæ poſtridie ludos* Apollinares *futura eſt, proſcriberent.* Donatus *quoque in illo,* Quod *te per hanc*

dexteram

dexteram oro, Post *desiderari ait, ut sit, post quod.* Vtrunque *sit, nō incommode (ut mihi uidetur) in talibus* Quod, *per* Quare, *interpretere.*

IDEM Donatus *etiam præpositionem* Propter, *in talibus adiicit.* Terentius, Magis *id adeo, mihi ut incommodet.* Idem, Nunc *id prodeo, ut conueniam* Parmenonem. In *quibus, id, pro ob id, uel propter id accipit.*

Verum *ex præpositionibus, quæ ablatiuo debentur, frequentissime constructioni deficiunt hæ,* A, *cum, de, è, pro, cum synonymis.*

A B *uel* I N. *ut* Virg. - *cum* Iupiter *æthere summo* Despiciens *mare ueliuolum.* Idem, Stridens *Aquilone procella* Velum *aduersa ferit.* Idem, - Atque *immo* Nereus *ciet æquora ponto.* Ouid. Fast. Iuppiter *arce sua totum cum spectet in orbem.*

I N. *ut* Plin. Vt *dubium sit, toga'ne, an bello præstantior fuerit. pro, in bello, in toga.* Colum. Nec *densa nascitur humo.* Idem, Non *ut pinguissima, uel macerrima iacitur humo. pro, in humo.* Cicero *pro domo sua,* Domo *me contineo.* Ouid. Sustinet *inuidia tristia signa domo.* Virgil. Saxum *antiquum ingens, campo quòd forte iacebat* Limes *agro positus.* Idem Georgic. Hunc *quoque ubi aut morbo grauis, aut iam segnior annis* Deficit, *abde* Domo. Sueto. *in* Domit. Natus *est regione urbis sexta. pro, in regione.* Hanc *& in citandis auctorum operibus desiderare solent ueteres* Græco *more: ut* Plau. Menæch. Terent. Phor.

C V M, *comitantiæ, non instrumenti.* Virgilius, Et *magnis quatiunt clangoribus alas.* Et Plinius *qui plurimum*

plurimum huius præpoſitionis eclipſi utitur: ut de Ela*terio,* Cuius *cauſa, niſi maturius incitatur, ſemen exilit oculorum etiam periculo.* Talia *ſunt apud eundem miro compendio,* Magna *mortalium utilitate, & publico bono.* Et Cicero, Ne *dici quidem poteſt, quanta diminutione ciuium.* Cæſar, Scribit Labieno, *ſi reip. cõmodo facere poſſet, cum legione ad fines* Neruiorum *ueniat.* Virgilius *in* IX. Tum *demum præceps ſaltu ſeſe omnibus armis in fluuium dedit.* Varro, Ac *cum* Luculli *&* Metelli *uillis peſſimo publico ædificatis certant.* Inſtrumenti *enim ratio ſolius ablatiui uis eſt, ſicuti* Græce *datiui, ne quis deeſſe præpoſitionem hanc putet, quæ tamen fere in publicis gentium idiomatis hodie adhibetur.*

A *uel* E, *ut* Virgil. Proijce *tela manu. pro è uel à manu.* Item *poſt* Natus, *& ſynonyma ſæpiſſime, de quibus alibi diximus.* Liuius, Ioue *nate* Hercule *ſalue.* Virgil. Quo *ſanguine cretus.* Et *alibi,* Sate *ſanguine diuum.*

D E. Virg. Et *afflictis melius confidere rebus. pro, de afflictis rebus, ut* Seruius *interpretatur.*

P R O. *ut* Horatius, Diruit, *ædificat, mutat, quadrata rotundis.*

ADVERBIORVM ECLIPSIS.

A DVERBIA *uix deſiderantur, ſiue quia certa non ſunt, ſiue quia id quod in nomine & uerbo incertum eſt, definiunt.* Duæ *tamen præpoſitiones cum aduerbiaſcunt, ad plenam ali*

quando

quando constructionem requiruntur: hæ sunt Ante, *&* Post. *Hæc ante* Quàm, *electiuam, cum numeralia ordinalia sequitur.* Liuius, *Quadringentesimo anno, quàm urbs* Roma *condita erat.* Idem, *Anno tricesimo altero, quàm* Roma *condita erat, iterum mutatur forma ciuitatis à consulibus ad decemuiros. pro, postquam* Roma *condita erat.* Et *post* Alter. Idem *de bello* Macedon. *Altera die quàm à* Brundusio *soluit.* Item *præcedente* Protinus, *uel* Statim. Vt Plinius, *Protinus intereunt, quàm litatum est illi* Deo. *idest, postquam litatum est.* Marcellus *iureconsult. Omnes proconsules, statim quàm urbem aggressi fuerint, habent iurisdictionem.* Vlpia. *Iudici eorum statim atque iudex factus est, omnium rerum officium incumbit. subauditur enim* Post, *utrobique, ut sit postquam, & post atque.* Requiruntur *eædem præpositiones, & post* Pridie, *&* Postridie, *cum eis subijcitur* Quàm. Cicero *ad* Teren. *Quid causæ autem fuerit, postridie intellexi, quàm à nobis discessi. pro, postridie postquam à nobis discessi.*

DEESSE *uidetur &* Non *solum, interdũ non sine quadam uarietatis gratia. ut* Quintil. *cum* Ciceroni *dormitare interim* Demosthenis *oratio, uerum etiam* Homerus *ipse uideatur.* Cicero, *Vrget ille quidẽ, &* Philotimus, *&* Cincius, *sed etiam ipse crebro interuiso.* Nisi *in his* Verum *etiam, &* Sed *etiam, pro immo etiam accipias.*

Desideratur *& aduerbium* Ita, *similitudinis ante* Vt, *in* Horatio *sæpissime, ut in primo* Sermonum, *Quanquam ridentem dicere uerum Quid uetat? ut*

pueris olim dant crustula blandi Doctores, *elementa uelint ut discere prima*. Idem, *Vt si reticulum panis uenales inter onusto* Forte *uehas humero, nihilo plus accipies, quàm* Qui *nil portarit*. Iterum in eodem, *Vt tibi si sit opus liquidi non amplius urna* Vel *cyatho, et dicas, ex magno flumine mallem,* Quàm *ex hoc fonticulo tantundem sumere*. Hanc Horatii *figuram amator eius* Quintilianus, *sæpe imitatur: ut in proœmio*, Seu *quod proximum uero, nullam ingenii sperantes gratiam circa res etsi necessarias, procul tamẽ ab ostẽ tatione positas, ut operum fastigia spectantur, latent fundamenta*. Idem, Non *subest uera uis, nec penitus immissis radicibus nititur, ut quæ summo solo sparsa sunt semina, celerius se effundunt, & imitatæ spicas herbulæ inanibus aristis ante messem flauescunt*. In *quibus omnibus exemplis* Ita, *ante* Vt, *est audiendum: ut sit, ita ut*.

VT, *quoque similitudinis aduerbium ante exempla honeste sæpe desiderant eruditi. ut* Quintilianus *& paßim, & in* VIII. *de* Enthymemate *loquens*, De *hoc in argumentis satis dictum est*. Non *semper autem ad probationem adhibetur, sed aliquãdo ad ornatum*, Quorum *igitur impunitas* Cæsar *tuæ clementiæ laus est, eorum ipsorum ad crudelitatem te acuit oratio*. Et *paulo post*, Est *enim* Epiphonema, *rei narratæ, uel probatæ summa acclamatio*, Tantæ *molis erat* Romam *condere gentem*.

VSQVE. *ut* Horat. *ad unguem factus homo*. Virgil. Iuppiter *omnipotens, si non exosus ad unum* Troianos. Liuius, Romanus *in* Algido *consecutus ad unum*

unum omnes occidit.

ETIAM *negatiua* Non. *Alias poſt huiuſmodi uerba,* Vereor, *metuo, caueo, ſequente* Ne. *Cicero ad Quintum fratrem, Quòd ante abſuiſti, uereor ne ſatis diligenter in ſenatu actum ſit de literis meis. pro, ne non ſatis.* Idem ad Attic. Si *manet, uereor ne exercitu in firmum habere poſſit. etiam pro, ne non poſſit.* Alias poſt Non modo, ſicut Græce poſt οὐχ ὅπως, *ut uarijs locis diligenter notauit doctiſſimus* Budæus. Cicero *pro* Sextio, Cum illi ſoli eſſent præter illum flagitioſum tribunum pl. duo reip. turbines, qui non modo præcipitanti patriæ ſubuenirent, ſed etiam nimis tarde concidiſſe mœrerent. Idem de perfecto oratore, Nã ſic in epularum apparatu à magnificentia recedens, non ſe parcum ſolum, ſed etiam elegantem dici uolet. Columel. Nam uile ne captare quidem, nedum alere conducit. pro, non modo non ſubuenirent, &, nõ ſolum non parcum, &, nedum nõ alere. In hoc genere eſt, ubi negatiua Nõ, neceſſario deeſt, nempe ubi in priore ſenſu nullum eſt uerbum in quod cadat. ut in tali elocutione, Non modo ſtellæ, ſed ne luna quidem ad ſolem ſuũ ſeruat ſplendorem. Si enim addita ea negatione, non ſtellæ dixeris, uidebitur de alio, quàm ſtellis uerbum inferri. At cõpoſita negatio præponi in tali figura poſſet: ſic, Non modo nullæ ſtellæ, ſed ne luna quidem ad ſolem ſuum ſeruat ſplendorem. Quòd autem in primo exemplo negatio deſit, facile appareat, ſiquis Zeugma ipſam ſuppleat hoc pacto, Non modo ſtellæ ad ſolem ſuum ſplendorem non ſeruant, ſed ne luna quidem ad ſolem ſuum ſeruat ſplendorem. Laurent. hoc, ubi contraria

traria ſunt tantum contemplatur. Deeſt *nagatiua particula & poſt* Nedum*, ubi ad præcedens uerbum non refertur, ſed ſuum habet, & ſemper in potentiali modo.* Horatius, - Mortalia *facta peribunt,* Nedum *uerborum ſtet honos & gratia uiuax. pro non ſtet.* Saluſtius, Q*uippe ſecundæ res ſapientium animos fatigant, nedum illi corruptiſſimis moribus uictoriæ temperarent. id eſt, non temperarent.* Liuius, Attonitus *repentino malo, uix quid obijceretur, intelligere potui, nedum ſatis ſciam, quomodo me tuear.* Cic. pro Clu. Nec Metellus, *nec* Pompilius *clariſſimi uiri uim tribuniciam ſuſtinere ualuerunt, nedum his temporibus, his moribus, ſine ueſtra ſapientia, ac ſine iudiciorum remedijs ſalui eſſe poſſimus.*

CONIVNCTIONVM ECLIPSIS.

DESIDERANTVR *& coniunctiones Latinæ orationi uel maxime, ſed clauſularum connexioni, & ſermonis continuationi, potius quàm iuſtis conſtructionis numeris.* Itaque *nec huius loci proprie ſunt, ſi quis exacti ordinis ius ad unguem exigat: ſed nec alibi tamen commodius tractentur, cum fruſtra mea ſententia huic uni rei ſua quæpiam tractatio dicaretur.* Itaque *ad tantilla conniuentes, ſecuri quod cœpimus peragamus.* Deſiderantur *copulatiuæ maxime, ubi celeritati ſtudetur. ut* Virgilius, - *Alij naualibus? ite:* Ferte *citi flammas, date uela, impellite remos.* Terentius, Viderem, *audirem, eſſem una, cum qua cupiebam* Antipho.

pho. Idem, Ad sepulcrum uenimus, in ignem posita est, fletur. Sed Eclipsin ubi copulatiuæ desunt, Asyndeton, uel Dialyton uocant. Aliter quoque honeste inter duo commata, uel quasi dictiones desiderantur. ut in talibus, Aequi, boni consulere. & Martial. Excipere hos, illos, & tota surgere cœna. Idem, Atque inter mensas ire, redire suas. Plinius, At abunde orbe terrarum extra, intra indicato. Sic dicuntur ultro citro, hinc illinc, huc illuc. Cicero ad Atti. Ne forte aut absim cum ueniet, aut cursem huc illuc uia deterrima.

IN numeris uero sæpissime desunt copulatiuæ: ut, Vixit uiginti unum annos. ubi non minus subijcienda copulatiua est, tametsi apposita, ordo sit mutandus, ut supra docuimus. Neque enim compositio esse potest, cũ plurali iungitur. Quod autem de uiginti uno diximus idem de alijs similis formæ nnmeris dicendum.

IN omni præterea distributione omitti copulatiua uidetur, uix apponi. ut Virg. At nos hinc alij sitientes ibimus Afros, Pars Scythiam, & rapidum Cretæ ueniemus Oaxem, Nisi discretiuas Quidem, & Autẽ subaudire mauis. Item in illa figura, qualis est Virgilij, Haud mora, festinant iussi. pro, haud mora est, & festinant. Declarat quòd etiam in eadem figura adhibetur. Virg. - Nec longum tempus, & ingens Exijt ad cœlum ramis felicibus arbos.

DEEST aliquando post Non modo, uel Non solum, in altera ἀντιδιαςρέφοντος parte Etiã, uel Et. ut Quintil. Quo quidem ita sunt seuere usi ueteres Grãmatici, ut non uersus modo censoria quadam uirgula notare:

notare: & libros, qui falso uiderentur inscripti, tanquam subditiuos submouere familia permiserint sibi: sed auctores alios in ordinem redegerint, alios omnino exemerint numero. Et mox, Non propter historicos modo, sed uerba, quæ frequenter ius ab auctoribus sumũt. In illo enim Ciceronis ad Atticum. Ne uiuam, mi Attice, si mihi non modo Tuscula. sed μακάρων νῆσοι tanti sunt, ut sine te sim totos dies. Videtur uel illud Modo, uacare, uel post Sed subaudiri Ne. Deest & totum ἀντιδιάστρεφον, idq; honestissima figura. ut in illo Columellæ, Neque hæc tantum remedia salubritatem faciunt, multi largo sale miscent pabula.

SAEPE Discretiuæ. ut Terentius, Traditus sum mulieri, illa ilico ubi me accepit. pro, illa uero. Sed præcipua cum gratia omittuntur in ea figura, in qua idem uerbum repetitur, sed tamen cum aliqua contrarietate. ut Cicero, Tu cum principem senatorẽ auunculum domi habeas, ad eum non referes, ad alios refers, qui suam domum non habent, tuam exhauriunt? Quintil. Pro patre mori poßum, coram patre non poßum. In utroque exemplo desideratur Autem, uel Vero: sed aptius certe, quàm apponitur, etiam ubi nõ repetitur idem uerbum, ut post negatiuam Non. Cicero, Tantum cibi & potionis adhibendum, ut reficiantur uires, non opprimantur. Idem, Hæc morum uitia sunt, non senectutis. Sæpe etiam in excursu poetico, quem Seruius præcipit non ultra treis uersus extendẽdum. Confligunt: Zephyrusq; Notusq; & lætus Eois Eurus equis, stridunt siluæ, sæuitq; tridẽti Spumeus, atque immo Nereus ciet æquora fundo. pro, stridunt

autem

autem. Et *in* Georgic. *Omnia uentorum concurrere prælia uidi*. *Quæ grauidam late ſegetem ab radicibus imis* Sublime *expulſam eruerent, in turbine nigro* Ferret *hyems, culmumq́; leuem, ſtipulasq́; uolantes. pro, ita uero.*

Ex *diſiūctiuis quoque, modo* Seu, *uel* Siue, *ut* Martial. Tuoq́; *triſtis filius, uelis nolis, cum concubino nocte dormiet tota*: Seneca *de ſtud. l.* Scias *neſcias, fient* Modo Vel, *aut* Ve. Plinius, Continent*ur hiſpido calice per genera plus minus*. Quod Martialis *declarat, cum ait*, Speranti *plures (nam ſtare, aut creſcere debent* Munera*) uenerunt plus ue, minus ue duæ*. Significatur *autem circiter duæ*.

Sed *diſiunctiua* Vel, *aliter deſideratur. ut* Cicero, Quando *enim frequentiſſimo ſenatu quatuor, ad ſummum quinque ſunt inuenti, qui* Milonis *cauſam non probarent*. Deeſt *enim* Vel, *ſiue* Aut.

DESVNT *orationis contextui & cauſales diuerſorum generum*. Enim, *uel alia ſimilis ſignificationis. ut in illo* Terentij *auctore* Donato, *obſeruabam mane illorum ſeruulos uenientes, aut abeuntes. pro, obſeruabam enim*. Et *in* Adelph. Hæc *cum illi* Mitio *dico, tibi dico*. Tu *illum corrumpi ſinis*. Vbi *deeſſe* Nam *inquit* Donatus, *ac feruentius aſyndetos dici*. Virgil. - Nunquam *imprudentibus imber* Obſuit, *aut illum ſurgentem uallibus imis* Aeriæ *fugere grues. pro, aut enim illum*. Idem, At *ſi uirgineum ſuffuderit ore ruborem*, Ventus *erit, uento ſemper rubet aurea* Phœbe. *pro, uento enim*.

V T, *finalis, uel perfectiua ante ſubiunctiua uer-*

ba frequentiſſime, præcipue poſt uerba Volo, Nolo, Malo, Precor, Rogo, cum ſimilibus. ut Cicero, Tu uelim deſinas iam literis noſtris uti. Idē, Nolim me iocari putes. M. Brutus, Reſcribas ad omnia rogamus. Præterea poſt Oportet, & Neceſſe eſt, & Licet. ut Cicero, Hominem occidat oportet, qui, &c. Idem, Hoc tu meū conſilium laudes neceſſe eſt.

ETIAM Ne, finalis, neſcio an poſt aliud uerbū, quàm Caueo: ut Caue credas, Caue titubes. Licetq́; uel per defectum horum, uel plane pro arbitrio loqui, niſi forte cum uerbo Licet, poſt quod perpetuo uidetur Vt, deſiderari: Licet facias, Licet uenias.

QVOD quoque idicon: ut Volo ſcribas. Velim nos facias certiores. pro, quòd ſcribas, quòd facias.

HANC uero poſt uerba, quæ in infinitum feruntur, quoties infiniti ſolutionem par finitum uerbum potius uſurpare libet, ſupprimit fere doctorum uſus. Cicero ad Quintum fratrem, Non prætermittam ne illud quidem, M. Furium Flaccum equidem Romanum, hominem nequam Capitolini & Mercuriales de collegio eiecerunt. pro, quòd eiecerunt. Terentius, Audiui Archyllis: iandudum Lesbiam adduci iubes. Idem, Ne tu iſtas faxo calcibus inſultabis fruſtra. Supplendum enim, ut ſit, quòd iubes, quòd inſultabis. Idem, Hoc ſigni eſt, ubi primum poterit, ſe illinc ſubducet, ſcio. Vbi Donati ſententia deeſt Quòd, & Vnde: ut ſit hoc eſt ſigni, unde ſcio, quòd ubi primum poterit, ſe illinc ſubducet. Mihi uero minus durum uidetur ſi uel uerbum Scio, per parentheſin legatur, uel Quòd, his ſubaudiatur, quàm illud Vnde, ſubiici, quod alibi

ſubin-

subintellectum non legi: adhibetur tamen sæpissime eadem coniunctio: ut Martialis, Hoc *scio, quòd scribit nulla puella tibi.* Hora. *Si tibi sitim leuaret copia lymphæ, Narrares medicis, quòd quanto plura parasti, Tanto plura cupis.* Seneca *in natur. quæstio.* Miramur *quòd accessionem fluminum maria non sentiãt. æque mirandum est, quòd detrimentum exeuntium terra non sentit.* Et *alibi*, Nos *putamus quòd quia nubes collisæ sunt, ideo fulmina emittunt.* Pli. *ad* Seruia-*num, Gaudeo & gratulor, quòd* Fusco Salinatori *filiam tuam destinasti.* Cicero *in* Sal. *Credo quòd non omnes tui similes incolumes in urbem uenissent.* Hunc *huius particulæ usum quidam interpretes nimiũ refugientes, non solum insipide, sed etiam, mea sententia citra ullum auctorem pro* ὅτι Græco, *alij* Vt, *alii* Quo*niam, alii* Quia, *non raro posuere.* Est *tamen elocutio per* Quòd, *ut* Theodorus *censet, magis supina, per infinitum magis erecta & uegeta.*

ITEM Quòd, *uel* Vt, *uel* Ne, *post uerba* Censeo, *suadeo, nuncio, dico, caueo, facio.* Cicero, Treuiros *uites censeo.* Idem, Id *si est, essedum aliquod suadeo capias.* Cn. Plan. In *quibus aperte denunciat uideam, ne fallar.* Idem, Caue *festines, aut committas, ut aut æger, aut hyeme nauiges.* Idem, Tu *fac habeas fortem animum.*

DESIDERATVR *coniunctionum* Vt, *uel* Quòd *alterutro, post uerba* Puto, *opinor, credo, arbitror; fateor, & similia.* Vatinius, Non *puto repudiabis in honore, quem in periculo recepisti.* Cicero, Niobe *fingitur lapidea, propter æternum credo in luctu si-*

 lentium

lentium. Terentius, *Eius anuis causa. opinor, quæ erat mortua.* In *quibus exemplis, uel per* Quòd *suppl erc quod deest licet: ut,* Puto *quòd non repudiabis in honore. &,* Credo *quòd propter æternum in luctu silentiũ. uel per* Vt: *sic,* Propter *æternum ut credo silentium. &,* Non *repudiabis ut puto in honore.*

OMITTITVR *in oratione nonnunquam et continuatiua* Si: *in illis, dedisses huic animo per corpus, fecisset quod optabat.* Iuuenalis, Græculus *esuriens in cælum iusseris, ibit. pro, si dedisses, si iusseris.* Potest *tamen in his & illud* Dedisses, *accipi pro debueras dare. &* Iusseris, *imperatiue.* In *illud tamen* Martialis *cum similibus, omnino subauditur* Si: Ergo *ero* Virgilius, *si munera* Mecœnatis Des *mihi,* Virg. *nõ ero,* Marsus *ero,* Est *enim sensus,* Si *non ero* Virgilius, *ero* Marsus. Terentius, Negat *quis. nego.* Idem, Quàm *fortunatus sum ceteris rebus, absque hac una foret. pro, si negat: si absque foret, id est, si abesset.* Hor. - Decies *cẽtena dedisses* Huic *parco paucis contento, quinque diebus* Nil *erat in loculis.* Virg. - Tu *quoque magnam* Partem *opere in tanto, sineret dolor,* Icare *haberes. pro, si dedisses, si sineret.*

PRAETEREA *si non, uel si aliter. ut in tali figura dicendi, qualis est* Quintiliani, Quis *non obtundi possit, si per totum diem cuiuscũque artis unum magistrum ferat, mutatione recreabitur?* Sicut *in cibis, quorum diuersitate reficitur stomachus, & pluribus minore fastidio alitur.* Aut *dicant isti mihi, quæ sit alia ratio discendi. pro, aut si ita non est, dicant isti mihi.* Est *hæc ratio* Græcis *frequens.*

DE-

DESVNT *identidem & illatiuæ.ut* Virg. *Cessi, & sublato montem genitore petiui.pro, igitur cessi, auctore* Seruio. Et Ouidius, *Hunc quoq; syderea qui temperat omnia luce Cepit amor solem, solis referamus amores.* Hians *enim oratio est, nisi* Quare, *uel aliquid simile subijcias. ut sit, quare referamus.* Et Terent. Hac *non successit, alia aggrediamur uia. pro, ergo, alia uel quare alia.* Et *in illo* Horatij, *Audiet ciues acuisse ferrum.* Porphyrio *subaudit* Itaque. Rursus *in eo quod statim sequitur. Quem uocet diuum populus ruentis imperij rebus,* Subaudit Ergo, *additq; fere hunc morem* Horatium *habere transeundi sine coniunctionibus.*

ADVERSATIVE *quoque deeße interdum uidentur, ut cum sine his legitur* Tamen. Cicero *pro* Archia, *Qui sedulitatem mali poetæ duxerit, aliquo tamen præmio dignam.* Idem *pro* Milone, *Qui nõdum libera ciuitate, tamen populi* Romani *comitijs liberatus est.* Integra *enim sunt, quamuis mali & quamuis nondum.* Idem *ad* Atticum, *Cæsarem quidem* Lucio *Cæsare cum mandatis de pace misso, tamen aiunt acerrime delectum habere.*

QVA'M *quoque electiua post* Plus, *minus, et amplius, & in summa comparatiua.* Varro *de re rust.* Nõ *minores oportet iniri, bimas, ut trimæ pariant.* Idem, Videndum *ne sint minores trimæ, maiores decem annorum.* Terentius, *Quintiliano auctore,* Accede *ad ignẽ hunc, iam calesces plus satis.* Idem, Plus *millies audiui. quamuis* Donatus *in priori,* Pleonasmon *potius uelit.* Item Plinius x. Plus *uicena quina oua incubanda*

ſubiici uetant. Idē V. *Torrentes uero amplius cētum.* Liuius, *Hoſtium plus mille cæſi,* Romanorum *minus mille interempti.*

MIHI *uero hæc ipſa coniunctio cum adiuncto aliquo pro conditione materiæ deſiderari ſæpe uidetur, ueluti poſt comparatiua, ut alibi dictum eſt, quoties abſolute proferuntur: ut* Liberius *uiuendi fuit poteſtas.* Simul *enim audio* Quàm ante. *Itidem in illo,* Vbi *ſiqua eſt habitior paulo, pugilem eſſe aiunt. uel quàm aliæ, uel quid ſimile.* Simile *aliquid deſiderari uidetur, & cum illa ſimilitudinis aduerbia* Tam, *ita, perinde, adeo, poſt negatiuam particulam abſolute ponuntur: ut in talibus,* Non *perinde gratus, non adeo multa, non ita ſero, non tam pridem.* Terentius, Non *ita diſsimili ſunt argumento.* Cicero, Nec *ita multo poſt edictum* Bruti, *affertur &* Caſsii. Plinius, A *pluuiis ſerenitatem non perinde certam.* Virgil. Nec *ſum adeo informis, nuper me in littore uidi.* Idem, Non *obtuſa adeo geſtamus pectora* Pœni, Nec *tam auerſus equos* Tyria *ſol iungit ab urbe.* Quintil. Videlicet *ut corpora infantium, nec caſus quo in terram toties deferuntur, tam grauiter affligit, nec illa per manus & genua reptatio.* Non *ignoro hæc per* Valde, *nonnullos interpretari ſolere, ſed tamen tali quapiam, quali dixi ratione, huc uenerint.*

IAM An, *dubitatiua nonnunquam deeſſe in oratione uidetur.* Alius *ſemel, ut cum in priori ſenſu, nec ipſa, nec eius ſynonymos,* Ne, *adhibetur: ut,* Studes *an ſcribis?* Studes *an non, uel nec ne?* Cicero *in partitionibus,* Rurſus *ſuperioris generis ſunt tria, ſit nec ne ſit,*

sit, quid sit, quale sit, pro an sit, an non sit. Liuius, Hic Lucius Tarquinius Prisci Tarquinii *regis filius nepos ne fuerit, parũ liquet. pro filius ne, nepos ne fuerit.* A*lias bis,* Ci. *de na. deo.* Nec *uero* Protagoras, *qui se negat omnno de* Diis *quid liqueat scire, sint, nõ sint, qua les ue sint, quicquam uidetur de natura deorum suspicari,* Terentius, *Quid cum illis agas, qui neque ius, neque bonum atque æquum, sciunt? Melius, peius: prosit, obsit: nihil uident?* Hora. *Ludere par impar, equitare in arundine longa.* Idem, *Serius ocyus.*

APOSIOPESIS.

RESTAT *huius generis altera pars, in qua nimirum quod sermonis integritati deest, aliunde quoque petendum sit.* Ceterum *non tam quia certum est, uel quòd ipsa consuetudine subaudiri solet, quàm quòd plane uel affectu aliquo, uel trã situs causa ad aliud, quod magis urget, prætermissum est.* Et *affectu quidem multis modis.* Nam *& ira, ut in illo* Virgilii, *Quos, ego, sed motos præstat componere fluctus.* Et *pudore.* Virgil. Nouimus *& qui te transuersa tuentibus hirquis.* Et *timore, uel religione,* Cicero, De *nostrum enim omnium. non audeo totum dicere.* Idem, Data *Lupercalibus: quo die* Antonius Cæsari. Transitus *ad aliud gratia. ut in illo, quod* Quintilianus *affert,* Communis *autem, tametsi igno scite mihi iudices.* Donatus *aliter distinguit, & trifariam.* Cum *per seipsum tacet quis, & ad aliud tran sit, quam uocat primam.* Terentius, Ecce *autem de integro, nisi quicquid est, uolo, scire.* Virgil. Nec

requieui enim, donec Calchãte *miniſtro.* Sed *quid ego hæc autem?* Vel *tacet, nec ultra aliquid loquitur.* Terentius Adelph. Iam *ſi uerbum ullum poſthac.* Vel *alterius interuentu perſonæ tacet.* Idem in Heaut. *Ita res eſt hæc nunc quaſi cum.* Interpellat *enim* Clitipho, *Quas, malum, ambages mihi narrare occipit?* Idem Phormione, Demiphonem *ſi eſt domi, uiſam, ut quod.* Demipho, Nos *ad te ibamus* Phormio. Phor. De *eadem hac fartaſse cauſa.* Nec *ignoro* Quintilianum *ex his pleraque, in quibus ſcilicet eſt alijs certum eſt, quod omittitur, ab figuram quam ille ſub* Synecdoche *comprehendit, nos* Eclipſin *uocamus, referre.* Ad Apoſiopeſin *uero ea duntaxat, quibus uel id incertum eſt, qualia maxime ſunt quæ per iram reticentur, utique dum iratis ipſis non ſatis liquet quibus uerbis explicent quæ minantur, uel certe id longiore ſermone eſt explicandum. atque idcirco potiore aliqua re inſtante, omiſſum.* Nobis Apoſiopeſeos *appellatione latius uti cum grammaticis,* Quintiliani *pace libuit,* Cui *tamen eius ſententia placebit, uidet, arbitror, quid ſequatur.*

À COMMVNI.

SEQVITVR *detractionis genus, quod in pluribus eiuſmodi clauſulis conſiſtit, inter quas aliquid eſt commune, quod tamẽ in unica poſitum, in reliquis eſt ſubaudiendum.* Itaque Græcis *generali nomine* ἀπὸ κοινοῦ *dicitur, quo etiam nomine* Porphyrio & Priſcianus *aliquando ſunt uſi.*

Hoc

Hoc genus in tres ſpecies à grãmaticis diducitur, Zeugma, Syllepſin, & de qua poſt agetur, Prolepſin. Quintilianus priora duo, uno genere comprehendit, quod Synezeugmenon uocat, atque ita finit, ut ſit figura, in qua unum ad uerbum plures ſententiæ referuntur, quarum unaquæque deſideraret illud ſi ſola poneretur. Sed grammatici diſtinguunt, ac ſeorſum definiunt. Donatus ad hunc modum, Zeugma eſt unius uerbi concluſio, diuerſis clauſulis apte coniuncta: ut Troiugena interpres diuum, qui numina Phœbi, Qui tripodas, Clarij lauros, qui ſydera ſentis, Et uolucrum linguas, & præpetis omina pennæ. Rurſus Syllepſis eſt diuerſarum clauſularum per unum uerbum conglutinata conceptio: ut, Hic illius arma, hic currus fuit. Et ſubdit, Hoc ſchema late patet, & fieri ſolet non ſolum per partes orationis, ſed etiam per accidentia partium.

Diomedes ſic, Zeugma eſt unius uerbi concluſio, diuerſis clauſulis coniuncta, cum duo aut complura ad unam partem orationis iungenda referuntur. Rurſus Syllepſis eſt diſſimilum clauſularum per unum uerbum conglutinata conceptio, cum ſingularis dictio plurali uerbo, uel poſteriori tantum, uel ultimo redditur: ut Hic illius arma, hic currus fuit. Sed cum multo latius pateant harum figurarum uocabula, quàm pro iam dictarum finitionum anguſtia, ſicut Donatus ipſe dicit, & tum ipſe, tum Seruius, & Porphyrio in Terentij, Virgilij, & Horatij enarrationibus ſubinde confirmãt: nos alias, quæ nominibus ſuis magis ſint pares, nec tamen à ſententia ueterum alienæ, adaptare tentemus.

tentemus. Esto igitur Zeugma, quoties in similibus clausulis commune aliquid in una positum, in alijs non mutatum desideratur. Syllepsis, cum in dissimilibus eiusmodi commune in una positum, in ceteris satisfacere non potest nisi mutatum. De his quoniam frequentissimus eorum est usus, & magnam compendij gratiam sermoni afferunt, non ab re mihi uidetur diffusius, non ut grammatici (quod sciam) hactenus fecerunt, strictim disserendum: presertim qui singulas constructionis figuras singula sermonis ornamẽta quæ saltem grammaticus conferre queat, existimem.

FIT *igitur Zeugma siue id inspicias, quod detrahitur, siue locum unde detrahitur, siue ea, quæ clausulas coniungunt, multis sane modis. Quippe quod detrahitur, in uniuersum triplex est. Aut enim ipsum est uerbum, aut aliquid quod uerbum præcedit, aut aliquid quod ipsum sequitur. Et uerbum quidem ipsum sic, Non locus uirum, sed uir locum honestat.*

QVOD *uerbum præcedit, quadrupliciter. Modo unica dictio: ut, Probus non solum præsentes amicos colit, sed etiam absentes amicos obseruat. Supplendum enim iterum probus. Modo plures: Qui uir probus uideri uolet, præsentes amicos colet, & absentes amicos tuebitur, Vbi totum illud (qui uir probus uideri uolet) subdendum in secundo sensu est. Modo totum, quod uerbum præcedit cum ipso uerbo: Qui uir probus uideri uolet, tuebitur amicos absentes, nedum amicos præsentes. Petendum est enim à priori sensu totum illud (qui uir probus uideri uolet, tuebitur.) Etiã cum aliqua parte eius, quod uerbum sequitur, ut si è proxi-*

mo

mo exemplo, amicos, ſemel dempſeris: ſic, tuebitur amicos abſentes, nedum præſentes.

ALIQVID quod uerbum ſequitur, itidem quadrupliciter. Modo unica dictio ſic, Vt probus abſentes amicos tuetur, ita improbus abſentes deſtituit. Modo plures dictiones hoc modo: Vt probus abſentes amicos ſua opera tuetur, ita improbus deſtituit. Modo totum quod ſequitur cum ipſo uerbo, ad hunc modum, Vt uir ingratus beneficio eſt indignus, ita & qui facile obliuiſcitur. Etiam cum aliqua parte eius, quod uerbum præcedit, Non ſolum Mutius hoſti metum incuſſurus, manum rogo intulit, ſed etiam Ageſilaus.

VARIATVR Zeugma & à loco, ubi commune illud quod alibi ſubauditur, eſt poſitum. Nam id uel in priore aliqua clauſula ponitur, uocaturq; Prozeugma: ut, Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia. Vel in poſtrema, diciturq; Hypozeugma. ut Ouidius, Non Venus & uinum ſublimia pectora fregit. Terentius, Hoc pater ac dominus intereſt. Vel in media, cum Meſozeugma uocant. ut in illo ſupra poſito, Troiugena interpres diuum, qui numina Phœbi, Qui tripodas, Clarij lauros, qui ſydera ſentis, Et uolucrum pennas, et præpetis omnia pennæ.

TERTIAM uarietatem accipit à particulis, quæ clauſulas committunt. Hæ tribus quatuor'ue ſummũ partibus continentur, Nomine, aduerbio, coniunctione, & aliquando participio. Sunt igitur in nomine, quæ Zeugma faciunt, ea quæ relatiua dicunt, tum ſubſtantiæ: ut Virgilius eſt qui enarratur. integrum enim eſt, qui Virgilius enarratur. Tum qualitatis: ut

Niger homo eſt, qualis Aethiops. Tu *magnitudinis: Magni nominis erat, quanti quiſquam. Magnas copias ſecum duxit, quantas Xerxes. Magnum paſcit gregem, quantum Anglorum quiuis.* Tum *numeri: ut, Centum uel multos exædificauit naues, quot nõ alius.*

ET *redditiua ſimili genere.* Talis *eſt hic, qualis ille.* Tantum *habet agri, quantum ciuis quiſquam.* Tot *tenet uerſus, quot audit.*

ET *uniuerſali infinita. Quicunque uult eſſe continens, poteſt.*

IN *aduerbio uero, dictorum iam nominum aduerbia: ut* Facit *apte: qualiter ſemper.* Studet *impenſe, quantopere nullus.* Pugnauit *ſingulari certamine, quoties nemo alius.* Et *per relatiua:* Diu *fuit abſens, quàm diu præſens.* Venit *hora tertia, quando etiam præceptor.* Pergit *ad urbem, quo tuus pater.* Tranſiuit Roma*, qua noſter hoſpes.* Rediјt Londino*, unde noſter* Morus. Studuit Pataиј*, ubi* Latimerus.

TVM *collationis aduerbia, & ſimilitudinis:* Sic *uel ita tibi inuidit, ut mihi.*

TVM *paritatis:* Tam *deeſt auaro quod habet, quàm quod non habet:* - Tam *ſunt* Arcturi *ſydera nobis,* H*ædorumq; dies ſeruandi, & lucidus anguis, Quàm quibus in patriam uentoſa per æquora uectis,* Pontus *& oſtriferi fauces tentantur* Abydi. Accipien*dum enim à priori (ſunt ſeruandi.)*

ITEM *congregandi, ſiue negatæ ſolitudinis aduerbia,* Non *ſolum nobis nati ſumus, ſed etiam amicis & patriæ.*

IN *coniunctione tum copulatiuæ,* Socrates *indi-*

catus

catus eſt ſapiens, & Ariſtides iuſtus. Sol auget uentos & comprimit. Mutat colores Scytharum Tarandus, nec aliud ex ijs, quæ pilo integuntur.

Tum disiunctiuæ, Vel quod certo ſcis, uel nihil eſt loquendum. Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim. In hoc genere, ubi ſcilicet duplex eſt coniunctio, uel particula, quæ ſimiliter duos ſenſus nectit, monet Laurentius, ſi præcedat coniunctiones, quod cum aliquo ſequentium eſt conſtruendum, obſequi illi debere clauſulas quæ ſequantur. non enim recte dici, Tu nec faceres, nec ego te permitterem. Dicendum nanque uel tranſlata in priorem locum coniunctione, ſic, Nec tu faceres, nec ego te permitterem. Vel mutato ſecundo uerbo, ſic, Tu nec faceres, nec à me permittereris. Rurſus uitioſum eſſe, Potes cognoſcere partim ex aliorum ſermone, partim docebit te ipſe tabellarius. dicendum enim uel ſic, Partim potes cognoſcere ex aliorum ſermone, partim docebit te ipſe tabellarius. Vel ſic, Potes cognoſcere partim ex aliorum ſermone, partim ex tabellario. Accipiantur enim hoc loco (partim, una, pariter, ſimul) quaſi coniunctiones ſint: cum ipſa quoque priori loco poſita clauſulas geminent, ſicut copulatiuæ & disiunctiuæ. Sed nec diuerſæ conſtructionis uerba, cum talis, qualem diximus, particula coniunctionem præceſſit, coniungenda eſſe, idem Laurentius eſt auctor. non enim ſatis Latinum eſſe, Ille mihi nec nocuit unquam, nec adiuuit: Sed dicendum eſſe, aut ſic, Ille mihi nec nocuit unquam, nec profuit. Aut ſic, Ille nec nocuit mihi unquam, nec me adiuuit. Aliasq; diuerſæ conſtru-

ctionis

ctionis uerba uni caſui ſubieciſſe, parum terſæ Latini*tatis uidetur, nec ſtudio ſequendum: quod genus eſt illud* Ouidii, N*eſcia gratentur, conſolentur'ue parentem.* Ceterum *ſiquid apud magnos auctores contra* L*aurentij præceptum legitur, eſto* Syllepſis*, ſicut illud* Q*uintiliani,* E*t quas res, quoque homines, quibus rebus, aut hominibus, uel conciliaſſet, uel alienaſſet, ipſa natura.* Et *illud* Terentii, *Quem neque pudet quicquam, nec metuit quenquam, nec legem ſe putat tenere ullam.* De *quo alio loco plenius.*

PRAETEREA *diſcretiuæ: ut,* Is *adeo ex me natus non eſt, ſed ex fratre.* Et A*thenienſes* Pel*oponneſiacon bellum geſſerunt,* T*hucydides autem conſcripſit.*

ITEM *rationis redditiuæ,* Credibile *eſt illum feciſſe: nam frater non negat. uel quippe uel etenim frater non negat.*

ET *ſubcontinuatiuæ,* Q*uoniam hæc domus tibi non placet, altera tibi quærenda eſt.*

ET *continuatiuæ,* S*i alium ſuccurrere prohibetis, ſaltem hunc ne prohibete.* S*i tibi fui iniurius, qua quæſo in re?* Terentius, E*t hanc mihi, niſi mors, adimet nemo. pro nemo adimet.* Nam*(ſi adimat) ſubaudias,* S*yllepſis erit.*

ET *perfectiuæ, ut* Adiiſti *me, non ut ſalutares, ſed ut tentares.*

ET *illatiuæ,* V*nicus es patri, igitur hæres.*

ET *aduerſatiuæ,* E*tſi patri tuo multum debeo, non tamen & tibi.*

PRAETEREA Q*uàm electiua,* E*ſt magis amicus*

cus tibi, quàm mihi. Et per synonyma, Ac, &, Atque, Magis alienus uisus est à nobis, atque à reliquis. Item, Aliud est esse ciuem, quàm aduenam. Præstat in egestate uiuere, quàm inhoneste.

ETIAM dubitatiuæ, Est'ne Melibœi hoc pecus, an tuum? In hoc genere sæpe alter sensuum desideratur totus, cum tamen coniunctio alterum omnino exigat, ut quæ aliter coniunctionis munere fungi non possit: ut An uenit? uel uenit'ne? supplenda enim utrobique oratio est per an non. Sæpe nō modo alter tantum sensus cum signo, sed etiam ipsius positi sensus dubitationis nota. Veluti in illis simplicibus interrogationibus, Ibimus? pro, an ibimus, an non? Qualis fortasse subauditio in illis non requiritur, ubi per interrogationem aliquid ueluti extorquemus. ut in illis, Tu'ne impune hoc facies? & ita'ne paratus tandem aduenis? et & Hoccine est credibile aut memorabile tanta uecordia innata cuiquam ut siet?

INCIDIT Zeugma & ubi interponitur, Ne dicam: ut, An sperasset hoc uiuo Milone, ne dicam consule. pro, consule Milone. In quo genere notat Laurentius, ubi talis sermo per nominatiuum figuratur, si proprium appellatiuum'ue præcedat, rectius subiici accusatiuum: ut, Crudelis Castor, ne dicam sceleratum & impium, Secus autem si sequitur. rectius enim dici, Crudelis, ne dicam sceleratus & impius Castor: quàm, sceleratum & impium Castorem. Quæ diuersitas in aliis casibus non accidit.

FIT et alias subinde Zeugma in epexegesi uerbi, Dico, ut in illo Horatii, Tutior at quanto merx

est

eſt in claſſe ſecunda, Libertinarum *dico.* Repetendum *enim ad adſolutam ſtructuram illud, claſſe, ut ſit, dico claſſe* Libertinarum.

SYLLEPSIS.

SYLLEPSIS, *ut ſupra diximus, eſt cum diſſimilibus clauſulis cõmune aliquid, quod in una ponitur, mutatũ aliquatenus in alia deſideratur.* Fit *hæc (ut ſub* Donato *auctore prædictum eſt) & per partes, & per accidentia partium.* Et *per hæc quidem, ubi quod ſabauditur, genere, perſona, numero, caſu, modo, uel tempore, ſi adhibeatur, eſt mutandum.* Per *partes modo, cum earum ſignificatio eſt uarianda: modo aliter, ut poſt dicetur.* Prior *ratio, id eſt, quæ per accidentia fit, per uerbum, adiectiuum nomen, præterea nomen, pronomen'ue relatiuum, aut participium fit: quæ particulæ in generis, ſaltem numeri & perſonæ ſyllepſi, tum ſingulariter communis locum ſuſtinere, tum pluraliter poſſunt: & ſingulariter quidem poſitæ conformari cum aliqua particula clauſulæ, in qua adhibentur, omnino debẽt: pluraliter cum eorum quibus in omnibus clauſulis reſpondent, maxime digno.* Sed *prius ut ſingulariter cõmunis locum ſuſtinent, agamus.* Fit *igitur* Syllepſis *communi eo, quod in clauſulis eſt, ſingulari & per genus, ſicut in illo* Terentij, *ut* Donatus *confirmat,* Vtinam *aut hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit.* Cui *ſimile eſt illud eiuſdem,* Dati *anuli, locus, tempus conſtitutum eſt.* Et Virgilij, Tu *quos ad ſtudium atq; uſum*

formabis

formabis agrestem. In *hoc quoque genere monet* Lau*rentius, ut si commune præcedat, quæ subijciuntur in clausulis presertim duplici coniunctione copulatis, tum appellatiua, tum propria omnino obsequantur.* Non *enim apud* Ciceronem *recte legi*, Optima *sunt & mente & uiribus: sed legendum esse, uel sic.* Et *mente optima sunt & uiribus. ut uidelicet commune illud appellatiuum sequatur.* Vel *sic*, Optima *sunt mente & uiribus. altera scilicet coniunctione detracta.* Nec *dicendum esse*, Nulla *uirgo est dicenda corrupta uel mente uel corpore: sed uel mutato altero appellatiuo, ut sint similia, ad hunc modum*, Nulla *uirgo est dicenda corrupto uel animo uel corpore.* Vel *translato adiectiuo in medium uel postremum locum, qua ratione sub generali* Syllepseos *præcepto cadet, ut cum proximo appellatiuo consentiat, hoc pacto*, Nulla *uirgo est dicenda uel mente corrupta uel corpore.* Vel *sic*, Nulla *uirgo est dicenda uel mente uel corpore corrupto.* Quare *illud* Gellij *fortasse non probabitur*, In*specto libro nullam esse in eo uerbo nec mendam nec uitium.* Sed *hic facile reijci culpa in librarium potest, scribentem mendam pro mendum, & nullam pro nullum.*

PER *personam uero, et communi in clausulis singulariter posito.* Cicero *ad* Q. Fratrem, Et *pene ille timore, ego risu corrui.* Idem *de somnio* Scipionis, Ego *illum de suo regno, ille me de nostra repub. percontatus est.* In *hoc genere, ubi collatio aliqua subest, licet uerbum posteriori loco adhibeatur, tamen cum prioris clausula nominatiuo potius consentiet: ut* Tu

melius iſta, quàm ego faceres, non facerem. & Ego melius iſta, quàm tu facerem, non faceres. Simili mo- *do, Tu ita ut ego hæc feciſſes. Ille perinde ut tu liber eſt.* Cicero ad Att. *Nunc cum hoc tempore nihilo magis ego, quàm uos ſubſidio Domitio ire poßim;* Simili *modo ubi, niſi clauſulam ſubiungit, tametſi uerbum poſteriori loco ponitur, tamen cum priori nominatiuo potius in accidentibus concordabit.* Terent. *Talem filium nulla niſi tu pareret.* Legitur *tamen & aliter apud alios poetas, ſed figurate.* Vir. *Nihil hic niſi carmina deſunt.* Ouid. *Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſiluæ?* Idem, *Dij maris & cœli (quid enim niſi uota ſuperſunt?) Soluere quaſſatæ parcite membra ratis.*

FIT *perſonarum Syllepſis & per, cum, ut comitem ſignificat, ut in propoſita ratione, ubi ſcilicet communis particula ſingulariter adhibetur. ut in illo* Ouidii, *Tu quoque cum Druſo præmia fratre feres.* Et Horatii, *Tu quid ego & populus mecum deſideret, audi.*

PER *numeros et cõmuni ſingulariter poſito Syllepſis ſit. ut in illo* Virgilii, *-hic illius arma, Hic currus fuit.* Item *in illo eiuſdem, Sociis & rege recepto.*

AT *cum plurale eſt id, quod in clauſulis commune eſt, cum digniore in ipſis, ut dictũ eſt, coaptabitur. eſt porro inter genera maſculinum dignius feminino & neutro.* In *perſonis prima præſtantior, quàm ſecunda & tertia: ſecunda uero quàm tertia.* Ergo *per genera in hac ratione ſic fiũt Syllepſes.* Ouid. Faſtis, *Iane face æternos pacem, paciſq; miniſtros.* Idem, *Mulciberis capti Marsq; Venusq; dolis.* Terentius, *Domus,*

uxor,

uxor, liberi inuenti inuito patre. Cicero de Offi. Propter ſummam & doctoris auctoritatem & urbis: quorum alter te ſcientia augere poteſt, alter exemplis. Virgil. -Cæſosq; reportant, Almonem puerum fœdatiq; ora Galeſi.

SVNT qui femininum neutro præſtare uolunt, quorum eſt Priſcianus, illo nimirum Lucani inductus, Sunt leges & plebiſcita coactæ. Ego contra, cum alibi ſemper neutro potius cedere femininum obſeruem, illud & monadicon & alias ad corruptelam lubricum, potius deprauatum cenſeo, cum diuerſæ rationis exempla ſint plurima. ut Saluſt. Præterea diuitiæ, decus, gloria in oculis ſita ſunt. Idem, Genus, ætas, eloquentia, prope paria fuere. Suetonius, Pulſis cultoribus obtinere terras, in quibus urbs & templum dedicata ſunt. Nec eſt quòd quiſquam illud Lucani Græcorum imitatione dictum, defendat, apud quos ſicubi talis locutio legitur, non niſi ubi ſexus eſt diſcrimen, & per participium id fieri obſeruatur. ut in illo Homeri, αἱ δέ που ὑμέτεραι τ' ἄλοχοι καὶ νήπια τέκνα εἵατ' ἐν μεγάροισι ποτιδέγμεναι. Quaſi dicas, At ueſtræ uxores, & pignora neſcia fraudis, Sub tectis reſident expectantes. Et per, cum. Ouidius Faſt. Ilia cum Lauſo de Numitore ſati.

PER perſonas et cõmune plurale ad hunc modum. Cicero, Si tu & Tullia lux noſtra ualetis, ego & ſuauiſsimus Cicero ualemus. Terentius, Hæc ſi neque tu fecimus, non ſiuit egeſtas facere nos. Virgilius, -ſpolia ampla refertis Tuq; puerq; tuus. Horatius, -ſe modo ego & uos Scimus inurbanum lepido

seponere dicto. Et *per*, *cum*, Virgilius, *-diuellimur inde* Iphitus & Pelias *mecum*.

PER *numeros quoque* Syllepsin *fieri sub hac ratione uolunt* Grammatici: *ut -sunt nobis mitia poma, Castaneæ molles, & pressi copia lactis*. Ponitur *enim hic in una clausularum, quod etiam mutato numero subaudiendum est in alijs*. Volunt *& in talibus* Syllepsin *esse*, Cicero & Hortensius *regnarunt in causis. sed paulo diuersa ratione, cum id quod singula sunt supplenda, in nulla potest non mutatum poni*. In *illo nanque iusta est* Syllepsis, Vixit *annis uiginti uno, siue uno & uiginti dicas, cum sint potestate duo sensus, nec possit utrique pluralis ille, annis, seruire*.

PER *cum*. Ouid. Metamor. Fors *eadem* Ismarios Ebrum *cum* Strymone *siccat*. Idem *in primo*, Litera *cũ plausu clamor superasq; deorum* Impleuere *domos*.

FIT *& per casus* Syllepsis, *maxime in his clausulis quæ per prouocabula & relatiua pronomina connectuntur, quoties scilicet quod per ea ad legitimos cõstructionis numeros repeti natura debet, in diuerso casu ab eo, quo positum est, desideratur: ut* Arma, *uirumq; cano*, Troiæ *qui primus ab oris*. Nam *si eodem, quo in altera clausula sunt posita, in altera desiderantur*, Zeugma *faciunt, non* Syllepsin: *ut* Ouidius, Hanc *tibi* Naso *tuus mittit* Rufine *salutem*, Qui *miser est, ulli si suus esse potest*. Itaque *tractari in* Zeugmate *magis postulabat: nos petita uenia, de utraque simul ratione, quæ succurrent trademus: si pauca, quorum ad utranque rationem nonnulla pertinent, de uarietate eius, quod repeti per supradictas particulas solet, apposuerimus*.

poſuerimus. Repetitur ergo per has particulas modo proprium. ut in illo Ouidij modo poſito exemplo, Hãc tibi, &c. Modo appellatiuum. ut in illo, Fiſtula, Damœtas dono mihi quam dedit olim. Modo pronomen. ut Ille ego, qui quondam gracili modulatus auena Carmen: & egreſſus ſiluis, uicina, coegi. Modo aliquid loco nominis. Cicero, Perdifficilis Brute quæſtio eſt (quod tu minime ignoras) de natura deorum. Repetitur enim pro nomine ſenſus, perdifficilem eſſe quæſtionem: ſed hoc pene in aperto eſt poſitum. In illo enim Terentij, -& laudare fortunas meas Qui gnatum haberem tali ingenio præditum. id quod repetitur, plano incluſum in alio eſt. repetendus enim cum prouocabulo eſt nominatiuus pronominis primæ perſonæ, in poſſeſſiuo, meas, incluſus. Eſt ubi in nullo includitur, ſed ex alijs ueluti certum habetur. ut in illo, Coram quem quæritis, adſum. Et in illo Ouidij, ſed paulo durius, Præſide tuta Deo nemorum ſecreta ſubibis, Nec de plebe Deo, ſed qui cœleſtia magna Sceptra manu teneo. Vbi ut ſit à quo relatiuum, qui, caſum, genus, & numerum accipiat, ſubaudiendus ante id eſt ablatiuus, me: Vt ſit, me, qui. Eſt ubi quod per relatiuum repetitur, in alio tanquam genus in ſpecie includitur. ut in illo Salluſtij cum ſimilibus, Deinde Philenorum aræ, quem locum Aegyptum uerſus finem Imperij habuere Carthaginienſes. Et Virgilij, -arcumq; manu celereſq; ſagittas. Corripuit, fidus quæ tela gerebat Achates. Idem, Interea ſocios inhumataq; corpora terræ Mandemus, qui ſolus honos Acheronte ſub imo eſt. Huc arbitror parentheſes illas referendas,

Quæ tua est humanitas, *Quæ tua est pietas*. ut Cicero Attico, *Quare quoniam hæc à me sic petis, ut (quæ tua potestas est) id neges me inuito usurum*. Ouidius, *Hæc quoque dum stulte meditor (quæ uestra libido est) Esse peregrino captus amore potes*. Quam figuram uarie interpretari posse Laurentius docet: ut *qua pietate es*, *Cuius pietatis es*, & *Ea tua pietas est*, uel *Eius pietatis es*, uel *Ea pietate es*. Aliquando quod extrinsecus petitur, uidetur omnino alienum. ut Cicero ad Terentiam, *Plancus me retinet: sperat posse fieri, ut mecum in Italiam decedat: quem ego diem si uidero & in amplexum uestrum uenero, satis mihi magnum fructum uidebor percepisse & uestræ pietatis et meæ*. Et Cornelius Nepos in Attici uita, *Tranquillatis autem rebus Romanis remigrauit Romam, ut opinor, Lucio Cotta, et Lucio Torquato Cos. quem diem sic uniuersa ciuitas Atheniensium prosecuta est, ut lacrymis desiderij futuri dolorem indicaret*. Cic. Attico, *Quinetiam feci quod profecto ante me nemo, ut ipse me per literas consolarer: quem librum ad te mittam, si descripserint librarij*. Aliquando generali posito, speciale quòd ei subijcitur, repetitum per relatiuũ uideas ut in illo Terent. in Phorm. *In quo hæc discebat ludo ex aduersum ei loco tonstrina erat*. Est enim illud, ei, demonstratiuum, cuius indicationem relatiuũ circunloquitur. Simile huic uideri potest & illud Virgilij in VII. *Arte noua speculata locum, quo littore pulcher insidijs cursuq; feras agitabat Iulus*. Et quod per relatiuũ nomẽ repetitur, tot fere modis uariatur.

SIMILIS uariatio & per pronomen relatiuũ

fit

sit. Nam & uocem quæ præcessit, alias sub eodem casu repetit. ut Scribo Virgilium, *& eundem audio.* Alias *sub diuerso.* Cæsar, Extremum *oppidum* Allobrogum *est, proximumq́;* Heluetiorum *finibus* Geneua: *ex eo oppido pons ad* Heluetios *pertinet.* Et *utroque loco positum: ut in iam dicto exemplo, & in illo eiusdem,* Diem *dicunt, qua die ad ripam* Rhodani *omnes conueniant: is dies erat ad quintum calendas* Aprilis. Et *generalius aliquid quàm præcessit, cum quo in accidentibus confirmetur. sibi subijcit. ut* Cæsar, Millia *passuum decemnouem, murum in altitudine pedum sexdecim, fossamq́; perducit.* Eo *opere perfecto, præsidia disponit, castella communit.* Plinius *natur. histor.* Nam Thoes *luporum id genus est, procerius longitudine, breuitate crurum dissimile.* Et *iso dynamon aliquod in alio inclusum. ut in illo* Ciceronis *ad* Atticum, Bruto *suades ut rescribam, eas literas cras habebis.* Quintil. De *pædagogis hoc amplius, ut aut sint eruditi plane, quàm primam esse curam uelim, aut se non esse eruditos sciant.* Non *ignorandum autem id quod repetitur, si diuersa uox est ab ea, quæ in altera clausula præcessit siue generale sit, siue speciale, omitti non posse.* Sin *eadem uox est, desiderari alterutro loco posse. posteriori loco, ut in illo* Vergilij, Sunt *mihi bis septem præstanti corpore nymphæ:* Quarum, *quæ forma pulcherrima,* Deiopeiam. *pro quarũ nympharum.* Adeoq́; *desiderari hoc loco solet, si priori adhibetur, ut* Hieronymo *uitiosum uideatur, si quis id opponat, & integram locutionem faciat, ut qui in* Rufino *id taxet.* Ceterum *adhibetur passim apud*

probatiſſimos auctorum Apud Cæſarem certe frequentiſſime. ut in primo, Erant omnino itinera duo, quibus itineribus domo exire poſſent. Et ibidem, Omnibus rebus ad profectionem comparatis, diem dicunt, qua die ad ripam Rhodani omnes conueniant. Idem, Vltra eum locum, quo in loco Germani conſederant. Suetonins, Deſedit apud Nicomedem non ſine rumore proſtratæ regi pudicitiæ, quem rumorem auxit &c. Plin. Iuxta Mareotim lacum, qui lacus antea Arapotes nominabitur. Plinius de uiris illuſtribus, ſiue quiſquis fuit auctor, Vbi poſt multos annos arcula cum libris à Terentio quodam exarata: qui libri, quia leues quaſdam ſacrorum cauſas continebant, ex auctoritate patrum cremati ſunt.

IN priori autem loco deſideratur etiam honeſte, ſi in ſecundo loco poſt relatiuum ſit adhibitum. Quod oratores ſeruare Laurentius eſt auctor. ut Quintil. Vereor ne quos porrexerim cibos, uenena fiant. Et Terentius, populo ut placerent, quas feciſſet fabulas. Et, Poſthac quas faciet de integro comœdias. Idem, Nocte illa prima uirginem non attigit. Quæ conſecuta eſt nox, eam nihilo magis. Iterum enim ſubaudiendus eſt ablatiuus, nocte. Poetæ tamen ſæpe relatiuo id præponunt. Plautus Curc. Illum quem quæritis, ego ſum. Idem Amphit. Nauticratem, quem conuenire uolui, in naue non erat. Antiptoſin in his eſſe, ſicuti Seruius cenſet, nimiæ uidetur licentiæ, & quod auctoribus imputare ſit durum, cum nec ulla nitatur ratione, & alioqui Donatus Syllepſin eſſe dicat, alia quidē ratione quàm adhuc ſit dicta, utique generali,
qua

qua multa, de quibus nos alibi agemus, ad Syllepſin trahit, ceterum cum noſtra non pugnante. Ait *enim in illo* Terentij *cum ſimilibus,* Populo *ut placerent quas feciſſet fabulas. Quod nomen* Fabulas, *ad uerbum* Feciſſet, *retulit, non ad uerbum* Placerent. *Qua ratione &* Helleniſmon *illum,* Scin' *me in quibus ſim gaudijs? ad hanc reducit figuram.*

MIHI *uero & illa* Syllepſes *uidentur, ſiue ea per caſum, ſiue aliter fieri dicas: qualia ſunt* Terentij *illud, Quem neque pudet quicquam, nec metuit quenquam, nec legem ſe putat tenere ullam.* Et Virgilii *in* VIII. *Queis neque mos, neque cultus erat, nec iungere tauros,* Aut *componere opes norat.* Non *enim poteſt relatiuum, quod clauſulis eſt commune, ſingulis earum, niſi mutatum quadrare.*

SICVT *Quintiliani illud per genera,* Illud *ingeniorum uelut præcox genus, non temere unquã peruenit ad frugem.* Hi *ſunt qui parua facile faciunt:* Et *illud* Ciceronis *ad* Pœtum, *ſed alia ratione,* Ille *uero putabat te quæſiturum, an unum ſit cœlum, an innumerabilia.* Et *illud* Saluſtii, *quod* Seruius *citat per numeros, Quia* Sertorio *triplices inſidiæ per idoneos ſaltus poſitæ erant, prima, &c.* Itẽ *alio genere illud* Virgilii, *in quo copulantur duo uerba diuerſi numeri ſub uno nominatiuo, qui tamen conuenire utrique uerbo non poteſt,* Troas *relliquias* Danaum, *atque immitis* Achilli Arcebat *longe* Latio, *multosq́; per annos* Errabant. Non *enim poteſt prioris uerbi nominatiuus,* Iuno, *qui à ſuperioribus petitur, ſecundo uerbo, cui nominatiuus deſit, ſatisfacere, ſed petendum*

extrin-

extrinsecus est nominatiuus, illi.

IN *superioribus tamen exemplis* Terentij *&* Vir*gilij,* Quem *neque pudet quicquam. &,* Queis *neque mos,neque cultus erat : quatenus obseruationi* Vallæ *de uerborum in talibus primæ dictioni obsequela aduersantur, anacoluthon esse dixeris.* De *qua figura quoniam affinis quadantenus est his,quæ diximus,pauca in fine dicemus.*

PER *modos fit* Syllepsis. Alias *cum inter clausulas intercedit imaginis aduerbiũ :* Incedis *ueluti rex, uel quasi rex.* Fremis *quasi leo.* Subaudiendum *enim in altera,ut sit plena constructio uel idem uerbum in potentiali modo,sic,* Incedis *quasi rex incedat, incederet ue.* Vel *certe uerbum subsistendi in subiunctiuo et imperfecto tempore,* Incedis *ueluti esses rex.* Fremis *quasi esses leo.* Hac *uero posteriore ratione innuitur per aduerbium imago,potius quàm priore.* Ceterum Eclipsis *potius est,quàm* Syllepsis.

ALIAS *ubi,* Vt, *apostaticon interponitur.* Horatius, At *est bonus,ut melior uir non alius quisquam.* Teren. Et *uultu* Sosia *adeo modesto,adeo uenusto, ut nihil supra.* Supplendus *enim utrobique defectus est per diuersum modum.*

ITEM *per,* Vt, *similitudinis.* Horat. Præterea *ne sic ut qui iocularia ridens* Percurram. Assumen*dum enim auctore* Porphyrione *cum, percurram, etiam percurrit, qua ratione fit* Syllepsis. Fit *eodem loco &* Zeugma *nomine, iocularia, bis accepto, ut idem est auctor.*

ITEM *per copulatiuam coniunctionem : ut,* Et

stude-,

ſtudes,& hortor ne deſiſtas. Item, Nec tu faceres, nec ego te permitterem. Subaudienda enim infinita ſtudere & facere, ut iuſta ſit conſtructio.

ET per, Saltem. ut in illo Terentij, - ita ne tandem idoneus Tibi uideor, quem tam aperte fallere incipias dolis? Saltem accurrate, ut metui uidear. Vbi inquit Donatus; Saltem accurate Zeugma à ſuperiore, fallere Incipias: aut certe Syllepſis, fallere inciperes.

SIMILIS Syllepſis & per prouocabulum fit: ut Video quos uolebam, Subauditur enim infinitum, uidere. quod fere accidit, ubi ſecúnda clauſula deponitur in uerbum deſiderandi, opinandi, uel noſcendi: Ditior eſt quàm opinabar. Prudentior eſt quàm intelligebam. Subaudiendum enim utrobique, eſſe.

PER tempora: ut Cum ante te uirum oſtendiſti, tum hic uel maxime. Addẽdum enim ad ſenſus abſolutionem, oſtendis. Et Longe doctior eſt, quàm olim. Subaudiendum enim eſt Erat. Quoties enim in clauſulis ponuntur aduerbia diuerſi temporis, neceſſe eſt uerbum uariari: Olim erat doctior, quàm nunc.

SVNT (non ignoro) & aliæ huius per tempora & modos Syllepſeos rationes, ſed quas non difficulter (ut ſpero) per ſe percipiet, quiſquis hæc perlegerit.

PER partes uero ipſas uarie fit hæc figura. Alibi enim aliquid detractum cernas, quod ſit uoce tãtum, non etiam ſignificatione commune. ut in illo Ouidij de Triſt. Non peto, quas quondam petij ſtudioſus Athenas, Oppida non Aſiæ non mihi uiſa prius, Non ut Alexandri claram delatus in urbem, Delicias uideam

Nile

Nile iocoſe tuas. In *prioribus enim uerbum* Peto, *pro adeo accipitur: in poſteriore pro poſtulo.* Et Iuſtin. *Prouolutæ deinde genibus* Alexandri, *non mortẽ, ſed ut* Darij *corpus ſepeliant, dilationem mortis deprecã tur.* Et *eiuſdem,* Ita *egregius adoleſcens & cædem patris, & necem fratris, & ſe ab inſidijs* Artabani *uindicauit.* In *priori exemplo uerbum* Deprecor, *alibi pro precor, alibi pro precando auerſor.* In *poſteriori uerbũ* Vindico, *priori loco pro ulciſcor, poſt pro libero accipitur.* Alibi *tum uoce, tum ſignificato diuerſum eſt ſubaudiendum, cum id quod in altera eſt clauſularum, aptari alteri omnino nõ poſſit. ut in illo* Virgilii VII. Ipſe Quirinali *lituo, paruaq́; ſedebat* Succinctus *trabea.* Non *enim lituo ſuccinctus, commode dixeris: nec lituo erat, ut* Gellius *non ſatis* Grammatice *ſupplet.* Sed *nec promptum eſt, quo locum ſuppleas, niſi caſum mutes: uel* Inſignis, *ſubaudias, quod* Virgilius *alibi poſuit,* Et *lituo pugnas inſignis obibat & haſta.* Et *in* XII. Diſce *puer uirtutem ex me, uerumq́; laborem,* Fortunam *ex aliis.* Vbi Opta, *ſubaudit* Seruius. *non enim diſcitur* Fortuna: *ait tamen eſſe* Zeugma *non integrum.* Zeugma *quidem (ut ego exiſtimo) quòd diuerſitas accidentium in clauſulis non uiſitur.* Non *integrum uero, quòd unicum uerbum duabus reſpondere non poteſt, quæ generalis quædam* Syllepſeos *eſt ratio.* Tale *eſt eodem auctore & illud in tertio,* - Nec *iam amplius armis: ſed precibus uotiſq́; iubent expoſcere pacem.* Non *enim uult dicere, iubent expoſcere armis: ſed* Agere, *potius ſubaudiendum.* Et Ciceronis *illud,* Et *tamen ſuſpicor iiſdem rebus te, quibus me ipſum,*

sum, interdum grauius commoueri. Non *enim utrobique apte respondet* Suspicor. Et *in* Georg. Ne *tenues pluuiæ, rapidi ue potentia solis* Acrior, *aut* Boreæ *penetrabile frigus adurat.* Vbi *ad illud* Pluuiæ, *uel* Refrigerent, *uel* Mergant, *uel* Suffocent, *uel tale quippiam addendum est.* Nam *quamuis constet adurere solere tum solem, tum* Boream, *nemo tamen id dixerit efficere tenues pluuias.* Seruius *quoque ipse simile sermonis genus* Syllepsin *septimam uocat, in illo secundi* Aeneidos, Sacra *manu, uictosq; deos, paruumq; nepotem ipse trahit.* Licet *enim (inquit) illud trahit, nepotis tantum sit, tamen & superiora concludit,* Sacra *nimirum & uictos deos, quos tamen potius gestabat.* Tale *est & illud* Virgilii *etiam in tertio* Aeneidos, - Sociis *tunc arma capeßant* Edico, *& dira bellum cũ gente gerendum.* In *quo* Fabius *ait plane figuram esse, propterea quòd diuersa sermonis forma coniungitur. diuersæ nanque formæ sunt, arma capessant, & bellum gerendum, quarum utrique unum* Edico, *non conuenit: itaque subaudiendum aliud uerbum in altero membro uidetur, fortasse* Indico, *aut mutandum illud* Gerendum, *in gerant.* Quanquam *simili dictionis forma* Quintilianus *ipse uidetur usus in primo* Institutionum, *cum dixit,* Nec *ipse usque ad extremam anxietatem, & ineptas cauillationes descendendum, atque his ingenia concidi et comminui credo.* Est Syllepsis *et in illo* Terentii, Audisti *ex aliquo fortasse, qui uidisse eum diceret* Exeuntem, *aut introeuntem ad amicam.* Quo *loco* Donatus Syllepsin *esse primam dicit.* Veluti *in illo eiusdem,* In *ludum ducere atque reducere. quòd*

uidelicet

uidelicet illud Ad *amicam , utrique clauſulæ non quadrat : ſicuti nec illud* Ad *ludum , ſed ibi* Ab *amica, petendum extrinſecus eſt, hic* A *ludo.* S*imile quid apparet in illo* V*irgilij* V I I. Aeneid. H*inc exaudiri gemitus,iræq; leonum* V*incla recuſantum,et ſera ſub nocte rudentum :* S*etigeriq; ſues,atque in præſepibus urſi,* S*æuire,ac formæ magnorum ululare luporum .* N*on enim illud* Hinc *, in poſterioribus clauſulis recte reſpondeat , ſed* Hic*,potius.* A*liquando incertum uidetur,quod uerbum ſubaudiri poſſit.ut in illo* Q*uintiliani,* S*i furem nocturnum occidere licet,quid latronem?*

A*liquando in una clauſula* S*yllepſin accidere uolunt poetarum interpretes,quorum eſt* D*onatus, cum duarum diſſimilium uocum,altera earum non ad uocem alterius , ſed ad rem ſignificatam refertur .* I*dq́; modo per genera.* T*erentius in* A*nd.* V*bi illic eſt ſcelus,qui me perdidit ?* V*bi ait* D*onatus,* A*d intellectũ , non ad uerbum redegit : & eſt figura* S*yllepſis per genera.* I*dem in* E*unucho ,* V*t illum dij deæq; omnes ſenium perdant , qui me hodie remoratus eſt .* I*dem , Quinetiam inſuper ſcelus poſtquam ludificatus eſt uirginem.* I*dem,* E*as ſe perſonas non negat tranſtuliſſe in* E*unuchum ſuam.*E*t* V*irgilius,*P*ræneſte ſub ipſa.* Q*ualis fortaſſe locutio eſt,*M*ea* G*lycerium, cum ſimilibus,cum ſint* G*ræcorum diminutiua neutra .* Q*uod confirmare aliquantum uidentur tum* Q*uintiliani uerba illa ex primo* I*nſtitu.*N*ec ſtatim diligentem putabo,qui promiſcua,quæ epicœna dicuntur , oſtenderit,in quibus ſexus uterque per alterum apparet : aut quæ feminina poſitione mares aut neutrali feminas ſignificant,*

gnificant, qualia sunt Muræna & Glycerium. Et alibi ex eodem, In eadem specie sunt; sed schemate carēt, ut supra dixi, nomina feminea, quibus mares utūtur: & neutralia, quibus feminæ. Tum Priscianus, qui docens primam & secundam personam primitiuorum pronominum neutrum habere genus, hominum quoq; inueniri propria neutra dicit: Marium quidem hoc Bassion & Heliconion: Feminarum Glycerium. Dorcium. Donatus tamen feminina censet. Huc referri quodam modo potest & illud loquendi genus, in quo neutrum Latinum cum Græco masculino coniungitur, quod sæpe usurpant auctores. Colum. Vinum absynthiten, hyssopiten & abrotoniten, & thymiten, & glycyrizen sic condire oportet. Sed differt hoc genus à prioribus, quòd in eo non ad significatum nominis Vini, refertur masculinum, sed ad aliam uocem, nempe Græcam οἶνος. Non desit similis rationis exemplum, ubi femininum adiectiuum subijcitur appellatiuo neutro Latino, sed plane similis significationis. Ouidius, Hoc pecus omne meum est, multæ stabulantur in antris. Etiam ubi femininum subijcitur masculino. Idem, Est specus exesus structura pumicis asper, Non homini facilis, non adeunda feræ. Modo fit per numeros in una clausula Syllepsis. Virgil. Pars in frusta secant. Ouid. Pars uolucres factæ. Modo per genera & numeros simul. Virg. Hic manus ob patriam pugnando uulnera passi. Idem, Pars mersi tenuere ratem. Liuius, Maxima pars ab equitibus in flumen acti. Idem, Pars per urbes dilapsi. Salustius, Maxima pars uulnerati, aut occisi. Talia sunt & illa:
Liuius,

Liuius, Samnitium cæſi tria millia trecenti. Florus, Duo millia electi qui mori iuberentur. Curt. Duo millia crucibus affixi. Hoc de quo agimus genus, *ætas quæ poſt doctos ſucceſſit, Syntheſim appellat, nullo (quod ſciam) ueterum auctore, ſed Alexandro (ut uidetur) aſſenſi, à quo euocationem quoque ueteribus inauditam figuram didicit. Mihi ſane piaculum ſit ueterum ſapientiam eius uel inſcitiæ, uel infantiæ damnare, ut quibus rebus hic preſertim noua nomina finxit, eos putem aut parum aduertiſſe, aut eloqui non potuiſſe: ſed iſtum (ſi diis placet) tot ſeculis deſideraſſe, à quo Latine diſcerent.*

Vtriuſque figuræ rationes, Zeugmatis dico & Syllepſeos, in interrogatione & reſponſione incidunt. Nam ſi quod in interrogatione eſt poſitum, in reſponſione ſub iiſdem accidentibus ſubticetur, Zeugma erit: ſi ſub diuerſis, Syllepſis. Sunt tamen & alia in reſponſionibus ſeruanda, quæ hic nõ incommode referentur. Quoties igitur de agente, uel patiente, uel denique alia quauis conſtructionis perſona ſit quæſtio, reſponſio hanc ſub eodem caſu cum eo, cui in interrogatione redditur, ſubiiciet: uerbum autem utrobique erit commune, etiam cum appendice. Cuius rationis plenus ſermo talis eſt, Quis ſcribit? Morus ſcribit. Quis ſcripſit Vtopiam? Morus ſcripſis Vtopiam. Zeugmate figuratus, talis, Quis ſcribit? Morus. Quis ſcripſit Vtopiam? Morus. Non ignorandum tamen ſi uerbum in quæſtione primæ perſonæ ſit, uel ſecundæ, aliterq; reſpondeat, ſolere id in reſponſione mutari. Prima ſcilicet ibi, in ſecundam hic: & ſecunda illic, in primam hic.

hic. Cui scribo hæc? studiosis linguæ Latinæ scribis hæc. Sin idem qui quærit, respondet, non mutabitur persona. Cui dono lepidum nouum libellum? Corneli tibi. Tertia persona utrobique seruatur, Quis scripsit Georgica? Virgilius. Eadem ratio & in adiectiuis, ubi scilicet de accidentibus quæritur, seruanda erit. Quantus est mundus? immensus. Qualis est terra? rotunda. Quot sunt stellæ errantes? septem. Aliquando tamen peculiaris ratio eius, quod redditur, recusat sub eodem casu inferri id cum eo, cui in quæstione respondet. ut in illo Horatij, Quanti emptæ? parui. Quanti ergo? octussibus eheu. Et Damnatus ne est furti? Immo alio crimine. Et, Cuius est codex? meus, non autem mei. In genere uero & numero nihil prohibet dissidere id, quod redditur ab eo, quod in quæstione ponitur: ut, Quis scripsit hendecasyllabos? Sappho. Quæ est hæc urbs? Thebæ. Quot oculos habuit Polyphemus? unicum. Etiam genere pariter & numero, Quot sunt cœli stellati? unum. Ad eundem modum si de causa, loco, tempore ratione interroges, subiectis in responsione, quæ his satisfaciant uerbo ipso communi interrogationis uteris, idq́; si figura uti placet, suppresso: si non placet, posito. Cur non uenisti citius? quia imber uetuit. Quando uenit Clemens? dudũ. Quomodo egit pedũ mensurã? magna dexteritate. At ubi de actione est quæstio, si per generale uerbum Ago sit uel Facio, per speciale est respondendum, seruato si tertiæ personæ sit, nominatiuo utrobique communi: sin primæ sit, aut secundæ personæ, sicut dictum est, mutato. Quid facit, uel agit præceptor? enarrat, uel dictat. Quid fa-

cio? ſcribis. Quid agis? ludo. Ab quid egi? erraui. At *ſi per ſpeciale ſit uerbum, per idem reſpondebitur.* Re*citant ne claſſes? recitant, uel non recitant.* Reſponde*ri poteſt, & per* Sic, *ita uel etiam.* Re*dditæ ne ſunt literæ? ſic, uel ſic eſt, uel ita, uel ita eſt, uel etiam.* Et *per generale uerbum* Facio, *Dic dũ hoc rurſum,* C*hæ rean' tuam ueſtem detraxit tibi?* Fa*ctum.* Et *ea eſt indutus?* Fa*ctum.* Et *pro te huc deductus?* Ita. Si*cubi autem negare ſimul quod quæritur, & corrigere placet, per* Immo *reſpondeas:* Conu*aluit ne* Pa*ulus?* Immo *recidit in morbum.*

PROLEPSIS.

PROLEPSIS *eſt, cum generalis dictio, quæ in multitudinis numero fere præcedit, rurſus in partibus intelligitur, nec adhibetur.* Aliter, Pro*lepſis eſt, cum generale præcedit, & idem diuiditur in partes, in quibus etiam ſubauditur præterea coniunctio aliqua, quæ uel copulatiua ſit, uel diſcretiua: ut* A*quilæ uolant, hæc ab oriente, illa ab occidente.* Ce*pere captiuos, partim integros, partim ſaucios. pro, & hæc uolat ab oriente, & illa uolat ab occidente.* Ve*l, & hæc quidem ab oriente, illa uero ab occidente.* O*bſeruatum eſt in hac figura preſertim extra carmen, ſi uerbum plurale in collectione præcedat, merito quoque nominatiuum una præcedere: & contra, ſi nominatiuus præcedat, etiam uerbum plurale præcedere, ut in iam dictis exemplis.* Sin *uerbum in partibus adhibetur, genitiuum in collectione præcedere:*

cedere debere : ut Aquilarum, *alia ab oriente uolat, alia ab occidente.* Ciuium,*alios regere decet, alios parere.* Quod *tamen in collectione præcedit,plurale omnino eſſe poſtulat,uel uoce, ut in ſuperioribus exemplis : uel certe ſignificatione : ut* Auitium *genus, partim terreſtre eſt, partim aquatile.* Et *auitij generis, aliud eſt terreſtre,aliud aquatile.* Humani *generis, pars corpus excolit,pars animum.* Non *ignorandum, ut doctiſſimus* Gaza *præcipit,ſingulari eiuſmodi alia in ſingularia licere diuidere,alias in plurale.* Humanum *genus,partim ſui iuris eſt,partim alieni.* Humani *generis,alij probi ſunt,alij improbi.* Quanquam *hic duplex eſt figura,fortaſſe triplex, ut poſt apparebit.* Et *rurſus plurale ijſdem modis : ut* Hominum, *alius eſt frugi,alius nequam.* Et Ciuium, *alij præſunt,alij parent.* Poteſt *autem utrũque,& quod in collectione, & quod in partibus ſumitur, per obliquum efferri, ſi participium loco uerbi ſit poſitum,& tranſitus perſonæ fiat : ut* Aquilarum *uolantium, alterius ab ortu, alterius ab occaſu, par eſt uelocitas.*

FIT Prolepſis *per omnia, quæ generale in partes diducunt.* Per *nomina : ut* Alius,*alter, unus.* Per *pronomina : ut* Ego,*tu,hic,ille.* Per *aduerbia : ut* Partim,*modo,aliquãdo,cum ſimilibus.* Etiam *ſine his per ſola interdum appellatiua uel propria. ut* Virg. Interea *reges(ingenti mole* Latinus Quadrijugo *uebitur curru: bigis it* Turnus *in albis.* Hinc *pater* Aeneas Romanæ *ſtirpis origo,* Et *iuxta* Aſcanius, *magnæ ſpes altera* Romæ) Procedunt *caſtris.*

EST *quando unico membro generalitatẽ ſequente,*

te, formula quædam huius figuræ repræſentatur. ut Saluſtius, *Cœpere ſe quiſque magis extollere.* Terentius, *Aperite aliquis actutum oſtium.* Supplendum enim ita quod deſit, *Aperite oſtium, & aliquis actutum aperiat.* Et *Cœpere ſe extollere, & quiſque magis ſe extollere.* In illo uero Terentii, *Verum Demea curemus æquam uterque partem: tu alterum, Ego item alterum.* Vtraque earum quas nunc retulimus formarum, cerni poteſt: & prioris quæ integra eſt: & poſterioris, in qua unicum membrum generalitati ſubijcitur.

PLEONASMOS.

DIVERSVM *ab his genus eſt, quod exceſſu conſtat,* Pleonaſmos *generatim appellari ſolet. Accidit autem, cum una, pluresue dictiones ad legitimam conſtructionem non neceſſariæ in oratione redundant.* Id *ſane fit per uarias partes.*

Nam *et appellatiua nomina interdum ſic redundare uideas. ut* Virgil. *Sic ore locuta eſt.* Terentius, *Hiſce oculis egomet uidi.* Item *genitiui illi* Loci, *& gentium, conſtructionis legibus nihil conferunt.* Terent. *Te interea loci cognoui.* Nonnunquam *epitheſin aliquam adiiciunt.* Idem, *Sed ubinam gentium eſt?* In *appoſitione quoque ſi ſpeciale præcedit generale, ipſum generale,* Quintiliani *ſententia, abundat: ut ſi pro* Fratres *gemini, gemini fratres dixeris.* Quod *tamen intelligendum eſt de iis, quæ publice ſunt nota: ut* Mulier *ancilla, urbs* Roma. *cum alibi generalitatis appoſitio*

appoſitio fortaſſe ſuperuacua non ſit : ut Sabrina *flumen.* Sicuti *nec cum æquiuoco ſit appoſitio. ut* Taurus *mons.* Et *alioqui non uidetur antiquitas redundantiã hanc ne in notiſſimis quidem ualde refugere, ut ex multis hoc in capite liquere poterit, cum & gemini fratres, & alia ſimilia ſæpe legas.* Cicero, Procles & Calliſthenes Lacedæmoniorum *reges gemini fratres fuerunt.* Sueton. *Cæſare, Vt enim gemini fratribus ædes in foro conſtituta tantũ Caſtoris uocaretur, &c.* Plin. *Fructus magnitudine auellanæ nucis.* Cæſar, *Proximi* Rheno *flumini ſunt.* Liuius, Tiberi *amni ſeptus.* Curt. Nilo *amne uectus.* Hominis *quoque uocabulum in eiuſmodi ſermonibus abundat, quales ſunt* Terentii, *Ego hominem callidiorem uidi neminem, quàm* Phormionem. Et Suetonii. *Ex nonnullis comperi perſuaſiſſimum habuiſſe eum neminem hominem pudicum.* Et Ciceronis, *Neminem tibi profectò hominem ex omnibus aut antepoſuißem unquam, aut etiam comparaſſem.*

Et *adiectiua. ut* Cicero in Verrem, *Omnia quæcunque* Carpinatus *poſtulabat, facere & decernere ſolebat.* Et Valerius Max. *in primo, Mox humani ingenii prona uoluntate uetita ſcrutandi, pone reſpiciẽs animaduertit immenſæ magnitudinis ſerpentem, concitato impetu omne quicquid obuium fuerat, proterentem.* Suet. Calig. *Omnes* Germanico *corporis animiq; uirtutes, & quantas nemini cuiquam contigiße ſatis conſtat.* Satis *enim fuerant* Quæcunq;, & Quicquid, *quæ ipſa uniuerſalia ſunt, &* Nemini, *detracto illo* Cuiquam. *ſimile eſt illud* Terentii, *Cõperiebam nihil*

ad Pamphilum quicquam attinere. Vbi Parelcon eſſe illud Quicquam, Donatus ait.

PARVVS, *quoque & Minutus, cum diminutiuis adduntur, redundare uidentur.* Cicero Paradox. *Accipies igitur hoc paruum opuſculum.* Idem, *Minutis interrogatiunculis, quaſi punctis id quod propoſuit, effecit.*

Neſcio an alio, quàm huc referam, quod de interrogatiui neutro Quid, obſeruo. ut in illo Cicer. in Partitionibus, Quid orationis, quot ſunt partes? Et iterum, Quid quæſtio, quas nam habet partes? Et rurſus, Quid in deliberatione, quid ſpectas? Item, Quid in iudicijs, quæ eſt collocatio? Videtur enim eo dempto, nihilo minus ſtare ſenſus, ſi modo ordo paulum mutetur. Etiam in illis Quintiliani, Quid Herculis acta non bene Piſandros? Qui Nicandrum fruſtra ſecuti Macer atque Virg. Quid Euphorionem fruſtra tranſibimus? Quid Horatius fruſtra Dircæum Homero ſubiungit? Et Terent. Quid pædagogus ille, qui cithariſtriam, quid rei gerit? Idem, Quid ſenem, quoad expectatis ueſtrum? Vbi Donatus inquit Quid, ſecundum morem quotidianum tunc dici, cum tranſitus fit à mentione alterius rei in alteram.

Geminatorum etiam in accuſatiuo, & ablatiuo pronominum, ſi alterum redundat, quonã alio, quàm huc referam? ut in illis Virgilij, Me me adſum, qui feci, in me conuertite ferrum O' Rutuli. Item - me me duce ferrum Corripite ò Rutuli. Item, Verte omnes tete in facies. Et Quintil. Tete hoc loco mulier interrogo. Terent. Quæ ſeſe in ignem inijcere uoluit.

Et

Et in nominatiuo aliquando. ut Cicero *in* Philipp. *Tu tu faces illas incendiſti.* De Se, *geminato & ſimplici* Seruius *ex* Cæſare *hoc notat,* Se *ſimplex ponimus, cum aliquis ſe in alium quid feciſſe fatetur:* Seſe, *cum in ſe ipſum.*

ILLE *relatiuum ſæpe poetis* Græco et Homerico *more redundat.* Virgil. *Multum ille & terris iactatus.* Idem, *Nunc dextra ingeminans ictus, nunc ille ſiniſtra.* Idem, *Quid maiora ſequar? ſalices humilesq́; geniſtæ,* Aut *illæ pecori frondem, aut paſtoribus umbram* Sufficiunt. Idem, *Vndique iam tergo ferratos ſuſtinet orbes,* Puppibus *illa prius, patulis nunc hoſpita plauſtris.*

PRAETEREA Hic, & Is *relatiua.* Prius *certe cum mira gratia. ut apud* Liuium, *Ita geniti atque educati, cum primum adoleuit ætas, nec in ſtabulis, nec hi ad pecora ſegnes uenando peragrare ſaltus.* Poſterius. *ut* Saluſt. *in* Catilin. *Sed urbana plebs, ea uero præceps erat multis de cauſis.* Et Terentius, *Sed eas fabulas factas prius* Latinas *ſciße ſeſe, id uero pernegat.* Idem, *Tum hoc alterum, id uero eſt, quod ego puto palmarium me reperiſſe.* Idem, *Id propterea nunc hunc uenientem ſequor.* Huc *pertinet & illud* Virgilij, *Sed reuocare gradum, ſuperasq́; euadere ad auras, Hoc opus, hic labor eſt.* Satisfactum *enim conſtructionis legibus fuiſſet, ſi* Superasq́; *euadere ad auras eſt opus & labor, dixiſſet, ſed minus uehemens fuiſſet oratio.* Item *illa paulo duriora meo iudicio, maxime quòd in principio orationis ſunt poſita,* Aemilius Probus, *Chabrias* Athenienſis, *hic quoque*

in ſummis habitus eſt ducibus. Idem *rurſus,* Timotheus Cimonis *filius* Athenienſis, *hic à patre acceptam gloriam multis auxit uirtutibus.* Et Terentius, Pamphilus *ubinam hic eſt?* Cicero *ad* Attic. Poſtumius *autem, de quo nominatim ſenatus decreuit, ut ſtatim in* Ciliciam *iret,* Fuſanoq́; *ſuccederet, is negat ſe iturum ſine* Catone.

IPSE *quoque epitagmaticon ſiue ſubiectiuum, cum poſt* Met, *diſcretionis item particulam adhibetur. ut* Terẽ. *Sed quod modo hic nos* Antiphonem *monuimus, id noſmetipſos facere oportet* Phædria. Et Cicero *de* Offi. *Niſi noſmetipſos amabimus ualde.*

EX *uerbis quoque peculiariter* Dico, *preſertim apud* Ciceronem. *ut in illo,* Cui *cum familiaris quidam quereretur, quòd diceret uxorem ſuam ſuſpendiſſe ſe de ficu.* Idem, Gregalesq́; *eum, cum non ueniſſet in campum, requirerent, excuſauit* Veſpa Terentius, *quòd eum brachium fregiſſe diceret.* Hic *enim ſatis erat, quòd brachium fregiſſet: ibi, quòd uxor ſua de ficu ſe ſuſpenderat, omiſſo utrobique illo* Diceret. Non *diſſimile his uidetur et illud eiuſdem de lege* Manil. Reliquum *eſt, ut de* Q. Catuli *auctoritate dicendum eſſe uideatur.* Satis *enim eſſet* Vt *dicatur.* Ceterum *in his nulla fit debitæ ſtructuræ iniuria: ſicuti nec in illis periphraſibus, quæ tamen redundantiam omnino præ ſe ferunt, quales ſunt & illa* Terentii *in* Hecyra, Si *eſt, ut uelit reducere uxorem, licet. pro, ſi uelit.* Et *eiuſdem in* Phorm. Si *eſt patrue, culpã ut* Antipho *in ſe admiſerit. pro ſi admiſit, ut* Donatus *interpretatur.* Idem, Si *eſt ut dicat uelle*

ſe,

se, redde. si est, ut nolit, recte consului gnatæ meæ.

Participium quoque nonnunquam in structura redundat, sed Græco more, proinde in Hellenismis dicetur.

Ex præpositionibus uero iis, quæ cum uerbis componuntur, etiam nonnullæ ad constructionem superfluunt. Terent. Adeo'n' ad eum? Salust. Tanta uis auaritiæ in animos eorum, ueluti tabes inuaserat. Staret enim tum sensus, tum constructio, si demeres hic In, ibi Ad. Sed hunc Pleonasmon in aliis quoque præpositionibus affectare uidetur antiquitas, ut in superiori libro multis exemplis uidere licet.

Re quoque in compositione non minus apud probatissimos auctores sæpe abundat. ut Cicero de fato, Ad Chrysippi laqueos reuertamur. Nihil enim aliud uult dicere, quàm ueniamus. Quintil. Si uerum est post multa secula & innumerabiles reddi rursus aliis corporibus animas, fortaßis in me renatus sit aliquis ex illis. Et Terentius, Renuncio here futurum. Quo loco Donatus, Re syllaba, inquit, apud ueteres interdum abundat: ut renuncio pro nuncio.

Item ante nomina urbium & oppidorum Ad, ab, & per. ut Cicero, Ea die Verres ad Messanam uenit. Salust. Nam Brutus ab Roma aberat. Virgil. Illis qui ad Troiam forte diebus Venerat. Cicero, Circiter idus Sextiles ab Epheso in Syriam nauibus profectus est.

Ex aduerbiis autem post uerba quæ à Re, componuntur, cum Retro sequitur, uel ipsum Retro, uel certe Re, abundat. Virgilius, Asper acerba tuens retro

tro redit. Idem, Et retro sublapsa referri. Et Ante, post uerba composita à præ. Terent. Nonne oportuit præscisse me ante? Et simul, cum uerbis à Con compositis. Idem, Multa simul concurrunt, qui coniecturam hanc nunc facio. Vbi etiam Qui, pro unde uidetur acci pi, nisi fortasse queis scribendum pro quibus. Sicut in illo forsitan, Non qui argumentũ narret. qui, pro qua.

Qua, longum quoque redundat. ut Virgilius, Si qua fata sinant. Idem, Ne qua scire dolos medius'ue occurrere possit. Item Qua, breue. Virgil. Phœbe diu res siqua diu mortalibus ulla est.

NEGATIO præterea uariis modis abundat. Alias post compositam negationem primo loco positam. Compositas uoco, quales sunt, Nego, nescio, nequeo, nemo, nullus, nunquam. Terentius in Phor. Negat neque eius patrem scire quis fuerit. Cicero de Finibus, Sed quanquã negent Stoici nec uirtutes, nec uitia cre sceret. Et Nescis nec in pace, nec in bello uiuere. Virg. -nulla neque amnem Libauit quadrupes, nec graminis attigit herbam. Cicero Acad. Nullam denique esse artem nec dicendi, nec disserendi putant. Nam si postponatur composita, decedet altera reliquarum. Terentius, Agrum in his regionibus meliorem, neque pretii maioris habet nemo. Si enim alteram apposuisset, aut compositam præposuisset, aut postremo pro ea posuisset affirmatiuam particulam, ut quisquam, uel ullus. Declarat autem, quòd in his redundet negatio, quòd una detracta, idem sensus seruatur, Neque eius patrem ait se scire: Nec in pace scis uiuere, nec in bello: Nec ulla quadrupes libauit amnem, nec attigit herbam.

bam. Aliter quoque superfluit negatio. ut in illo Terentii, auctore Donato, Neque haud tu dicas tibi non prædictum caue. Item aliter, sed cum quadam ui, ubi nimirum per secundam negationem adstruitur quicquam ueluti maius, ut in talibus, Non eam, ne nunc quidem cum accersor ultro? Cicero ad Lentulum, Neque errarent ne aduersarii quidem. Quorum non admodum dißimile est illud Terentii, Per omnes tibi adiuro deos nunquam eam deserturum. Non si capiundos mihi sciam esse inimicos omnes homines. Figura certe est & cum affirmatiuum per duas negationes interpretamur. ut Virgilius, Nec nocturna quidem carpentes pensa puellæ. Nesciuere hyemem. Et, Nequeo non mirari. Et, Nemo non stupidus. Sed non huius loci.

CONIVNCTIONVM uero quædam huic figuræ adeo sunt obnoxiæ, ut cum nihil ad constructionem, uel sensum conferant, expletiuæ, uel ornatiuæ tantum dici meruerint, ut sunt, Num, nam, dum, in, etiamnum, numnam, & adesdum, aliæq;. Terentius, Numnam perimus? Idem, Ehodum bone uir ad me. Idem, Dic dum. Virgilius, Nam neque Parnasi uobis iuga, nam neque Pindi.

PRAETEREA copulatiuæ: ut Multa quoque & bello passus. Redundat enim Et. Idem Virgil. Atque hinc, atque illinc humeros ad uulnera durat. Sed hæ sæpißime cum epexegesin tantum adstruunt. ut in illo Virgilii, Iudicium Paridis, spretæq, iniuria formæ. Est enim interpretatio iudicii Paridis, spretæq; iniuria formæ. Talia sunt & illa, - molemq; & montes

montes inſuper altos Impoſuit. Itèm, Dixitq;, & *prælia uoce diremit.*

Vt, *quoque, cum ei ſuccedit* Ne, *uel ipſa ocioſa eſt, uel* Ne, *pro* Non, *accipienda. ut* Terentius, Ego pol *te pro iſtis dictis & factis, ſcelus, ulciſcar, ut ne impune in nos illuſeris.* Idem, Miſeret me, itaque ut ne uiderem *miſera, effugi huc foras*: Quanquam Græca potius *talia uidentur, pro* ἵνα μή.

Et Ne. *ut in illo* Horatij *in* Sermonibus, Nemo'n' *ut auarus ſe probet.* Item *in illo*, O *ſeri ſtudiorum, qui ne putetis difficile & mirum,* Rhodio *quod* Pitholeonti *contigit: auctore* Porphyrione. *Quanquam* Priſcianus *confirmatiuam in talibus dicit, pro etiam, ut* Terentius, Nunccine *demum iſthuc uerbum in te incidit?*

EPANALEPSIS.

HVC *ſpectat & epanalepſis, in primis ſcitu digna figura.* Hæc *accidit, cum poſt aliquam multa interpoſita, uel claritatis, uel alia quapiam cauſa reſumimus quod in principio collocauimus, cum alioqui ſine eo conſtructio ſuos numeros haberet.* Reſumimus *autem uel iiſdem uerbis. ut* Virgilius, Talis *amor* Daphnin, *qualis cum feſſa iuuencum* Per *nemora, atque altos quærendo bucula lucos,* Propter *aquæ riuum uiridi procumbit in herba,* Perdita, *nec ſeræ meminit decedere nocti*: Talis *amor teneat.* Et Cicero *ad* Brutum, Caue *enim exiſtimes* Brute(*quanquam non eſt neceſſe ea me ad te, quæ tibi*

nota

nota ſunt ſcribere,) caue putes probitate, conſtantia, cura, ſtudio reipub. quicquam illi eſſe ſimile. Idem in libris de Oratore, Noſtra eſt enim, ſi modo nos oratores ſumus, ſi in ciuium diſceptationibus, ſi in periculis, ſi in deliberationibus publicis adhibendi auctores & principes ſumus. Noſtra eſt, inquam, omnis iſta prudentiæ doctrinæq; poſſeſsio. Vel diuerſis uerbis ab his quæ ſunt propoſita, alias poteſtate paribus. ut Cicero in Tuſcul. Confirmato illo, de quo ſi mortales animi ſunt, dubitare non poſſumus, quum tantus interitus in morte ſit, ut ne minima quidem ſuſpicio ſenſus relinquatur. hoc igitur probe ſtabilito & fixo, illud excutiendum eſt, ut ſciatur quid ſit carere. Alias magis generalibus. Idem pro Marco Marcello, Verum animum uincere, iracundiam cohibere, uictoriam temperare, aduerſarium nobilitate, ingenio, uirtute præſtantem, non modo extollere iacentem, ſed etiam amplificare eius priſtinam dignitatem. Hæc qui faciat, non ego ſummis uiris comparo, ſed ſimilimum Deo iudico. In his ſi demas in prioribus Talis amor, & Caue putes, in tertio illud Hoc igitur ſtabilito & fixo, in quarto Noſtra eſt inquam, nibilominus integra ubique conſtructio fuerit. In quinto exemplo Cicero figuram mutauit, ut magis apte clauderet. Adhibentur in hac figura aliquando notæ quædam, quales ſunt Inquam, Igitur, & ſimilia, ut in modo dictis exemplis patet. Præterea Sed. ut Cicero in Philipp. prima. Collegam tuum aiunt in hac ſua fortuna (quæ bona ipſi uidetur) mihi ne grauius quippiam dicam, auorum & auunculi ſui conſulatum ſi imitaretur, fortunatior

uideretur,

uideretur, ſed eum iracundum audio factum. Idem *alibi, Quum audio ſocrum meam* Læliam *(facilius enim mulieres incorruptam antiquitatem conſeruant quòd multorum ſermonis expertes, ea tenent ſemper quæ prima didicerunt) ſed eam ſic audio, ut* Plautum *mihi, aut* Næuium *uidear audire.*

HYPERBATON.

CVM *ordo legitimus dictionum, clauſularumq; mutatur,* Hyperbaton Grammaticis *dicitur.* De *recto huius generis ſeorſum tractauimus, tractatu quem de* Ordine *inſcribimus.* Hu*ius uarias ſpecies faciunt* Grammatici, Anaſtrophen, Hyſterologian, Tmeſin, Sinchyſin, Parentheſin. Di*ctionum præpoſterum ordinem,* Anaſtrophen *uocant.* Accidit *hoc multis præpoſitionibus: ut* Italiam *contra.* Et, His *accenſa ſuper.* Et, Maria *omnia circum.* Et, Spemq; *metumq; inter dubij.* Et, *multa de nocte profectum.* Et, *Quem penes arbitrium eſt.* Item, Mecum, *tecum, quicum, quibuſcum.* Sed *non ignorandum, quoties præpoſitionis alicuius caſus in genitiuum tranſit relatiui ſubſtantiæ, præpoſitionem cum ſuo caſu plerunque in* Hyperbato *legi, ac genitiuo ſubijci: ut* Cuius *de honore agitur.* Cic. Cuius *cum patre magna mihi fuit amicitia.* Idem, Cuius *ob oculos* Graii *ora obuertebant ſua.* Idem, *Quorum è numero prima eſt auſus* Leontinus Georgias *in conuentu poſcere quæſtionem.* Idem, Cuius *in labris ueteres* Comici, *etiam cum illi male dicerent (quod tũ* Athenis *fieri licebat) leporem*

habitaſſe

habitasse dixerunt. Idem, Cuius ad excogitatam speciem imitando referuntur ea, quæ sub oculos ipsa non cadunt Accidit præterea aduerbiis,& cōiunctionibus. Quum. ut Cæsar, Frequentissime diutius quum nostrorum impetum ferre non possent. Item, Diu quum esset pugnatum. Item, Ipse quum primum pabuli copia esse inciperet. pro, quum diutius, quū diu, quum ipse. Item Vt, Terentio,& Ciceroni,& Cæsari passim. Terent. Nec te quiuit hodie cogere, illam ut duceres. Et, Huc face ad me ut uenias. Et, Atque ex incommodis alterius sua comparēt ut commoda. Cæsar, Eaq; res consilium ut diremisset. Idem, Breui spatio interiecto, uix ut his rebus, quas constituisset, collocandis atque administrandis tempus daretur. Enim. ut Terentius, Enim non sinam. Que, copulatiua. ut Horat. in Car. seculari, Orbis ut cantus referatq; ludos. Idem, Ore pedes, tetigitq; crura. Idem, Magna sonabit cornua, quod uincatq; tubas. Tibull. Messalam terra dum sequiturq; mari. Ne. ut Horatius, Cum faber incertus scamnumq; faceret'ne Priapum. Sed hæc ordinis mutatio in Que, & Ne, durissima est, quare imitandam non censeo. Sedenim. Virgilius, - impius ex quo Tydides sedenim scelerumq; inuentor Vlysses. pro, sedenim ex quo. Quoniam. Idem, Insanire libet quoniam. pro quoniam libet. Relatiuum quoque substantiæ loco suo nonnunquam abest, non sine gratia. ut Cicero, In medio relictum quod erat, populo Romano adiudicauit. Terentius, Mater quod suasit sua, adolescens mulier fecit. Plautus, Vix apud me sum uigilans qui prope dormio. Siculi tamen longius à loco

suo

suo dictio est transgressa. Hyperbaton *etiam speciali nomine dicunt. ut in illo* Ciceronis *notat* Quintilianus, Animaduerti *iudices omnem accusatoris orationem in duas diuisam esse partes.* Rectum *enim esse ait in duas partes diuisam.* Ad *hanc* Hyperbaton *referri potest & dictio, quæ inter adiectiuum positum in accusatiuo, & appellatiuum in genitiuo est interposita, quod sæpissime factitatum ab auctoribus leges. ut* Terentius, Paululum *da mihi operæ.* Cicero, Sed *amor uoluntatisq; coniunctio plus habet suauitatis.* Idem, Neque *repeto pro illa quicquam abs te pretii.*

HYSTEROLOGIA.

CVM *præpositio non casui, cui seruit, sed uerbo, quasi cum eo compositum sit, iungitur,* Hysterologian Seruius *uocat: ut* Tyriam *qui adueneris urbem, pro ueneris ad* Tyriam *urbem.* Et Quas *uento accesserit oras.* & Atque *rotis summas leuibus perlabitur undas.* Et Horatius, Innati *triuiis.* Donatus Hysterologian, *siue* ὕστερον πρότερον, *præposterum ordinem sensuum uocat, ut & torrere parant flammis, & frangere saxo.* Sed *hæc ratio ad constructionis rationem parum pertinet.* Huc *pertinent illa,* Vrbem *quam statuo, uestra est.* Et Naucratem *quem conuenire uolui, in naue non fuit.* Rectum *enim erat,* Quam *urbem statuo.* &, Quem Naucratem *conuenire uolui.* Qualis *ordo apud oratores obseruatur ut ante est dictum.*

TME-

TMESIS.

TMESIS *uocatur, cum composita uoce diuisa, dictio aliqua eius partibus interponitur, quod facere auctores libenter uidentur. ut Quintil. Nã rogationibus plebis'ue scitis sancta sunt ista præcepta.* Virgil. *Septem subiecta trioni.* Et Terẽ. *Quæ meo cunque animo libitum est facere.* Idẽ, *Thais maximo orabat opere ut cras redires.* Idem, *Omnia prius experiri quàm armis sapientem decet.* Plautus, *Sed'ne ego stultus, qui rem curo publicam?* Cic. *Quam rem procul inquit dubio dixisset.* Idem, *Rem uero publicam penitus amisimus.* Idem, *Ante Salaminam ipsam* Neptunus *obruet, quàm* Salaminij *tropæi memoriam, priusq;* Bœotia Leuctra *tollentur quàm pugnæ* Leuctricæ *gloria.* Non minus *libenter & illa congregandi aduerbia, non modo, non solum, non tantum, interposita dictioni dirimunt.* Quintil. *Sententijs quidem poetarum non orationes modo sunt refertæ, sed libri etiam philosophorum.* Cic. *Est enim munus eius non ingenij solum, sed laterum etiam, & uirium.* Idẽ, *Nec uero dubitet agricola quamuis senex, quærenti, cui serat, respondere, dijs immortalibus, qui me non accipere tantum à maioribus uoluerunt, sed etiam posteris prodesse.*

PARENTHESIS.

PARENTHESIS *est sensus quispiam sermoni antequam absoluatur interiectus, qui quanquam eius uiribus aliquid confert, tamen sublatus legitimum sermonem relinquit: ut* Iuppiter *hospitibus (nam te dare iura loquuntur)* Hunc *lætum*

Tyrijsq; diem Troiaq; profectis Esse uelis. Horatius, *Cetera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem Delassare ualent Fabium.*

SYNCHYSIS.

SYNCHYSIS *est ordo dictionum confusior, alicuius incontinuitatis uitandæ causa susceptus*. Donatus Hyperbaten *obscurum, & ex omni parte confusum interpretatur: ut* Treis Notus *abreptas in saxa latentia torquet*, Saxa *uocant* Itali *medijs quæ in fluctibus aras*. Quod *sic ordinat*, Treis *naues abreptas* Notus *torquet in saxa, quæ saxa in medijs fluctibus latentia*, Itali *uocant aras*. Sed *hic confusio in una relatiui est clausula*. Aliquando *duarum clausularum miscentur dictiones, ut apud* Horatium *sæpenumero. ut in illo*, Nanque *pila lippis inimicum & ludere crudis*. Idem, Pene *macros arsit, dum turdos uersat in igni*. Et *alibi*, *-cum mea nemo* Scripta *legat uulgo recitare timentis ob hanc rem*, Quòd *sunt, quos genus hoc minime iuuat, utpote plures* Culpari *dignos*. Et *in illo anonymi auctoris*, Nam *lacrymis struit insidias, dum femina plorat*. Est *enim ordo ibi, ludere pila est inimicum lippis & crudis*. Et *dum uersat macros, turdos pene arsit in igni. hic*, Sunt *plures, quos genus hoc minime iuuat. utpote culpari dignos*. In *quibus exemplis hinc maxime confusio oritur, quòd quæ dictiones alteri sensui debentur, in altero sunt positæ*. Vtitur *hac compositione supra ceteros omnes (quod sciam) auctores* Hora. *ut etiã in* Satyra VIII. *Lanea & effigies erat, altera cerea*. Et *paulo, -serpentes atque uideres* Infernas *errare canes*. Est

enim

enim ordo, Erat lanea effigies, & altera cerea. Item, Videres serpentes errare, atque infernas canes. Vbi Porphyrio ait sic ferre instituere Horatium coniunctiones, ut non suo loco ponat. Et iterum in Arte poetica, Qui uariare cupit rem prodigialiter unam, Delphinum siluis appingit. Et in eadem, - chorusq; Turpiter obticuit sublato iure nocendi. Sic enim ordino, Prodigialiter appingit. &, Iure turpiter nocendi.

HVC quodam modo spectat & illud Hypallages genus, quale est Virgilij in secundo, Ibant obscuri sola sub nocte. pro, soli sub obscura nocte. Idem, Sceleratam intorserit hastam. pro ipse sceleratus. Idem, Nanque omnem cursum mihi prospera dixit Relligio. pro, omnis religio dixit prosperum cursum, ut Seruius enarrat.

EST & Hyperbaton cum relatiuum Qui, non ex proxima clausula, sed superiore aliquid repetit. ut in illo Virgilij, Me puer Ascanius, capitisq; iniuria chari, Quem regno Hesperiæ. Tale uult Seruius & illud esse, Sunt & Aminææ uites, firmissima uina, Tmolus & assurgit quibus, et rex ipse Phaneus. Ad uites enim referri ait non ad uinis. ne forte uini dicere cogatur. Sed frustra, cum non solum eo casu Latinissimi utantur. ut Plin. Vasa uiatoria ex taxo uinis in Gallia facta, mortifera fuisse compertum est. Sed etiam genitiuo. Idem de Faustino, Solum uinorum hoc flamma accenditur. Vt merito coarguenda in talibus grammaticorum superstitio sit, qui contra usum summorum in Romana lingua uirorum multa temere præcipiunt, ueluti etiam propria carere plurali.

AD *hunc locum pertinet & naturalis ordo ſenſuum mutatus, ſiue Hyſterologian, ſiue* ὕστερον πρότερον, *ſiue ſenſuum metatheſin, ſiue quocunque hunc nomine appelles. Cuiuſmodi eſt tum in eo, quod* συνεστραμμένον *Græci dicitur, ubi relatiui ſenſus demonſtratiuo pronomini, cuius demõſtrationem interpretatur, præponitur. ut in illis Ciceronis, Sed hoc non concedo, ut quibus rebus gloriemini in uobis: eaſdem in aliis reprehendatis. Idem, Quotus enim iſtud quiſque feciſſet, ut quibus partibus in diſſenſione ciuili non eſſet receptus, eſſetq́; etiam cum credulitate eiectus, ad eas ipſas rediret? Tum ubi relatiuum ſenſui, ad quem refertur, poſtponitur. ut Ouidius de Ponto, Quodq́; ſoles animo ſemper, quod uoce precari: Omnia Cæſaribus ſic tua facta probes. Tale & illud Liuii cum ſimilibus, Quod bonum, fauſtum felixq́; ſit, inquit, Quirites, regem create.*

Etiam talia, licet ſit Enallage relatiui, quale eſt Ciceronis ad Rufum, Tamen quæ tua ſuauitas eſt, quiq́; in me amor, nolles à me hoc tempore æſtimationem accipere.

Tum uero in illa figura, quæ Græcis eſt uſitatiſſima, in qua relatiui diuerſitatis ſenſus, quæ natura ſequi debeat, præponitur. ut in illo Ciceronis, Ceteris ſatisfacio omnibus, mihi ipſe nunquam ſatisfacio. Idem, Cui quidem amori utinam ceteris rebus poſſem amore certe reſpondebo. Terent. Adelp. -piſces ceteros purga Dromo. Congrum iſtum maximum ſinito in aqua ludere Pauliſper. Celſus, Ex iis ceteræ quidẽ ſuturæ in unguem committuntur: hæ uero, quæ ſuper

aures

aures trăſuerſæ ſunt, totis oris paulatim extenuătur.

Tum in illa figura, ubi eſt obteſtatio cum compreca tione. ut in illo Virgilii, Sic tua Cyrneas fugiant exa-mina taxos. Sic cythiſo paſtæ diſtentent ubera uaccæ, Incipe ſiquid habes. Horat. Sic te diua potens Cypri Sic fratres Helenæ lucida ſidera, Ventorumq́; regat pater, Obſtrictis aliis, præter Iapiga Nauis: quæ tibi creditum Debes Virgilium, finibus Atticis Reddas incolumem precor. Natura enim precatio præcedere. ut in illo Ouidii de Ponto, Idq́; facis. faciasq́; precor, ſic mater & uxor, Sic tibi ſint fratres. totaq́; ſalua domus.

EORVM QVAE PARTIBVS ACCIDVNT ENALLAGE.

SEQVITVR accidentium Enallage, quam ideo in hunc locum diſtulimus, quòd ea maxime legitimæ ſtructuræ leges perturbat: quippe quæ in his potiſſimum uerſetur.

CASVM igitur pro caſu poſitum, quæ Antiptoſis dicitur, multis modis apud illuſtres auctores legimus. Nam nominatiuus pro uocatiuo. ut Virgil. Proiice tela manu ſanguis meus. promi. Idem, Corniger Heſperidum fluuius regnator aquarum. pro fluuie. Idem, Muſcoſi fontes, & ſomno mollior herba, Et quæ uos rara uiridis tegit arbutus umbra, Solſtitium pecori defendit. pro arbute, quæ eos tegis rara umbra. Et Perſius, Vos ò patritius ſanguis. pro patritie. Tale mihi uidetur & illud Plinii, Salue primus omnium pa-

rens patriæ appellate. Quod exilius fortaſſe ſonaſſet, ſi Prime dixiſſet: rectius tamen eſſet dictum, cum in eandem recidat perſonam cum, Appellate.

ET CONTRA, *uocatiuus pro nominatiuo. ut Perſius, Cenſorem'ue tuũ, uel quòd trabeate ſalutas. pro trabeatus. Et, Macte uirtute eſto, inquit, ſententia dia Catonis apud Horatium. Donatus uero ait et in illo Terentij uocatiuum poni pro nominatiuo, Tu modo anime mi noli te macerare. Sed fruſtra, ut mihi uidetur.*

RVRSVS *nominatiuus pro genitiuo, Priſciano auctore. ut Liuius, Periti religionum, iuriſq; publici, quando duo ordinarij conſules eius anni, alter ferro, alter morbo perijſſet, ſuffectum conſulem negabant co mitia habere poſſe. Saluſtius, Igitur initio reges (nam in terris nomen imperij id primum fuit) diuerſi pars ingenium, alij corpus exercebant. In hoc tamen genere poſſunt & alij caſus in priori loco poni. Vt Plautus in Caſin. Habet gladium ſed duos: altero te occiſurum ait, altero uillicum hodie. pro quorum. Quintil. Sed auctores alios in ordinem redegerint, alios numero exemerint. Ceterum ubique rectius, & magis ex arte, genitiuus in priori loco poneretur. Non infreque͂s tamen eſt diuerſus uſus, & Græcis uſitatiſſimus.*

GENITIVVS *pro ablatiuo. ut in illo Plinij, quod plane eſt Solœcophanes, modo recte ſcriptum ſit, Omnium triumphorũ lauream adepte maiorem. pro, omni triumpho. Num igitur forte omiſſum eſt Laureis, fuitq; uetus lectio, omnium triumphorum laureis lauream adepte maiorem, aut laurea ſcriptum?*

Cicero

Cicero Attico, In oppido Antiochiæ. pro oppido Antiochia. Et pro accusatiuo. ut in illo Virgilii cum similibus, Et celsam Buthroti ascendimus urbem. Et, Fontem superare Timaui. Esset enim magis ex consuetudine locutio, Buthrotum celsam urbem, & fontem Timauum.

DATIVVS pro nominatiuo, uel accusatiuo. ut Virgilius, At puer Ascanius, cui nunc cognomen Iulo. Liuius, Scipio, cui Africano fuit cognomen. Item, Faustulo fuisse nomen ferunt. Recta enim locutio in omnibus talibus est per nominatiuum, uel accusatiuum, Iulus, Africanus, & Faustulum. ut Cicero, Argentarius Sextus Clodius, Cui Spuridion fuit cognomen. Terentius, Hecyra est huic nomen fabulæ. Frequens tamen est datiui usus. De his supra dictum in primo libro est.

DATIVVS pro genitiuo. ut Virgilius, -ceruix cui lactea crines Accepit. pro, cuius ceruix. Idem in VII. At iuueni oranti subitus tremor occupat artus. Ouidius, Ille pater, rectorq; deum, cui dextra trisculis Ignibus armata est. pro cuius. Et illud Terentii in Phor. Vin' primum facere quod ego gaudeam Nausistrata? Et quo tuo uiro oculi doleant? Nisi Quòd, pro, Vt, audis. Virgilius, -& cultor nemorum, cui pinguia Cææ Tercentum niuei tondent dumeta iuuenci.

DATIVVS quoque pro accusatiuo uarie usurpatur. Alias pro simplici, præcipue pro infinitum Esse ut in talibus quale est illud Horatii, -mediocribus esse poetis, Non dii, non homines, non concessere co-

lumnæ. Et Brutus ad Ciceronem, Et *quis ſupplicat, ut optime meritis de* Repub.*liceat eſſe ſaluis?* Martialis, Nobis *non licet eſſe tam diſertis,* Qui *muſas colimus ſeueriores*. Re*ctum enim in his eſt, mediocres, ſaluos, diſertos. ut* Quintilianus, Procuratorem *tibi eſſe non licuit*. Terentius, Nam *expedit bonas eſſe uobis*. Sed *ſunt in datiuo ad* Græcorum *potius imitationem prolata*. Alias *pro accuſatiuo cum præpoſitione, duntaxat poetis, ſæpiſſimeq́;* Virgilio*: ut,* It *cælo clamor*. Terentius, Interea *mulier quædam abhinc triennium* Commigrauit *huic uiciniæ. pro, ad hanc uiciniam.*Donatus *aduerbium in loco dicit* Huc *uiciniæ cuius ad locum ſit,* Huc *uiciniam: quod tamen non congruit cum uerbo, commigrauit*. Hunc *datiuum, octauum caſum eſſe* Sergius *ait*. Etiam *alio modo cum* Apud, *præpoſitione, uel* Secundum*: ut pridie nonas* Ianuarias Cæſari Delphinus *matutino exoritur. pro, apud* Cæſarem, *uel, ut alii* Græco *more ſunt locuti, ſecundum* Cæſarem, *uel iuxta* Cæſarem.

ACCVSATIVVS *pro ablatiuo. ut* Horatius *in* Epodis, Senem *quo omnes irrideant adulterum,* Nardo *perunctum: quale non perfectius* Meæ *laborarunt manus*. Hoc *modo & nominatiuus pro ablatiuo*. Idem *in primo* Serm. Occurrunt *animæ, quales neque candidiores* Terra *tulit. pro, quali & qualibus*. Ponitur *enim utrobique relatiuum in ipſo caſu, quod demonſtratiuum talis (quod* Priſciano *auctore ubi adiectiuum non præcedit, ſubauditur) poni deberet.*

ABLATIVVS *pro genitiuo. ut* Virgil. Et

iniquo

iniquo pondere rastri. Et *alibi*, Et *acuto robore uallos.* De *quo genere alibi inter legitimas constructiones meminimus.* Item *ablatiuus cum præpositione pro genitiuo. ut in illo* Terentij, Adibo, *atque ab eo gratiam hanc, quam uideo uelle, inibo.* Vbi Donatus, Gratiam *ab eo inibo, pro, eius gratiam merebor.* Nam *adeo amat* Terentius Ab *eo, pro* Eius, *ponere: ut in* Andria, Ea *primum ab eo animaduertenda iniuria est. id est, eius iniuria.*

ABLATIVVS *pro datiuo.* Virgilius, Hæret *pede pes, densusq; uiro uir, pro pedi.* Sunt & *qui uoces illas senatu, metu, ornatu, ablatiuos pro datiuis posito illas senatu, metu, ornatu, ablatiuos pro datiuis positos putent. ut in illo* Virgilij, Parce *metu* Cetherea. Cum *sint ipsæ potius datiui à uulgatis genitiuis senatus, metus, ornatus, ut* Cæsari *ex* Gellio *placet: non aliter quàm illi senatui, metui, ornatui, à priscis & exoletis genitiuis senatuis, metuis, ornatuis.* Cuius *generis apud* Terentium *legitur,* Eius *anuis causa.* Sic *in prima inclinatione antiquus genitiuus finiebatur in as.* Ennius, Dux *ipse uias.* Liuius Andromicus, Mercurius, *cumq; eo filius* Latonas. Cuiusmodi *genitiui ratio in paterfamilias & materfamilias adhuc durat.* In *tertia uero terminabatur in i, presertim in proprijs. ut* Virg. Et *uulnere tardus* Vlyssi. Cicero, In Timarchidi *potestate sociorum populi* Romani *antiquissimorum, atque amicissimorum liberos, matres, bona, fortunas omnes fuisse.* In *quinta per es, ij, uel e; exijt. ut* Huius *dies, huius dii, huius die.* Cicero, Equi*tes uero daturos illius dies pœnas.* Virgilius, Munera

læti-

lætitiamq; dii. Saluſt. *Vix decima parte die reliqua.* Nec *lectorem perturbet, quòd quædam ex his ad* Ana*coluthon retulimus, cum ſit diuerſa utriuſque loci ratio.* Hic *nanque accidentium immutatio tantum ſpectatur, ibi conſecutionis à ſuperioribus uariatio.*

GENERVM ENALLAGE.

E x *generibus uero maſculinum pro feminino aliquando ponitur: ut* Amaræ *cortices, & ualidi ſilices, pro amari & ualidæ.* Et *apud* Horatium. Et *mammæ putres, equina quales ubera. pro qualia.* Hoc *autem pene* Solœcophanes *eſt, utpote diſſidente adiectiuo ab eo, cui innititur, appellatiuo.*

MASCVLINVM *pro neutro. ut in illo* Quintiliani, Ne *miremur, quòd ab antiquorum pleriſque* Aenea & Anchiſes *ſit dictus.* Niſi *quis particulam, nominatiuus, ſubaudiat.* Sunt *enim quæ* ὁρικῶς *dicuntur, omnia neutra, nec declinata.* Itaque *interpretes aliquando neutrum articulum* Græcum *iis præponũt. ut* Donatus *ſuper illud in* Andria, Ego *ne dicam:* τὸ *ego, inquit, emphaſin habet.* Quæ *ratio ſi in multis ſeruaretur, non parum claritati conferret.* Nos *aliquando eiuſmodi uoces nota, quæ eum articulum quodam modo repræſentet, à fronte includimus, ſemicirculo à tergo, ita nimirum à parentheſeos conſuetis notis has diſtinguentes.* Non *ignorandum oratores rem pro uoce in quibuſdam huius generis loquelis libentius uſurpare. ut* Virtus *à uiro eſt appellata, potius quàm*

nomen

nomen uirtus est dictum, uel deductum à uiro. Cicero: *Ipse animus ab anima dictus est.* Vtriusque tamen dicendi generis exemplum est in illo Ciceronis, Ab inuidendo autem inuidentia recte dici potest, ut effugiamus ambiguum nomen inuidiæ. Quod uerbum ductũ est à nimis intuendo fortunam alterius, nequis altero tantummodo loqui putet licere.

NEVTRVM pro feminino. Terentius in Eunucho, de ancillis loquens, Continuo hæc adornant, ut lauet. Idem in Phormione, Hæc illæ erant itiones. Idem in Heaut. Vel uirtus tua me uel uicinitas, quod ego in propinqua parte amicitiæ puto. Item in Eunucho, Ego quoque una pereo, quod mihi charius est. pro qui mihi charior sum, ut inquit Donatus. Et Pli. de tempestatum præsagijs, Nube grauida candicante, quod uocant tempestatem albam, grando imminebit. Et Virgil. de capris, Hæc quoque non cura nobis leuiore tuenda. Simile his fuerit & illud eiusdem, - hic illius arma, Hic currus fuit, hoc regnum dea gentibus esse. Nisi quis pro illo, hoc, aut hic, aut hanc scribendum putet: refertur enim plane ad Carthaginem. Nec ignoro hæc quoniam in diuersis sint sensibus, ad Syllepsin posse referri.

NVMERORVM ENALLAGE.

EX NVMERIS quoque singularis pro plurali. ut Salustius, Interea seruitia repudiabat, cuius rei initio ad eum magnæ copiæ concurrebant, pro quorum. Terentius, Cuius maxime

maxime mos eſt conſimilis ueſtrum, hi ſe ad uos applicant. Idem, *Adeon' homines immutarier ex amore, ut non cognoſcas eundem eſſe?* Et Horatius, *At ueſtri proaui* Plautinos *& numeros &* Laudauere *ſales, nimium patienter utrunque* Ne *dicam ſtulte mirati.* Et Ouidius, Et *fleſti, & noſtros uidiſti flentis ocellos. pro flentium: niſi noſtros pro meos dixeris.* Cicero ad Cælium, Vel *quia totum negocium non eſt dignum uiribus noſtris, qui maiora onera in repub. ſuſtinere & poſſim, & ſoleam.* In *prima tamen perſona tolerabilius hoc eſt, quòd in ea pluralis pro ſingulari etiam cum gratiam frequentiſſime poni ſoleat: in ſecunda & tertia non item.* Huius *generis eſt & illud* Plauti *cum ſimilibus,* Nominandi *tibi iſtorum magis erit, quàm edundi copia.* Niſi Diomedis *ſententia magis placet, qui participialia uerba certã habere perſonã, aut numerum, aut ſignificatum negat.*

SINGVLARIS *pro plurali eſt & in illo* Cnei Pompeii *ad* Lucium Domitium, Aequum *eſt me à te impetrare, ut cohortes quæ ex* Piceno *&* Camarino *uenerunt, quæ fortunas ſuas reliquerunt, ad me miſſum facias.* Sed *hoc genus nunc in* Archaiſmon *abiit.*

ET *pluralis pro ſingulari.* Plinius, In Africa *maior pars ferarum æſtate non bibunt inopia imbrium.* Virgilius, Pars *in fruſta ſecant.* Ouidius, Pars *uolucres factæ.* Idem in Faſt. Hoc *dedimus nos tibi nomen eques.* Sunt *qui hæc* Syllepſes *uocant, ut ante eſt dictum.* Ceterum *huius generis ſunt & illud* Virgilii, Frater *ut* Aeneas *pelago tuus omnia* Circum Litto-

ra

ra iactetur odio Iunonis *iniquæ* Nota *tibi*. Vbi *notum potius uidetur dicendum, cum referatur ad sensum*. Sensus *autem omnino singularis est numeri*. Item *illud eiusdem*, Fulmen *erat toto genitor quæ plurima cælo* Deiicit *in terras*. Et Cicero pro Milone, Si *tempus est ullum iure hominis necandi (quæ multa sunt) certe illud non modo iustum, uerum etiam necessarium, cum uis illata defenditur*. Et Terentius *in* Eunucho, Eunuchum *dixit uelle te, quia solæ his ueuntur reginæ*.

PERSONARVM ENALLAGE.

PERSONA *quoque permutatur, sed minus usitate: ut* Danai *qui parent* Atridis, *contra* Priamum *arma sumite*. Cui *tamen non ualde dissimile uidetur illud* Virgilii, Muscosi *fontes, & somno mollior herba*, Et *quæ uos rara uiridis tegit arbutus umbra solstitium pecori defendite*. Aliter *quoque fit mutatio personæ, sed tolerabilius. ut* Terentius *in* Phormi. Siquis *me quæret rufus, præsto est, desine. pro præsto sum: nã de se loquitur*. Personæ *enallage est in illo*, Dii *faciant sine me non moriatur ego*.

MODORVM ENALLAGE.

FREQVENTISSSIME *tamen in omni ueterum lectione est immutatio modorum*. Nam *finitiuum pro imperatiuo legimus ut*, Itis, *paratis. pro ite, parate*, Et *indicatiuum pro potentiali, maxime in præterito imperfecto, ut*

Virgilius,

Virgilius, Etſi non alium late iactaret odorem, Laurus erat. pro eſſet. Pli. VIII. Figura & magnitudo erat laterti, niſi crura eſſent recta & excelſiora. Idē XVIII. de Eriſimo. Idemq́; erat, niſi pinguius eſſet. Et pro ſubiunctiuo. Cic. ad Att. Dices quid? quaſi iſthuc erat magnum. pro eſſet.

RVRSVS futurum indicatiui pro imperatiuo. Cicero ad Trebat. Sed ualebis, meaq́; negocia uidebis, meq́; Dijs adiuuātibus ante Brumam expectabis. pro, uale, uide, expecta.

CONTRAQVE, imperatiuus pro futuro indicati. Virg. Nunc te marmoreum pro tempore fecimus, at tu Si fœtura gregem ſuppleuerit, aureus eſto. pro, aureus erit. Et Ouidius in Metamor. Dent ocyus omnes Quas meruere pati, ſic ſtat ſententia, pœnas. pro dabunt, niſi potentialem dicas, pro debent dare, qui tamen iſodynamos eſt futuro.

Rurſus imperatiuus pro optatiuo. ut Virgil. Viuite felices, quibus eſt fortuna peracta iam ſua. pro uiuant, Qua interpretandi ratio non erit enallage in Sua.

Subiunctiuus quoque pro imperatiuo, cum alibi, ſicut prædictum eſt. ut Ter. Quieſcas. Tum ubi imperatiuus deeſt præcipue: ut, Velis, malis.

ET ſubiunctiuus, uel potius potentialis pro indicatiuo, ut in quotidiano uſu, Vellem adeſſet, nollem abeſſet. Ouidius, Nunc uellem formoſa forem. pro, uolebam. Nulla enim ratio eſt curro ſubiunctiui ſint aut optatiui huiuſmodi uoces. Ne in illo quidem Virgilii, Hoc Ithacus uelit: quod Quintilianus pro uellet exponit.

nit. Donatus *autem illo* Terentii, Ita *uelim me prome rentem ames.* Velim,*inquit,antique pro uolo.*

PRAETEREA *infinitus modus pro præterito imperfecto finitiui.ut* Terent.- *facile omnes perferre,ac pati.cum quibus erat cunque una . pro perferebat & patiebatur.* Idem, Ego *illud sedulo negare factum.quod tamen* Prisciano *atque etiam* Quintiliano *per defectum uerbi,cœpit,exponitur : ut,* Cœpi *negare.ut* Virgil. Ex *illo,fluere,ac retro sublapsa referri* Spes Danaum. Hanc *figurã,* Historicam *uocat* Seruius,*sed usurpatur & ab oratoribus aliquando.ut* Cicero,Galba *autem alludens uarie & copiose,multas similitudines afferre,multaq; pro æquitate ius dicere.* Interdum *uero uidetur infinitum pro præterito perfecto poni.ut* Terentius *in* Adel. Ille *contra hæc omnia, ruri agere uitam , semper parce , ac duriter se habere,pro eo quod est,egit,habuit.* Nam *& sequitur,* Vxo*rem duxit , nati filii duo sunt .* Et *in* Phormi. Ita *ne tandem uxorem duxit* Antipho *iniussu meo ?* Nec *meum imperium . age , mitto imperium : non simnltatem meam* Reuereri? *pro reueritus est .* Etiam *pro supino in sum , uel tum.* Terentius , Vultis *ne eamus uisere ?* Sed *hoc* Græcum *est .*

TEMPORVM ENALLAGE.

TEMPVS *uero pro tempore positum frequentissime inuenias .* Nam *& præsens pro imperfecto & perfecto , tam in prosa , quàm in uersu positum legas,maxime cum rem quasi*

geri,

geri, & ſub oculis poni ſtudemus. Vnde Energia Grãmaticis dicitur. Teren. - accedo ad pediſſequas: Quæ ſit, rogo. ſororem eſſe aiunt Chryſidis. pro acceſſi, rogaui, dixerunt. Virgilius, Et omnis humo fumat Neptunia Troia. pro fumauit. Idem in quarto, At regina graui iandudum ſaucia cura, Vulnus alit uenis, & cæco carpitur igni, pro alebat, carpebatur. Idem, Quintiliano teſte, Hoc Ithacus uelit & magno mercentur Atridæ, pro mercarentur. Et poſt continuatiuas (ſi & niſi) etiam eleganter: ut Idem, Ni faciat maria ac terras, cœlumq; profundum Quippe ferant rapidi ſecũ, uerrantq; per auras. pro faceret, ferrent, & uerrerẽt. Plinius de Herinaceis. Si non ſint illi aculei, fruſtra uellerum mollities in pecude mortalibus data. pro ſi non eſſent. Terentius, Tu ſi hic ſis, aliter ſentias. pro eſſes, & ſentires. Talia uidentur & illa paſſim uſurpata, Quid facias, & quid faciat. Sic uidetur & imperfectum pro plus quàm perfecto in Adelphis poni: ut, Nam ſi eſſet, unde id fieret, faceremus. pro fuiſſet, & feciſſemus. Etiam perfectum pro plus quàm perfecto. ut Virgilius, - & ni mea cura reſiſtat, Iam flammæ tulerint, inimicus & hauſerit enſis. ubi tulerint pro tuliſſent poſitum eſt. Sic Liuius, Me quoque iuuat, uelut in parte fuerim laboris. Præſens pro futuro, preſertim in infinitis. Virgil. Progeniem ſedenim Troiano à ſanguine duci. Audierat. pro ducendam eſſe. Item aliter. ut Seneca in natur. quæſtio. His hoc nomen imponimus, an facio quod Virgilius qui dubitat de nomine? Deinde id de quo dubitauit, poſuit. Item præteritum pro futuro, ut in illa dicendi figura qualis

eſt

est Annibalis apud Liuium, Si tales animos in prælio habebitis, quales hic ostenditis, uicimus. Et Quintilianus, Si tales milites omnes habemus, mari uicimus.

CETERVM præteritum perfectum pro imperfecto adeo frequenter, ut nisi quum rem inchoatam nec absolutam signare studemus, translatitie fere pro eo poni uideatur. Quod liquido in narratione illa Thaidis in Eunucho perspicienti patet, Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi. Et mox, Ibi tum matri paruulam puellam dono quidem mercator dedit. Et paulo post, Matris nomen & patris dicebat ipsa, patriam, & signa cetera neque sciebat, neque per ætatem tum potuerat. Mercator hoc addebat. Et iterum, Sororem, plerique esse credebant meam. Ego illo quo cum uno rem habebam tum hospite, Abii huc, qui mihi reliquit hæc quæ habeo omnia. Et post pauca, Interea miles qui me amare cœperat, in Cariam est profectus, te interea loci cognoui. Et iterum, Forte fortuna affuit hic meus amicus. Quid autem ad Eunuchum legentes remitto? quasi non ipsa prima scena Andriæ, narratio Simonis clarissime quod hic præcepimus, ostendat. Ponitur & pro præsenti, sed poetis duntaxat. ut Virgil. Quanquam animus meminisse horret, luctuq; refugit.

ET aliter præteritum perfectum pro futuro maxime in potentiali modo, ut in talibus. Terentius in Hecyr. Denique hercle aufugerim potius, quàm redeam. Quo loco Donatus coniunctiuum dicit pro indicatiuo positum futuro, uel ut alii dicunt, promissi-

 uo.

uo. Et in Heaut. In mea uita tu tibi laudem is quæſitum ſcelus. Vbi ſi paululum modo quid te fugerit, ego perierim. Et in Adelphis, - obſecro hercle hominem iſtum impuriſſimum Quamprimum abſoluitote, ne ſi magis irritatus ſiet, Aliqua ad patrē hoc permanet, atque ego tunc perpetuo perierim.

Plus quàm perfectum pro imperfecto. Cicero ad Atticum. Fit ſenatuſconſultum, ut Vectius quòd confeſſus eſſet ſe cum telo fuiſſe, in uincula conijceretur. qui emiſiſſet contra rempub. eſſe facturum. pro qui emitteret. Cæſar Comment. Nonnulli etiam Cæſari nunciabant, cum caſtra moueri, aut ſigna ferri iuſſiſſet, non fore dicto audientes milites.

HVC ſpectat & quòd Fore, quoque pro eſſe legitur. ut Cicero ad Atticum, Addis ſiquid ſecus, te ad me fore uenturum. Cum alioqui, ut notat Valla, huic infinito participium ſubijci non liceat, quòd participium in ſe includat, ac ſicubi ſubiectum legi uidetur, ibi nominis uice ponatur. ut Cicero, Spero amicitiam noſtram notam poſteritati fore. Et illo Cæſaris, Non fore dicto audientes milites. In his Notam & Audientes nominū uice fungūtur, ut etiam docet conſtructio cum datiuo: Affore quoque compoſitum pro præſenti accipi in illo Ciceronis ad Sulpicium uidetur, Quò magis te expecto, teq́; uidere quàm primum cupio, maior mihi ratio affore nulla poteſt, quàm coniunctio conſuetudinis, ſermonumq́; noſtrorum.

PORRO legitur nonnunquam & futurum uerbum cum futuro participio coniunctum. In quibus Enallage eſt uel participii, uel certe uerbi. Ouidius - ſiquis

quis tamen Hercule, *ſiquis*. Forte *Deum doliturus erit.* Idem, *Tu procul abſenti cura futurus eris.* Proper. *Et ſiquid doliturus eris.* Martialis, *Mergite me fluctus, cum rediturus ero.* Rurſus Ouidius, *Enſifer Orion aſpiciendus erit.* Idem *huic pater ante oculos durus habendus erit.* Cicero ad Atticum, *Tu tamen ſiquid cum* Silio *uel ipſo die, quo ad* Sicam *uenturus ero, certiorem me facias.*

SVNT *& aliæ non paucæ ſermonis formulæ, in quibus legitima & naturalis emendatæ ſtructuræ ratio in genere & numero ad unguem non ſeruatur, maxime ubi inter appellatiua, quæ idem aliquo pacto ſignificat, uerbum ſubſiſtendi uocandi ue intercedit, in quibus cum ratio uerbum, participium, & relatiuum, ad prius referenda poſtulet, uſus etiam ad poſterius ſubinde refert.* Verbum *quidem, ut* Terentius, *Amantium iræ, amoris redintegratio eſt.* Et Ouidius, *Siue aliqua eſt oculos in me deiecta modeſtos,* Vror, *& inſidiæ ſunt pudor ille meæ.* Idem, *Veſtes quas geritis, ſordida lana fuit.* Plinius, *Iuſtum erat duæ libræ in ſemodios.* In *hoc genere ſunt qui notent uerbum ad id, quod proxime ipſum præcedit, quamuis in ordinando ſenſu poſt ſit ponendum, aptari debere, ut in iam dictis exemplis.* Sed *huic obſeruationi reclamare uidetur illud* Liuii, *Patres certe ab honore,* Patriciiq́; *progenies eorum appellati.* In *prima quoque appoſitione ſimilis legitur generis, itemq́; numeri* Enallage. *ut in illis* Plinii, *Tungri ciuitas* Galliæ *fontem habet inſignem.* Et, *Vulſinii oppidum* Tuſcorum *opulentiſſimum, totum concrematum eſt fulmine.* Participium

uero ad poſterius refertur. ut in illo Terentii, *Nunquam æque paupertas onus uiſum eſt mihi graue & miſerum.* Relatiuum *uero, ut* Saluſtius, *eſt locus in carcere, quod* Tullianum *appellant.* Et Cicero, *Tum domicilia coniuncta, quas urbes dicimus.* Et Liuius, Anxur *fuit, quæ nunc ſunt* Tarracinæ, *urbs prona in paludem.* Quintilia. *Nec miretur cur ex ſcamno fiat ſcabellum, aut à pinna, quod eſt acutum, ſecuris utrinque habens aciem bipennis.* Idem, Accentus, *quas* Græci *proſodias uocant.* Virgil. *Hic ſubitam canibus rabiem* Cocytia *uirgo* Obiicit, *& noto nares contingit odore,* Vt *ceruum ardentes agerent, quæ prima malorum* Cauſa *fuit.*

HAS *ſermonis formulas, quod in promptu credo non erat ad quam maxime figuram ſpecies referrent, ueteres (quod ſciam) in incerto reliquerunt.* Nobis *uel propter examinis methodum, quam* Latinæ *linguæ tyronibus huic opere ſubijcere deſtinauimus, ad certum locum reuocandæ ſunt uiſæ.* Itaque *quod commodiſſimum eſt uiſum, in accidentium* Enallagen *ea retulimus, ut ſit in aliis numerus pro numero, in aliis genus poſitum pro genere.*

In *illis uero* Terentii *cum ſimilibus,* Et *quod nunc tute tecum iratus cogitas,* Ego *ne illam? quæ illum? quæ me, quæ non? ſine modo,* Mori *me malim: ſentiet qui uir ſiem.* Hæc *uerba, una me hercle falſa lacrymula,* Quam *oculos terendo miſere, uix ui expreſſerit,* Reſtinguet. Et, Quod *plerique omnes faciunt adoleſcentuli,* Vt *animum ad aliquod ſtudium adiungãt, aut equos* Alere, *aut canes ad uenandum, aut ad philoſophos:*

losophos: Horum ille nihil egregie præter cetera studebat. Duplex ratio est. Nam uel Synestrammenō facias, estq́; sic Enallage singularis pro plurali in relatiuo, ut sit quod pro quæ nūc tute tecum iratus cogitas. Et, Quæ plerique omnes faciunt adolescentuli. Vel Epanalepsin, cum ita concinnes sermonem, ut sit duplex figura, Eclipsis subaudito pronomine demonstratiuo illud. Et Epanalepsis resumpto diuersis uerbis quod prius erat positum, hoc pacto, Illud quod nunc tute tecum iratus cogitas, Ego ne illam, &c. Hæc uerba. Et, Illud quod plerique omnes faciunt adolescentuli, ut animum ad aliquod studium adiungāt, etc. Horū ille nihil egregie præter cetera studebat.

ANACOLVTHON.

De Anacolutho, quod huc distulimus, scire licet Grammaticorum sententia id tum accidere, cum ab ea quæ ponitur in protasi, dissidet uox, quæ adhibetur in apodosi: sicut notat Donatus in illo Terentii, Omnia prius experiri, quàm armis sapientem decet. Vbi ait ἀνακόλουθον esse armis, pro arma. Item in illo Eunuchi Phædr. Cur ergo in his ego te cōspicor regionibus? Thraso, Vobis fretus. Anacoluthon esse ait, & uitiosa ratio est. Est Anacoluthō et in illa Colum. Nullū enim temere uidemus locū, qui modo pigrum contineat humorem, non eundem uel nigrum, uel cinerei coloris. Nec minus in illo Terēt. Nos omnes, quibus est alicunde obiectus labor, omne quod est interea tempus, prius quàm id rescitū est, lucro est.

DE VARIIS IN EADEM ORATIONE FIGVRIS.

HAS simplices figuras quisquis recte perceperit, facile deprehendet, sicuti binæ, ternæ ue coierint. Nos exempli causa paucas delibabimus. Incidunt pariter in eundem sermonem Eclipsis & Syllepsis. ut in illo Virgilii, Vnde hominum genus & pecudes, unde imber & ignes. Est enim Eclipsis uerbi sum. Quod tamen nisi mutatum, accommodari quatuor diuersis non potest. quæ ratio sylleps eos est. nam siue, sit, subaudias, non respondebit pluribus: siue, sint, non conueniet cum singularibus.

PROLEPSIS quoque ipsa multæ planæ sunt figuræ. Nam & Eclipsis in ea coniunctionis est, ut dictum suo loco est, & sæpe Anastrophe, uel Hyperbaton, ut cum genitiuus præponitur dictioni, quæ in eum transit, & Zeugma, uel Syllepsis, semper cum quod in partibus desideratur, à priore petatur.

IN illo quoque Salustii triplex non minus figura est, Igitur initio reges (nam in terris id nomen imperii primum fuit) diuersi, pars ingenium, alii corpus exercebant. Nam & Enallage in illo, reges, pro regum, & præter Prolepsin etiam Syllepsis in uerbo, exercebant. Accidit autem Prolepsis cum alia Syllepseos ratione in illo Terentii, - uerum Demea Curemus æquam uterque partem, tu alterum, Ego item alterum. Refertur enim illud, alterum, ad rem, non ad uocem.

uocem. Cum Prolepſi uero etiam Eclipſis alicuius generalis uerbi in illo Virgilii deprehenditur, Cõtinuo reges, ingenti mole Latinus Quadriiugo uehitur curru, bigis it Turnus in albis. Tum pater Aeneas Romanæ ſtirpis origo. Et iuxta Aſcanius, magnæ ſpes altera Romæ. Simul enim cum illo, reges, audiendum eſt uerbum, procedunt, uel tale quippiam.

IAM *in illo quoque Terentii, Scin' me in quibus ſim gaudiis? Notat Donatus duplicem figuram, Syllepſin, quòd pronomen ad, ſcis, declinatum eſt, non ad, ſim. Archaiſmon, quòd huiuſmodi elocutio iam inueterauit, & quaſi exoleuit. Mihi tamen Helleniſmon eſſe magis placet, quàm Archaiſmon, cum ſit Græcis ſermo talis familiariſſimus, ut poſt dicemus.*

DVPLEX *figura eſt & in illo Horatii, Fuluius acer ambulat & Caprius rauci. Nempe Syllepſis & Zeugma.*

HELLENISMOS.

RESTABANT *tradenda duo, Helleniſmos, & Archaiſmos (quorum uterque à trita Romanis emendatæ ſtructuræ ratione nonnihil deflectitur) niſi mihi poſterioris generis illuſtrium grammaticorũ Feſti, Nonii, Donati, & Seruii diligentia laborem demeret: qui fere quicquid huiuſce figuræ apud uetuſtiſſimos eorum, qui extent, Plautum, Terentium, Ciceronem, & Virg. legitur ſtudioſe notarunt. De reliquis enim, qui uel non extent, uel ſi extent, ad ſtylum*

Latinum efficiendum non multum conferunt(quanquam de iis quoque memorati grammatici curam habuerunt) quid attinet eſſe ſolicitos? De altero, *cuius illi minus meminerunt, quoque auctores qui habentur, frequentiſſime utuntur, potius quæ ſuccurrunt, ſed ad constructionem duntaxat pertinentia, age nonnulla delibemus.*

GRAECAE *conſtructiones ſunt, in quibus dictio non ei caſui iungitur,quem* Latina *proprietas exigit, ſed* Græca: *quales ſunt illæ* Virgilii, *Cui nec certauerit ulla.* Et Ouidii, *Dum nouus eſt, etiam cœpto pugnemus amori.pro cum qua,& cum amore.*

Sic *enim* Græci: Ἀριστοφάνης, Ἐγὼ περὶ ταύτης οὐ μαχοῦμαί σοι. Præterea Horatii, *Deſine curarum. pro à curis.* Græce *enim*, Λῆγε τῶν πόνων, *ait* Iſocrat. Eiuſdem Horatii, Alium *ſapiente bonoq;.* Sic Græci, ἄλλον τε σοφοῦ κἀγαθοῦ τε. Nam Latini *alium à ſapiente dicunt.* Item Cicer. *ad* Q. *fr.* Nam *quòd inertiam accuſas adoleſcẽtium.* Et Aemil. Prob. *in* Lyſandro, In *quo accuratiſſime eius auaritiam perfidiamq; accuſarat.* Sic *enim* Græci. Iſocrates, Μὴ δὲ καταγνῷς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν. Idem, Οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ αὐτὸς αὐτοῦ καταγνώσεται τὴν μεγίστην ζημίαν. Nam Latine, Accuſas *adoleſcentes inertiæ,* Et, *accuſarat eũ perfidiæ potius diceretur.* Item Horatius, Agreſtium *regnauit populorum.* Græci, βασιλεύω σοῦ. Thucydides, Ἐπὶ κύρου περσῶν πρώτου βασιλεύοντος. Et *ſtatim poſt,* ὃς μετὰ καμβύσην περσῶν ἐβασίλευσε. Nobis *enim abſolutum eſt.* Et Terentius, Vt *uobis decet.* Græce, Ὡς πρέπει ὑμῖν. Latine *enim decet uos dicitur.*

Xeno-

Xenophon Apologia, ὥστε πρέπουσαν φαίνεσθαι τὴν μεγαληγορίαν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ. Lucianus, οὐδὲ πρέποντα σεαυτῷ.

AD Græcam etiam formam figurata constructio est, & quoties in masculino presertim, uel feminino ex intransitiua fit transitiua, appellatiuo in genitiuum pluralem mutato, & adiectiuo genus ab eo sortiente. Vt Plinius, Plani piscium, quibus cauda non obest. Idem, Surdis etiam rerum sua cuique sunt remedia. Idem, In capite paucis animaliũ nisi uolucribus, apices. Idem, Canum degeneres caudam sub aluũ reflectunt. Idem, Nigræ lanarum nullum colorem bibunt. Sic Græci. Isocrates. αἰσχρὸν μὲν γὰρ τοὺς γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων.

GRAECA Metabasis & illa est, omnibus fere uerbis communis, quam Græci κατ᾽ ἔλλειψιν uocant. Virgil. Nec memini, lætor'ue laborum. Cui simile est illud eiusdem, - quos illi læta laborum, Ipsa suis quondam manibus Sidonia Dido Fecerat. Item, Iustitiæ'ne prius mirer, belli'ne laborum? Supplendum enim utrobique est, ut sit causa laborum, causa iustitiæ. Sic illi. Plutarchus Aristide, Τοῖς μὲν πολεμίοις συγγνώμην ἔχειν φάσκοντες, εἰ πάντα πλούτου καὶ χρημάτων ὤνια νομίζοιεν. Xenoph. pædia Cyri, Ἐγὼ τοίνυν ἔφη ὁ Τιγράνης, εἰ μὲν ἄγασαι τοῦ πατρὸς, ἢ ὅσα βεβούλευται, ἢ ὅσα πέπραχε τοῦ δοκεῖν πάντα ἡμαρτηκέναι, πάνυ σοι συμβουλεύω τοῦτο μιμεῖσθαι. Huc spectat & illud Salustij in Iugurtha, Quæ postquàm gloriosa modo, neque belli patrandi cognouit, Vbi Priscianus, causa, subaudit.

GRAECA *non minus conſtructio eſt, & quam* Latini *poſt uerba, quæ in infinitum non feruntur per defectum, ut finalis, per infinitum tamen eloquuntur, ſed quod per, ut, eſt interpretandum, ut illa eſt* Perſii, *-& pectore læuo* E*xcutias guttas, lætari prætrepidum cor.* Similiter *poſt adiectiua. ut* Virg. Peſtis *acerba boum, pecoriq; aſpergere uirus.* In *talibus enim auditur, ut, pro* ὥστε *quod apud* Græcos *infinito ſæpiſſime iungitur,* Iſocrates πρὸς Νικοκλέα, Καὶ γάρ τοι κύριοι γενόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων, καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασιν, ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν πότερόν ἐστι ἄξιον ἑλέσθαι τὸν βίον τὸν τῶν ἰδιωτευόντων μὲν, ἐπιεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τῶν τυραννευόντων. Lati*num enim potius ſit.* Vt *lætetur,* Vt *aſpergat.* Hu*c ipſe cum* Seruio *& illa* Virgilij *referenda putem,* De*deratq; comas diffundere uentis.* Et, Ille *ſuo moriens dat habere nepoti.* Et, Magnum *dat ferre talentum.* Ni*ſi* Quintilianus *& poſt eum* Donatus *in poſtremo* Enallagen *facerent uerbi pro participio, ut ſit,* Dat *ferendum.* Seruius *tamen nobiſcum* Græcam *ait figuram, prout diffunderentur, uel potius, ut ipſe interpretor, ut diffunderent ſe.* Ἀριστοφάνης, Εἴ μοι πορίσας ἄρτων τίν' εὖ πεπεμμένον, δοίης καταφαγεῖν. Theo*crit.* βόσκειν δέ μοι αὐτὰς ἔδωκεν. Et *in his quidem tacetur particula, ut: in illo uero* Horatij *uidetur adhibita,* Tu *ne quæſieris, ſcire nefas, quem mihi, quem tibi* Finem *dij dederint* Leucothoe, *nec* Baby*lonios* Tentaris *numeros, ut melius quicquid erit, patiaris.* At *in illo* Terentij *in* Adelphis, Itaque *unam*

hanc

hanc rem habere me præter alios præcipuam arbitror, fratrem hominem neminem eſſe primarum artium magis principem. Videtur, *ut*, particula ſubaudienda, ſed apoſtaticos, non telicos. *ut ſit ſenſus,* Fratrem talem, ut nemo homo ſit magis princeps primarum artium.

E GRAECO *&* illa Eclipſis accepta eſt, qua paſſim pro particularibus utimur, Eſt qui, Sunt qui, Eſt quando, Eſt ubi. Horatius, Sunt quos curriculo puluerem Olympicum collegiſſe iuuat. Et iterum, Eſt qui nec ueteris pocula Maſſici. Dicunt enim Græci, ἔϛιν ὃς, & εἰσὶν οὓς, & ἔϛιν ὅτε, & ἔϛιν οὗ. Etiam illa, Deiphobe Glauci, & Hectoris Andromache. pro Glauci filia, & Hectoris uxor. Hoc genere (Seruio auctore) circa patres & maritos duntaxat utimur. Græci, Ariſtophanes, ἔπειτ' ἔγημα Μεγακλέους τοῦ Μεγακλέους ἀδελφιδῆν. Aliquando tamen uidetur & ad ſeruos referri. ut Terentius, Forte huius uideo Birriam.

GRAECA Eclipſis eſt, & quum in citandis auctoribus ablatiuo utimur ſine, in, præpoſitione. ut Terentius Eunucho, Virgilius Aeneide, Plautus Milite. Quod genus loquendi frequens eſt quum apud alios, tum maxime apud Nonium Marcellum. Sic enim Græci, Plutarchus in Parallelis. Ὡς ἱϛορεῖ Κριτόλαος τρίτῃ ἠπειρωτικῶν. Ὡς Θεότιμος δευτέρῳ μακεδονικῶν. Ὡς Αριϛείδης ἐννεακαιδεκάτῳ ἰταλικῶν.

Græcam eſſe figuram affirmat Seruius etiam in illis elocutionibus, Expleri mentem nequit. Et, Os, humeroſque Deo ſimilis. Item, Omnia Mercurio ſimilis, uocemque coloremque. Et, Nuda genu. Et,

Faciem

Faciem mutatus & ora. Quum ſint ad ſimiles Græcas affictæ, in quibus deeſt præpoſitio κατά. Latine enim per ablatiuum potius loquimur. ut Martialis, *Ore tener, latus pectore, crure glaber.* Græci per accuſatiuum & præpoſitionem ſubauditam. ut Iſocrates. Αλλ᾽ ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἤθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι Ex Theocrit. Μορφῇ μὲν ἀγαθῷ, τὸν δὲ τρόπον οὐκ ἐθ᾽ ὁμοίῳ. Ex hac, quòd in ea plerunque proprietas partis toti tribuitur, præbita eſt neotericis erroris occaſio, ut quod in ſtructuræ ratione hic nouatur: Synecdochen appellarent: quum ſit in Græcis Synecdoche Tropi ſpecies, non Lexeos figura. Idem Seruius at hanc rem poetarum propriam. Reperitur tamen & apud hiſtoricos. Pomponius Mela de priſcis Britannis, *Vltro corpora infecti.* Idem alibi, *Sarmatæ totum brachati corpus, & niſi qua uident, ora tecti.* Mihi quoque accuſatiuus adiectiuorum nominum, quæ ad quantitatem referuntur, ad eũdem modum per Eclipſin Græco more poſitus uidetur, Multum, paulum, paululum, minimum, plurimum, aliquid, quippiam, aliquantulum, quantum. Addantur his (ceterum & cetera) præcipue quum uel comparatiuis iunguntur. ut Terentius, *Eius frater aliquantulũ ad rem eſt auidior.* Et Quintilianus, *At quidam ſi forte ſuſceperint negocia paulum ad dicendum tenuiora.* Valerius Maximus, *Quantum domo inferior, tantum gloria ſuperior euaſit.* Varro, *Praxiteles propter artificium egregium nemini eſt paulum modo humaniori ignotus.* Vel ijs uocibus, quæ comparatiuorum uim habent. ut Virgilius, *O præſtans animi iuuenis, quantum ipſe feroci Virtute exuperas.*

peras. Vel ſupra neceſſarias uerborum trãſitiones adhibentur. nt Cicero pro Plancio, Quoniam iſtis ueſtris lacrymis, de illis recordor, quas pro me ſæpe & multum profudiſtis. Virgilius, Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Hectore. Terentius, Num illi moleſtæ quippiam hæ ſunt nuptiæ? Columella, Circa uillam deinceps hæc eſſe oportebit, furnum & piſtrinum quantum futurus numerus colonorum poſtulauerit, piſcinas minimum duas. Plinius de canibus, Ferunt L X X. diebus, & plurimum tribus menſibus. Et de urſis, Pariunt plurimum quaternos. Pro hoc uulgus, ut plurimum, dicit; Græcorum more, qui Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον dicunt, ſicut & ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, quod ad conſuetudinem etiam refertur. Eodem modo &, quid, uſurpatur, licet ad quantitatem nõ referatur. Quint. Quid tibi tantum mali feci? Quid offendi? Terent. Homini homo quid præſtat? In quibus Laurentius, quid, pro in quo accipit. Quo modo etiam Græci τὶ pro κατά τί. Ariſtoph. Τοῖς δ' ἐμβαδίοις τὶ χρήσεταί τις εἰπέ μοι. Demoſthenes, Τὶ δὲ χρησόμεθα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τούτῳ; Aliquando ſimile quid in pronomine accidit. Cicero, Hoc præſtat amicitia propinquitati. Terent. Hoc pater ac dominus intereſt. Nec obeſt huic ſententiæ, quod in idiomatis uerborum de, intereſt, aliter præcepimus. Et Cicero, Scipio Africanus id ætatis, atque ijs rebus geſtis. Et Virgilius, Teq; adeo decus hoc æui te conſule inibit. Terentius, Ego iſthuc ætatis amori operam non dabam. Niſi duo poſteriora temporis eſſe accuſatiuos mauis. In illis uero, Multum uigilo, plurimum ambulo, tranſitionem uerborum, ut alibi diximus,

ximus, explent, nec ulla opus eſt præpoſitione ſubaudita. Declarat *ea, quæ ſupra diximus, accuſatiuos eſſe potius, quàm aduerbia, quòd etiã aliqua ex iis in multitudinis numero leguntur.* Virg. *Multa gemens ignominiam, plagasq́; ſuperbis* Victoris. Liuius, *Ergo uirũ, cetera egregium, ſecuta, quam in petendo habuerat, etiam regnantem ambitio eſt.* Plin. *Tradunt in* Myſia *feram, quæ* Bonaſus *uocetur, equina iuba, cetera tauro ſimilem.* Græci. Plutarchus in Cicerone, Πολλὰ ἀντιόχου παρακελευομένου τοῖς κοινοῖς ἐπιβαλεῖν πράγμασι. Et in uita Ant. ἦν δὲ καὶ τὰ πολλὰ ῥωμαίοις ἐπαχθὴς ἡ τῶν τριῶν ἀρχή. Sic etiam dicunt uulgo μέγα, & μείζω φρονεῖν. Iſocrat. Πλεῖστα ὠφελῆσαι δυνηθῶσι. Idem in Areopag. Οὐ τοῖς τείχεσι μέγιστα καὶ κάλλιστα περιβεβλημένοις. Et ſtatim poſt, Ἀλλὰ τοῖς ἄριστα καὶ σωφρονέστατα τὴν αὑτῶν διοίκουσιν.

Græca mihi uidetur Eclipſis *& in illo Quintiliani in primo, de quo alibi diximus, Quamlibet multa egerimus, quodam tamen modo recentes ſumus ad id, quod incipimus. Quis non obtundi poſſit, ſi per totum diem cuiuſcunque artis unum magiſtrum ferat? mutatione recreabitur, ſicut in cibis, quorum diuerſitate reficitur ſtomachus, & pluribus minore faſtidio alitur. aut dicant iſti mihi, quæ ſit alia ratio diſcendi.* Videtur *enim deeſſe ſermoni(* Si *non ita eſt) ut ſit, aut ſi ita non eſt, dicant mihi.* Sic Græci. Demoſthenes Olynth. Καιροῦ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πρὸς τοῦτο πάρεστι φιλίππῳ τὰ πράγματα, ἢ παρελθών τις ἐμοὶ, μᾶλλον δὲ ὑμῖν δειξάτω, ἢ ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτ᾽ ἐγὼ λέγω, ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτα ἐξηπατημένοι τὰ λοιπὰ πιστώσουσιν αὐτῷ.

Eclipſis uero illa Cæcilij Plinij ad Caleſtrium tyronem, Increuerat ualetudo, quam temperantia mitigare conſueuit, tentauit, perſeuerantem conſtantia fugit. Iam dies alter, tertius, quartus: abſtinebat cibo, etc. ad illam Demoſthenis formata uidetur. Demoſthenes, Καὶ μετὰ ταῦτα διελθόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ τούτου, ἑκατομβαιῶν, μεταγειτνιῶν, βοηδρομιῶν: τούτου τοῦ μηνὸς μόλις μετὰ τὰ μυστήρια δέκα ναῦς ἀπεστείλατε ἔχοντα χαρίδημον, κενὰς καὶ πέντε τάλαντα ἀργυρίου.

ECLIPSIS Græca eſt & in illo Terentij in Adelphis, Ne nimium modo bonæ iſtæ tuæ nos rationes Mitio, & tuus iſte animus æquus ſubuertant. prouide ne ſubuertant. Sic Græci, Ariſtophanes, ὅπως δέ μοι καὶ τ' ἄλλα συμπαραστάται ἔσεσθε, καὶ σωτῆρες ὄντος τοῦ θεοῦ.

Atticos imitari uidemur & in nominibus oppidorũ & urbium, quum tres motus localis differentias, quas illi diuerſa duntaxat uocis terminatione θι, θεν, & δε diſcernunt, nos tribus caſibus citra præpoſitionem efferimus. Vbi enim illi ad quæſtionem Ποῖ, ἀθήναζε reſpondent, nos per accuſatiuum Athenas dicimus. Vbi illi ad quæſtionem πόθεν, ἀθήνηθεν, nos per ablatiuum Athenis. Vbi rurſus illi ad quæſtionem ποῦ, ἀθήνησι dicunt, nos alias per ablatiuum uel datiuum, nõnulla circa id doctorũ diſcordia. ut Charthagini, uel Carthagine. Alias per genitiuũ, ut Romæ. Simili cum illis ratione et in uocabulo domus utimur. Sicut enim illi οἴκοθι, οἴκαδε, & οἴκοθεν dicũt, ita nos domi, domũ, et domo dicimus. Hac fortaſſis interpretatione quidã etiã docti

ſunt inducti, ut dubitent, an aduerbia ſint cenſenda. Quum tamen nomina eſſe illud haud dubie uincat, quòd adiectiuis & relatiuis accidentium legem præſcribunt: Adiectiuis. ut Ouidius, Doctas eat, inquit, Athenas. Virgilius, -Tyria Carthagine qui nunc Expectat. Suetonius in Galba, Carthagine noua conuentum agens tumultuauit. Titus Liuius, Capuam flectit iter luxuriantem longa felicitate ac indulgentia fortunæ. Relatiuis. Cicero ad Lentulum, Te cum claſſe & exercitu proficiſci Alexandriam, ut eam cum pace præſidijsq; firmaris. Lentulus Ciceroni, Nulla alia re confiſus, Laodiceam, quæ eſt in Syria, ſe contulit. Seruio tamen aduerbia eſſe placet, ſuper illo Virgilij, Omnia ni repetant Argis.

GRAECI ſunt & illi pleonaſmi. Virgilius, Oeſtron Græci uertere uocantes. Idem in Georgicis, Sæpe uolutabris pulſos ſilueſtribus apros Latratu turbabis agens. Et in Aeneide, Et diuum amplexæ ſimulacra tenebant. Et rurſus, -Clypeoq́; ſiniſtram Inſertabam aptans. In quibus uel redundant participia illa, Vocantes, Agens. Amplexæ, Aptans. uel ſubaudiendum eſt pronomen pro loco, illum, illos, uel illa, ut ſit Eclipſis. Græcis nanque hæc ratio familiariſſima. Ariſtoph. Ἀλλ' οὐ λαχοῦσ' ἔτι τινὲς ἐν τῷ γράμματι. Idem, Φέρε νῦν, νόμος γάρ ἐςι, τὰ καταχύσματα ταυτὶ καταχέω σου λαβοῦσα. Idem οὔκουν ἐρεῖς ἀνύσασα κνισμόν τινα.

Pleonaſmus ad imitationem Græcorum eſt & in illo Terentij in Phormione, Negat, neque eius patrem ſe ſcire qui fuerit, negat. neque Stilphonem ipſum Scire

re qui fuerit, negat. Integra enim est locutio, si demas, neque. Sic Græci. Aristophanes, Ἐξαρνός ἐστι, μηδ' ἰδεῖν με πώποτε. In illo enim Horatij, Neque se fore posthac tam facilem dicat: Hypallage Græca potius uidetur. Sic Græci, Οὔ φασι παραγενέσθαι. pro φασὶν οὐ παραγενέσθαι. Homerus β. Iliados, Οὐ γάρ ἐγὼ σέο φημὶ χερειότερον βροτῶν ἄλλον ἔμμεναι. Ἀριστοφ. Εἰ τοῦτο γένοιθ' ὃ ποθεῖθ' ὑμεῖς, οὔ φημ' ἂν λυσιτελεῖν σφῶν.

ENALLAGE Græca est et cum præsens pro futuro accipitur. ut in illo Phormionis, Quid ago? dic Hegio. Sic Græci, τί δρῶ. Ἀριστοφ. ἤτ' ἄπι τούτοις δρῶ. Præterea Terentij illa, in qua ad singulare redditur plurale, Si quisquã est, qui placere se studeat bonis. Quàm plurimis, & minime multos lædere, In his poeta hic, nomen profitetur suum. Sic Demosthenes in Olynthiacis, εἰ μὲν γάρ τις ἀνὴρ ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου καὶ ἀγώνων, τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀποθεῖν αὐτὸν ἔφη.

GRAECA Enallage est & cum. Si, pro An ponitur. ut in illo Terẽtij, Est'ne ea intus? Si sit, rogas? Idem, Visam si domi est. Colum. Animaduertat an pulli rostellis oua procuderint, & auscultetur si pipiant. Aristoph. Πλούτῳ. Πευσόμενος εἰ χρὴ μεταβαλόντα τοὺς τρόπους, εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδὲ ἕν.

Item, Nisi, pro Sed. ut, Terẽtius, Nescio, nisi Deos fuisse iratos mihi satis scio, qui illi auscultauerim. Et sæpe alibi. Græci enim, Aristophanes, Εὖ τοι λέγειν ἔμοιγε φαίνεσθον πάνυ πλὴν ἓν μόνον δέδοικα.

PRAETEREA quũ, Hoc, pro partim legitur.

ut Vergil. Georg. - Iamq; reperti, Qui ſaxo ſuper, atque ingentis pondere teſtæ Vrgerent, hoc effuſos munimen ad imbres, Hoc, ubi hiulca ſiti findit canis æſtifer arua. Ἰσοκράτ. συμμαχικῷ. τοῦτο μὲν γὰρ τὴν περσῶν δύναμιν ἅπαντες ἴσμεν τηλικαύτην τὸ μέγεθος γεγενημένην, οὐ διὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν φρόνησιν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων τὴν βασιλείαν τιμῶσι, τοῦτο δὲ Διόνυσον τὸν τύραννον ὅτι παραλαβὼν τὴν μὲν ἄλλην σικελίαν ἀνάστατον γεγενημένην, τήνδ' αὑτοῦ πατρίδα πολιορκουμένην, οὐ μόνον αὐτοὺς τῶν παρόντων κινδύνων ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ καὶ μεγίστην τῶν ἑλληνίδων πόλεων ἐποίησεν.

Et quũ, At, pro ergo uel quare, ſicuti ἀλλὰ apud græcos. Ouid. in Metamor. 2. - Vix me patiuntur, ubi acres Incaluere animi, ceruixq; repugnat habenis. At tu funeſti ne ſim tibi muneris autor, Nate caue. Sic Homerus,

Ἀλλ' ἴθι μή μ' ἐρέθιζε, σαώτερος ὥς κε νέηαι. Ibidem, ἀλλὰ πίθεσθε καὶ ὔμμες, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμεινον.

EST, quoq; pro licet, ad imitationẽ Græcorum ſimili figura uidetur dictũ. ut Virg. Cernere erat. pro licebat. Et Pli. de Herinaceis, Aliter non eſt occidere, & tergori parcere. Idem, Nocturnorum animalium, ueluti felium in tenebris fulgẽt, radiantq; oculi, ut contueri non ſit. Et affirmatiue, ut alibi diximus. Pli. de noſtris moribus bene ſperare eſt, ſi tanta apud maiores fuere auiaria. Hora. Cois tibi pene uidere eſt ut nudam. Et Gellius ſæpe. Vt multos uidere eſt pecuniæ cupidos. Idem, Animaduertere eſt pleraq; uerborum Latinorũ ex ea ſignificatione, in qua

nata

nata sunt, decessisse. Sic Græci ἐςὶ pro ἔξεςι dicunt. Demosthenes. κατὰ μειδίου, Οὐ μόνον δ' ἐπὶ τούτων τοῖς ἐκ προαιρέσεως ὑβρισαῖς χαλεποὺς ὄντας ἰδεῖν ἐςὶ τοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἁπάντων.

PRAETEREA, In pro inter, simili imitatione ponitur. ut Pli. de Cilio, Hoc uulnere diductum non coalescit in paucis humani corporis membris. Lucianus, ταῦτα μὲν τοὶ τὰ τέκνα ὁρόμενα ἐν τοῖς θεοῖς.

GRAECA imitatione usurpata est illa locutio Plinij, de helpide & leone cum similibus, Miremur postea uestigia hominis intelligi à feris, quum etiam auxilia ab uno animalium sperent? Teren. Eho non' ne hæc iusta tibi uidentur postea? Et Græce. Αριςοφ. εἶτ' οὐ ξυνίης τὴν ἐπίνοιαν τοῦ θεοῦ. Idem, ὦ μιαρώτατε ἀνδρῶν ἁπάντων, εἶτ' ἐσίγας πλοῦτος ὤν; Hanc figuram per, et, nõ nunquam efferre uidentur Latini. Virgil. - & quisquam numen Iunonis adoret præterea, aut supplex aris imponat honorem? In quo genere aduertendum latinos fere uel potentiali modo uti solere, uel eius periphrasi, ut Cicero, Et dubitari potest, quin ille seu uictus, seu uictor redierit, cædem facturus sit?

CASVS quoque nonnũquam ad Græcum idioma immutatur. Alias in tali figura, qualis est Terentij, Quum meipsum noris quàm elegans formarum spectator siem. Idem rursus, Scin' me in quibus sim gaudijs? Idem, Obserues filium, quid agat. Sic enim Græci sæpissime. Aristoph. Pluto, ἄγε δὴ σὺ πρότερον σαυτὸν ὅςις εἶ, φράσον. In his enim omnibus Latina potius locutio est per nominatiuum, Quum noris quàm

elegans ego ipse formarum spectator siem, Et, *Scin in quibus ego sim gaudijs?* Et, *obserues quid filius agat.* Alias *sub hac figura, qualis est in* Rhet hori-*cis ad* Herennium, *Inter insinuationem & principium hoc interest, quia principium eiusmodi debet esse, ut statim apertis rationibus, quibus præscripsimus, aut beneuolum, aut attentum, aut docilem faciat auditorem.* Et Terentius. *Restitue in quem me* Accepisti, *locum* Vtrobique *enim prouocabulum, qui, non ad suum, sed præcedens uerbum refertur: quum rectum sit, quas præscripsimus, &, in, locum, in quo accepisti.* Ita Græci. Isocrat. Τοῖς γὰρ ἄλλοις οἷς ἔχομεν, οὐδὲν τῶν ἄλλων ζώων διαφέρομεν. Aristop. Pluto. Τάλαιν' ἐγὼ τῆς ὕβρεως ἧς ὑβρίζομαι.

ALIA *rursus figura nominatiuus pro accusatiuo,* Nempe *post infinitum, quoties ea uerba sequitur, quæ in sensu infinitiui duntaxat feruntur, qualia sunt,* Dico, Sentio, Aio, *cum synonymis, & eadem est agens persona uerbi finiti, & infiniti, ut* Catul. *Phasellus iste, quem uidetis hospites, ait fuisse nauium celerrimus.* Et Parodia *de hoc ipso,* Sabinus *ille, quem uidetis hospites, ait fuisse multo celerrimus.* Ouid. *-sed enim quia rettulit* Aiax *esse* Iouis *pronepos.* Virg. *Sensit medios illapsus in hostes.* Terentius, *Quæ sese optauit inhoneste parare hic diuitias potius, quàm in patria honeste pauper uiuere.* Lucanus *quoque paulo etiam durius, - tumq; putauit* Iam *bonus esse socer.* Nec *minus dure, ut uidetur,* Ouidius *de* Tristib. *Acceptum refero uersibus esse nocens.* Sic Græci. Isocrat. καὶ σεαυτὸν

ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκεις. Δημοσθένης ἐν τῷ παραπρεσβείας. Εἰ μὲν γὰρ ἅπαντα ὅσα ὑπέρχεθ' ὑμῖν ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονε καὶ τοσαύτης ἀνανδρίας καὶ κακίας ὡμολογεῖτε ὑμεῖς εἶναι μεσοί.

A Græcis plane et illa casus mutatio accepta est, Quam ablatiuus in consequentia diuersa persona non est ab ea quæ finitum uerbum præcedit. ut Qu. Tul. ad Tiron. Non potes effugere huius culpæ pœnam te patrono, Marcus est adhibendus. pro ipse patronus, uel si ipse sis patronus. Volcatius Sedigitus apud Gellium, Eum, me iudice errorem dissoluam tibi. Sic Græci. Plato Apolog. Ἀλλ' ἀπορίᾳ μὲν ἑάλωκα οὐ μέν τοι λόγων, ἀλλὰ τολμῆς καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ μὴ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα οἷα ὑμῖν μὲν ἥδις' ἂν ἦν ἀκούειν θρηνοῦντός μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιοῦντος καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ ὡς ἐγὼ φημί.

SED & illa, quum præpositione, in, pro ablatiuo subiicitur accusatiuus. ut Gellius notat in oratione Ciceronis de imperio Cn. Pompeij, Quum nostros portus, atque eos portus, quibus uitam ac spiritum ducitis, in prædonum fuisse potestatem sciatis. Et in Amphit. Plauti, Nunc uero mihi in mentem fuit. pro in potestate, in mente: quod contra raro? aut uix fit. Ideoq; illud Virg. Rapuitq; in fomite flammam: Seruius esse ait pene Solœcophanes. Tale tamen est & illud Ouidij Metamor. - aspice uultus Ecce meos, utinamq; oculos in pectore posses Inserere, Nisi quis in pectora scribendum censet. Plutar. in Antonio, Ἀντώνιος δὲ τὴν πόλιν ἐκλιπὼν, καὶ τὰς με-

τὰ τῶν φίλων διατριβὰς, οἴκησιν ἐνάλιον κατεσκεύαζεν αὐτῷ περὶ τὴν φάρον εἰς τὴν θάλασσαν.

GRAECAM Antiptosin uocat Seruius, quum post passiua datiuus loco ablatiui cum præpositione adhibetur. ut Virg. Nec cernitur ulli. Horat. Scriberis Vario fortis & hostium uictor. Xenophon, Οσίως μοι καὶ δικαίως ἅπαντα τὸν βίον βεβιωμένον. Isocrates ad Demonicum. ὥστε μηδὲ τὸν ἅπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων.

Græce non minus sunt & illæ, de quibus supra in Enallage dixi, Nobis non licet esse tam disertis. Et Macrob. Si uobis uolentibus est. sic Græci. Aristoph. ὄντως γάρ ἐστι πλουσίοις ἅπασιν ἡμῖν εἶναι. Et, Εμοὶ βουλομένῳ.

GRAECA quoq; antimeria est, quum nomen per aduerbio sumitur, ad hunc modum. Plinius, Hæc singula & matutina & uespertina dantur, pro mane & uesperi. Virgilius, Nec gregibus nocturnus obambulat, pro noctu. Idẽ rursus, Nec minus Aeneas se matutinus agebat. pro mane. Huc attinet & illud eiusdem, Vibranti gladio connixus ab aggere dexter Occupat. Αριστοφ. Δῆλος δ᾽ ἐστιν ὅτι τοῦ πράγματος ἀκήκοέν τι τῇ βαδίσκει καὶ τῷ τάχει. Homerus, ἄλλοι μὲν ῥα θεοί τε καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ Εὗδον παννύχιοι. Idem, Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα.

GRAECA uidetur et illa Enallages forma, quæ in Prolepsi sæpe usurpatur. ut Salust. Itaq; initio reges diuersi pars ingenium, alij corpus exercebãt. De qua in Enallage diximus. Est enim Græcis familiarissima.

rissima. Cebes, αὗται τοίνυν ἔφη, ἡ μὲν τὴν μάστιγα ἔχουσα καλεῖται τιμωρία, ἡ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐν τοῖς γόνασιν ἔχουσα λύπη, ἡ δὲ τὰς τρίχας τίλλουσα ἑαυτῆς ὀδύνη.

Græcum est & illud Salustii cum similibus, in quibus post masculina & feminina subiicitur neutrum. Huic ab adolesentia cædes, rapinæ, discordia ciuilis, grata fuere. Terentius, Atq; hæc, qui misit non soli sibi postulat te uiuere. Ad Eunuchum enim & ancillã refertur illud, hæc. Idem, Tamen uel uirtus tua me, uel uicinitas, quod ego in propinqua parte amicitiæ puto, facit ut audacter moneam & familiariter. Cicero de Offic. Quam similitudinem natura, ratioq; ab oculis ad animum transferens, multo etiam magis pulchritudinem, constantiam, ordinem in consiliis, factisq; conseruãda putat. Sic Græci. Isocrat. Κόσμον, αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην. Τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι, &c. Tale putat Seruius & illud Terentij, Qui habet salem, quod in te est.

Homerica figura est, qua utitur Virgilius in comparationibus interdum, qualis in illa cernitur, Qualis populea mœrens Philomela sub umbra, Amißos queritur fœtus, quos durus arator Obseruans, nido implumes detraxit. Et, Qualis ubi in lucem coluber mala gramina pastus. Et Ouid. falcata nouissima cauda ẽ, Qualia dimidiæ sinuãtur cornua lunæ. Est enim Enallage, Qualis, pro qualiter. ut in illa Hom.

οἵη δ' ἄρτεμις εἶσι κατ' οὔρεος ἰοχέαιρα.
ἢ κατὰ τηΰγετον περιμήκετον ἢ ἐρύμανθον.

Τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείαις ἐλάφοισι.
Τῇδε θ' ἅμα νύμφαι κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο
Ἀγρονόμαι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ.
Πασάων δ' ὑπὲρ ἥγε κάρη ἔχε ἠδὲ μέτωπα,
Ῥεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι,
Ὣς ἥγ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμής.

IN *illa tamen primi* Aeneidos, *quæ ex hac eſt uerſa, Qualis in* Eurote *ripis aut per iuga Cynthi* Exercet Diana *choros, quam mille ſecutæ* Hinc at*que hinc glomerantur* Oreades: Eclipſis *uel prouocabuli, qui, uel aduerbii, quando, magis quadrare uidetur, propter* Apodoſin *illam, talis erat* Dido: *ut ſit, Qualis* Diana, *quæ exercet, uel qualis* Diana *quum uel quando exercet choros.* Simile *eſt & illud* Horatii *in* Sermonibus, *eoq́;* Non *ut magna dolo factum negat eſſe ſuo pars, Quod non ingenios habeat, clarosq́; parentes,* Sic *me defendã.* Sic Theo*critus,* ἅδιον ὦ ποιμὰν τὸ τεὸν μέλος ἢ τὸ καταχὲς τῆ τὲ ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ.

I N *illa uero ſexti* Aeneidos, *uix hoc ſufficiat, Quale ſolet ſiluis brumali frigore uiſcum* Fronde *uirere noua, quod non ſua ſeminat arbos,* Et *croceo fœtu teretes circundare truncos:* Talis *erat ſpecies auri.* Supplendum *enim uidetur, quale eſt uiſcum, quod uiſcum ſolet brumali frigore.*

INDEX

INDEX IN THOMAE LINACRI GRAMMATICA.

Ami-

218

Fio

Hy-

 220

Me-

Nitor

225

Pro-

Sepono

229

Solus

Supina

230

Ti-

Verbi

232

FINIS.

VENETIIS,
Apud Paulum Manutium, Aldi F.
M. D. LVII.

